

ÚZEMNÝ PLÁN OBCE
TURČIANSKE JASENO

NÁVRH NA PREROKOVANIE

OKTÓBER 2017

O B S A H**I. Textová a tabuľková časť****A. Základné údaje**

A.1 Údaje o obstarávateľovi a spracovateľovi	4
A.2 Hlavné ciele riešenia, ktoré územný plán rieši	4
A.3 Zhodnotenie doterajšej územnoplánovacej dokumentácie obce	5
A.4 Údaje o súlade riešenia územia so zadaním	5

B. Riešenie územného plánu

B.1 Vymedzenie riešeného územia	6
B.2 Vázby vyplývajúce z riešenia a zo záväzných častí územného plánu regiónu	9
B.3 Základné demografické, sociálne a ekonomické rozvojové predpoklady obce	15
B.4 Riešenie záujmového územia a širšie vzťahy dokumentujúce začlenenie riešenej obce do systému osídlenia	20
B.5 Návrh urbanistickej koncepcie priestorového usporiadania územia	21
B.6 Návrh funkčného využitia územia obce.....	22
B.7 Návrh ochrany kultúrnych hodnôt	23
B.8 Návrh riešenia bývania, občianskej vybavenosti, výroby a rekreácie	26
B.9 Vymedzenie zastavaného územia obce	37
B.10 Vymedzenie ochranných pásiem a chránených území podľa osobitných prepisov	38
B.11 Návrh riešenia záujmov obrany štátu, požiarnej ochrany, ochrany pred povodňami	39
B.12 Návrh ochrany prírody a tvorby krajiny, vrátane prvkov územného systému ekologickej stability a ekostabilizačných opatrení	40
B.13 Návrh verejného dopravného a technického vybavenia územia	50
B.14 Koncepcia starostlivosti o životné prostredie	65
B.15 Vymedzenie prieskumných území, chránených ložiskových území a dobývacích priestorov	70
B.16 Vymedzenie plôch vyžadujúcich zvýšenú ochranu	70
B.17 Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej a lesnej pôde	72
B.18 Hodnotenie navrhovaného riešenia z hľadiska environmentálnych, ekonomických, sociálnych a územnotechnických dôsledkov	77

C. Návrh záväznej časti riešenia 78**D. Doplnujúce údaje** 112**E. Dokladová časť** 112**II. Grafická časť**

1. Širšie vzťahy	M 1 : 50 000
2. Komplexný výkres priestorového usporiadania a funkčného využívania územia - katastrálne územie, s vyznačenou záväznou časťou riešenia a verejnoprospešnými stavbami	M 1 : 10 000
3. Komplexný výkres priestorového usporiadania a funkčného využívania územia - zastavané územie obce, s vyznačenou záväznou časťou riešenia a verejnoprospešnými stavbami	M 1 : 2 000
4. Verejné dopravné vybavenie územia	M 1 : 2 000
5. Verejné technické vybavenia územia	M 1 : 2 000
6. Výkres ochrany prírody a tvorby krajiny vrátane prvkov územného systému ekologickej stability	M 1 : 10 000
7. Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej pôde a lesných pozemkoch	M 1 : 2 000

Riešiteľský kolektív

Spracovateľ:	Ing. arch. Vladimír Hladký - CREAT, P. O. Hviezdoslava 26, 036 01 Martin
Hlavný riešiteľ :	Ing. arch. Eleonóra Hejzlarová, 1629 AA SKA
Urbanizmus :	Ing. arch. Eleonóra Hejzlarová, Ing. arch. Ján Kubina
Životné prostredie, ochrana prírody,demografia:	Ing.arch. Eleonóra Hejzlarová
Poľnohospodárska a lesná pôda :	Ing.arch. Eleonóra Hejzlarová
Technická infraštruktúra :	Ing. Vladimír Otto – vodné hospodárstvo
:	Ing. Peter Gebura - energetika_zásobovanie elektrickou energiou
:	p. Róbert Bukovinský - energetika_zásobovanie plynom
Doprava :	Ing. Vladimír Otto
Krajinno-ekologický plán :	Mgr. Táňa Šolomeková, PhD. a kol.

Obstarávateľ

Obec Turčianske Jaseno, v zastúpení :	Ing. arch. Eva Zatlková - OSO pre obstarávanie ÚPP a ÚPD
--	--

Dátum

október 2017

Zoznam použitých skratiek:

BPEJ - bonitovaná pôdno-ekologická jednotka, **CR** - cestovný ruch, **ČOV** – čistička odpadových vôd, **CHVO** - chránená vodohospodárska oblasť, **CHVÚ** – chránené vtáčie územie, **IBV** - individuálna bytová výstavba, **KEP** - krajinnoekologický plán, **KD** - kultúrny dom, **KO** - komunálny odpad, **k. ú.** – katastrálne územie, **LHC** – lesný hospodársky celok, **LP**- lesná pôda, **MP** - Ministerstvo pôdohospodárstva, **MV** - Ministerstvo vnútra, **MVRR** - Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja, **MZ** - Ministerstvo zdravotníctva, **MŽP** - Ministerstvo životného prostredia, **NKP** - národná kultúrna pamiatka, **NN** - nízke napätie, **NP** – národný park, **NTL** - nízkotlaký, **OP** – ochranné pásmo, **OSO** – odborne spôsobilá osoba, **OcÚ** – obecný úrad, **OV** - občianska vybavenosť, **OZ** – obecné zastupiteľstvo, **PD** – poľnohospodárske družstvo, **PHO** - pásmo hygienickej ochrany, **PP** – poľnohospodárska pôda, **P+R** - prieskumy a rozbory, **PSL** – program starostlivosti o les, **RD** – rodinný dom, **RS** - regulačná stanica, **SAŽP** - Slovenská agentúra životného prostredia, **SODB** - sčítanie obyvateľov, domov a bytov, **STL** - strednotlaký, **STN** - Slovenská technická norma, **RÚSES** – regionálny územný systém ekologickej stability, **TR** – traťostanica, **TTP**- trvalý trávnatý porast, **TÚV** – teplá úžitková voda, **UŠ** - urbanistická štúdia, **ÚPD** – územnoplánovacia dokumentácia, **ÚPN-O** – územný plán obce, **ÚPN-Z** – územný plán zóny, **ÚSES** – územný systém ekologickej stability, **ÚPP** – územnoplánovací podklad, **VN** - vysoké napätie, **VPS** - verejnoprospešná stavby, **VTL** - vysokotlaký, **VÚC** – veľký územný celok, **VVN** - veľmi vysoké napätie, **VZN** - všeobecne záväzné nariadenie, **z. ú.** – zastavané územie, **ZaD** - zmeny a doplnky, **ŽSK** - Žilinský samosprávny kraj

BI - obytné územie_plochy existujúcich rodinných domov, **BH** - obytné územie_bytový dom, **DP** - dopravná plocha, **IR** - individuálna rekreácia, **LS** – lesné spoločenstvá, **LR** - les rekreačný, **MF** - malé farmy, **OV** – plochy občianskej vybavenosti, **PK** - prírodná krajina, **PP** - pešie plochy a priestranstvá, **PO** - protipovodňové opatrenie, **PV** –poľnohospodárska výroba, **RU** - rekreačné územie, **SP** – športové plochy, **TI** – technická infraštruktúra, **VT** – vodné toky vrátane sprievodnej zelene, **ZC** –zeleň cintorína, **ZI** – zeleň izolačná, **ZS** – zeleň sádov, **ZU** - zmiešané územie, **ZV** - zeleň verejná

I. Textová a tabuľková časť**A. ZÁKLADNÉ ÚDAJE****A.1 Údaje o obstarávateľovi a spracovateľovi**

Názov dokumentácie:	ÚZEMNÝ PLÁN OBCE TURČIANSKE JASENO
Obstarávateľ:	Obec Turčianske Jaseno, v zastúpení : Ing. arch. Eva Zaťková - OSO na obstarávanie ÚPP a ÚPD, reg. č. 289
Spracovateľ:	Ing. arch. Vladimír Hladký - CREAT, P. O. Hviezdoslava 26, 036 01 Martin
Hlavný riešiteľ :	Ing. arch. Eleonóra Hejzlarová, 1629 AA SKA

Územný plán obce Turčianska Jaseno je spracovaný na základe objednávky od obce. Cieľom procesu obstarania a spracovania ÚPD je vypracovať pre obec územný plán (ďalej len ÚPN-O), ktorý určí základnú koncepciu priestorového usporiadania a funkčného členenia územia tak, aby po jeho schválení všetky funkčné zložky v území boli vo vzájomnej koordinácii pri zachovaní kultúrno-historických a krajinných hodnôt a v konečnom dôsledku priniesli vyšší životný štandard obyvateľom obce.

A.2 Hlavné ciele riešenia a problémy, ktoré územný plán rieši**A.2.1 Dôvody obstarania ÚPN - O :**

Obec Turčianske Jaseno nemá doteraz spracovaný komplexný dokument priestorového usporiadania a funkčného využívania územia - územný plán obce. V súčasnosti jediným platným územným plánom, vzťahujúcim sa na katastrálne územie obce Turčianske Jaseno je ÚPN – VÚC Žilinského kraja – v znení neskorších zmien a doplnkov, ktorý vzhľadom na svoju podrobnosť zameranú na rozvoj Žilinského kraja nemôže byť relevantným územnoplánovacím nástrojom na stanovenie zásad a regulatívov priestorového usporiadania a funkčného využívania územia obce, ale je základným územnoplánovacím dokumentom, určujúcim základné princípy pre riešenie Územného plánu obce.

Obec má menej ako 2000 obyvateľov, ale podľa § 11, ods. 2, pís. a) zákona č.50/ 1976 Zb. v platnom znení (stavebný zákon) je povinná mať, ak je treba:

- ✓ riešiť koncepciu územného rozvoja obce,
- ✓ uskutočňovať rozsiahlu novú výstavbu,
- ✓ umiestniť verejnoprospešné stavby.

Ďalšími dôvodmi pre obstaranie územného plánu obce sú:

- ✓ potreba získať právne záväzný dokument, usmerňujúci rozvoj obce na základe odborných kritérií a dohody všetkých zainteresovaných (občanov, samosprávy, štátnej správy a pod.),
- ✓ potreba vytvoriť podmienky pre rozvoj obce spolu s jej katastrálnym územím, zabezpečiť bezkolízny rozvoj jednotlivých funkcií.

Zo strany potenciálnych investorov nastal v posledných rokoch záujem o výstavbu rodinných domov v lokalitách mimo zastavaného územia obce bez prístupových komunikácií a inžinierskych sietí. Vzhľadom na potrebu koncepčného rozvoja obce pre strednodobý horizont (cca 15-20 rokov), začala obec uvažovať o vypracovaní strategického dokumentu, ktorý by vytvoril platformu pre diskusiu nad problémami v území a možnosťami ich riešenia, rozdiskutoval možné perspektívy rozvoja rôznych funkčných zložiek v území a v neposlednom rade odzrkadlil záujmy a predstavy väčšiny obyvateľov obce. ÚPN-O stanoví zásady a regulatívy funkčného využitia riešených plôch tak, aby nedochádzalo k nežiaducim kolíziám jednotlivých funkcií, vzájomnú koordináciu činností v území, a tak zabezpečí účelné a perspektívne vynakladanie prostriedkov na technickú infraštruktúru.

Vzhľadom na vyššie uvedené problémy Obecné zastupiteľstvo obce Turčianske Jaseno rozhodlo o vypracovaní ÚPN-O Turčianske Jaseno na svojom zasadnutí dňa 30.10.2015, Uznesením č.59/2015.

A.2.2 Problémy, ktoré územný plán rieši

Riešenie a návrh územného plánu sleduje a napĺňa hlavne tieto ciele:

- hlavným cieľom územného plánu bude zabezpečenie územných a technických podmienok pre rozvoj obce a jej katastrálneho územia pre plánovaný rast počtu obyvateľov do roku 2037,
- komplexné riešenie a určenie zásad priestorového usporiadania a funkčného využívania územia,
- stanovenie limitov využitia plôch katastrálneho územia v súlade s prírodnými danosťami a potrebou vytvoriť podmienky pre trvalé udržiavanie, obnovovanie a racionálne využívanie prírodných zdrojov,

- záchranu prírodného dedičstva, charakteristického vzhľadu krajiny, dosiahnutie a udržanie ekologickej stability,
- stanovenie regulatívov, zabezpečujúcich vytváranie harmonického prostredia v obci a vo voľnej krajine,
 - vzájomná koordinácia činností v území, zabezpečujúca účelné a perspektívne vynakladanie prostriedkov na technickú infraštruktúru,
 - vytvorenie ponuky využiteľných voľných plôch, napomáhajúcej rozvoju všetkých funkcií, vrátane hospodárskej základne obce.

A.3 ZHODNOTENIE DOTERAJŠEJ ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE OBCE

Pre obec Turčianske Jaseno nebola zatiaľ vypracovaná žiadna komplexná územno-plánovacia dokumentácia. Preto je potrebné vypracovanie takého dokumentu, ktorý by komplexne riešil priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, určil jeho zásady a regulatívy rozvoja vo väzbe na spoločenské a ekonomické zmeny, ktoré vplývajú na urbanistickú koncepciu obce.

A.4 ÚDAJE O SÚLADE RIEŠENIA ÚZEMIA SO ZADANÍM

Návrh je spracovaný v súlade so Zadaním pre spracovanie Územného plánu obce Turčianske Jaseno, ktoré bolo schválené v Obecnom zastupiteľstve (OZ) v Turčianskom Jasene Uznesením č.6/2017 zo dňa 8.2.2017. Následne bolo začaté spracovávanie návrhu riešenia ÚPN-O Turčianske Jaseno, dokončené v 10/2017. Obsah záväznej časti bol vypracovaný v zmysle vyhlášky č. 55/2001 Z. z.

Návrhovým rokom je r. 2037.

B. RIEŠENIE ÚZEMNÉHO PLÁNU**B.1 VYMEDZENIE RIEŠENÉHO ÚZEMIA****B.1.1 Riešené územie**

Riešeným územím územného plánu obce je katastrálne územie Turčianske Jaseno - pozostáva zo zastavaného územia obce a ostatného katastrálneho územia. Zastavané územie je v súčasnosti legislatívne vymedzené hranicou zastavaného územia k 1.1.1990. Celková výmera riešeného katastrálneho územia je 2.046,37 ha. Plocha zastavaného územia obce k 1.1.1990 je 36,65 ha.

Obec Turčianske Jaseno z hľadiska územno-správneho členenia patri do Žilinského samosprávneho kraja, do okresu Martin. Z hľadiska kategorizácie územno-štatistickej jednotky EUROSTAT vystupuje ako úroveň LAU 2 (do r.2002 NUTS V).

Rozhodnutím MVR SR č.3/2007 zo dňa 06.06.2007 bola obec Turčianske Jaseno zaradená do skupiny obcí mimo kohéznych pólov rastu ležiacich v záujmovom území inovačného póla rastu.

Obec Turčianske Jaseno leží v podhorí Veľkej Fatry, v severovýchodnej časti Turčianskej kotliny, cca 8,0 km na juhovýchod od okresného mesta Martin. Obec spadá medzi stredne veľké vidiecke sídla tzv. Dolného Turca.

Územný plán obce Turčianske Jaseno rieši celé katastrálne územie obce v mierke 1:10 000 a ťažiskové územie obce v rozsahu zastavaného územia a predpokladaných rozvojových plôch v mierke 1:2000.

Tab. č.1 - Základné údaje charakterizujúce územie obce (k 30.06.2017) :

	Turčianske Jaseno
Rozloha riešeného katastrálneho územia	2.046,37 ha
Počet obyvateľov	384
Počet trvalo obývaných bytov	153
Počet súpisných čísiel	203
Počet objektov využívaných na rekreáciu	25

*zdroj: Obecná štatistika obce Turčianske Jaseno, 2017

B.1.2 Záujmové územie

Záujmové územie je územie prilahlé k územiu obce, v ktorom prevládajú súčasné alebo výhľadové vzťahy k obci a ktorého usporiadanie je potrebné riešiť vo vzájomnej funkčnej a technickej súvislosti s územím obce.

B.1.3 Geografický opis a prírodné podmienky územia

zdroj: *KEP, Mgr. T. Šolomeková a kol., 2016

Geologické pomery

Podľa regionálneho geologického členenia (Vass et al. 1988) môžeme v záujmovom území vyčleniť 2 oblasti:

- ✓ **oblasť:** vnútrohorské panvy a kotliny
- podoblasť:** vnútorné kotliny
- jednotka III. rádu:** Turčianska kotlina
- ✓ **2. oblasť:** jadrové pohoria
- podoblasť:** Veľká Fatra

Základnými geochemickými typmi hornín v k. ú. Turčianske Jaseno (Lexa & Marsina 1995) sú:

- ílovce – väčšina k. ú.
- vápence – v horských polohách na juhozápade k. ú.

V geologickom vývoji priestoru terajšej kotliny došlo k vytvoreniu prvotnej depresie a jej sedimentačnej výplne už v dôsledku paleogénneho vrásnenia, kedy sedimentovali súvrstvia morského eocénu. V k. ú. sa nachádza 5 genetických tipov kvartérnych uloženín. V intraviláne a jeho okolí prevláda nesúvislý kvartérny pokryv na sedimentoch vnútrokarpatského paleogénu. Väčšina extravilánu má pokryv na mezozoických horninových komplexoch.

V zmysle inžinierskogeologickej rajonizácie Slovenska zasahujú do riešeného územia:

- rajón deluviálnych sedimentov
- rajón flyšoidných hornín
- rajón ílovcovo-vápencových hornín

Geomorfologické členenie

V zmysle geomorfologických jednotiek Slovenska (Mazúr & Lukniš 1986) je riešené územie tvorené nasledovne:

Sústava:	Alpsko-Himalájska
Podsústava:	Karpaty
Provincia:	Západné Karpaty
Subprovincia:	Vnútorne západné Karpaty
Oblasť:	Fatransko - tatranská oblasť
Celky:	Veľká Fatra, Turčianska kotlina
Podcelky:	Lysec, Mošovská pahorkatina, Sklabinské podhorie

Pohorie Veľká Fatra tvorí výrazný morfoštruktúrny celok S – J smeru, ktorý je výsledkom diferenciácie Západných Karpát v miocéne (mladšie treťohory). V súčasnosti tvorí Veľká Fatra výrazný hrastový horský masív, ktorého najsevernejšia časť je oddelená antecedentným údolím Váhu. Ploché chrbty vnútornej časti strieda veľmi členitý reliéf v JZ a Z časti, kde na odolných vápencoch a dolomitoch zasahujú zvyšky starých denudačných rovní až po okraj pohoria. Hlboko zarezané doliny so strmými svahmi spôsobili veľkú diferenciáciu terénu (l.c.).

Lysec tvorí asymetrický horský chrbát v severozápadnej časti Veľkej Fatry medzi dolinou Ľubochnianky a Turčianskou kotlinou s najvyšším vrcholom Kľak (1 394 m). Strmým svahom spadajú do Ľubochnianskej doliny krátke svahové toky, na západ smerujú hlboko zarezané doliny. V regióne Lysca prevláda hladký reliéf na neócome a granodioritoch a sčasti aj na dolomitoch. Vplyvom štruktúrnogeologickej stavby (odolné vápence na západnom okraji regiónu) a nízkej eróznej báze Turčianskej kotliny a Váhu, ktorým sa prispôbili potoky tečúce na západ, vznikla celkove veľká disekcia reliéfu s veľkou vertikálnou aj horizontálnou členitosťou na rozlične odolnom podloží.

Sklonitosť reliéfu determinuje výskyt reliéfortvorných procesov, charakter pôdneho krytu a spôsob využívania krajiny. Severná polovica k. ú. má sklon prevažne nepresahujúci 12°. Najvyššiu sklonitosť reliéfu (35° a viac) dosahujú napr. v spodnej časti Jasenskej doliny, vrcholová časť Halmešovskej doliny a v lokalite Madačov. V nivách potokov je reliéf v rozmedzí 1 - 7°.

Orientácia reliéfu - v intraviláne mierne prevláda južná/juhozápadná nad severnou orientáciou georeliéfu. Jasenská dolina člení reliéf na južné, juhozápadné orientácie na pravom brehu a na severné a severovýchodné orientácie na ľavom brehu. Najmenej je v k. ú. zastúpené juhovýchodne orientované územie.

Nadmorská výška katastrálneho územia dosahuje od 452 m n.m. do 1.381 m n. m. (Lysec).

Klimatické podmienky

Územím Turčianskeho Jasena prechádza hranica mierne teplej oblasti v 2 okrskoch: teplý, mierne vlhký, s chladnou zimou (január do -3 °C, letné dni nad 50, Iz = 0 až 60 a okrsok studený horský, veľmi vlhký (júl do 10 °C) a chladnej oblasti s mierne chladným a veľmi vlhkým okrskom (júl 12 °C – 16 °C) (Lapin et al. 2002). Najchladnejším mesiacom je január s priemernou teplotou -5 až -6°C, vo vrcholových častiach je to -6°C až -7°C. Priemerná júlová teplota je na SZ k.ú. 16-18°C, v centrálnej časti 14-16°C, a na V a JV 12-14 °C.

Priemerný ročný úhrn zrážok je 1000 – 1200 mm v zalesnenej časti k. ú., v intraviláne a okolí je to 700 - 800 mm (priemer za r. 1961-1990). Obdobia so snehovou pokrývkou trvajú 100 dní v kotline až 140 dní v najvyšších častiach k. ú. a maximálna hrúbka snehovej pokrývky dosahuje 75 cm.

Najbližšia zrážkomerná stanica: (IND 24240) Belá – Dulice.

Podľa údajov z meteorologickej stanice Bystrica (470 m n.m.) prevláda južné a juhozápadné prúdenie vetra s priemernou rýchlosťou 3,1 - 3,2 m.s⁻¹. Kataster leží v priemernej a miernej inverznej polohe.

Hydrologické a hydrogeologické podmienky

Hydrologicky patrí riešené územie do základného povodia č. 4-21-05 Váh od ústia Oravy po ústie Varínky - odvodňuje ho rieka Váh so svojimi prítokmi. Hydrogeologickým rajónom je mezozoikum severnej časti Veľkej Fatry – M 020. Režim odtoku riešenej vrchovinné-nížinné oblasti je charakterizovaný ako dažďovosnehový s akumuláciou vody v decembri až februári, vysokou vodnosťou v marci až apríli a nízkymi stavmi v septembri.

Hranicou k. ú. preteká vodný tok Sklabinský potok (č. 4-21-05-106), ktorý je zaradený medzi vodohospodársky významné vodné toky, v zmysle prílohy č. 1 k vyhláske č. 211/2005 Z.z., ktorou sa ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov. Ďalšími vodnými tokmi v území sú potoky: Kalník, Vôdky, Lysecký potok a ich bezmenné prítoky.

Extravilán obce zasahuje do **Chránenej vodohospodárskej oblasti Veľká Fatra** (Nariadenie vlády SSR č. 13/1987 Zb.). Je potrebné dodržať ust. § 31 vodného zákona, nakoľko v chránenej vodohosp. oblasti je možné plánovať a vykonávať činnosti, len ak sa zabezpečí všestranná ochrana povrchových a podzemných vôd a ochrana podmienok ich tvorby, výskytu, prirodzenej akumulácie vôd a obnovy ich zásob

Prírodné pomery

Záujmové územie podľa fyto geograficko-vegetačného členenia flóry Slovenska (Plesník 2002) spadá do bukovkej zóny, kryštálicko-druho hornej oblasti dvoch okresov:

- okres Malá Fatra, Veľká Fatra, podokres Veľká Fatra, obvod Šiprúň-Lysec,
- okres Turčianska kotlina, podokres južný

Lesné porasty zaberajú takmer 62,2 %, poľnohospodárska pôda takmer 33,4 % plochy riešeného územia.

Prírodné stresové javy

a) Seizmicita

Obce v okrese Martin boli v 15 storočí postihnuté silnými zemetraseniami, (r. 1443 až 1445 a 1453) Ďalšie zemetrasenia boli zaznamenané v rokoch 1578 a 15. januára 1858. Podľa STN 73 0036 - „Seizmické zaťaženie stavieb“ - príloha A2 "Seizmotektonická mapa Slovenska" sa predmetné územie nachádza v seizmickej oblasti 6 a 7° MSK-64. Základné seizmické zrýchlenie zodpovedá zemetraseniu s periódou výskytu 450 rokov a vzťahuje sa na objekty so súčiniteľom významnosti $g_I=1,0$ s priemernou životnosťou 50-100 rokov.

b) Radónové riziko

Pre rádioekologické hodnotenie územia je dôležité poznať úroveň prirodzenej rádioaktivity hornín a vôd a radónové riziko. Prirodzenou rádioaktivitou je spontánny rozpad rádionuklidov. Prírodná rádioaktivita sa v k.ú. nevyskytuje sa nad rámec prirodzeného žiarenia prostredia. Zastavané územie a prevažná časť extravilánu je zaradená medzi územia so stredným radónovým rizikom. Nízke radónové riziko pôsobí na severovýchode katastra.

c) Erózia pôdy

Pôdna erózia sa v našich pôdno-klimatických podmienkach najčastejšie vyskytuje ako vodná a veterná erózia pôdy. Samotný erózný proces zahŕňa častkové subprocesy, ktorými je pôdny materiál uvoľnený, transportovaný a sedimentovaný. Potenciálne extrémnou vodnou eróziou je ohrozená viac než polovica poľnohospodárskej pôdy okresu (predovšetkým kambizeme a rendziny - plytké pôdy na strmých svahoch), protierózna ochrana väčšiny týchto pôd je však zabezpečená zatrávením (stupeň zornenia v okrese dosahuje len 42% PP).

Pri rekognoskácii terénu boli vizuálne zaznamenané erodované plochy na lokalitách preháňania dobytky v okolí poľnohospodárskeho družstva v Hornom Jasene.

d) Svahové pohyby a deformácie

Pri rôznych antropogénnych činnostiach, najmä tých, ktoré sú spojené s hĺbením výkopov, zárezov a odrezov, môže byť ohrozená stabilita svahov. Týka sa to najmä svahov, na ktorých spodnú vrstvu delúvií tvoria flyšoidné sedimenty s podstatným zastúpením ílovcových a slieňovcových hornín.

Podľa vyjadrenia Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra v riešenom území sú evidované 4 potenciálne svahové deformácie. Najrozsiahlejšia z nich sa nachádza južne od Horného Jasena.

e) Lavíny

Za snehovú lavínu označujeme náhle uvoľnenie snehovej hmoty gravitačnou silou a jej následný zosuv po dráhe dlhšej ako 50 m. Za lavínový svah sa pokladá každý svah so sklonom cez 30 stupňov. Lavíny tak padajú najčastejšie na svahoch od 30 – do 60 stupňov. Vo Veľkej Fatre sa lavíny vyskytujú prakticky v celej oblasti hlavného hrebeňa.

B.1.4 Krajinárske hodnotenie územia

Významné krajinárske a ekologické štruktúry predstavujú súbor jedinečných hodnôt a prvkov krajiny, ktoré sa svojimi mimoriadnymi vlastnosťami odlišujú od ostatných, a na ktoré sa vzťahuje legislatívna ochrana. Patria medzi mimoriadne hodnoty prírodného dedičstva. Ich hodnota pre človeka, ako užívateľa krajiny, vyplýva z viacerých úžitkových funkcií, napr. ekostabilizačnej, genofondovej, protieróznej, protiimisej, hygienickej, historickej, estetickej a inej.

Krajinársku stabilitu riešeného územia zvyšuje 5 genofondových lokalít a sieť prvkov územného systému ekologickej stability nadregionálneho a regionálneho charakteru s prvkami:

- Biocentrum nadregionálneho významu NRBC 6 Hôľna Fatra - Lysec – Borišov – Madačov,
- Biokoridor nadregionálneho významu NrBk 4 Hrebeň Veľkej Fatry Kopa - Hôľna Fatra - Bralná Fatra,

- Biokoridor regionálneho významu RBk 9 Trebostovo – Záborie,
- Biokoridor regionálneho významu RBk 16 ekotón Veľkej Fatry Sklabiňa –Blatnica.

Na základe interpretácie zastúpenia a zoskupenia prvkov súčasnej krajinej štruktúry sa hodnotí charakteristický vzhľad krajiny. Záujem o vizuálne hodnoty krajiny má nielen etický, estetický, ale aj pragmatický význam pre cestovný ruch a rozvoj iniciatív v obci. Podmienkou však je, aby sa v charakteristickom vzhľade neprejavilo neprimerané množstvo rušivých, negatívne pôsobiacich a zanikajúcich hodnotných prvkov.

B.1.5 Krajinná ekológia

Krajinná ekológia je vedeckým základom krajinného plánovania. Základným teoretickým východiskom krajinnoeekologického plánovania z environmentálneho hľadiska je, že pre každú, pre rozvoj spoločnosti nevyhnutnú činnosť, je potrebné nájsť vhodný priestor, v čo najmenšom rozpore s prírodnými podmienkami. Krajinnoeekologická významnosť územia bola hodnotená na základe významnosti prvkov SKŠ v troch stupňoch: prvky veľmi významné, stredne významné a nevýznamné. Hodnotenie slúži pre stanovenie limitov súčasného využitia územia. Obec Turčianske Jaseno patrí medzi územia s veľkou ekologickou významnosťou.

Ekologická významnosť územia sa hodnotí z hľadiska výskytu chránených území, prvkov územného systému ekologickej stability (ÚSES) a ostatných ekostabilizačných prvkov krajiny. Priemerný koeficient ekologickej stability pre okres Martin je 2,297. Koeficient ekologickej stability pre katastrálne územie je 2,7. Do ekologicky najstabilnejších katastrálnych území patria k.ú. s najvyšším zastúpením lesných porastov a trvalých trávnych porastov. Za ekostabilizačné prvky sa považujú lesy, porasty krovín, heterogénne poľnohospodárske areály a rôzne trávne porasty, ktoré sa nenachádzajú medzi chránenými územiami, ani medzi prvkami ÚSES.

Krajinná – ekologický plán je spracovaný osobitne krajinným ekológom Mgr. Táňou Šolomekovou, PhD. s kolektívom a výstupy z neho boli zapracované do návrhu ÚPN-O Turčianske Jaseno.

B.2 VÄZBY VYPLÝVAJÚCE Z RIEŠENIA A ZO ZÁVÄZNÝCH ČASTÍ ÚZEMNÉHO PLÁNU REGIÓNU

V rámci Slovenska patri obec Turčianske Jaseno do Žilinského samosprávneho kraja, ktorého územný rozvoj sa riadi platným Územným plánom veľkého územného celku Žilinského kraja.

Pri riešení ÚPN-O Turčianske Jaseno bola rešpektovaná nadradená územnoplánovacia dokumentácia, ktorou je Územný plán veľkého územného celku Žilinský kraj (ďalej len ÚPN-VÚC ŽSK), schválený uznesením vlády SR č. 359 zo dňa 26.5.1998. Záväzná časť ÚPN-VÚC bola vyhlásená nariadením vlády SR č.223/98 Z.z. Všeobecne záväzným nariadením Žilinského samosprávneho kraja č.6/2005 boli vyhlásené záväzné časti Zmien a doplnkov ÚPN-VÚC. V roku 2008 boli obstarané Zmeny a doplnky ÚPN-VÚC ŽSK č.3, ktorých záväzná časť bola vyhlásená VZN ŽSK č.17/2009 zo dňa 17.03.2009. V roku 2011 boli obstarané Zmeny a doplnky ÚPN-VÚC ŽSK č.4, ich záväzná časť bola vyhlásená VZN ŽSK č.26/2011 zo dňa 27.06.2011.

Riešeného územia sa dotýkajú nasledovné body (číslovanie je totožné s číslovaním v ÚPN-VÚC ZaD, resp. NV SR č.223/1998 Z. z., VZN č.6/2005, VZN č.17/2009, VZN 26/2011):

I.ČASŤ - ZÁVÄZNÉ REGULATÍVY FUNKČNÉHO A PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA ÚZEMIA

1. V oblasti usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry

- 1.1 vytvárať podmienky pre vyvážený rozvoj Žilinského kraja v oblastiach osídlenia, ekonomickej, sociálnej a technickej infraštruktúry pri zachovaní zdravého životného prostredia a biodiverzity v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja,
- 1.3 formovať koncepciu sídelnej štruktúry Žilinského kraja v nadväznosti na národnú a celoeurópsku polycentrickú sídelnú sústavu a komunikačnú kostru medzinárodne odsúhlasených dopravných koridorov,
- 1.5 formovať sídelnú štruktúru na nadregionálnej úrovni prostredníctvom regulácie priestorového usporiadania a funkčného využívania územia jednotlivých hierarchických úrovní ťažísk osídlenia, centier osídlenia, rozvojových osí a vidieckych priestorov,
- 1.8 podporovať vznik a posilnenie suburbaných pásiem okolo miest Žilina, Martin, Čadca, Liptovský Mikuláš, Ružomberok a Dolný Kubín,
- 1.9 podporovať ako ťažisko osídlenia najvyššej úrovne žilinsko – martinské ťažisko osídlenia ako aglomeráciu celoštátneho a medzinárodného významu s významným postavením v Euroregióne Beskydy, zahŕňajúcim prihraničné územie styku troch štátov: SR, CR a PR,

- 1.11 podporovať ťažiská osídlenia ako rozvojové sídelné priestory vytváraním ich funkčnej komplexnosti so zohľadnením ich regionálnych súvislostí,
- 1.12 podporovať nástrojmi územného rozvoja diverzifikáciu ekonomickej základne ťažisk osídlenia pri využívaní špecifických daností a podmienok jednotlivých území,
- 1.13 sledovať pri decentralizácii riadenia rozvoja územia vytváranie polycentrických systémov – sietí miest a aglomerácií, ktoré efektívne podporujú vytváranie vyššej komplexnosti regionálnych celkov,
- 1.14 formovať ťažiská osídlenia uplatňovaním princípov decentralizovanej koncentrácie,
- 1.17 napomáhať rozvoju vidieckeho priestoru a náprave vzťahu medzi mestom a vidiekom na základe nového partnerstva, založeného na vyššej integrácii funkčných vzťahov mesta a vidieka nasledovnými opatreniami :
 - 1.17.1 vytvárať podmienky pre rovnovážny vzťah urbánnych a rurálnych území a integráciu funkčných vzťahov mesta a vidieka,
 - 1.17.2 podporovať rozvoj vidieckeho osídlenia s cieľom vytvárania rovnocenných životných podmienok obyvateľov a zachovania vidieckej (rurálnej) krajiny ako rovnocenného typu sídelnej štruktúry,
 - 1.17.3 zachovať špecifický ráz vidieckeho priestoru a pri rozvoji vidieckeho osídlenia zohľadňovať špecifické prírodné, krajinné a architektonicko-priestorové prostredie,
 - 1.17.4 vytvárať podmienky dobrej dostupnosti vidieckych priestorov k sídelným centrámi, podporovať výstavbu verejného dopravného a technického vybavenia obcí, moderných informačných technológií tak, aby vidiecke priestory vytvárali kultúrne a pracoviskovo rovnocenné prostredie voči urbánnym priestorom a dosiahnuť tak skĺbenie tradičného vidieckeho prostredia s požiadavkami na moderný spôsob života,
- 1.20 rešpektovať existenciu pamiatkovo chránených historických sídelných a krajinných štruktúr, a to najmä lokalít svetového kultúrneho dedičstva, archeologických nálezov, pamiatkových rezervácií, pamiatkových zón, areálov historickej zelene, národných kultúrnych pamiatok, lokalít tvoriacich charakteristické panorámy chránených území, národnú sústavu chránených území v príslušnej kategórii a stupni ochrany a medzinárodne chránených území (ramsarské lokality, lokality NATURA).
- 1.21 ďalšie rozvojové plochy v katastrálnych územiach jednotlivých obcí riešiť v nadväznosti na zastavané územia, nevytvárať izolované urbanistické celky, rešpektovať prírodné a historické danosti územia obce; v novovytváraných územných celkoch ponechať rezervu pre vnútro sídelnú a vnútroareálovú zeleň.

2. V oblasti sociálnej infraštruktúry

- 2.12 riešiť nedostatočné kapacity zariadení sociálnej starostlivosti a ich zaostalú materiálnotechnickú základňu v regiónoch,
- 2.14 zachovať územné predpoklady pre prevádzku a činnosť existujúcej siete a rozvoj nových kultúrnych zariadení v regiónoch ako neoddeliteľnej súčasti existujúcej infraštruktúry a kultúrnych služieb obyvateľstvu.

3. V oblasti rozvoja rekreácie a turistiky

- 3.1 vytvoriť nadregionálny, regionálny a miestny funkčno-priestorový subsystém turistiky a rekreácie v súlade s prírodnými a civilizačnými danosťami kraja, ktorý zabezpečí každodennú a víkendovú rekreáciu obyvateľov kraja, hlavne z miest a vytvorí optimálnu ponuku pre domácu a zahraničnú turistiku, prednostne kúpeľnú, poznávaciu, športovú a relaxačnú,
- 3.2 podporovať diferencované regionálne možnosti využitia rekreácie, turistiky a cestovného ruchu na zlepšenie hospodárskej stability a zamestnanosti, najmä na Kysuciach, Orave a v Turci, na upevňovanie zdravia a rekondíciu obyvateľstva, predovšetkým v mestách Žilina, Ružomberok, Martin a Liptovský Mikuláš a na zachovanie a využitie kultúrneho dedičstva vo všetkých okresoch kraja,
- 3.4 preferovať kvalitatívny rozvoj a vysokošandardnú vybavenosť pre horský turizmus, klimatickú liečbu a vrcholové športy na území Tatranského národného parku, Národného parku Nízke Tatry, Národného parku Malá Fatra a Národného parku Veľká Fatra v kapacitách, stanovených podľa schválených územných plánov obcí a podľa výsledkov posudzovania v zmysle zákona č. 127/1994 o posudzovaní vplyvov na životné prostredie; v chránených krajinných oblastiach Kysuce, Strážovské vrchy a Horná Orava podporovať aj kvantitatívny rozvoj budovania vybavenosti pre turistiku v mestách a vidieckych sídlach,
- 3.9 vypracovaním regionálnej stratégie a nadväzného generelu cestovného ruchu previazať ciele rekreačného a poznávacieho turizmu a kúpeľníctva, podporovať tvorbu mikroregionálnych stratégií a územnoplánovacej dokumentácie (hlavne územných plánov zón) pre lokality a strediská cestovného ruchu a kúpeľníctva,
- 3.11 podporovať aktivity, súvisiace s rozvojom vidieckeho turizmu v podhorských oblastiach, najmä na Kysuciach, Orave a v Turci,

3.14 podporovať aktivity, ktoré súvisia s realizáciou siete miestnych cyklotrás, nadväzujúcich na navrhované cyklomagistály.

4. V oblasti usporiadania územia z hľadiska ekologických aspektov, ochrany pôdneho fondu, ochrany prírody a krajiny a ochrany kultúrneho dedičstva

- 4.1 rešpektovať prvky územného systému ekologickej stability kraja a ich funkčný význam v kategóriách
- 4.1.2 biocentrá nadregionálneho významu : Malá Rača-Skalka, Malý Polom-Veľký Polom, Ladonhora-Brodnianka, Veľký Javorník, Bzinská hoľa-Minčol, Choč, Osičiny-Ráztoky-Lysec, Západné Tatry-Roháče, Prosečné, Nízke Tatry-Kráľovoľská časť, Nízke Tatry-Ďumbierska časť, vodná nádrž Liptovská Mara, Kľak-Ostrá skala-Reváň-Partizán, Zniev-Sokol-Chlievska, Kláštorské lúky, Marské vršky, Borišov-Javorina, Lysec, Turiec, Pod Sokolom, Kopa-Korbeľka, Pilsko, Babia hora, Žiar-Oravská priehrada, Skalná Alpa-Smrekovica-Šiprúň, Sokol-Žiar, Oravská priehrada-Sosnina, Kľak-Reváň, Kozol, Šujské rašelinisko a Strážov,
- 4.1.4 biokoridory nadregionálneho a regionálneho významu podľa schváleného územného plánu regiónu,
- 4.2 rešpektovať podmienky ochrany prírody v súlade so schváleným národným zoznamom území európskeho významu,
- 4.3 dodržiavať pri hospodárskom využívaní území, začlenených medzi prvky územného systému ekologickej stability, podmienky :
- 4.3.1 pre chránené územia (vyhlásené a navrhované na vyhlásenie) podľa osobitných predpisov o ochrane prírody a krajiny, kategórie a stupňa ochrany,
- 4.3.2 pre lesné ekosystémy vyplývajúce z osobitných predpisov o ochrane lesov v kategóriách ochranné lesy a lesy osobitného určenia,
- 4.3.3 pre poľnohospodárske ekosystémy vyplývajúce z osobitných predpisov o ochrane poľnohospodárskej pôdy v kategóriách podporujúce a zabezpečujúce ekologickú stabilitu územia (trvalé trávne porasty),
- 4.3.5 pre navrhované chránené vtáčie územia a dodržiavať ochranné podmienky, stanovované samostatne osobitným predpisom pre každé chránené vtáčie územie,
- 4.3.6 pre navrhované územia európskeho významu a zosúladiť spôsob ich využívania tak, aby nedošlo k ohrozeniu predmetu ochrany.
- 4.4 zachovať prirodzený charakter vodných tokov, zaradených medzi biokoridory, chrániť jestvujúcu sprievodnú vegetáciu a chýbajúcu vegetáciu doplniť autochtónnymi druhmi,
- 4.5 zabezpečiť skladbu terestrických biokoridorov vo voľnej krajine len prírodnými prvkami – trávne porasty, stromová a krovinná vegetácia a vylúčiť všetky aktivity ohrozujúce prirodzený vývoj (vylúčenie chemických vyživovacích a ochranných látok, skládky odpadov a pod.),
- 4.6 stabilizovať spodnú hranicu lesov a zvýšiť ich biodiverzitu ako ekotónovú zónu les – bezlesie,
- 4.7 podporovať extenzívne leso-pasienkárské využívanie podhorských častí s cieľom zachovať krajinárske a ekologicky hodnotné územia s rozptýlenou vegetáciou,
- 4.8 zachovať územné časti s typickou rázovitosťou krajinnej štruktúry daného regiónu (Kysuce, Orava, Liptov, Turiec)
- 4.8.2 preveriť pri každom navrhovanom veľkoplošnom zábere, líniovom zábere krajiny, alebo inom technickom diele :
- dopad navrhovaných stavieb na okolitú krajinu - krajinný obraz (harmónia, kompozícia, vyváženosť, mierka),
 - dopad navrhovaných stavieb na zmenu krajinnej panorámy miesta alebo línie,
 - bezprostredný dopad a mieru devastácie lokálnych prírodných scenérií alebo ich zmenu,
 - prínos možných vizuálnych vnemov z krajinného obrazu priamo z navrhovaných diel (diaľnice),
 - dopad na psychologické pôsobenie navrhovaných stavieb v krajine,
 - dopad na biodiverzitu, prvky ÚSES a biotopy chránených druhov.
- 4.9 zabezpečiť revitalizáciu regulovaných tokov s doplnením sprievodnej zelene,
- 4.10 prispôbovať trasy dopravnej a technickej infraštruktúry prvkom ekologickej siete tak, aby sa maximálne zabezpečila ich vodivosť a homogenosť,
- 4.11 eliminovať systémovými opatreniami stresové faktory, pôsobiace na prvky územného systému ekologickej stability (pôsobenie priemyselných a dopravných exhalácií, znečisťovanie vodných tokov a pod.),
- 4.12 rešpektovať poľnohospodársky pôdny fond a lesný pôdny fond ako faktor limitujúci urbanistický rozvoj kraja, definovaný v záväznej časti územného plánu; osobitne chrániť ornú pôdu s veľmi vysokým až stredne vysokým produkčným potenciálom, ornú pôdu na ktorej boli vybudované osobitné opatrenia na zvýšenie jej produkčnej schopnosti,
- 4.13 v obciach a ich miestnych častiach v ochranných pásmach Národného parku Malá Fatra, Tatranského národného parku a Národného parku Nízke Tatry a Národného parku Veľká Fatra

- 4.13.1 viazať novú výstavbu v ďalšom procese urbanizácie predovšetkým na jestvujúce sídelné útvary v podhorskej oblasti,
- 4.13.2 realizovať rozširovanie zastavaného územia obcí na úkor poľnohospodárskej pôdy a lesnej pôdy len v súlade so schválenou územnoplánovacou dokumentáciou a na základe posúdenia vplyvov na životné prostredie,
- 4.13.3 zohľadňovať pri umiestňovaní činností na území ich predpokladaný vplyv na životné prostredie a realizáciou vhodných opatrení dosiahnuť odstránenie, obmedzenie alebo zmiernenie prípadných negatívnych vplyvov,
- 4.14 v turistických strediskách na území Národného parku Malá Fatra, Tatranského národného parku a Národného parku Nízke Tatry a Národného parku Veľká Fatra
 - 4.14.1 zmeny hraníc zastavaných území, kapacity rekreačných lôžok, prírastky bytov pre trvalo bývajúcich obyvateľov, rozvoj športových zariadení novou výstavbou riešiť len podľa schválených územných plánov obcí a podľa výsledkov posudzovania v zmysle zákona NR SR č.24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov činností na životné prostredie,
 - 4.14.2 nezakladať nové strediská a lokality turizmu, rekreácie, športu a klimatickej liečby na území Tatranského národného parku, Národného parku Malá Fatra, Národného parku Nízke Tatry a Národného parku Veľká Fatra,
 - 4.14.3 zvyšovať architektonickú úroveň, priestorové a krajinné – sadovnícke rámcovanie existujúcich aj navrhovaných objektov a stavieb spracovaním projektov sadovníckych úprav pre každú novopovoľovanú stavbu mimo IBV,
- 4.17 rešpektovať zásady rekreačnej funkcie krajinných celkov a limity rekreačnej návštevnosti podľa schválených územných plánov obcí, aktualizovaných územnoplánovacích podkladov a dokumentov a koncepcií rozvoja jednotlivých oblastí kraja a obcí v záujme trvalej a objektívnej ochrany prírodného prostredia Žilinského kraja,
- 4.19 zabezpečiť ochranu prirodzených ekosystémov podporou rozvoja komplexnej vybavenosti (vrátane zvyšovania lôžkových kapacít v ochranných pásmach národných parkov) a taktiež rozvojom obcí v podhorských oblastiach s dôrazom na vyzdvihnutie miestnych zvláštností a folklóru. Uvedenú vybavenosť riešiť komplexne s dôrazom na limity prírodných zdrojov,
- 4.20 vymedziť hranice zátopových území vodných tokov v ÚPD obcí za účelom ochrany priestoru riečnych alúvií pre situácie vysokých vodných stavov a ochrany biotických prvkov a ich stanovišť v alúviách vodných tokov,
- 4.21 zabezpečiť pri ochrane pamiatkových území ich primerané funkčné využitie, zachovanie, údržbu a regeneráciu historického pôdorysu a parcelácie, vylúčenie veľkoplošných asanácií, zachovanie objektovej skladby, výškového a priestorového usporiadania objektov, uličného parteru, zachovania charakteristických pohľadov, siluety a panorámy, rešpektovanie historických a architektonických dominant, zachovanie archeologických nálezísk,

5. V oblasti rozvoja nadradenej dopravnej infraštruktúry

- 5.1 dopravná regionalizácia
 - 5.1.1 v návrhovom i výhľadovom období realizovať opatrenia, stabilizujúce pozíciu Žilinského kraja v dopravno - gravitačnom regióne Severozápadné Slovensko; v tejto súvislosti premyslene a koordinovane uprednostňovať dopravné stavby, podporujúce efektívnu dopravnú obsluhu územia Severozápadného Slovenska ako jedného kompaktného územia, vrátane podpory funkcie dopravno-gravitačného centra Žilina - Martin,
- 5.3. infraštruktúra cestnej dopravy
 - 5.3.1 v návrhovom i výhľadovom období rešpektovať lokalizáciu existujúcej cestnej infraštruktúry diaľnic až ciest III. triedy - definovanú pasportom Slovenskej správy ciest „Miestopisný priebeh cestných komunikácií“ - ohraničenú jej ochrannými pásmami mimo zastavaného územia a cestnými pozemkami v rámci zastavaného územia kraja,
- 5.8 infraštruktúra cyklistickej dopravy
 - 5.8.1 chrániť územný koridor a realizovať sieť cyklomagistrál (cyklistické trasy celoštátneho významu) v nasledovných trasách a úsekoch:
 - f) Turčianska cyklomagistrála v trase cesty III/01892 Vrútky – Lipovec –Turčianske Kľačany, v trase účelovej cesty Turčianske Kľačany – Sučany, v trase cesty III/01899 most cez Váh Sučany, v trase cesty III/01894 Sučany – Turčianska Štiavnička – Blatnica – Turčiansky Michal, v trase spevnenej poľnej cesty Turčiansky Michal – Háj, v trase ciest III/06536 a III/06537 Háj – Turčianske Teplice, v trase miestnych komunikácií a spevnených poľných ciest na území Turčianskych Teplic, v trase cesty III/06545 Turčianske Teplice – Budiš, v trase spevnených lesných ciest Budiš – Za Hájom – hranica Žilinského a Trenčianskeho kraja s napojením cez Prievidzu a Bojnice na Hornonitriansku cyklomagistrálu.

6. V oblasti vodného hospodárstva

- 6.1. rešpektovať z hľadiska ochrany vôd
 - 6.1.1 ochranné pásma vodárenských zdrojov,
 - 6.1.2 chránené vodohospodárske oblasti Beskydy-Javorníky, Nízke Tatry-východná časť, Nízke Tatry-západná časť, Veľká Fatra, Strážovské vrchy,
- 6.4 podporovať rozvoj skupinových vodovodov pre zásobovanie obyvateľov a uvažovaný územný rozvoj zabezpečením výstavby týchto stavieb:
 - 6.4.22 rekonštrukcie a rozšírenia verejných vodovodov v obciach s cieľom znížiť straty vody a zabezpečiť zásobovanie pitnou vodou pre uvažovaný územný rozvoj,
- 6.5 podporovať rozvoj miestnych vodovodov v obciach a ich miestnych častiach s nedostatočným zásobovaním pitnou vodou, mimo dosahu SKV
- 6.6. zabezpečiť rozvoj verejných kanalizácií v súlade s vecnými požiadavkami smernice 91/271/EHS (transponovanými do zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách), vrátane časového harmonogramu, s cieľom vytvoriť podmienky pre zabezpečenie dobrého stavu vôd do roku 2015. To znamená:
 - 6.6.1. zabezpečiť zodpovedajúcu úroveň odvádzania a čistenia komunálnych odpadových vôd s odstraňovaním nutričov z aglomerácií s produkciou organického znečistenia väčšou ako 10 000 EO v časovom horizonte do 31. 12. 2010 v súlade s plánom rozvoja verejných kanalizácií,
 - 6.6.4. zabezpečiť realizáciu opatrení pre zmiernenie negatívneho dopadu odľahčovania a odvádzania vôd z povrchového odtoku na ekosystém recipienta,
 - 6.6.5. vylúčiť vypúšťanie čistiarenskeho kalu a obsahu žump do povrchových vôd a podzemných vôd,
- 6.8 podporovať rozvoj kanalizácií a ČOV v obciach a miestnych častiach, ktoré nie je možné riešiť formou skupinových kanalizácií,
- 6.11 v súlade s Plánom manažmentu čiastkového povodia Váh realizovať opatrenia na dosiahnutie dobrého stavu vôd do roku 2015,
- 6.12 zabezpečiť likvidáciu povodňových škôd z predchádzajúcich rokov a budovať protipovodňové opatrenia na tokoch v území, ktoré je ohrozované povodňovými prietokmi s dôrazom na ochranu intravilánov miest a obcí,
- 6.13 na ochranu územia pred povodňami po dohode s ochranou prírody:
 - 6.13.2 vytvoriť podmienky účasti obcí na riešení povodňovej ochrany v zmysle Organizačnej smernice č. 5/2008 Slovenského vodohospodárskeho podniku š.p. Žilina a možnosti financovania v rámci Operačného programu Životné prostredie, Prioritná os 2 „Ochrana pred povodňami“, operačný cieľ : 2.1. Preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami,
 - 6.13.4 komplexne riešiť odtokové pomery v povodiach tokov opatreniami, ktorých výsledkom bude zvýšenie retenčného účinku pôdy, spomalenie a vyrovnanie odtoku vody z povodia a zníženie erózneho účinku vody v súlade s opatreniami Plánu manažmentu čiastkového povodia Váh; úpravy tokov realizovať tak, aby nedochádzalo k napriameniam tokov,
 - 6.13.5 rešpektovať záplavové čiary z máp povodňového ohrozenia a zamedziť výstavbu v okolí vodných tokov a v území ohrozovanom povodňami,
 - 6.13.6 rešpektovať preventívne protipovodňové opatrenia navrhované v pláne manažmentu povodňového rizika,
- 6.14 rešpektovať pásma ochrany verejných vodovodov, verejných kanalizácií a vodohospodárskych stavieb.

7. V oblasti nadradenej energetickej infraštruktúry :

- 7.1 zohľadniť ekonomické a ekologické hľadiská pri zabezpečení územia energiami a vytvárať efektívne diverzifikované systémy energetického zásobovania kraja,
- 7.2 zabezpečiť zvýšenú výrobu elektrickej energie :
 - 7.2.1 modernizáciou a rekonštrukciou existujúcich zdrojov,
 - 7.2.2 budovaním nových zdrojov využívaním vodnej energie,
- 7.3 zabezpečiť spoľahlivú a bezpečnú dodávku a prenos elektrickej energie dobudovaním elektrizačnej rozvodnej sústavy kraja v nadväznosti na sústavu SR a sústavu medzištátnu,
- 7.4 v energetickej náročnosti spotreby :
 - 7.4.1 realizovať opatrenia na zníženie spotreby elektrickej energie v priemysle a energeticky náročných prevádzkach,
 - 7.4.2 minimalizovať využívanie elektrickej energie na výrobu tepla,
- 7.7 podporovať rozvoj plynifikácie územia kraja, chrániť koridory existujúcich a navrhovaných plynovodov a plynárenských zariadení,
- 7.8 zvýšiť percento plynifikácie obcí v kraji v ekonomicky efektívnych oblastiach a v územiach so zvýšenými požiadavkami na ochranu životného a prírodného prostredia. (Národné parky, ich OP, CHKO a p.),
- 7.11 vytvoriť územné podmienky pre realizáciu plynárenských zariadení, prípadne ich rekonštrukciu a pri využívaní územia chrániť vybudované plynárenské zariadenia predpísanými ochrannými pásmami,

- 7.12 presadzovať v oblasti zásobovania teplom uplatnenie energetickej politiky SR a regionálnej energetickej politiky Žilinského samosprávneho kraja (ŽSK). S využitím kompetencie miestnych orgánov samosprávy, budovanie kogeneračných zdrojov na výrobu elektriny a tepla a elektriny tam, kde je to ekonomicky a environmentálne odôvodniteľné, udržať a inovovať už vybudované systémy s centralizovaným zásobovaním obyvateľstva teplom,
- 7.13 vytvárať priaznivé podmienky pre intenzívnejšie využívanie obnoviteľných a dru-hotných zdrojov energie ako lokálnych doplnkových zdrojov k systémovej energetike,
- 7.14 podporovať a presadzovať v regióne ŽSK s podhorskými obcami využitie miestnych energetických zdrojov (biomasa, geotermálna a solárna energia, MVE a pod.) pre potreby obyvateľstva a služieb pri zohľadnení miestnych podmienok,
- 7.15 znižovať energetickú náročnosť budov z hľadiska tepelných strát.

8. V oblasti odpadového hospodárstva

- 8.1 zabezpečiť postupnú sanáciu a rekultiváciu nevyhovujúcich skládok odpadov a starých environmentálnych záťaží do roku 2015,
- 8.3 zabezpečiť lokality na výstavbu zariadení, súvisiacich s triedením, recykláciou, využívaním a zneškodňovaním odpadov v obciach určených v územnom pláne,
- 8.4 zneškodňovanie nevyužitých komunálnych odpadov riešiť prednostne na zabezpečených regionálnych skládkach odpadov v obciach, určených v územnom pláne.

9. V oblasti usporiadania územia z hľadiska hospodárskeho rozvoja

- 9.1 zamerať hospodársky rozvoj jednotlivých okresov v kraji na zvýšenie počtu pracovných príležitostí v súlade s kvalifikačnou štruktúrou obyvateľstva s cieľom znížiť vysokú mieru nezamestnanosti vo väčšine okresov kraja.

10. V oblasti telekomunikácií

- 10.1 zabezpečiť realizáciu hlavných a strategických cieľov, stanovených v telekomunikačných projektoch,

11. V oblasti pôšt

- 11.1 rešpektovať koncepčné materiály, schválené vládou SR a MDPT SR,

II. ČASŤ - VEREJNOPROSPEŠNÉ STAVBY

Verejnoprospešné stavby spojené s realizáciou uvedených záväzných regulatívov sú tieto:

1. Stavby na sledovanie stavu životného prostredia – sieť sledovacích, dokumentačných a výskumných staníc /stanovišť/ v blízkosti, resp. v areáloch nadregionálnych biocentier a biokoridorov a lokalít medzinárodného významu.

3. Technická infraštruktúra

3.1. vodohospodárske stavby

- 3.1.2 skupinové vodovody pre zásobovanie obyvateľov pitnou vodou a s nimi súvisiace stavby :
 - v) rekonštrukcie a rozšírenia verejných vodovodov v obciach,
- 3.1.10 odstraňovanie povodňových škôd,
- 3.1.11 preventívne protipovodňové opatrenia v povodiach drobných tokov,

3.2. energetické stavby

- 3.2.4 stavby, súvisiace s plynofikáciou v okresoch Žilinského kraja,

3.3. pošta a telekomunikácie

- 3.3.1 súvisiace stavby pre rozvoj telekomunikácií na dosiahnutie špičkovej medzinárodnej úrovne telekomunikačných služieb,

3.4 stavby na zneškodňovanie, využívanie a spracovanie odpadov

- 3.4.2 stavby a zariadenia na zneškodňovanie, dotriedňovanie, kompostovanie a recykláciu odpadov

3.5. verejná vybavenosť, dopravná a technická infraštruktúra v strediskách cestovného ruchu a kúpeľníctva, vymenovaných v kapitole 2.9 Rekreačia, cestovný ruch a kúpeľníctvo a vyznačených v grafickej časti ZaD ÚPN VÚC ako:

- 3.5.1 medzinárodné strediská turizmu.

Na uskutočnenie verejnoprospešných stavieb je možné podľa § 108 zákona č.50/1976 Zb.o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (Stavebný zákon) v znení zákona č.103/1990 Zb., zákona č. 262/1992 Zb., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č.136/1995 Z.z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 199/1995 Z.z., nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 286/1996 Z.z., zákona č. 229/1997 Z.z., zákona č.175/1999, zákona č. 237/2000 Z.z., zákona č. 416/2001 Z.z., zákona č. 553/2001 Z.z., a nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 217/2002 Z.z. pozemky, stavby a práva k nim vyvlastniť, alebo vlastnícke práva k pozemkom a stavbám obmedziť.

B.3 ZÁKLADNÉ DEMOGRAFICKÉ, SOCIÁLNE A EKONOMICKÉ ROZVOJOVÉ PREDPOKLADY OBCE**B.3.1 Demografická charakteristika**

Povojnový rozvoj obce trval do 80-tych rokov 20. storočia. Bol založený na pracovných príležitostiach hlavne v blízkom okresnom meste, kde sa rozvíjal ťažký priemysel s veľkými nárokmi na pracovné sily. Obec sa stala satelitným sídlom Martina, bez dostatočných vlastných ekonomických aktivít. Pre potreby vzhladom na ÚPN-O sú dôležité údaje o počtoch obyvateľov z posledného obdobia (Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011-základné údaje, Žilinský kraj) a navrhované trendy rastu.

Obec Turčianske Jaseno mala pri sčítaní obyvateľov, domov a bytov v r. 2011 364 obyvateľov, z toho 172 žien a 192 mužov. Pri sčítaní k v roku 2001 mala obec 354 trvale bývajúcich obyvateľov. Od roku 1970 počet obyvateľov obce klesal, odvtedy počet obyvateľov obce stagnuje. V období od sčítania v roku 2001 do roku 2011 má priemerný ročný prírastok hodnotu 0,28%.

Katastrálne územie obce má rozlohu 2.047 ha. Hustota osídlenia 17,71 obyv./km² je neporovnateľne nižšia ako celookresný priemer, ktorý dosahuje hodnotu 132,0 obyvateľov na km².

Tab. č.2 - Retrospektívny vývoj počtu obyvateľov od r. 1980

Rok	Počet obyvateľov	Index rastu
1980	362	100,0
1991	371	102,5
2001	354	97,8
2011	364	100,6
2012	361	99,7
2013	356	98,3
2014	364	100,6
2015	365	100,8
2016 (k 30.06.)	384	106,1

Za obdobie 36 rokov (r.1980-2016) narástol počet obyvateľov v o 22 osôb a priemerný ročný prírastok predstavuje 0,17%. Počet obyvateľov za sledované obdobie narástol o 6,1%.

Intenzívnejší rozvoj obec zaznamenala za posledné 2-3 roky. K 30.06.2016 žilo v obci 384 obyvateľov. Za posledné obdobie od r. 2013 do súčasnosti stúpol počet obyvateľov obce až o 28 osôb a priemerný ročný prírastok predstavuje až 9,3 osoby. Možno konštatovať, že ľudia majú veľký záujem o bývanie v obci.

Tab. č.3 - Pohyb obyvateľstva za posledné obdobie od r.2006 (zdroj: obecná štatistika, 2016)

rok	narodení	zomrelí	prírodný prírastok/úbytok	prist'ahovaní	vyst'ahovaní	migračné saldo	celkový prírastok	počet obyvateľov k 31.12.
2006	3	5	-2	15	8	+7	+5	356
2007	1	3	-2	16	3	+13	+11	366
2008	3	1	+2	5	4	+1	+3	369
2009	5	6	-1	12	9	+3	+2	371
2010	2	4	-2	2	2	0	-2	369
2011	2	4	-2	4	5	-1	-3	365
2012	4	6	-2	6	9	-3	-5	360
2013	7	2	+5	6	3	+3	+8	368
2014	1	0	+1	3	3	0	+1	368
2015	5	5	0	17	8	+9	+9	377
Spolu	33	36	-3	86	54	32	+29	

Pozn. Tabuľka bola spracovaná bez korekcií s použitím údajov *obecnej štatistiky obce Turčianske Jaseno*.

V období rokov 2006 – 2015 počet obyvateľov obce vzrástol o 29 osôb. Priemerný ročný prírastok predstavuje 3,2 obyv. Počet obyvateľov obce od roku 2006 prirodzeným úbytkom mierne klesal a zároveň rástol kladným migračným saldom, pričom prírastok migračným saldom (+32 obyvateľov/ 9 rokov) bol vyšší ako prirodzený úbytok (-3 obyv./9 rokov).

Základné údaje o obyvateľstve

Tab. č.4 - Veková štruktúra obyvateľstva v obci (SODB 2011)

Obec	Počet trvale bývajúcich obyvateľov			Veková štruktúra obyvateľov					
	celkom	muži	ženy	0 – 14	15-64 muži	15-64 ženy	65+ muži	65+ ženy	nezistený
Turčianske Jaseno	362	192	170	50	146	118	19	29	-

*Tabuľka bola spracovaná s použitím údajov o počte obyvateľov a vekovej skladbe zo zdroja: *Štatistický úrad SR, 2016*

Podiel žien z trvale bývajúcего obyvateľstva je 47,0 %.

Osoby v produktívnom veku: spolu 264, z toho 118 žien, 146 mužov.

Podiel obyvateľov v produktívnom veku z trvale bývajúcего obyvateľstva je 72,9 % .

Tab. č.5 - Vývoj zloženia obyvateľstva obce podľa charakteristických vekových skupín, index vitality

	Počet obyvateľov	Predproduk.v ek		Produktívny vek		Poprodukt. vek		Index vitality
		Počet	%	Počet	%	Počet	%	
sčítanie 1991	371	89	24,0	193	52,0	89	24,0	100,0
sčítanie 2001	354	66	18,6	259	59,4	78	22,0	84,6
sčítanie 2011	364	50	13,7	266	73,1	48	13,2	104,2

tab. č.6 - Veková štruktúra obyvateľstva v obci a vo vyšších územných celkoch (SODB,2011)

Veková skupina	Turčianske Jaseno		Okres Martin		Slovenská republika	
	poč. obyv.	v %	poč.obyv.	v %	poč.obyv.	v %
Predprodukt.v ek	50	13,7	17 474	17,9	1 015 493	18,9
Produktívny vek	266	73,1	62 403	63,8	3 349 231	62,3
Poprodukt. Vek	48	13,2	17 475	17,9	967 207	18,0
Nezistený	-	-	461	0,4	47 524	0,8
Spolu	364	100,0	97 813	100,0	5 379 455	100,0
Index vitality	104,2		100,0		105,0	
Priemerný vek	39,4		31,4		38,7	

*Tabuľka bola spracovaná s použitím údajov o počte obyvateľov a vekovej skladbe zo zdroja: *Štatistický úrad SR, 2016*

Z uvedených údajov vyplýva, že v obci Turčianske Jaseno žije obyvateľstvo s priemerným vekom približným ako v SR.

K 31.12.2015 sa veková štruktúra obyvateľstva obce oproti sčítaniu v r.2011 zlepšila, index vitality sa zvýšil na 155,1 (v predproduktívnom veku bolo v obci 76 obyvateľov, v produktívnom veku 276 obyvateľov a v poproduktívnom veku 49 obyvateľov). V obci je index vitality vyšší ako 120, čiže populačný vývoj má stabilizovaný charakter, na rozdiel od okresu Martin a v Slovenskej republike (vývoj obyvateľstva vzhľadom na vekovú štruktúru je ubúdajúci).

Index maskulinity

K 31.12.2011 bol počet mužov v obci 192 a žien 170 (*zdroj: SODB,2011). V prepočte na 1000 mužov v obci pripadá 885 žien, čo sa nepokladá za výrazné porušenie početnej rovnováhy medzi mužmi a ženami.

Obyvateľstvo podľa národností

Tab. č.7 - Obyvateľstvo podľa národnostného zloženia (SODB, 2011)

Národnosť	Počet osôb	Podiel v %
slovenská	359	99,17
česká	1	0,28
nezistená	2	0,55
Spolu	362	100,0

V obci je skoro výlučne zastúpené obyvateľstvo slovenskej národnosti až 99,17 %.

Štruktúra obyvateľstvo podľa vierovyznania

Tab. č.8 - Obyvateľstvo podľa vierovyznania (SODB, 2011)

Vierovyznanie	Počet osôb	Podiel v %
Rímsko-katolícka cirkev	55	15,2
Evanjelická cirkev a.v.	247	68,2
Apoštolská cirkev	1	0,3
Bez vyznania	49	13,5
Nezistené	10	2,8
Spolu	362	100,0

V obci je veriacych okolo 83,7 %, z toho až 68,2 % je evanjelického a. v. vyznania a v malej miere 15,2% je zastúpené rímsko-katolícke náboženstvo. Bez vyznania je 49 osôb (13,5 %), nezistené vierovyznanie bolo u 10 osôb (2,8%).

Prognóza demografického vývoja

Pre obdobie do roku 2015 ÚPN – VÚC Žilinského kraja predpokladal nerovnomerný vývoj – do roku 2005 intenzívnejší s indexom rastu 102,2 a v rokoch 2006 – 2015 pomalší vývoj a indexom rastu 101,7 s postupným zhoršovaním vekovej skladby obyvateľov a zmenu typu populácie zo stabilizovanej až stagnujúcej (index vitality v rozmedzí 120 – 200) na ubúdajúcu (index vitality menší ako 120) v období po roku 2015. V najbližších rokoch sa predpokladá ďalšie zhoršovanie vekovej skladby obyvateľov kraja aj okresu. Z hľadiska typu populácie predpokladáme, že v návrhovom období do roku 2037 sa typ populácie nezmení a bude naďalej stabilizovaný.

Vzhľadom na blízkosť okresného mesta Martin, ako aj novobudovanej priemyselnej zóny v obci Sučany je v prijateľnej dochádzkovej vzdialenosti od obce dostatok pracovných príležitostí. Z uvedeného dôvodu ako aj vzhľadom na vhodné prostredie pre bývanie je v obci veľký záujem o výstavbu nových rodinných domov, čo sa prejavuje aj kladným migračným saldom, za posledných 5 rokov pribudlo prisťahovaním priemerne ročne 3,6 obyvateľa.

Vzhľadom k pracovným príležitostiam v dostupnej vzdialenosti je predpokladom stabilizácie obyvateľstva a zlepšenia vekovej štruktúry obyvateľstva vytvorenie dobrých podmienok pre bytovú výstavbu v obci a dobudovanie vybavenosti na zodpovedajúcu úroveň.

Na základe vyhodnotenia uvedených východísk **predpokladáme nasledovný vývoj počtu obyvateľov obce :**

Tab.č.9 - Prognóza demografického vývoja počtu obyvateľov obce

Rok	Počet obyvateľov	%	Priemerný ročný prírastok v %
2 016	384	100,0	-
2 027	470	122,4	2,04
2 037	540	140,6	1,49

B.3.2 Ekonomická aktivita a nezamestnanosť

V súčasnej dobe má SR priaznivý ekonomický rast, čo sa prejavuje aj znižovaním nezamestnanosti.

Pri sčítaní v roku 2011 bolo v obci 196 ekonomicky aktívnych osôb. Z 264 obyvateľov v produktívnom veku bolo ekonomicky aktívnych 74,2 %. V okrese Martin bolo pri sčítaní v r.2011 ekonomicky aktívnych 46.726 osôb, t.j. 48,1 % z celkového počtu obyvateľov. Podiel ekonomicky aktívnych z trvale bývajúceho obyvateľstva je vyšší ako v okrese Martin.

Tab. č.10 - Ekonomicky aktívne obyvateľstvo (SOBD, 2011)

Obec	Počet obyvateľov	Ekonomicky aktívne osoby	
		Spolu	%
Turčianske Jaseno	362	196	54,1
Okres Martin	97.110	46.726	48,1

*Tabuľka bola spracovaná s použitím údajov o počte obyvateľov a vekovej skladbe zo zdroja: *Štatistický úrad SR, 2016*

Tab. č.11 - Ekonomická aktivita obyvateľov podľa sektorov (SOBD,2011)

	spolu	%	primárny sektor	% z ekonom. aktívnych	sekundárny sektor	% z ekonom. aktívnych	terciálny sektor	% z ekonom. aktívnych
obyvatelia	362							
Ekonomicky aktívny	196	54,1						
Odchádza z obce	154	78,6	4	2,6	43	27,9	107	69,5
Prichádza do obce	7		2		2		3	

*Tabuľka bola spracovaná s použitím údajov zo zdroja: *Štatistický úrad SR, 2016*

Z celkového počtu bolo ekonomicky aktívnych 196 obyvateľov (z toho 79 žien, 117 mužov), čo predstavuje 54,1% všetkých obyvateľov, 78,6 % z ekonomicky aktívnych odchádzalo za prácou mimo obec. Z ekonomicky aktívnych pracovalo v primárnom sektore 2,6%, v sekundárnom 27,9% a v terciálnom 69,5%.

Tab. č.12 - Počet uchádzačov o zamestnanie (ŠÚ SR,2016)

	r.2011	r.2012	r.2013	r.2014	r.2015
muži	17	19	18	15	10
ženy	12	8	7	8	10
Spolu	29	27	25	23	20

* tabuľka bola spracovaná zo zdroja : Štatistický úrad SR,2016

V r.2015 bolo v obci evidovaných 20 uchádzačov o zamestnanie, čo predstavuje 10,2 % z ekonomicky aktívnych obyvateľov.

Najvyšší počet uchádzačov o zamestnanie bol v rokoch 2011 a 2012, v poslednom období sa počet uchádzačov o zamestnanie znížil a je relatívne stabilizovaný, s klesajúcou tendenciou. Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie v obci kopíruje vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie v celom okrese Martin.

Hospodárska základňa obce je málo rozvinutá, so zastúpením všetkých troch sektorov. Vzhľadom na nízky počet pracovných príležitostí v obci, podľa sčítania v r.2011 veľká časť pracujúcich (154) odchádzala za prácou do iných sídel : najmä do Martina. Okresné mesto Martin, ale aj susedné mesto Vrútky a obec Sučany sú zdrojom pracovných príležitostí predovšetkým v sekundárnom aj terciárnom sektore.

V ďalších rokoch predpokladáme zvýšenie počtu pracovných príležitostí najmä v terciárnej sfére (predpokladaný rozvoj rekreácie a služieb).

B.3.3 Charakteristika bytového a domového fondu

Podľa výsledkov sčítania v roku 2001 bolo v obci 131 domov, z toho trvale obývaných 86 (65,6%), spolu bolo 153 bytov, z toho trvale obývaných 109 (71,2%).

Ku dňu sčítania v r.2011 bolo na území obce Turčianske Jaseno 151 bytových jednotiek, z toho 115 (76,2%) trvalo obývaných bytov. Celkový počet domov bol 129, z toho trvale obývaných 96 (74,4%). Neobývaných domov bolo 31.

V roku 2011 dosiahol počet trvale obývaných bytov v obci 318/1000 obyvateľov (priemer SR 307/1000 bytov., priemer EÚ je viac ako 400 bytov/1000 bytov.) a 417 bytov/1000 obyvateľov v celkovom bytovom fonde vrátane neobývaných bytov. Domov bolo spolu 129, obývaných domov 96, z toho 94 rodinných domov, 1 bytový dom a 1 iný obývaný dom. V obci sú zastúpené individuálne formy bývania, hromadné formy bývania v 3 bytových domoch. V roku 2001 pripadalo v obci na 1 obyvateľa priemerne 18,3 m² obytnej plochy – na Slovensku to bolo 14,8 m², vo vyspelých krajinách EÚ 30 – 40 m².

Za posledné desaťročie podiel trvale obývaných bytov stúpol z 109 (71,2%) v roku 2001 na 115 (76,2 %) v roku 2011.

Tab. č.13 - Základné údaje o domovom a bytovom fonde (SODB, 2011)

Obec	Domy spolu	Trvalo obývané domy		Neobývané domy	Byty spolu	Trvalo obývané byty		Neobývané byty
		spolu	z toho rodinné			spolu	z toho v rod. domoch	
T. Jaseno	129	96	94	31	151	115	99	34

Tab. č.14 - Neobývané byty podľa dôvodu neobývanosti (SODB, 2011)

Neobývané byty podľa dôvodu neobývanosti	Počet bytov	Podiel v %
Zmena vlastníkov	1	2,9
Určený na rekreáciu	14	41,2
Nespôsobilý na bývanie	9	26,5
Z iných dôvodov	10	29,4
Spolu	34	100,0

Tab. č.15 - Vývoj domového a bytového fondu (SODB,2011)

Rok	Trvale obývané domy		Trvale obývané byty	
	Počet domov	Index rastu	Počet bytov	Index rastu
1980	107	100,0	111	100,0
1991	103	96,3	110	99,1
2001	86	80,4	109	98,2
2011	96	89,7	115	100,9

V obci prevládajú individuálne rodinné domy a tvoria 99,2 % z celkového bytového fondu.

Z celkového počtu 115 trvale obývaných bytov je 111 situovaných v rodinných domoch.

Na jeden trvale obývaný byt pripadalo v priemere 3,15 obyv.

Tab. č.16 - Štruktúra bytov podľa veľkosti (SODB, 2011)

Veľkosť bytu	Počet bytov	Podiel v %
1 obytná miestnosť	3	2,6
2 izby	27	23,5
3 izby	33	28,7
4 izby	23	20,0
5 a viac izieb	29	25,2
Spolu	115	100,0

V obci Turčianske Jaseno sú rovnomerne zastúpené všetky veľkostné kategórie bytov, okrem 1-izbových, len 2,6% z celkového počtu trvale obývaných bytov.

Tab. č.17 - Byty podľa veľkosti obytnej plochy v m² (SODB, 2011)

Ukazovateľ	
Počet bytov s obytňou plochou < 40 m ²	19
Počet bytov s obytňou plochou 40 - 80 m ²	68
Počet bytov s obytňou plochou 81 - 100 m ²	18
Počet bytov s obytňou plochou 100 + m ²	10

V obci najviac prevládajú byty s plošnou výmerou od 40 do 80 m².

Tab. č.18 - Charakteristika bytového fondu v obci

Ukazovateľ	
Počet osôb na 1 byt v r.1991	3,37
Počet osôb na 1 byt v r.2001	3,25
Počet osôb na 1 byt v r.2011	3,15

Na 1 trvale obývaný byt pripadalo v Turčianskom Jasene 3,15 obyvateľa pri sčítaní v roku 2011 (3,25 obyvateľa na 1 trvale obývaný byt pri sčítaní v roku 2001). Koeficient obývanosti v obci sa oproti roku 2001 sa zlepšil o 0,10 osoby.

V Žilinskom kraji pripadalo pri sčítaní v roku 2011 pripadalo 3,20 obyvateľa/1 byt, v okrese Martin 2,94 obyvateľa/1 byt. Obývanosť bytového fondu v obci bola v r.2011 vyššia ako v okrese Martin a nižšia ako v Žilinskom kraji.

V najbližších rokoch predpokladáme v súlade so všeobecným trendom vo vyspelých štátoch a prognózami v ÚPN-VÚC Žilinského kraja **d'ďalšie znižovanie koeficientu obývanosti v obci nasledovne :**

v roku 2 001	3,25 obyv. / 1 byt
v roku 2 011	3,15 obyv./ 1 byt
v roku 2 027	3,00 obyv. / 1 byt
v roku 2 037	2,90 obyv./ 1 byt

Predpokladáme, že v návrhovom období do roku 2 037 sa bude potreba nových bytov v obci uspokojovať len výstavbou rodinných domov

Dôvody záujmu o výstavbu rodinných domov v obci Turčianske Jaseno sú nasledovné :

- obec má optimálne geografické a morfológické podmienky pre rozvoj bývania, vzhľadom na blízku polohu aglomerácie Martin-Vrútky,
- blízkosť pracovných príležitostí vo výrobe - priemyselný park (Martin - Sučany) a v službách
- v obci sú optimálne podmienky na bývanie s kvalitným životným prostredím, v minimálnej miere zaťaženým negatívnymi civilizačnými vplyvmi

B.3.4 Súčasný dopyt po bytoch

Výstavba rodinných domov v poslednom desaťročí stagnuje, ale v posledných pár rokoch začal narastať záujem o výstavbu. Ročne vydá obec cca 4 nové stavebné povolenia a skolauduje 2 nové domy. Predpokladáme, že v návrhovom období do roku 2 037 sa bude výstavba nových bytov realizovať takmer výlučne formou rodinných domov.

Z hľadiska nákladov na technickú infraštruktúru je najvýhodnejšou formou využitie jednak prieluk medzi jestvujúcou zástavbou pozdĺž existujúcich komunikácií a intenzifikácia súčasných obytných plôch, ale aj plôch priamo nadväzujúce na obytné územie. Možnosť výstavby rodinných domov v prielukách je v obci obmedzená, vzhľadom ku súvislej zástavbe z minulých období.

Pre predpokladaný počet 540 obyvateľov obce v roku 2 037 a pre dosiahnutie obývanosti 2,90 obyvateľa/1 byt **je v roku 2037 potrebný celkový počet 186 trvale obývaných bytov**. Pri zachovaní súčasného podielu trvale neobývaných bytov (23,7%) **je potrebných v obci celkom 250 bytov, t.j. do roku 2 037 potrebné postaviť v obci približne 100 bytov**.

Na základe predpokladu, že k cieľovému roku 2037 budú niektoré lokality len rozostavané, je v územnom pláne potrebné pripraviť obytné plochy aj s primeranou urbanistickou rezervou - 10 % urbanistická rezerva predstavuje ďalších **25 bytov**, spolu je pre návrhové obdobie potrebné pripraviť stavebné pozemky pre približne **125 bytov**.

B.4 RIEŠENIE ZÁUJMOVÉHO ÚZEMIA A ŠIRŠIE VZŤAHY DOKUMENTUJÚCE ZAČLENENIE RIEŠENEJ OBCE DO SYSTÉMU OSÍDLENIA

✓ **Širšie vzťahy**
B.4.1 Funkcia a poloha obce v sídelnej štruktúre

Obec Turčianske Jaseno leží vo východnej časti okresu Martin v podhorí Veľkej Fatry, cca 8 km na juhovýchod od okresného mesta Martin a spadá medzi malé vidiecke sídla regiónu Turiec. Zo severovýchodu, východu a juhovýchodu obkolesuje kataster masív pohoria Veľká Fatra. Z hľadiska širších územných vzťahov je súčasťou Žilinského samosprávneho kraja.

Územie sa rozprestiera v nadmorských výškach od 452 m n. m. až po hrebeňovú časť Veľkej Fatry, kde najvyšší bod je na kóte Lysec s nadmorskou výškou 1.381 m n. m.

Vymedzené katastrálne územie hraničí : zo severu s k. ú. obce Dolný Kalník, Záborie, Sklabiňa a Sklabinský Podzámok zo západu s k. ú. obce Horný Kalník, z juhu s k. ú. obce Belá-Dulice, z východu s k. ú. obce Ľubochňa.

Obec je súčasťou mikroregiónu „Združenie cestovného ruchu Veľká Fatra“, ktorý tvoria obce: Sklabinský Podzámok, Sklabiňa, Záborie, Horný Kalník, Dražkovce, Turčianske Jaseno, Belá-Dulice, Necpaly, Folkušová, Blatnica, Mošovce. Je to prirodzený územný celok v podhorí Veľkej Fatry, so vzájomným komunikačným prepojením. Subjekty majú medzi sebou vzájomné ekonomické a sociálne väzby. Základným cieľom je zlepšiť kvalitu života obyvateľov a celkovú zamestnanosť prostredníctvom rozvoja cestovného ruchu a iných aktivít v regióne.

Riešené územie má veľmi dobré dopravné napojenie na okresné mesto Martin a tým aj na hlavné cestné trasy Slovenska cestou č. III/ 2148 a III/2132 na cestu I/65 Martin-Turčianske Teplice-Žiar nad Hronom a prostredníctvom I/65 na I/18 Bratislava – Košice a na diaľnicu D1 Dubná Skala - Turany.

Najbližšia železničná stanica sa nachádza v meste Martin. Regionálne letisko sa nachádza v Martine v Tomčanoch, regionálne letisko pre medzinárodnú dopravu v Žiline a v Poprade.

Z hľadiska širších územných väzieb v rámci Žilinského kraja sa obec Turčianske Jaseno nachádza v podhorskom sídelnom páse Veľká Fatra. Katastrálne územie obce má význam z hľadiska vodohospodárskeho a rekreačného ako aj z hľadiska zachovania prírodných hodnôt.

B.4.2 Vzťah k ťažiskám a centráм osídlenia

ÚPN-VÚC Žilinského kraja v súlade s Konceptiou územného rozvoja Slovenska člení ťažiská osídlenia podľa významu do štyroch kategórií, z ktorých sa riešeného územia týka bod:

1. **Ťažiská osídlenia celoštátneho až medzinárodného významu** (6 ťažísk v SR). Na území Žilinského kraja je to žilinsko-martinské ťažisko, ktoré je vytvorené okresmi: Žilina, Čadca, Kysucké Nové Mesto, Bytča, Považská Bystrica, Púchov, Martin a Turčianske Teplice. Obec Turčianske Jaseno je súčasťou prímestského pásma aglomerácie okolo okresného mesta Martin.

Poloha na rozvojových osiach

Obec Turčianske Jaseno sa v rámci Žilinského kraja nenachádza na žiadnej hlavnej rozvojovej osi.

Vzťah k sídelným centráм

Sídelná štruktúra územia kraja pozostáva z 315 administratívnych sídel, so 16 centrami. K. ú. obce Turčianske Jaseno spadá k centru s nasledovným významom :

- *Martin nadregionálny až celoštátny*

B.4.3 Záujmové územie

Záujmové územie je územie prilahlé k územiu obce, v ktorom prevládajú súčasné alebo výhľadové vzťahy k obci a ktorého usporiadanie je potrebné riešiť vo vzájomnej funkčnej a technickej súvislosti s územím obce. Z hľadiska funkčných a technických súvislostí je za takéto územie možné pokladať:

- Územie susedných obcí Záborie, Horný Kalník, Sklabiňa a Belá-Dulice, ktoré sú s obcou Turčianske Jaseno prepojené sústavou sietí dopravnej a technickej infraštruktúry (vodovod, kanalizácia, elektrina, spoje).
- Stredisko rekreácie a turizmu Jasenská dolina zasahuje do katastrálnych území obcí Belá - Dulice, ako aj Turčianske Jaseno.

B.5 NÁVRH URBANISTICKEJ KONCEPCIE PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA ÚZEMIA**B.5.1 Zhodnotenie možností rozvoja obce**

Obec leží v blízkosti mestských sídiel Vrútky, Turany a Martin, ktoré je centrom osídlenia regionálneho významu. Vlastné zastavané územie obce leží v západnej časti katastra, v poľnohospodárskej krajine, na západnom úpätí Veľkej Fatry. Veľkú plochu katastra, hlavne jeho východnej časti, tvoria lesy. Možnosti rozvoja obce, sú dané jej geografickou polohou. Obec má, vzhľadom na svoju polohu ako aj terénne danosti, dobré predpoklady pre rozvoj bývania, rekreačnej a športovej funkcie. V rámci zastavaného územia je menej plôch pre potrebu IBV (individuálnej bytovej výstavby). Tieto plochy je možné umiestniť v priamom dotyku s ním.

Vzhľadom na zachovalé, kvalitné a relatívne nedotknuté prírodné prostredie a jeden z hlavných nástupných bodov do Jasenskej doliny, ktorá je strediskom rekreácie a turizmu medzinárodného významu a súčasťou rekreačného krajinného celku Veľká Fatra, je územie obce atraktívne najmä pre funkciu rekreácie, horského turizmu (letného aj zimného), poznávacieho turizmu a turizmu záľub (rybolov, poľovníctvo, jazdecké športy, cykloturistika, chatárenie a chalupárenie, piknik a pod.).

Budúci rozvoj obce je zameraný hlavne na rozvoj bývania, rekreačnej funkcie a dobudovania služieb pre turizmus. Katastrálne územie má dobré prírodné podmienky pre lesné hospodárstvo ako aj poľnohospodárstvo. Vzhľadom k možnostiam dopravného napojenia a sklonitému terénu má obec veľmi obmedzené možnosti rozvoja priemyselnej výroby.

B.5.2 Urbanistická koncepcia priestorového usporiadania a funkčného využívania územia**B.5.2.1 Súčasný stav**

Miestne prírodné podmienky v minulosti určovali situovanie a počiatočnú formu osady ako aj komunikačnú väzbu s jeho vzdialenejším aj bližším okolím, predovšetkým poľami, pastvinami a lesmi.

Zemianske osady Dolné a Horné Jaseno vznikli pri starej obchodnej ceste z Pohronia na Liptov, kde je možné dodnes pozorovať najstaršiu zástavbu. Urbanistické štruktúry oboch osád sa vyvíjali samostatne, nezávisle od seba. Jedná sa o tzv. kuriálnu zástavbu (typickú pre Turiec), kedy sa stavebný vývoj odohrával v okolí tej-ktorej kúrie. Obec s názvom Turčianske Jaseno vznikla relatívne nedávno v r.1974 - spojením týchto dvoch samostatných obcí. V každej obci bolo až po II. vojne vytvorené administratívno-kultúrne centrum, avšak po spojení obcí ostalo len jedno, v Hornom Jasene. Obe štruktúry sú prepojené zatiaľ len jednostrannou zástavbou pozdĺž potoka.

V urbanistickej štruktúre je jasne rozoznateľný historický vývoj. Pôvodná urbanistická štruktúra sa dobre zachovala najmä v časti Horné Jaseno - je charakterizovaná úzkou pozdĺžnou parceláciou popri historických trasách ciest a dominantami obidvoch kostolov vo vyvýšených polohách nad obcou. V časti Dolné Jaseno v súčasnosti už prevažuje novodobá výstavba rodinných domov z konca minulého a začiatku tohto storočia, rozširujúca pôvodnú zástavbu obce severovýchodným a južným smerom. Do pôvodnej drobnej štruktúry obidvoch častí obce výrazne zasahujú areály hospodárskych dvorov poľnohospodárskeho družstva, negatívne pôsobí najmä areál v Dolnom Jasene, v pohľadovo exponovanej polohe na svahu pri vstupe do obce.

Obec Turčianske Jaseno plní vo svojej sídelnej štruktúre funkciu mikroregionálneho významu s úzkymi väzbami na obce Záborie, Horný Kalník a Belá - Dulice, resp. Sklabiňa. Za priestorové dominanty je možné považovať obidva kostoly.

V súčasnej urbanistickej štruktúre absentuje centrum aj z dôvodu, že ide o pôvodne dve obce.

Obec tvorí v krajine svojou kompaktnou zástavbou ucelený priestorový útvar, situovaný na severných svahoch v podhorí Veľkej Fatry. V rámci starej urbanistickej štruktúry disponuje iba sčasti potenciálom na ďalšiu zástavbu. Je možné konštatovať, že v obci sa nachádza pomerne veľa nevyužívaných - opustených objektov rodinných domov (19 podľa sčítania SODB 2011), ktoré by mohli vo väčšine prípadov slúžiť po stavebnotechnickom posúdení a rekonštrukcii na opätovnú obytnú, resp. rekreačnú funkciu.

B.5.2.2 Navrhovaný stav

Návrh urbanistickej koncepcie má zachovať prírodné a krajinné prostredie, eliminovať v čo najväčšej možnej miere negatívny dopad jednotlivých činností v území, vytvárať podmienky pre koordináciu vidieckeho prostredia a moderného spôsobu života.

Návrh vychádza z obmedzených možností rozvoja v rámci urbanistickej štruktúry v súčasne zastavanom území, dopĺňa však rozvojové plochy v priamom dotyku s ním. Urbanistický návrh smeruje k vytvoreniu priestorovo prehľadnej a hierarchizovanej štruktúry sídla s funkčným a priestorovým zjednotením jednotlivých častí do jedného sídelného celku.

Hlavnou kompozičnou osou zastavaného územia obce bola v minulosti obchodná cesta (dnes cesta III/2132) s obojstrannou zástavbou, s uzlami centrálnej vybavenosti v obmedzenom rozsahu plošnom aj obsahovom. *Urbanistická koncepcia navrhovaného riešenia predpokladá ponechanie hlavnej kompozičnej osi pozdĺž hlavnej cesty a potoka Kalník, s ponechaním hlavných ťažiskových priestorov na jej začiatku, v Dolnom Jasene a konci, v Hornom Jasene.*

Za hlavné ťažiskové priestory obce je treba považovať:

- v Hornom Jasene je to priestor medzi gotickým kostolom sv. Margity, obecným úradom, evanjelickým kostolom a materskou škôlkou, jeho význam je posilnený návrhom plôch zmiešaného územia občianskej vybavenosti a bývania.
- v Dolnom Jasene je za ťažiskový priestor možné považovať existujúce a navrhované plochy občianskej vybavenosti a zmiešaných území s občianskou vybavenosťou na západnom okraji zastavaného územia.

Návrh rieši postupné vytvorenie podružných centier v ťažiskových priestoroch obce pomocou funkčných a priestorových regulatívov, ktorými definuje podmienky pre vytvorenie centrálnych funkcií.

Verejné priestory, ktoré podporujú verejný a spoločenský život obyvateľov, sú navrhované hlavne v polohách hlavného ťažiskového priestoru v Hornom resp. Dolnom Jasene, ako aj na novej hlavnej kompozičnej osi.

V rámci formovania urbanistickej štruktúry je potrebné vychádzať z pôvodného charakteru zástavby a zachovať špecifický ráz vidieckeho priestoru, prírodné a krajinné prostredie, eliminovať v čo najväčšej možnej miere negatívny dopad jednotlivých činností v území, vytvárať podmienky pre koordináciu vidieckeho prostredia a moderného spôsobu života.

Charakter obce v rámci krajiny by mal byť zachovaný, panoráma by nemala byť narušená výškovými dominantami. Za priestorové dominanty je možné považovať hmoty obidvoch kostolov. Dôležitá je harmonizácia urbanistickej štruktúry s okolitým krajinným prostredím. Na vyvýšených, pohľadovo exponovaných polohách je potrebné zabezpečiť nenarušenie súčasnej sídelnej štruktúry nevhodnou schématickou zástavbou.

V rámci formovania urbanistickej štruktúry je potrebné uvažovať o väčšom zapojení prírodných, ekologických štruktúr do organizmu obce pri zachovaní krajinných prvkov, v území nevytvárať izolované urbanistické celky, zamedziť rozptýlenej obytné zástavbe.

B.6 NÁVRH FUNKČNÉHO VYUŽITIA ÚZEMIA OBCE, VRÁTANE URČENIA PRÍPUSTNÉHO, OBMEDZUJÚCEHO A ZAKAZUJÚCEHO VYUŽÍVANIA

B.6.1 Súčasný stav

Z hľadiska funkčného využívania pozemkov môžeme konštatovať, že prevláda monofunkčné využitie - obytné územie s nízkopodlažnou zástavbou. Pozdĺž siete komunikácií sú pozemky viac-menej súvisle zastavané 1 – 2 podlažnými rodinnými domami. Výškové zónovanie zástavby je pomerne vyrovnané, s prírodnými priestorovými dominantami - evanjelickým a katolíckym kostolom.

V rámci organizmu obce nachádzame minimálne štruktúry občianskej vybavenosti, ktoré sú zastúpené kostolmi, materskou školou, predajňami potravinárskeho tovaru, pohostinskými zariadeniami, penziónom. Poloha plôch je determinovaná faktom, že v minulosti išlo o dve obce.

Plochy športovej a rekreačnej vybavenosti v obci sú nedostatočne zastúpené, nachádza sa tu detské ihrisko v areáli materskej školy, plocha futbalového ihriska v Dolnom Jasene, lyžiarsky vleč so zjazdovkou v lokalite Na Buňovici, niekoľko rekreačných chat - situovaných v Jasenskej doline. Čez k.ú. prechádzajú značované turistické chodníky a značené cyklistické trasy.

Výrobné plochy sú v štruktúre sídla zastúpené areálmi poľnohospodárskeho družstva Sklabiňa, ktoré má v území umiestnené svoje prevádzky - Horný a Dolný dvor.

Z plôch dopravy v území nachádzame najmä plochy automobilových komunikácií; v minimálnej miere sú zastúpené odstavňové plochy a chodníky.

Plochy zelene v intraviláne tvoria najmä súkromné záhrady a minimálne zelené plochy, najmä v Dolnom Jasene. Vyhradená zeleň je v malom množstve zastúpená v areáli materskej školy. Na cintoríne v Dolnom Jasene absentuje drevinná vegetácia. Krajinný obraz dotvára extravilánová zeleň podhorských lúk a pasienkov a drevitá zeleň - zmiešané porasty stromov a kríkov.

Plochy nadväzujúce na zastavané územie sa využívajú na poľnohospodárske účely - poľnohospodárska pôda, sady, lúky a pasienky.

B.6.2 Navrhovaný stav

Návrh rozvoja funkčných plôch zodpovedá súčasnému využitiu územia a nadväzuje naň, zároveň zohľadňuje všetky požiadavky a obmedzenia vyplývajúce z platnej legislatívy tak, aby územie obce bolo využité čo najoptimálnejšie.

Rozvoj obytnej funkcie

je navrhnutý hlavne doplnením urbanistickej štruktúry, v nadväznosti na z. ú. obce, medzi Dolným a Horným Jasenom tak, aby doteraz oddelené časti obce vytvorili jeden kompaktný urbanistický celok; čiastočne aj doplnením prieluk v pôvodnej zástavbe. V Dolnom Jasene sú navrhnuté plochy pre umiestnenie rodinných fariem.

Rozvoj občianskej vybavenosti

je navrhnutý hlavne na funkčne zmiešanom území (bývanie a občianska vybavenosť) v centrálnych ťažiskových priestoroch urbanizačnej osi, ďalej v rámci transformácie hospodárskeho dvora (služby) ako aj v plochách navrhovanej novej výstavby v rámci prízemnej rodinných domov, resp. v samostatných objektoch občianskej vybavenosti.

Rozvoj výrobných plôch

je navrhnutý v časti areálu hospodárskeho dvora v Dolnom Jasene, v ktorej sa uvažuje s vytvorením areálu pre malé, hygienicky nezávadné prevádzky a služby, ktoré nemajú negatívny vplyv na obytné územie. Zvyšovanie súčasnej kapacity hospodárskych zvierat v areáli PD v Hornom Jasene je možné len za podmienky, ktorá preukáže zamedzenia negatívneho vplyvu na obytné prostredie v obci.

Výrobné plochy, hlavne hospodársky dvor, je potrebné oddeliť od obytného územia vhodnou izolačnou zeleňou.

Rozvoj športovej vybavenosti

navrhujeme jej doplnenie v blízkosti futbalového ihriska o plochy pre ďalšie druhy športov, nenáročné športové vybavenie, oddychovú zónu, ap. V súčasnosti chýbajúce ihriská (pre rôzne vekové kategórie detí), navrhujeme doplniť v lokalitách navrhovaných na bývanie, a v obmedzenom rozsahu na plochách navrhovanej verejnej zelene medzi Dolným a Horným Jasenom.

Nenáročné športové plochy pre rodinné športovanie – streetbal, petang, minigolf, disc golf, kanjam, spineball, slackline, ap. navrhujeme umiestniť v lokalite Na Buňovici, spolu s rekreačnými plochami.

Navrhujeme zachovať plochu lyžiarskeho vleku a zjazdovky v lokalite Na Buňovici.

Rozvoj rekreačnej funkcie

tvoria plochy mimo z. ú. obce - v Jasenskej doline. Rekreačno - športovú funkciu navrhujeme doplniť aj v lokalite Na Buňovici.

Navrhujeme vybudovať náučné chodníky a multifunkčné vychádzkové trasy.

Rozvoj plôch zelene

je navrhnutý hlavne popri navrhovanej kompozičnej osi v lokalite Stráže, v rámci cintorína v Dolnom Jasene, navrhovaných plôch výroby a služieb, resp. v OP cintorína v Hornom Jasene. Plochy izolačnej zelene sú navrhnuté, ako hygienický filter, medzi areálom hospodárskeho dvora v Hornom Jasene. Zeleň je v z. ú. zastúpená hlavne súkromnou zeleňou záhrad. Navrhujeme rozšíriť plochy sádov, ktoré sú solitérne zastúpené nad areálom hospodárskeho dvora v Dolnom Jasene a v lokalite Hôrka

V rámci zachovania ekologickej stability je potrebné akceptovať brehovú zeleň pozdĺž potokov..

Tak isto je potrebné rešpektovať OP NP Veľká Fatra.

B.7 NÁVRH OCHRANY KULTÚRNYCH HODNÔT**B.7.1 Vznik a vývoj obce**

(*zdroj: www.turcianskejase.no.sk)

Približne 8 km východne od Martina, v malebnom zátiší svahov chrániacich od chladných severákov nachádza sa obec Turčianske Jaseno. Obec vznikla v roku 1974 spojením dovtedy samostatných zemianskych obcí Dolného a Horného Jasena. Pôvodne obe obce tvorila jedna veľká rodina – rodina Jesenských, ktorá sa postupne rozvetvovala a po čase rozdelila na kúrie. Tieto sa postupne začali členiť na jednotlivé línie – napr. Juriké, Pavké, Šandoré, Tobiaše, Ďurké, Gašparé a i. Tieto tzv. prímenia sú používané dodnes na rozlíšenie medzi sebou, pretože takmer polovica dnešných obyvateľov Turčianskeho Jasena má priezvisko Jesenský.

Územie Dolného Jasena, Horného a Dolného Kalníka, Tomčian, Ivanky (časť Dražkoviec) i Záboria tvorili pôvodne jeden celok nazvaný Jordán. Z neho Belo IV. (1235 - 1270) porozdeľoval v r. 1249 - 1255

menšie časti viacerým synom jobagiónov /príslušníci nižšej šľachty, ktorí získali svoj titul spravidla za vojenské zásluhy/, čím zároveň položil základy zemianskych rodov z týchto dedín.

Dolné Jaseno

Počiatky založenia kuriálnej obce Dolné Jaseno siahajú do 13. storočia. Prvý záznam je z roku 1249, keď kráľ daroval za zásluhy najvýchodnejšiu časť jordánskeho územia Tomášovi, Martinovi a Beňovi. Kraj začali nazývať Hebrovom. V roku 1374 dostáva obec meno Parva Jezen, teda Malé Jaseno. Dolné Jaseno, ako väčšina obcí v Turci bola pôvodne kuriálna. Boli to totiž väčšinou zemianske kúrie. Priebehom rokov a vývojom rodu delili sa na viac kúrií. Aj v Dolnom Jasene neskôr vznikli tri kúrie: pavlovičovská a jamborovská, matiašovská a tretiu kúriu tvorili Šimkovicovci. Dolnojasenské zemianske kúrie dostali svoje výsadné práva na listinách kráľovských. V pohnutých časoch vojen a nájazdov Turkov dali si tieto skryť na Sklabinský hrad. Tento však zhorel a s ním aj listiny dolnojasenské. Až v roku 1488 kráľ Matej nariadil vyšetriť stav a vydal novú donačnú listinu na Malé Jaseno Matejovi, Jánovi a Jurovi – de eadem. V Malom Jasene dostala erb rodina Pavlovičovská a Jamborovská. Tento erb znázorňuje lovca, ktorý ľavou rukou drží daniela a v pravej ruke nad hlavou dvíha loveckú sekeru, aby usmrtil zviera. Toto by malo znamenať hojnosť vysokej zveri v chotári a zamestnanosť obyvateľstva lovom. Každá kúria užívala len svoje rodové meno s prívlastkom „de Jezen“ (z Jasena).

Horné Jaseno

Horné Jaseno je o niečo mladšie ako Dolné Jaseno. V roku 1274 dostali územie terajšej obce traja synovia Madyovi: Michal, Peter a Štefan a v rokoch 1287 – 1293 dostalo sa im i úradného potvrdenia na svoje územie. Pôvodne sa obec volala len Jaseno, ale v prvej polovici 14. storočia bolo pomenované už Novým Jasenom, v roku 1374 ako Nagh Jezen, neskôr i Veľkým Jasenom. Sporov o chotár nemali, až v 16. storočí s príchodom Révajovcov do Turca a blízkej Belej je zaznamenaný spor o dolinku Jazovčie. Ale po obchôdzke sa stav upravil a odvtedy nebolo vážnejších sporov ani so susednými dolnojasencami. V roku 1395 sa konala revízia kráľovských listín, vydaných turčianskym zemanom. Vtedy i Jesenský predložili svoje listiny a bolo o nich zistené, že sú pravé. V roku 1563 dostali Jesenský od kráľa Ferdinanda I. potvrdenie na svoje zemianske práva (t. j. boli slobodní, nepodliehali nijakému panstvu a nemali pracovnú povinnosť na panskom). Pravdepodobne celé Horné Jaseno bolo jednou veľkou rodinou, pretože tvorili len jednu zemiansku kúriu. Až v roku 1563 sa rozdelili synovia Juraj a Štefan. Od Juraja sa odvodzuje dolná kúria a ešte i dnes žijú potomkovia s prímením Juriké, Rafajé, Pavké, Šandoré. Od syna Štefanovho, Dávida sa odvodzujú rodiny s prímením Ďurké, Tobiaše, Gašparé. Tieto vlastnili horný koniec obce. Rodový erb Jesenských predstavuje na kopci bežiaci a naspäť hľadiaci medveď s otvorenou tlamou, do prs ktorého vráťa kopiju z oblaku vyčnievajúca ruka. Je to znamenie smelosti a hrdinskosti rodu. Staršia verzia erbu predstavuje stojaceho medveďa s vetvičkou jaseňa.

Okolo roku 1330 bol postavený nad obcou Horné Jasno kostolík, v ranno-gotickom slohu. Tento užívali najskôr len zemanovia z Horného Jasena, neskôr aj dolnojasenci. Po roku 1709, keď zanikol evanjelický zbor, Jesenský chodievali do artikulárneho kostola v Necpaloch alebo tajne na Sklabinský hrad. Po vydaní tolerančného patentu Jozefa II. vystavili si v roku 1783 severovýchodne nad obcou Horné Jaseno nový evanjelický kostol.

Život oboch obcí zaťažovali v 16. st. majetkové spory so županmi, sídliacimi v blízkej Sklabini. Do tohto kúta Turca, kde sa žilo výrazným patriarchálnym spôsobom, zasiahla v 16. storočí reformácia. Obe dediny prijali nové učenie náboženstva a odolali aj protireformácii. Podľa tolerančného patentu Jozefa II. si v roku 1783 postavili vlastný kostol. V 17. storočí prispeli jasenčania do protitureckých bojov nielen peňažným príspevkom, ale aj vyslaním bojovníkov, z každej dediny po štyroch. Zemepisné odlúčenie oboch Jasien od hlavných ciest malo svoj kladný význam najmä v pohnutých dobách 17. a 18. storočia v povstaniach, stavovských a náboženských nepokojoch, čo umožnilo zachovať svojský spôsob života a zachovanie starých obyčajov. Dokonca až do takej miery, že novodobí národopisci pri výskume starého zemanstva si vyberali ako najsúcejší objekt Jaseno.

Z neho vyšiel podnes chýrečný rod Jesenskovicov, ktorý dal svetu mnohých hrdinov. Z nich osobne vynikol lekár a politik Ján Jessenius, síce narodený v r. 1566 v sliezskej Vratislavi, hlásiaci sa však ku rodu svojich predkov, keďže jeho otec Baltazár pochádzal priamo z Horného Jasena.

B.7.2 Stavebné a kultúrne pamiatky (* zdroj: KPÚ, pracovisko Martin)

Obec Turčianske Jaseno, ktorú tvoria pôvodne dve samostatné historické obce - Dolné a Horné Jaseno, sú podľa doložených historických prameňov zmieňované už v 13. stor. V r. 1255 daroval Belo IV dva a pol poplužia z Jordánu (de Jordan) synom jobagiónov Andrejovi a jeho synovi Achilovi. Na tomto majetku vznikla dedina Dolné Jaseno (Benko 1996, s.64). V r. 1287 v metácii Horného Jasena sa hovorí, že potok Kalník ho oddeľuje od zeme Andreja.

obr.1 Obec Turčianske Jaseno na prvom a druhom historickom mapovaní

Pôvodná historická štruktúra a parcelácia sa zachovala hlavne v okolí kostola Sv. Margity. Charakter zástavby aj mierku, výškové zónovanie je potrebné, v čo najväčšej možnej miere pri dostavbe a novej zástavbe, rešpektovať.

Na území obce sa nenachádza vyhlásená pamiatková zóna ani rezervácia.

V katastrálnom území obce sa nachádzajú **národné kultúrne pamiatky** evidované v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR (ďalej len ÚZPF SR):

- rímskokatolícky kostol sv. Margity, č.parc. KN C 11, k. ú. Turčianske Jaseno, č. ÚZPF 547/1
- kostol evanjelický a. v., č. parc. KN-C 62, k.ú. Turčianske Jaseno, číslo ÚZPF 548/1
- Hradisko, číslo ÚZPF 2197/1-2, bližšie určenie - na rozhraní katastrov obcí Turčianske Jaseno a Belá

V k. ú. obce Turčianske Jaseno sa vyskytujú viaceré miestne názvy indikujúce potenciálne **archeologické náleziská** - Stráže, Striebornica, Hradište. Známe početné polohy osídlené od praveku po stredovek v blízkom i vzdialenejšom okolí dovoľujú predpokladať, že v katastri obce sa nachádzajú doteraz neznáme archeologické náleziská, resp. nálezy. Obec Turčianske Jaseno má bohatý archeologický potenciál a vzhľadom k tomu, že v jej katastri sa doteraz nerealizoval systematický archeologický prieskum je veľký predpoklad, že sa tu nachádzajú doteraz neevidované a nám neznáme archeologické náleziská, ktoré môžu byť narušené akoukoľvek stavebnou činnosťou.

V ÚPN-O je potrebné rešpektovať:

- pri objektoch, ktoré sú zapísané v ÚZPF SR, je nutné dodržať požiadavky základnej ochrany kultúrnej pamiatky v zmysle platného zákona o ochrane pamiatkového fondu (v súčasnosti zákon č. 49/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov)
- pred začatím obnovy oboch kostolov je vlastník kultúrnej pamiatky povinný predložiť Krajskému pamiatkovému úradu žiadosť o vydanie rozhodnutia o zámere obnovy
- v bezprostrednom okolí nehnuteľnej NKP (10 m od obvodového plášťa stavby) nemožno vykonávať stavebnú činnosť ani inú činnosť, ktorá by mohla ohroziť pamiatkové hodnoty kultúrnej pamiatky
- pri zemných prácach v rámci stavebnej činnosti môže dôjsť k narušeniu doteraz neznámej archeologickej lokality a zisteniu ďalších archeologických nálezov. Z toho dôvodu je povinnosťou investora prípadný archeologický nález ohlásiť podľa platného zákona o ochrane pamiatkového fondu (v súčasnosti §40 zákona č. 49/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov) a platného zákona o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (v súčasnosti podľa § č.127 zákona č.50/1976 Zb.) Krajskému pamiatkovému úradu
- je nevyhnutné, aby v územných a stavebných konaniach akejkoľvek stavby, pri ktorej sa predpokladá zásah do terénu (zakladanie stavieb všetkého druhu, líniové podzemné vedenia, komunikácie, hrubé terénne úpravy, rekultivácie, ap.) bol oslovený Krajský pamiatkový úrad Žilina, ktorého záväzné stanovisko bude podkladom pre vydanie územného rozhodnutia a stavebného povolenia

- archeologické náleziská evidované ako NKP podliehajú osobitnej ochrane podľa zákona č.49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov a preto nie je ich územie možné využívať na akékoľvek stavebné zámery
- podľa §40 ods.2 a 3 zákona č. 49/2002 Z. z.- pamiatkový zákon a § č.127 zákona č.50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov v prípade zistenia, resp. narušenia archeologických nálezov počas doby stavby musí nálezca alebo osoba zodpovedná za vykonávanie prác ihneď ohlásiť nález KPÚ; do doby obhliadky KPÚ je nálezca povinný vykonať všetky nevyhnutné opatrenia na záchran nález, najmä ho zabezpečiť proti poškodeniu, znehodnoteniu, zničeniu a odcudzeniu pokiaľ o ňom nerozhodne stavebný úrad po dohode s KPÚ; archeologický nález môže vyzdvihnúť a premiestniť z pôvodného miesta a z nálezových súvislostí len oprávnená osoba metódami archeologického výskumu

Na území obce sa nachádzajú **pamätihodnosti**, ktoré nie sú zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu, ale majú pre obec miestnu historickú hodnotu. Na ich ochranu navrhujeme vytvoriť Evidenciu pamätihodností obce. Do Evidencie pamätihodností obce navrhujeme zaradiť :

- Pamätnica Jesenskvcov - nachádza sa v budove kultúrneho domu v Hornom Jasene, je to malé obecné múzeum sprístupnené verejnosti v r.1996, kedy si obec Turčianske Jaseno pripomenula 435. výročie narodenia a 375. výročie úmrtia najvýznamnejšieho z rodu Jesenských, dr. Jána Jessenia. Celá expozícia je rozdelená do dvoch častí. Prvá priblíži návštevníkovi históriu obce Turčianske Jaseno, najvýznamnejších Jesenských, duchovný a školský život v obci a správu obce. Druhá časť hovorí o živote a diele dr. Jána Jessenia.
- dom č. 41 - je jedinou zachovanou drevenou poschodovou kúriou v Turci, postavený bol v 18. stor.
- historická zvonica v lokalite Hôrky - nachádza sa v nej elektrický zvon, ktorý zvoní každý deň o 12.00 a 18.00 hod.
- historická lipa pri evanjelickom kostole
- historická vrbá pri zastávke HD v Hornom Jasene

Obec môže viesť v súlade s § 14 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov evidenciu pamätihodností obce.

Historická zeleň

Na území obce sa nenachádza žiadna chránená zeleň evidovaná ako národná kultúrna pamiatka.

Na sever od hospodárskeho dvora v Dolnom Jasene sa nachádza plocha sadov. Pri evanjelickom kostole sa nachádza vyše 150-ročná historická lipa, pri zastávke HD v hornom Jasene sa nachádza historická vrbá.

Významné osobnosti obce:

Dr. Ján Jessenius - slávny lekár, filozof a politik

Ján Baltazár Jesenský Gašparé - jeden z tvorcov Turčianskeho Svätého Martina ako slovenského národného centra, zaslúžil sa o zvolanie memorandového Slovenského národného zhromaždenia a založenie Matice Slovenskej

Janko Jesenský - básnik, spisovateľ, prekladateľ z ruskej literatúry

Zora Jesenská - prekladateľka, jazykovedkyňa

Ján Thomka - učiteľ, vynikol v kultúrno-osvetovej práci

B.8 NÁVRH RIEŠENIA BÝVANIA, OBČIANSKEJ VYBAVENOSTI, VÝROBY A REKREÁCIE

B.8.1 NÁVRH RIEŠENIA BÝVANIA

Plochami pre bývanie sú v zmysle vyhl.č.55/2001 Z.z. plochy, ktoré sú určené pre obytné domy a k nim prislúchajúce nevyhnutné zariadenia, napr. garáže, stavby občianskeho vybavenia, verejné dopravné a technické vybavenie, zeleň a detské ihriská. Pre riešenie funkcie bývania sú v schválenom zadaní obsiahnuté nasledovné požiadavky :

- ✓ plochy, potrebné na bývanie navrhnuť v rozsahu, vyplývajúcom z predpokladaného počtu obyvateľov obce a vývoja obývanosti bytového fondu - uvedený rozsah obytných plôch zväčšiť o primeranú urbanistickú rezervu,
- ✓ s prihliadnutím na doterajší vývoj a všeobecné trendy uvažovať s postupným znižovaním koeficientu obývanosti, t.j. počtu obyvateľov, pripadajúcich na jeden trvale obývaný byt z 3,15 pri sčítaní v roku 2011 na 2,90 obyvateľa/1 byt v roku 2 037,
- ✓ pozemky pre pokrytie potreby výstavby nových bytov riešiť formou individuálnej bytovej výstavby - samostatne stojace, príp. skupinové formy rodinných domov,
- ✓ bytovú výstavbu orientovať prednostne na využiteľné prieluky v intraviláne i mimo intravilánu, plochy s vybudovanou alebo ľahko dostupnou dopravnou a technickou infraštruktúrou a voľné plochy v kontakte so súčasnými obytnými plochami,

- ✓ návrhom jednoznačných funkčných a priestorových regulatívov a limitov vylúčiť možné kolízie pri využití územia a zabezpečiť vytváranie harmonického obytného prostredia.

Zo záväznej časti ÚPN VÚC Žilinského kraja (bod 4.13.1) vyplýva požiadavka: v obciach a ich miestnych častiach v ochranných pásmach Národného parku Veľká Fatra viazať novú výstavbu v ďalšom procese urbanizácie predovšetkým na jestvujúce sídelné útvary v podhorskej oblasti.

Celková potreba bytov, návrh novej bytovej výstavby

Podľa základných demografických údajov a schváleného Zadania pre predpokladaný počet 540 obyvateľov obce v roku 2 037 a pre dosiahnutie obývanosti 2,90 obyvateľa/1 byt **je v roku 2037 potrebný celkový počet 186 trvale obývaných bytov**. Pri zachovaní súčasného podielu trvale neobývaných bytov (23,8 %) **je potrebných v obci celkom 250 bytov**, t.j. do roku 2 037 potrebné postaviť v obci približne **100 bytov**.

Na základe predpokladu, že k cieľovému roku 2037 budú niektoré lokality len rozostavané, je v územnom pláne potrebné pripraviť obytné plochy aj s primeranou urbanistickou rezervou - 10 % urbanistická rezerva predstavuje ďalších **25 bytov**, spolu je pre návrhové obdobie potrebné pripraviť stavebné pozemky pre približne **125 bytov**.

Vzhľadom na zachovanie vidieckeho charakteru obce, terénnym danostiam a charakteru urbanistickej štruktúry navrhujeme nízkopodlažnú zástavbu výlučne rodinnými domami. Z hľadiska pôsobenia sídla v rámci krajiny je potrebné zachovať jeho súčasný charakter a nepripustiť nevhodnú, krajine neprirodzenú štruktúru zástavby (pravouhlú schématickú).

Rozvoj plôch pre výstavbu rodinných domov v **návrhovom** období do r.2037, vychádzajúci zo zadania, je možné rozčleniť na :

a) plochy v rámci z. ú. obce, vytýčenému k 1.1.1990

- Dolné Jaseno, v prielukách - cca 4 pozemky
- Horné Jaseno, v prielukách - cca 6 pozemkov
- lokalita BI 08 - 6 pozemkov, predpoklad je dobudovanie TI

Spolu je v z. ú. možné umiestniť cca 16 nových stavebných pozemkov. V centrálnej časti obce je predpoklad úbytku bytového fondu, vzhľadom na návrh zmiešanej funkcie - bývanie+OV.

b) plochy mimo z. ú. obce

- lokalita BI 02, Dolné Jaseno - 10 stavebných pozemkov
- lokalita BI 03, Dolné Jaseno - 8 stavebných pozemkov, predpoklad je vybudovanie dopravnej a technickej infraštruktúry
- lokalita BI 04, Stráže - 60 pozemkov, predpoklad je vybudovanie dopravnej a technickej infraštruktúry
- lokalita BI 09 - 34 pozemkov, predpoklad je vybudovanie dopravnej a technickej infraštruktúry
- lokalita BI 10 - 20 pozemkov
- lokalita BI 11 - 12 pozemkov, predpoklad je vybudovanie dopravnej a technickej infraštruktúry
- lokalita BI 12 - 6 pozemkov
- lokalita MF 01 - 2 pozemky pre rodinné farmy
- lokalita MF 02, Pod Hájom - 3 pozemky pre rodinné farmy

Na navrhovaných plochách je spolu možné umiestniť viac stavebných pozemkov (171), vzhľadom na reálnu potrebu k r.2037 (125). Obec sa nachádza v blízkosti okresného mesta, a je reálny predpoklad, že keď budú vytvorené podmienky pre výstavbu, tak stúpne počet záujemcov o výstavbu.

Pred začatím výstavby v rozsiahlych lokalitách, situovaných v svahovitom teréne - Stráža, Riachová-plocha BI 04, plocha BI 09 a BI 10 v Hornom Jasene navrhujeme:

- *spracovať (na výškopise) podrobnejšie riešenie usporiadania obytného územia (ÚPN-Z, resp. UŠ) s návrhom dopravnej a technickej infraštruktúry, s vyčlenením verejných plôch pre zeleň a ihriská a s určením podrobných regulatívov pre zástavbu*

B.8.2 NÁVRH RIEŠENIA OBČIANSKEJ VYBAVENOSTI SO SOCIÁLNOU INFRAŠTRUKTÚROU

Vzhľadom na charakteristiku zariadení občianskej vybavenosti, môžeme ich zaradiť do nasledujúcich jednotlivých skupín:

Školstvo a výchova

- ✓ Základná škola

V súčasnosti sa v obci nenachádza základná škola. Žiaci dochádzajú do školy do obce Dražkovce a do vyšších ročníkov do mesta Martin. Začiatkom 20.stor. bola postavená budova školy (v dnešnej dobe

penzión Hôrka), ktorú navštevovali žiaci I. až IV. triedy prvého stupňa. Keď klesol počet detí, objekt bol dlhé roky nevyužívaný a chátral. V súčasnej dobe sa tu nachádza penzión a reštaurácia.

Vzhľadom na malé prírastky obyvateľstva nie je potrebné uvažovať s obnovením, resp. vybudovaním školy.

✓ Materská škola

bez právnej subjektivity, sa nachádza v samostatnej budove vo vlastníctve obce. Škôlka má kapacitu 24 detí a v súčasnosti je plne obsadená, zamestnaných je tu 5 zamestnancov - 2 učiteľky, kuchárka, upratovačka a v zimnom období kurič. V objekte sa nachádza jedáleň. Budova bola postavená v r.1921 a je v nevyhovujúcom stavebnotechnickom stave, pred pár rokmi boli vymenené okná. Budova potrebuje celkovú rekonštrukciu. Obec podala projekt na zmenu palivovej základne - z pevného paliva na tepelné čerpadlá. V areáli škôlky sa nachádza detské ihrisko.

Vzhľadom na predpokladaný rozvoj je potrebné uvažovať s rozšírením kapacity škôlky - v ÚPN-O je navrhnuté rozšírenie pozemku pre MŠ, ktoré umožní zvýšenie kapacity.

V návrhovom období je potrebné:

- *znižiť energetickú náročnosť a zmeniť palivovú základňu, vzhľadom na ekologické trendy a úsporu energií*
- *objekt kapacitne nepostačuje na predpokladaný nárast obyvateľstva, je potrebné uvažovať o nadstavbe, resp. prístavbe objektu*

Zdravotníctvo

V obci sa nenachádza žiadne zdravotnícke zariadenie, ani ordinácie lekárov. Základnú zdravotnícku starostlivosť zabezpečujú zdravotné ambulancie v Martine. Za vyššou zdravotnou starostlivosťou a špecializovaným zdravotníckym vyšetrením dochádzajú obyvatelia do polikliník a Univerzitnej nemocnice v Martine, resp. do súkromných ambulancií v meste Martin.

Tento stav je vyhovujúci a nie je potrebné uvažovať so zriadením ambulancie.

Sociálna starostlivosť

Obec v súčasnosti zabezpečuje sociálne služby pre svojich obyvateľov formou sociálnej pomoci cez zmluvu so spoločnosťou Samaritán n. o. z Martina, ktorej pracovníci poskytujú služby pri nevládných. Zanedbateľné percento starších obyvateľov využíva možnosť stravovania formou rozvozu z jedálne škôlky. Obyvatelia obce, ktorí sú starší a prejavia záujem o starostlivosť v sociálnom zariadení, majú v súčasnosti možnosť umiestnenia v sociálnych zariadeniach v mestách Martin a Vrútky, ktoré disponujú dostatočnými kapacitami.

Vzhľadom na postupné starnutie obyvateľstva bude potrebné uvažovať o zriadení denného stacionáru pre starších spoluobčanov.

V návrhovom období je potrebné:

- *uvažovať o forme sociálnej pomoci pre starších spoluobčanov (denný stacionár) - napr. v budove kultúrneho domu v Dolnom Jasene*

Kultúra

✓ Kultúrny dom

V obci sú vybudované 2 kultúrne domy, ktoré boli postavené svojpomocne v akcii Z (zet).

- KD v Hornom Jasene - je 2 podlažný objekt vo vlastníctve obce, situovaný v prirodzenom centre obce. Sídli v ňom obecný úrad, nachádza sa tu sála s kapacitou cca 80 stoličiek, samostatná kuchynka a sociálne zázemie, pamätná izba J. Jessenia, pohostinské zariadenie a obchod. Objekt je vykurovaný elektricky. Obec podala v r.2016 projekt na celkovú rekonštrukciu stavby (zateplenie, výmena krytiny, zmena palivovej základne,...). Objekt bude kapacitne vyhovovať aj v návrhovom období.
Príľahlý pozemok má obec zámer skultúrniť, doplniť infraštruktúrou a mobiliárom - lavičky, altánok, ihrisko, malý areál pre športové vyžitie, napr. basketbalový kôš, petang, ruské kuželky, vonkajší šach, ap. a využívať na kultúrno-spoločenské akcie
- KD v Dolnom Jasene - je 2 podlažný objekt, situovaný na okraji zastavaného územia. V súčasnosti je v ňom umiestnená posilňovňa a ping-pongové stoly. Obec má zámer objekt zrekonštruovať a využívať na športové, kultúrne a spoločenské aktivity hlavne pre mládež, resp. časť využiť ako denný stacionár pre starších spoluobčanov.

V návrhovom období je potrebné:

- *zabezpečiť celkovú rekonštrukciu budov a vyregulovanie kúrenia, vzhľadom na nové požiadavky na úsporu energií.*

✓ **Knižnica**

V kultúrnom dome v Dolnom Jasene má svoje sídlo obecná knižnica. Má okolo 2.575 knižničných zväzkov - odborná literatúra pre dospelých - 476 ks, krásna literatúra pre dospelých - 1.027 ks, odborná literatúra pre deti - 152, krásna literatúra pre deti - 920 ks. Je prevádzkovaná 1 deň v týždni v popoludňajších hodinách. Metodicky je riadená Turčianskou knižnicou v Martine. V knižnici nie je k dispozícii internet.

Knižnica bude kapacitne vyhovovať aj v návrhovom období.

✓ **Kostoly** (*zdroj: www.turcianskejaseno.sk)

Na území obce sa nachádzajú 2 kostoly, obidva v Hornom Jasene:

▪ **Kostol Sv. Margity**

sa spomína v písomných dokumentoch prvý raz v roku 1332. Podľa pôdorysu a architektúry presbytéria, možno vznik kostola položiť do obdobia okolo roku 1300. Kostol je zasvätený ranno-kresťanskej svätici, sv. Margite, patrónke roľníkov a rodičiek. Výstavba kostola pravdepodobne úzko súvisí so stavebnou dielňou, založenou v Kláštore pod Znievom. Kostol v Turčianskom Jasene sa od ostatných kostolov stavaných touto dielňou líši svojou architektonickou skladbou, pre ktorú je v tomto prípade charakteristické, že sa tu prelínajú stavebné tendencie dvoch historických slohov – doznievajúceho románskeho slohu a začínajúceho gotického slohu. Interiér a exteriér kostola boli pojednané farebne, podobne ako bolo zvykom v stredovekých kostoloch, najmä vidieckych na našom území. Kostol už dlho nie je využívaný na cirkevné účely, v minulosti slúžil muzeálnym potrebám, ako vysunutá muzeálna expozícia. V r.2015 sa kostol podarilo získať do vlastníctva obce a v súčasnosti slúži ako kultúrny stánok (svadby, rôzne kultúrne pásma, koncerty, ap.)

▪ **Evanjelický kostol a.v.**

bol postavený po vydaní tolerančného patentu Jozefa II. z r. 1781. Po vydaní patentu hornojasenský evanjelici predostreli cisárovi žiadosť o prinavrátenie starého kostola (sv. Margity). Ich žiadosti nebolo vyhovieť, ale obyvateľom Horného a Dolného Jasena bola daná možnosť vybudovať si nový kostol na Hôrke v Hornom Jasene, a to už v r. 1782. Hneď v tom roku sa pustili do stavby a v nedeľu po Michale r. 1783 bol kostol posvätený. Postavený bol z kameňa a z dreva a nemal vežu ani zvony.

V r. 1908 zhorela stará drevená zvonica a tak si cirkevný zbor pristavil ku kostolu vežu, do ktorej boli zakúpené tri súzvučné zvony, z ktorých boli dva zrekvírované počas 1. svetovej vojny. Od októbra 1926 sú vo veži tieto zvony:

✓ Veľký-Gis zvon /Podťe, sklánějte se a padněme před Hospodinem, Stvořitelem/

✓ Stredný-Cis zvon /Podťež, již připraveno jest všecko/

✓ Malý – F zvon /Kdo ví, jak blízko jest mé skonání/

V kostole je elektrické kúrenie, vedené popod lavice. V blízkosti kostole je situovaná evanjelická fara s farskou záhradou.

Záujmové združenia

Medzi najstaršie záujmové združenia a organizácie v obci patrí: Dobrovoľný hasičský zbor založený v r.1883, má 120 členov; klub seniorov, spevácky zbor evanjelickej cirkvi a.v., Združenie cestovného ruchu Veľká Fatra, komposesorát Horné Jaseno, poľovnícke združenie Jarabina,...

Aktivity: fašiangová zábava organizovaná Dobrovoľným hasičským zborom, futbalový turnaj neprofesionálov (júl), Lyžiarsky pretek o Jasenský kapec (február).

Telovýchova a šport

Organizovaný šport nemá v obci tradíciu. Čo sa týka športovej tradície, tak sa dá hovoriť hlavne o zjazdovom a bežkárskom lyžovaní, turistike a cykloturistike.

Obyvatelia majú v obci obmedzené možnosti športového vyžitia. V obci nie je dostatok zariadení pre šport, rekreáciu, telovýchovné aktivity a oddych. K dispozícii je :

- trávnatá plocha využívaná ako futbalové ihrisko, bez zázemia
- detské ihrisko v rámci MŠ
- lyžiarsky vlek EPV 300v lokalite na Buňovici, vo vlastníctve obce
- turistická značkovanie trasy (*zdroj: Návštevný poriadok NP Veľká Fatra) :
 - ✓ modrý č. 2721: Belá-Dulice - Jasenská dolina - chata Lysec - začiatok holí - Lysec - Malý Lysec
 - ✓ modrý č.2762: Sklabiňa - Sklabinská dolina - odbočka žltej na Lučenec - Mažiarky - sedlo pod Kečkou - Jarabina
 - ✓ žltý č.8643: Jasenská dolina - Mažiarky
- cyklistické trasy (*zdroj: Návštevný poriadok NP Veľká Fatra, www.tbsjus.sk):
 - značené:
 - ✓ červená č.032: Turčianska cyklomagistrála = Vrútky - T.Kľačany-Sučany -T. Štiavnička - Sklabiňa - T. Jaseno -Necpaly - Blatnica - Mošovce - T.Teplice, dl.55 km

- ✓ modrá č.2413: Belá-Dulice - Jasenská dolina (Vôdky), dl. 8 km

neznačené:

- ✓ Záborie - T. Jaseno - v podhorí Veľkej Fatry
- ✓ T.Jaseno - Jasenská dolina - cez podhorie Veľkej Fatry
- ✓ v k. ú. obce sa nachádza rozhľadňa Na Tŕní, ktorá slúži ako oddychové miesto hlavne cykloturistom idúcim po Turčianskej cyklomagistrale

Navrhujeme:

- *vybudovať športový areál a doplniť o športoviská pre loptové hry, príp. polyfunkčné ihrisko, detské ihrisko, tenisový kurt ap., dobudovať zodpovedajúce sociálne vybavenie (šatne, hygienické zariadenia)*
- *dobudovať plochy pre nenáročné rodinné športové aktivity, ktoré budú v prijateľnej dochádzkovej vzdialenosti - streetbal, plážový volejbal, petang, bowling, vonkajší šach, minigolf, spikeball, kanjam, slackline, ap.*
- *v novonavrhovaných rozvojových územiach pre výstavbu RD situovať ihriská pre hry detí a mládeže rôznych vekových kategórií*

Maloobchod

V obci sa nachádzajú 2 malometrážne predajne rozličného tovaru, ktoré zamestnávajú 2 zamestnancov. Stav obchodnej siete sa javí ako dostačujúci. Vzhľadom na predpokladaný nárast obyvateľstva navrhujeme:

- *primerane doplniť maloobchodnú sieť v rámci navrhovaného obytného územia*
- *základnú vybavenosť je možné umiestniť v rámci obytného územia*

Verejné stravovanie a ubytovanie

V obci sa nachádzajú 3 pohostinské zariadenia, ktoré zamestnávajú cca 4 zamestnancov.

V obci sa nachádza penzión Hôrka vo vlastníctve obce (obec ho dáva do prenájmu), poskytujúci služby stravovacie - celková kapacita 25 stoličiek a ubytovacie 28 lôžok, počet zamestnancov - 2.

V Jasenskej doline je v rámci k.ú. obce situovaný penzión Lysec - momentálne v rekonštrukcii, v budúcnosti bude poskytovať ubytovanie - 25 lôžok a stravovanie - 50 stoličiek, 3 - 5 zamestnancov.

Majiteľ má zámer v budúcnosti zrekonštruovať a využiť na rekreačné účely aj príslušné objekty.

Tento stav sa javí ako vyhovujúci, ubytovacie aj stravovacie zariadenia sú v obci dostatočne zastúpené.

Služby

V obci nie je dostatok výrobných, ani nevýrobných služieb a tým aj málo pracovných príležitostí pre obyvateľov obce. V obci chýbajú služby patriace k základnej vybavenosti (kaderníctvo, opravovne, rôzne požičovne, ap.). Zo služieb vyššej vybavenosti chýbajú informačné a sprostredkovateľské služby. V obci sídli viacero fyzických a právnických osôb, ktoré však nemajú zásadný vplyv na zamestnanosť v službách v obci. Pre služby nie sú v súčasnosti určené kritériá, resp. odporúčané ukazovatele, ich fungovanie určuje dopyt na trhu, aj druhová štruktúra sa v súčasnosti mení.

Navrhujeme:

- *umiestniť areál vybavenosti a služieb, s prípustnou nezávadnou výrobou, transformáciou areálu hospodárskeho dvora v Dolnom Jasene*
- *doplniť ďalšie služby súvisiace s rozvojom cestovného ruchu*

Správa a riadenie

Zo zariadení verejnej správy v obci sú :

- ✓ *Obecný úrad* , umiestnený v Hornom Jasene, v polyfunkčnej budove obce s *domom kultúry*. Obec zamestnáva okrem starostu , 6-tich zamestnancov - 2 učiteľky v materskej škole, kuriča, kuchárku, upratovačku a 1 zamestnankyňu pre všetko (účtovníčka, matrikárka, správkyňa dane, vedúca jedálne v 1 osobe). Priestory obecného úradu sú plošne vyhovujúce, objekt je v nevyhovujúcom stavebnotechnickom stave. *Budova potrebuje rekonštrukciu a vyregulovanie kúrenia, vzhľadom na nové požiadavky na úsporu energií.*
- ✓ *Zariadenie požiarnej ochrany* - v obci sa nachádzajú 2 hasičské zbrojnice, obe funkčné:
 - v Dolnom Jasene - je umiestnená v rámci domu kultúry, nachádza sa tu garáž pre požiarnu techniku. Zdrojom požiarnej vody je verejný vodovod s osadenými požiarňami hydrantmi. V blízkosti sa nachádza protipožiarna nádrž.
 - v Hornom Jasene - je umiestnená v samostatnom objekte v zástavbe rodinných domov. Služí pre požiarnu techniku.

Požiarňa siréna (typ DS 977) je umiestnená na budove obecného úradu, s dosahom 1.500 m.

Cintorín

V obci sa nachádzajú 2 cintoríny:

- ✓ cintorín v Dolnom Jasene - v lokalite Hôrky, nenachádzajú sa tu parkovacie plochy.
- ✓ cintorín v Hornom Jasene - situovaný pri kostole Sv. Margity, nenachádzajú sa tu parkovacie plochy.

Spolu je na nich v súčasnosti evidovaných 235 hrobových miest, z toho 1hrobových – 113, 2hrobových - 103, 3hrobových - 8, 4hrobových -1, urnových -1. Podľa štatistických údajov priemerne ročne zomrú 3 ľudia. Pre návrhové obdobie do r.2036 bude potrebných okolo 60 nových hrobových miest. Na cintoríne v Dolnom Jasene je dostatočná rezervná plocha na umiestnenie potrebného počtu nových hrobových miest. V obci sa nenachádza dom smútku..

Navrhujeme:

- vybudovať dom smútku s kapacitou cca 50 stoličiek na cintoríne v Dolnom Jasene aj s parkoviskom
- vybudovať parkovacie plochy pri cintoríne v Hornom Jasene

Zberné zariadenie na separovaný odpad

Obec nemá vybudované zberné miesto (zariadenie). Obec má zámer vybudovať zberný dvor.

Navrhujeme:

- vybudovať zberné zariadenie na separovaný odpad (na jeho dotried'ovanie) v území bývalého Dolného dvora
- doplniť miesta na separovaný odpad v navrhovaných obytných plochách

B.8.3 NÁVRH RIEŠENIA VÝROBY**B.8.3.1 Primárny sektor - poľnohospodárstvo**Pôdne pomery

Z hľadiska pôdných podmienok sa v okolí obce vyskytujú z pôdných typov na poľnohospodárskej pôde najmä fluvizeme hlavne v nivách vodných tokov, kambizeme, rendziny, pseudogleje a regozeme, vyskytujúce sa často na miestach, kde boli eróziou úplne odstránené pôvodné pôdy..

Bonita pôdy

Poľnohospodárske pôdy v Turčianskej kotline sú v rámci Slovenska hodnotené ako stredne produkčné pôdy. Lesné pôdy sú prevažne dobré, vo vyšších polohách menej dobré a v najvyšších polohách zlé. Z hľadiska kvality pôd, vyjadrenej BPEJ, sú tu pôdy zaradené do skupiny 6. – 9.

Pôda a jej ochrana

Väčšina tunajších pôd bola ovplyvnená činnosťou človeka. Nesystémové úpravy v krajine, ako napr. likvidácia rozptýlenej zelene, neopodstatnené melioračné úpravy a rekultivácie, narušili vodný režim v krajine (vysoký výpar, pokles hladiny podzemných vôd, urýchlenie odtoku vody) a podporili negatívny vplyv vodnej a veternej erózie, a tiež zasoľovanie pod.

Z uvedeného dôvodu je nevyhnutná ochrana a kultivácia pôdneho krytu, ktorá vyplýva aj zo vstupu Slovenskej republiky do európskych štruktúr. Obec sa preto musí pri výkone činností v oblasti ochrany pôd riadiť platnou legislatívou.

Tab. č.19 - Úhrnné hodnoty druhov pozemkov v k. ú. obce

Druh pozemkov	Výmera v ha	Podiel v %
orná pôda	187,91	9,18
záhrady	11,99	0,59
lúky a pasienky-TTP	482,65	23,58
sady	-	-
Poľnohospod. pôda spolu	682,55	33,35
lesná pôda	1.273,02	62,21
vodné plochy	3,87	0,19
zastavané plochy	32,12	1,57
ostatné plochy	54,82	2,68
Celkom	2.046,37	100,0

*zdroj : ÚGKK SR, 2016

Z uvedeného percentuálneho členenia je možné vyčítať charakteristické ukazovatele :

- poľnohospodárske využitie krajiny (%poľnohospodárskej pôdy z celkovej výmery).....33,35 %
- stupeň zornenia (% ornej pôdy z celkovej výmery poľnohosp. pôdy)..... 9,18 %
- stupeň zatrávnenia (% TTP z celkovej výmery poľnoh. pôdy).....23,58 %
- lesné pozemky sa podieľajú na celkovej výmere katastrálneho územia.....62,21 %

Hydromelioračné zariadenia

V k. ú. sa nenachádzajú funkčné hydromelioračné zariadenia v správe Hydromeliorácie, š.p.

V k. ú. Turčianske Jaseno je vybudované detailné odvodnenie poľnohospodárskych pozemkov drenážnym systémom neznámeho vlastníka.

Organizácia poľnohospodárskej výroby

V k. ú. Turčianske Jaseno pôsobí Poľnohospodárske družstvo Sklabiňa, ktoré sa zaoberá jednak rastlinnou ale aj živočíšnou výrobou. V území obhospodaruje poľnohospodársku pôdu na výmere cca 600 ha (ľúky a pasienky + orná pôda), ktorú má v prenájme. V oblasti rastlinnej výroby pestuje - pšenicu, kukuricu, ovos, cirok, jačmeň a lucernu. PD zamestnáva na území obce 10 zamestnancov: 6 v rastlinnej a 4 v živočíšnej výrobe.

Od roku 2000 vlastní družstvo šľachtiteľské stáda plemena cigája, ktoré sa nachádzajú na hospodárskych dvoroch – Sklabiňa, Záborie, Turčianske Jaseno. Od roku 1992 sa na hospodárskom dvore v Turčianskom Jasene chová mimosezónne stádo, z ktorého sa produkujú v decembri jahence na Vianočný trh.

PD prevádzkuje v k. ú. obce 2 hospodárske dvory:

a) **Horný dvor** v časti Horné Jaseno, kde sa nachádzajú objekty :

- kravín - ustajnené kravy v počte 65, bez trhovej produkcie mlieka
- 2 kravíny - odchov mladého dobytku v počte 150 ks
- kravín - odchov býkov - počet 150 ks

b) **Dolný dvor** v časti Dolné Jaseno, kde sú v 1 objekte ustajnené mladé jalovice v počte 80 ks.

PD má v budúcnosti zámery:

- ✓ rastlinná výroba zabezpečuje potreby živočíšnej výroby, osevy sa budú vyvíjať podľa stavov a štruktúry hospodárskych zvierat
- ✓ vzhľadom na produkčný potenciál pôd a podhorskú polohu výrazné zmeny v oseve neplánujú
- ✓ budovanie nových objektov neplánujú, v prípade potreby uskutočnia rekonštrukcie existujúcich
- ✓ vzhľadom na prírodný a produkčný potenciál územia plánujú aj do budúcnosti chov hospodárskych zvierat (ovce, hovädzí dobytok) v rozsahu podľa trhových potrieb a cien
- ✓ plánujú zachovať aj tradičné ovčiarstvo

Spoločnosť má záujem zachovať stav v území taký, aký je; nemá záujem rozširovať kapacity chovu.

Územie je potrebné odčleniť od obytného územia vhodnou izolačnou zeleňou.

Obec má v budúcnosti zámery:

- ✓ *vysadiť obecný sad v lokalite Hôrky*

Navrhujeme Dolný dvor pretransformovať :

- časť na areál vybavenosti a služieb, s prípustnou nezávadnou výrobou
- v časti územia umiestniť malé rodinné farmy, vzhľadom na zvýšený záujem obyvateľov o funkciu bývania spojenú s poľnohospodárskym samozásobiteľstvom plodinami a chovom hospodárskych úžitkových zvierat.

B.8.3.2 Primárny sektor - lesné hospodárstvo

Lesy sú základnou a nenahraditeľnou zložkou životného prostredia, kde plnia niekoľko významných funkcií. Okrem produkcie žiadanej drevnej hmoty zabezpečujú plnenie dôležitých celospoločenských pohľadov, z ktorých sú najdôležitejšie: vodohospodárska, pôdoochranná, prírodoochranná a pod.

Katastrálne územie Turčianske Jaseno je organizačne začlenené do dvoch lesných celkov: Lesného celku Kantor a Lesného celku Necpaly. Lesný celok je v zmysle priestorovej úpravy lesa definovaný ako územne ucelená časť lesov, pre ktoré sa vyhotovuje program starostlivosti o lesy. V podmienkach Turčianskeho Jasena to znamená, že lesy patriace do jeho katastrálneho územia sú spravované a obhospodarované pokynmi dvoch programov starostlivosti platnými na obdobie rokov 2012 – 2021 (Kantor) a 2016 – 2025 (Necpaly).

Vlastníctvo a užívanie lesov

Štruktúra vlastníckych a užívateľských vzťahov je nasledovná:

A) Vlastníctvo:

- súkromné – a) v podielovom spoluvlastníctve spoločných nehnuteľností podľa zákona č. 97/2016 Z. z. o pozemkových spoločnostiach
- b) v podielovom spoluvlastníctve združené podľa Obchodného zákonníka (lesné družstvo)

- obecné

B) Užívanie (obhospodarovanie v zmysle zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov) lesov vykonávajú právnické osoby:

- Lesné družstvo Turčianske Jaseno IČO: 36384577 zapísané v obchodnom registri príslušným súdom a založené podľa ustanovení zákona č. 513/1991 Zb. v znení neskorších predpisov (Obchodného zákonníka)
- SUDOR s.r.o., Folkušová č. 108, IČO: 44397984
- Obec Turčianske Jaseno, IČO: 00316679
- Komposesorát Horné Jaseno, pozemkové spoločenstvo IČO: 42352444 zapísané v registri pozemkových spoločenstiev na Okresnom úrade Martin

a fyzické osoby:

Štefánia Jamborová, Elena Jesenská, Ján Jesenský a Magdaléna Vajdelová

Kategorizácia lesov

Celková výmera katastrálneho územia Turčianske Jaseno podľa údajov ÚGKK (Úrad geografie, kartografie a katastra) zverejnených na stránke „www.katasterportal.sk“ je 2046,3743 ha, z toho výmera lesných pozemkov je 1273,0154 ha. Lesnatosť teda predstavuje 62,2%.

Z celkovej výmery lesných pozemkov tvoria

- lesné porasty 1253,7119 ha
- pozemky bez lesných porastov 19,3035 ha.

Lesné porasty sa delia na dve kategórie:

Lesy hospodárske – výmera 852,52 ha (68,02%)

- funkčné typy: primárne produkčný, t. zn. produkcia drevnej hmoty, sekundárne protierozívna funkcia, vodohospodárska funkcia a funkcia ochrany prírody (OP NP Veľká Fatra)

Lesy ochranné – výmera 401,19 ha (31,98%)

Tab. 20 - Členenie lesov podľa kategórií a subkategórií

Kategória lesa	Subkategória	Výmera v ha
Ochranné	A Lesy na mimoriadne nepriaznivých stanovištiach	110,73
	B Vysokohorské lesy	97,09
	D Ostatné lesy s prevažujúcou funkciou ochrany pôdy	193,37
Hospodárske		852,52
Spolu		1253,71

Výsledky doterajšieho hospodárenia

Lesy boli využívané predovšetkým na produkciu dreva, t.zn. v mladších porastoch výchovnými zásahmi prebierky a prečistky, v starých – rubných porastoch obnovnými zásahmi, po ktorých nezriedka vznikali holé plochy následne obnovované umelým zalesňovaním v kombinácii s prirodzenou obnovou. Podľa pôvodu tak v riešenom území vznikli lesné porasty semenného pôvodu a výmladkového pôvodu. Obhospodarovanie lesov prebiehalo v intenciách štátnej lesníckej politiky, ktorej ciele a zámery boli v minulosti premietnuté do príslušnej legislatívy, konkrétne v zákone SNR č. 100/1977 Zb. o hospodárení v lesoch a štátnej správe lesného hospodárstva, neskôr v zákone NR SR č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov. V hospodárskych lesoch sú zrejmé znaky intenzívneho hospodárenia, ktoré súviselo najmä s modernizáciou lesnej techniky a zavádzaním nových ťažbových technológií a výstavbou lesnej dopravnej siete najmä po druhej svetovej vojne. Dôkazom intenzifikácie lesného hospodárstva v povojnovom období je najmä súčasný podiel jednotlivých vekových tried z celkovej výmery lesných porastov. Najväčšie zastúpenie majú porasty vo veku 20 až 80 rokov čo dokazuje spomínaný fakt, teda že k intenzívnej obnove lesných porastov dochádzalo za posledných cca 70 rokov vďaka už spomínanej modernizácii lesného hospodárstva. Pri obnove lesov sa postupne prechádzalo od holorubného hospodárskeho spôsobu, pre ktorý je typické umelé zalesňovanie k jemnejším - prírode blízkym spôsobom hospodárenia využívajúcim viac prirodzené zmladenie lesných porastov. V súčasnosti predstavuje podiel prirodzenej obnovy lesov v k. ú. Turčianske Jaseno 56,72% z celkovej obnovovanej plochy lesných porastov. V lesoch ochranných bolo hospodárenie vykonávané s ohľadom na ich špecifické poslanie, t. zn. s cieľom zabezpečiť stálu existenciu lesného porastu zabezpečujúceho mimoprodukčné plnenie funkcií lesov. Vzhľadom k tomu, že v prevažnej miere ide o porasty na extrémnych (neprístupných) stanovištiach, hospodárska činnosť človeka tu bola len minimálna, resp. žiadna. Z uvedeného dôvodu tieto porasty dosahujú vysoký vek (120 a viac rokov)

a rozprestierajú sa na pomerne veľkej výmere. Výsledky doterajšieho hospodárenia možno znázorniť prostredníctvom jednotlivých ukazovateľov, ktoré vypovedajú o charakteristike lesa a lesného hospodárenia v riešenom katastrálnom území. Sú to drevinová skladba, štruktúra ťažieb dreva a zalesňovania, veková štruktúra.

Mimoprodukčné využitie lesov a pozemkov

Lesné pozemky s lesnými porastmi zabezpečujú tieto mimoprodukčné funkcie:

- ochranu pôdy (výmole, kamenité svahy, svahy s eróznymi zosuvmi) na výmere 193,37 ha ochranu pozemkov pred ďalšou degradáciou (lesy na mimoriadne nepriaznivých stanovištiach) na výmere 110,73 ha
- ochranu nižšie položených lesov a lesných pozemkov 97,09 ha
- zdravotnorekreačnú a oddychovú na celej výmere

Lesné pozemky bez lesných porastov zabezpečujú:

- protipožiarnu funkciu (lesné cesty) na výmere 2,9601ha,
- poľovnícku funkciu – sú významné z hľadiska obhospodarovania poľovnej zveri (lúčky pre zver, pozemky špecifického zamerania, iné lesné pozemky) na výmere 12,6932ha.

B.8.3.3 Sekundárny sektor

Priemyselná výroba a skladové hospodárstvo v obci nie je zastúpené, sídli tu len viacero živnostníkov (25) a právnických osôb (10).

Poloha obce mimo hlavných dopravných ťahov, charakter existujúcej urbanistickej štruktúry a prírodné podmienky nevytvárajú v obci dobré podmienky pre umiestnenie rozsiahlejších plôch priemyselnej výroby. Obec má podmienky len pre umiestnenie plošne nenáročných prevádzok s nezávadnou výrobou a nízkym objemom nákladnej dopravy. Z uvedených dôvodov boli v návrhu ÚPN navrhnuté nové plochy pre rozvoj malých výrobných prevádzok (s charakterom výrobných služieb) bez nepriaznivých vplyvov na bývanie.

Navrhujeme:

- *pretransformovať plochu areálu hospodárskeho dvora v Dolnom Jasene na plochu pre areál vybavenosti a služieb, s prípustnou nezávadnou výrobou (malé výrobné prevádzky)*
- *nepripustiť umiestnenie prevádzok produkujúcich, hluk, prach, pach, emisie, ap., ktoré by mohli negatívne pôsobiť na zdravie obyvateľov, zhoršenie podmienok bývania a životného prostredia v obci*
- *v z. ú. nepripustiť hlučné a nehygienické prevádzky náročné na dopravu a parkovanie,*
- *výrobné územia (napr. areál hospodárskeho dvora) odčleniť od bývania vhodnou izolačnou zeleňou,*

areál

B.8.3.4 Terciárny sektor

Predstavuje občianska vybavenosť v obci (školsťvo, maloobchod, služby, verejná správa), kde je v súčasnosti trvale zamestnaných cca 11 zamestnancov. Obec Turčianske Jseno je možné charakterizovať ako obec s pomerne nízkou podnikateľskou aktivitou a s priemernou mierou nezamestnanosti v okresnom meradle.

Budúci hospodársky rozvoj obce je potrebné orientovať najmä na rozvoj turizmu. Podľa ÚPN-VÚC Žilinského kraja je podpora hospodárskej základne prostredníctvom turizmu prioritná a je potrebné vytvoriť podmienky pre rozvoj turizmu ako významného hospodárskeho odvetvia (v zmysle ekonomického prínosu).

Obec má dobré predpoklady najmä pre rozvoj horského turizmu; vidieckeho turizmu, zameraného na agroturistiku, prípadne ekoturistiku. Táto skutočnosť predstavuje významný potenciál pre hospodársky rozvoj obce, spojený s rozvojom služieb pre turizmus.

B.8.4 NÁVRH RIEŠENIA REKREÁCIE A CESTOVNÉHO RUCHU

V ÚPN VÚC Žilinského kraja sa uvádza :

Rekreačný potenciál okresu je veľmi veľký a umožňuje široké spektrum ponuky. Prejavuje sa vzácna vyváženosť veľmi atraktívnych prírodných i civilizačných daností. Tieto a s nimi spojené rekreačné a turistické aktivity majú prevažne celoštátny až medzinárodný význam. Umožňujú ďalej rozvíjať všetky pohybové, pasantné a migračné formy horského, mestského a vidieckeho turizmu. Blízkosť kúpeľného mesta Turčianske Teplice dáva možnosť participovať aj na kúpeľnom turizme a liečbe. Martin ako štatutárne Národné kultúrne centrum, spolu s okolitým historickým osídlením Turca disponujú množstvom daností, ktoré vytvárajú jedinečnú ponuku pre poznávací, kultúrny, spoločenský, ale aj nákupný, obchodný a kongresový turizmus. V bezprostrednej návaznosti na mesto vzniká významné centrum horského turizmu a zimných športov Martinské Hole s komplexom vysoko nadštandardnej vybavenosti.

V okrese je treba pokryť obligatórne nároky na oddych a zotavenie domácich obyvateľov, hlavne Martina, Vrútok, Sučian a Turian, v rozsahu asi 20-22000 osôb za deň, z toho približne 12-13000 osôb mimo

zastavaného územia sídel. Tento objem nárokov do značnej miery vyčerpáva potenciál okresu a vyvoláva tlak na strediská vhodné pre turizmus, hlavne na Martinské Hole.

Pri riešení územného plánu obce Turčianske Jaseno je nutné rešpektovať záväznú časť Územného plánu veľkého územného celku Žilinský kraj, ktorá bola vyhlásená nariadením vlády Slovenskej republiky č.223/1998 zo dňa 26.5.1998 v znení všetkých jeho Zmien a doplnkov a súvisiace VZN o záväzných častiach zmien a doplnkov ÚPN VÚC Žilinského kraja. Riešeného územia sa dotýkajú nasledovné body :

3. V oblasti rozvoja rekreácie a turistiky

- 3.1 vytvoriť nadregionálny, regionálny a miestny funkčno-priestorový subsystém turistiky a rekreácie v súlade s prírodnými a civilizačnými danosťami kraja, ktorý zabezpečí každodennú a víkendovú rekreáciu obyvateľov kraja, hlavne z miest, a ktorý vytvorí optimálnu ponuku pre domácu a zahraničnú turistiku, prednostne kúpeľnú, poznávaciu, športovú a relaxačnú,
- 3.2 podporovať diferencované regionálne možnosti využitia rekreácie, turistiky a cestovného ruchu na zlepšenie hospodárskej stability a zamestnanosti, najmä na Kysuciach, Orave a v Turci, na upevňovanie zdravia a rekondíciu obyvateľstva, predovšetkým v mestách Žilina, Ružomberok, Martin a Liptovský Mikuláš a na zachovanie a využitie kultúrneho dedičstva vo všetkých okresoch kraja,
- 3.4 preferovať kvalitatívny rozvoj a vysokošandardnú vybavenosť pre horský turizmus, klimatickú liečbu a vrcholové športy na území Tatranského národného parku, Národného parku Nízke Tatry, Národného parku Malá Fatra a Národného parku Veľká Fatra, v kapacitách stanovených podľa schválených územných plánov obcí a podľa výsledkov posudzovania v zmysle zákona č.127/1994 o posudzovaní vplyvov na životné prostredie; v chránených krajinných oblastiach Kysuce, Strážovské vrchy a Horná Orava podporovať aj kvantitatívny rozvoj budovania vybavenosti pre turistiku v mestách a vidieckych sídlach,
- 3.11 podporovať aktivity súvisiace s rozvojom vidieckeho turizmu v podhorských oblastiach najmä na Kysuciach, Orave a v Turci
- 3.12 dobudovať sieť turistických informačno-propagačných centier a návštevníckych centier rekreácie a turizmu v okresných sídlach kraja a východiskových centrách cestovného ruchu
- 3.14 podporovať aktivity, ktoré súvisia s realizáciou siete miestnych cyklotrás nadväzujúcich na navrhované cyklomagistrály

Poznámka:

Podľa platného ÚPN VÚC ŽK sa v Jasenskej doline nachádza rekreačný priestor vyššieho významu pre dynamické aktivity, ktorý je prezentovaný aj v grafickej časti nadradenej ÚPD. Pri podrobnejšom prieskume územia bolo zistené, že umiestnenie dynamických aktivít je možné už len v priestore v súčasnosti na takéto aktivity využívanom. Rozšírenie priestoru tak, ako je to prezentované v nadradenej dokumentácii, nie je možné vzhľadom na terénne danosti, prírodné podmienky a ochranu prírody a krajiny.

Stratégia rozvoja CR ŽSK pre roky 2007- 2013 (po roku 2013 nebola aktualizovaná)

Zo schváleného dokumentu ŽSK vyplývajú pre región Turiec nasledujúce ciele a priority rozvoja CR:

- 1) Vytvorenie efektívneho inštitucionálneho zázemia koordinujúceho a podporujúceho rozvoj CR
- 2) Skvalitnenie marketingu CR
- 3) Dobudovanie a skvalitnenie infraštruktúry podporujúcej rozvoj CR
 - úprava značenia turistických chodníkov, ich dovybavenie mapovými podkladmi a vyhlídkovými miestami (greenways)
 - dobudovanie atraktívnych náučných chodníkov v regióne Turiec (greenways)
 - podpora budovania eko - fariem rodinného typu na vidieku
 - podpora dobudovania zázemia pre produkt rybolovu a pozorovanie vtákov(bird watching)
- 4) Tvorba atraktívnych produktov CR pre návštevníkov
 - koordinácia výrobcov regionálnych produktov a suvenírov a ich začlenenie pod značku „hand made in Turiec“

V navrhovanej regionálnej priestorovej a funkčnej štruktúre odvetvia rekreácie podľa ÚPN-VÚC Žilinského kraja je okres Martin súčasťou Turčianskeho regiónu cestovného ruchu, obec Turčianske Jaseno patrí do rekreačného územného celku okres Martin a rekreačného krajinného celku Veľká Fatra - Sever. Hlavným nástupným centrom Turčianskeho regiónu cestovného ruchu, ako aj rekreačného územného celku okres Martin je mesto Martin, participujúcim je aj mesto Vrútky. Do katastrálneho územia obce zasahuje *stredisko rekreácie a turizmu Jasenská dolina* medzinárodného významu (z väčšej časti je v katastri obce Belá - Dulice).

Rekreačné využitie katastrálneho územia obce

Katastrálne územie obce Turčianske Jaseno sa rozprestiera na východnom úpätí Veľkej Fatry pod Lyscom. Nadmorská výška sa pohybuje v rozpätí od 452 m n. m. do 1.381 m n. m., čo je výška Lysca. Prevažnú časť územia tvoria smrekové a bukové lesy.

Obec je súčasťou turisticky atraktívneho regiónu Turiec, ktorý má veľký potenciál pre milovníkov prírody a turistiky. Územie je bohaté na prírodné krásy, flóru a faunu, pre športové vyžitie a aktivity (turistika, lyžovanie, vodné športy, cykloturistika, chatárenie, chalupárenie, hubárstvo, poľovníctvo...). Cez k. ú. viedla obchodná a poštová cesta Via Magna.

V neďalekej Jasenskej doline sa nachádza stredisko rekreácie a turizmu medzinárodného významu. Stredisko slúži hlavne v zimnej sezóne - lyžiarske vleky, bežkárské trate, snowtubing, klzisko, .. V letnej sezóne je cieľovým miestom pre cykloturistiku a nástupným bodom pre horskú turistiku. Nachádzajú sa tu aj otvorené bazény (v min. rozsahu) a detské ihrisko.

Rozvoj cestovného ruchu, rekreácie a turizmu musí byť systematický a koordinovaný s okolím (región, susediace obce). Z prezentovaného prehľadu je zrejmé, že primárnou funkciou územia obce i naďalej zostane funkcia bývania, ku ktorej sa pridruží v území funkcia ochrany a dotvárania prírodného prostredia a funkcia rekreácie, CR, turizmu.

Ubytovanie, rekreačné chaty

V katastrálnom území obce sa nachádza 25 rekreačných objektov - individuálne chaty hlavne v Jasenskej doline. Podľa sčítania obyvateľov, domov a bytov r.2011 bolo na území obce 34 neobývaných domov, z ktorých 14 slúžilo na rekreačné účely.

V Jasenskej doline je v rámci k.ú. obce situovaný penzión Lysec - momentálne v rekonštrukcii, v budúcnosti bude poskytovať ubytovanie (25 lôžok) a stravovanie (50 stoličiek), zamestnaní by tu mali byť 3 - 5 zamestnanci.

Navrhujeme:

- *zrekonštruovať a využiť na rekreačné účely príslušné objekty pri penzióne Lysec - max. kapacita 10 lôžok*
- *v Jasenskej doline v rámci k. ú., medzi cestou a potokom, v lokalite Hlboká, situovať nové rekreačné chaty v rozptyle, v počte max.4, s max. zastavanou plochou 60 m²/chata, max. 8 lôžok /chata*

Lyžiarsky vlek, lyžiarske trate

V blízkosti z. ú. obce, v lokalite Na Buňovici, sa nachádza lyžiarsky vlek o dĺžke 400 m, v spodnej časti je situovaný obslužný objekt. Vlek je vo vlastníctve obce.

Navrhujeme:

- *areál zachovať a zmodernizovať*
- *v území umiestniť jednoduché športoviská v prírode a plochy pre nenáročné rodinné športové aktivity, napr. disk golf, frisbee, kanjam (frisbee+2 plastové koše), ap.*
- *v území umiestniť obslužný objekt s možnosťou občerstvenia, s pohotovostným ubytovaním, hygienickým zázemím,*

Bežkárské, bežecké, multifunkčné trasy

K.ú. obce poskytuje dobré podmienky pre vytvorenie bežkárskych, bežeckých a multifunkčných vychádzkových tratí.

Navrhujeme:

- *nové turistické a vychádzkové trasy, prípadne náučné chodníky viesť po účelových komunikáciách*
- *v časti poľnohospodárskej krajiny, na ploche lúk a pasienkov a pozdĺž miestnych tokov vytvoriť nenáročné vychádzkové trasy, s možnosťou umiestnenia oddychových miest, pričom uvažujeme s využitím existujúcich poľných ciest a s nenarušením existujúcich chránených lokalít a ostatných biotopov*
- *vytvoriť sezónne trasy bežeckých tratí vo voľnej krajine, ktoré sú totožné s navrhovanými vychádzkovými trasami pre letnú sezónu, popr. s cyklistickými trasami*

Oddychové a rekreačné plochy

V zastavanom území obce nie sú žiadne rekreačné a oddychové miesta. Nachádzajú sa tu však plochy, ktoré by sa dali využiť na oddychovú funkciu s pohybovými aktivitami pre deti aj dospelých, pre rekreačnú zeleň s oddychovými zákutiami, ap.

Navrhujeme:

- *oddychovú plochu situovať pri penzióne Hôrka*
- *oddychovo rekreačné plochy situovať v rámci funkčnej plochy Na Buňovici a v Jasenskej doline*

Cyklistické chodníky

V obci neexistujú značené cyklistické chodníky, cyklisti využívajú ako cyklotrasu cestu č.III/2132. Cez obec prechádzajú cyklistické trasy (*zdroj: www.tbsjus.sk):

a) značené:

- ✓ červená č.032: Turčianska cyklomagistrála = Vrútky - T.Kľačany-Sučany -T. Štiavnička - Sklabiňa - T. Jaseno -Necpaly - Blatnica - Mošovce - T.Teplíce, dl.55 km
- ✓ modrá č.2413: Belá-Dulice - Jasenská dolina (Vôdky), dl. 8 km

b) neznačené:

- ✓ Záborie - T. Jaseno - v podhorí Veľkej Fatry
- ✓ T.Jaseno - Jasenská dolina - cez podhorie Veľkej Fatry

Navrhujeme:

- *doplniť novú cyklistickú trasu od cesty na Záborie po hranici k. ú. až pod Galov diel, s odbočkou na Hradište s napojením na Turčiansku cyklomagistrálu*
- *vytvoriť oddychové miesta popri cyklotrasách*
- *vytvoriť sieť služieb pre cyklistov*
- *vytvoriť systém starostlivosti o cyklistické trasy (informačné tabule, oddychové miesta,...)*

Značované turistické chodníky (*zdroj: Návštevný poriadok NP Veľká Fatra)

Veľkou Fatrou v riešenom katastrálnom území prechádzajú značované turistické chodníky :

- ✓ modrý č. 2721: Belá-Dulice - Jasenská dolina - chata Lysec - začiatok holí - Lysec - Malý Lysec
- ✓ modrý č.2762: Sklabiňa - Sklabinská dolina - odbočka žltej na Lučenec - Mažiarky - sedlo pod Kečkou - Jarabiná
- ✓ žltý č.8643: Jasenská dolina - Mažiarky

Náučné chodníky

Katastrálne územie svojimi prírodnými danosťami poskytuje pomerne dobrú možnosť vytvárania náučných chodníkov alebo chodníkov zdravia. Nachádza sa tu archeologická lokalita Hradiško, ktorú treba sprístupniť a zatriktívniť pre návštevníkov (infotabule,...).

Navrhujeme:

- *vybudovanie chodníka zdravia v lokalite Na Buňovici*
- *vybudovanie náučného chodníka v Jasenskej doline v spolupráci s obcou Belá-Dulice*
- *vybudovanie náučného chodníka v lokalitách Prielohy, Krivé lazy a Hradište, s nástupom pri evanjelickom a ukončením pri katolíckom kostole)*

Rozhľadňa

Záujem turistov o iné turistické trasy je potrebné podporiť aj zaujímavými prvkami drobnej architektúry v krajine, akými sú aj rozhľadne. V k.ú. sa nachádza rozhľadňa Na Trní, ktorá slúži ako oddychové miesto hlavne cykloturistom idúcim po Turčianskej cyklomagistrále.

Navrhujeme:

- *vybudovať rozhľadne v lokalite Loviská, Hradište*

B.9 VYMEDZENIE ZASTAVANÉHO ÚZEMIA OBCE

Zastavané územie obce (z. ú.) je vymedzené hranicou zastavaného územia k 1.1.1990 a hranicou súčasne zastavaného územia obce po 1.1.1990. Územný plán obce Turčianske Jaseno navrhuje rozšírenie súčasne zastavaného územia o navrhované funkčné plochy v nadväznosti na súčasné zastavané územie :

- obytná zóna - BI 02
- obytná zóna - BI 03
- obytná zóna - BI 04
- malé rodinné farmy - MF 01
- malé rodinné farmy - MF 02
- obytná zóna - BI 09
- obytná zóna - BI 10
- obytná zóna - BI 11
- obytná zóna - BI 12
- zóna bývania a rekreácie - ZU 04

Hranice zastavaného územia sú vyznačené v grafickej časti dokumentácie.

B.10 VYMEDZENIE OCHRANNÝCH PÁSIEM A CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ PODĽA OSOBITNÝCH PREDPISOV

Z hľadiska hygienického a technického v riešenom území je potrebné rešpektovať tieto ochranné pásma:

Tab. č.21 - Chránené územia podľa Nariadenia vlády SSR č. 13/1987 Zb. o niektorých chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd a zákona NR SR č.543/2002 Z. z. o ochrane prírody v znení uznesenia Vlády SR č.636/2003 a č.239/2004

Názov chráneného územia	
Národný park Veľká Fatra	Výkres č.1,2
OP Národného parku Veľká Fatra	Výkres č.1,2,3
Chránená vodohospodárska oblasť Veľká Fatra	Výkres č.2,3
Územie európskeho významu SKUEV 0238 Veľká Fatra	Výkres č.1,2
Chránené vtáčie územie SKCHVU033 Veľká Fatra	Výkres č.1,2

Tab. č.22 - Ochranné pásma v katastrálnom území obce

Názov ochranného pásma	
PHO I. a II. stupňa vodných zdrojov	Výkres č.2
VN-vzdušné vedenie – 22 kV (od krajného vodiča)	10 m
VVN-vzdušné vedenie – 220 kV (od krajného vodiča)	20 m
VVN-vzdušné vedenie - 400 kV (od krajného vodiča)	25 m
VN-trafostanica 22/0,4 kV (od konštrukcie)	10 m
VN-kábelové vedenie (podzemné)	1 m
Vodovody,kanalizácia do DN 500 (OP na každú stranu)	1,5 m
Vodovody,kanalizácia nad DN 500 (OP na každú stranu)	2,5 m
Podzemné telekomunik. vedenia (OP na každú stranu)	1,5 m
Ochranné pásmo STL a NTL plynovodov v obci	1 m od potrubia na obe strany
Ochranné pásmo STL a NTL plynovody vo voľnom teréne	4 m od osi potrubia na obe strany
Bezpečnostné pásmo - STL a NTL plynovodov v obci	určí prevádzkovateľ
Bezpečnostné pásmo - STL a NTL plynovody vo voľnom teréne	10 m od osi potrubia na obe strany
Cesty III. triedy – mimo z. ú. obce	20 m od osi
Ochranné pásmo cintorína	50 m
Vodohospodársky významný tok - od brehovej čiary	10 m
vodné toky – od brehovej čiary	6 m
Ochranné pásmo lesných pozemkov	50 m

OP sú vymedzené v súlade so súčasne platnými zákonmi, vyhláškami a nariadeniami v znení neskorších predpisov, v súčasnosti:

- zákon č. 442/2002 Z.z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách v zmysle novely č.394/2009 Z.z. a neskorších zmien - pásma ochrany vodovodných a kanalizačných potrubí
- vyhláška MŽP SR č.29/2005 Z. z. - spôsoby ochrany vodárenských zdrojov
- zákon č.251/2012 Z. z. o energetike v znení neskorších predpisov - ochranné a bezpečnostné pásma energetických zariadení
- zákon č. 251/2012 Z. z. - ochranné a bezpečnostné pásma plynárenských zariadení
- vyhláška č. 35/1984 Zb. - cestné ochranné pásma
- zákon č.364/2004 Z.z. v znení neskorších predpisov a STN 752102 – OP vodných tokov
- zákon č. 131/2010 Z.z. o pohrebníctve – OP cintorína
- zákon č.326/2005 Z.z. o lesoch – OP lesných pozemkov

Jestvujúce a navrhované nadradené trasy a zariadenia dopravy, produktovodov, energetiky, spojov a pod. a väzba obce na ne

Obec Turčianske Jaseno a jej katastrálne územie sa nachádza v urbánnej krajine, v ktorej nie je osamotené, ale je obklopené inými katastrálnymi územiami s ktorými je prepojené jednak krajinou štruktúrou, ale hlavne dopravnou a technickou infraštruktúrou. Pri riešení ÚPN-O je potrebné rešpektovať existujúce a navrhované technické diela :

- ✓ nadradené trasy elektrických sietí VVN 400 kV a 220kV
- ✓ diaľkové telekomunikačné káble
- ✓ cesty III. triedy: III/2132 a III/2148

B.11 NÁVRH RIEŠENIA ZÁUJMOV OBRANY ŠTÁTU, POŽIARNEJ OCHRANY, OCHRANY PRED POVODŇAMI**B.11.1 Záujmy obrany štátu**

V riešenom území obce sa z hľadiska záujmov obrany štátu nenachádza žiadny objekt ani komunikácia.

B.11.2 Záujmy požiarnej ochrany

Obec Turčianske Jaseno má 2 požiarne zbrojnice. Zdrojom požiarnej vody je potok Kalník a miestny vodovod s požiarnymi hydrantmi.

B.11.3 Ochrana pred povodňami

Obec má spracovaný plán povodňovej ochrany z r.2012 – Povodňový plán záchranných prác obce, ktorý bol spracovaný v súlade s Metodickým pokynom ObÚ Martin č.3/2011.

Pre riešené katastrálne územie nie sú v súčasnosti k dispozícii povodňové mapy - mapy povodňového ohrozenia a mapy povodňového rizika. V Slovenskej republike zabezpečuje vyhotovovanie máp povodňového ohrozenia a máp povodňového rizika správca vodohospodársky významných vodných tokov, ktorým je v súčasnosti Slovenský vodohospodársky podnik, š. p., Banská Štiavnica. Nakoľko pre všetky vodné toky nebol doteraz určený rozsah inundačného územia, pred výstavbou v lokalitách, situovaných v bezprostrednej blízkosti vodných tokov, bude potrebné vypracovať hladinový režim tokov a následne vlastnú výstavbu situovať mimo zistené inundačné územie nad hladinu Q100 - ročnej veľkej vody, resp. stanoviť ochranu riešeného územia vodohospodárskou stavbou, reguláciou alebo ohradzovaním vodného toku. Projektovú dokumentáciu navrhovanej ochrany, ktorej súčasťou bude hydrotechnický výpočet so zistením hladiny pri Q100, je potrebné prerokovať a odsúhlasiť so správcom vodného toku.

Opatrenia pred povodňami je potrebné vykonávať v súlade so zákonom č.7/2010 Z.Z. o ochrane pred povodňami:

§4 odst.(2) – preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami

odst.(3) - opatrenia v čase povodňovej situácie

odst.(4) - opatrenia po povodni

Vzhľadom na ochranu územia pred povodňami je potrebné:

- rešpektovať ochranné pásma tokov pre opravy, údržbu a povodňovú aktivitu v zmysle platných právnych predpisov,
- pri návrhu technických riešení dodržiavať platné technické normy,
- rešpektovať aktuálne znenie zákona o ochrane pred povodňami (v súčasnosti zákon č.7/2010 Z.z.),
- vylúčiť situovanie rozvojových lokalít v potenciálne zaplavovaných územiach, resp. riešiť protipovodňovú ochranu potenciálne zaplavovaných území,
- protipovodňová ochrana nesmie negatívne ovplyvniť odtokové pomery nižšie položených úsekov vodných tokov, technické riešenie je potrebné konzultovať so správcom toku,
- vykonať opatrenia, ktoré spomaľujú odtok vody z povodia do vodných tokov,
- nepoužívať pri ťažbách v lesoch ťažké ťažobné mechanizmy, ktoré sa pohybujú po spádnici, čím vytvárajú hlboké koľaje, ktoré urýchľujú odtok dažďovej vody z krajiny,
- vrátiť sa k jemnejším spôsobom obhospodarovania. Pri uhadzovaní haluziny je potrebné ju ukladať po vrstevniciach. Nepovoľovať budovanie ďalších lesných ciest, ktoré vedú k ďalšiemu poškodzovaniu biotopov eróziou a ťažbou v najviac neprístupných častiach. Tieto odľahlé časti lesov by mali zostať ako prvky, ktoré stabilizujú vodný režim v lese. Je nutné stanoviť percento svahovej dostupnosti nad ktoré by nebolo možné vôbec pristupovať k obnovným ťažbám, dôležité je neregulovať vodné toky v lesoch a nerúbať les v okolí vodných tokov,
- zamedziť orbám až na hranicu vodných tokov. Tu je nutné stanoviť šírku pásu od vodného toku, ktorý by ostával buď ako TTP, alebo brehový porast vodného toku. Nezastavovať zátopové územia, ktoré slúžia ako kapacitné nádrže, zachytávajúce prívalové vlny. Dôležité je taktiež neorať PP po spádnici a stanoviť uhol sklonu, kde nie je možné hospodáriť na PP inak ako pasienkovým hospodárstvom,
- neregulovať vodné toky v lesoch a nerúbať les v okolí vodných tokov.

Ďalej je potrebné zabezpečiť ochranu inundačného územia a vytvárať podmienky :

- pre prirodzené meandrovanie vodných tokov,
- pre spomaľovanie odtoku povrchových vôd z územia,
- dažďové vody zo striech a spevnených plôch pri navrhovanej výstavbe je potrebné v maximálnej miere zadržať v území (zachovať retenčnú schopnosť územia), akumuláciou do zberných nádrží a následne túto vodu využívať na závlahu pozemkov, resp. kontrolované vypúšťať do recipientu po odznení prívalovej zrážky,
- odtokové pomery v povodiach riešiť s dôrazom na spomalenie odvedenia povrchových vôd z územia v súlade s ekologickými limitmi využívania územia a ochrany prírody,

- vytvárať podmienky a budovať potrebné protipovodňové opatrenia s dôrazom na ochranu zastavaného územia obce, stavby protipovodňovej ochrany zaradiť medzi verejnoprospešné stavby,
- návrh využitia územia nesmie vyvolať významné zásahy do režimu povrchových vôd a technických diel na nich.

B.12 NÁVRH OCHRANY PRÍRODY A TVORBY KRAJINY, VRÁTANE PRVKOV ÚZEMNÉHO SYSTÉMU EKOLOGICKEJ STABILITY A EKOSTABILIZAČNÝCH OPARENÍ

(*zdroj: KEP, spracovateľ: Mgr. T. Šolomeková a kol., 2016)

B.12.1 Ochrana prírody a krajiny

Základným dokumentom ochrany prírody je Národná stratégia ochrany biodiverzity na Slovensku (schválená uznesením vlády č. 231, ktorú následne odsúhlasila Národná rada Slovenskej republiky v júni 1997). Program na jej plnenie je premietnutý do Akčného plánu pre implementáciu Národnej stratégie ochrany biodiverzity na Slovensku (uzn. vlády SR č. 515/1998 zo dňa 4.8.1998), ktorý je v konkrétnych úlohách zapracovaný do plánu hlavných úloh ŠOP SR. Strategické úlohy organizácie do roku 2015 obsahuje Stratégia rozvoja Štátnej ochrany prírody SR s výhľadom do roku 2023 (schválená uzn. OPM č. 194/2005 z 15.12.2005), koncepčným materiálom ochrany prírody a krajiny je Koncepcia ochrany prírody a krajiny (schválená uzn. vlády SR č. 471 z 24.5. 2006).

Územná ochrana prírody

✓ **Ev.č. 340 Národná prírodná rezervácia Madačov**

Katastre: Turčianske Jaseno, Belá – Dulice

Výmera: 330,64 ha,

5. stupeň ochrany

Veľmi cenný objekt pre štúdium lesných biocenóz po oboch stranách turčianskej vetvy hlavného hrebeňa Veľkej Fatry v 5., 6. a 7. lesnom vegetačnom stupni s výskytom vzácných a chránených podrostových druhov vrátane endemitu cyklámenu fatranského (*Cyclamen fatrense*). Vytvára podmienky pre prirodzené rozširovanie treťohorného reliktu tisu obyčajného (*Taxus baccata*) a prirodzenú migráciu veľkých šeliem (*Ursus arctos*, *Canis lupus*, *Lynx lynx*). Územie je významným biotopom tetra hlučáňa (*Tetrao urogallus*).

✓ **Ev.č. 337 Národná prírodná rezervácia Lysec**

Katastre: Turčianske Jaseno, Belá-Dulice,

Výmera 70,04 ha,

5. stupeň ochrany

Zachovalé prirodzené porasty západokarpatského lesa na severných expozíciách Lysca, rôznoveké pestré lesné fytocenózy 4. až 7. lesného vegetačného stupňa z 14 lesných typov, ktoré sa fytocenologicky radia do živného a javorového radu. Ojedinelosť ekologických podmienok potvrdzuje aj výskyt veľkého počtu živočíšnych druhov montánneho pásma Západných Karpát. Územie rezervácie je mimoriadne významnou generačnou lokalitou tetra hlučáňa (*Tetrao urogallus*), jednou z najstabilnejších v severozápadnej časti Veľkej Fatry, kde už väčšina podobných lokalít zanikla vplyvom intenzívnej lesníckej činnosti.

✓ **Národný park Veľká Fatra a jeho ochranné pásmo**

Obec Turčianske Jaseno zasahuje do ochranného pásma i samotného územia Národného parku Veľká Fatra (ďalej len „NP“), ktorý bol vyhlásený Nariadením vlády Slovenskej republiky č. 140/2002 Z.z. Národný park má výmeru 40 371,34 ha, z toho poľnohospodárskej pôdy je 4 033,14 ha, lesnej pôdy 35 524,01 ha, vodných plôch 66,85 ha, zastavaných plôch a nádvorí 131,55 ha, ostatných plôch 621,70 ha. Celková plocha ochranného pásma NP je 26 132,58 ha, z čoho vodné plochy majú výmeru 287,49 ha a lesná pôda 17 182,49 ha. V súčasnosti je v NP a jeho ochrannom pásme vyhlásených 35 maloplošných chránených území na lesných, mokradových, trávnych, či skalných biotopoch, stanovištiach vzácných a ohrozených rastlín a živočíchov, ale aj na ochranu zaujímavých a cenných morfológických javov a jaskýň (ŠOP 2015).

Na území NP platia podmienky ochrany ustanovené zákonom o ochrane prírody a krajiny (v súčasnosti zákon č. 506/2013, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov). Na území NP platí 3.stupeň ochrany.

Ochranné pásmo NP tvoria podľa prílohy k nariadeniu vlády č. 140/2002 Z.z. tri samostatné časti: južná, západná a najväčšia severná časť. K.ú. T. Jaseno sa prelína so severnou časťou ochranného pásma.

Na území ochranného pásma o ochrane prírody a krajiny (v súčasnosti zákon č. 506/2013, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov). Na území OP NP platí 2.stupeň ochrany.

Návštevný poriadok NP Veľká Fatra a jeho ochranného pásma upravuje vyhláška Krajského úradu životného prostredia v Žiline č. 8/2005 z 22. júna 2005. Návštevníci pri pohybe po území národného parku a jeho ochranného pásma sú povinní rešpektovať tento návštevný poriadok.

✓ **Mokrade regionálneho a lokálneho významu**

Podľa databázy Centra mapovania mokradí SZOPK (Slobodník & Kadlečík 2000) sa v záujmovom území a v jeho blízkosti nevyskytujú mokrade regionálneho významu a lokálneho významu.

✓ **Ochranné lesy**

Ochranné lesy sú lesy, ktoré boli za také vyhlásené, a ktorých funkčné zameranie vyplýva z prírodných podmienok. V týchto lesoch sa musí hospodáriť tak, aby plnili účel, na ktorý boli vyhlásené. Ochranné lesy sa vyhlasujú rozhodnutím orgánu štátnej správy lesného hospodárstva podľa zákona o lesoch, v súčasnosti zákon č. 326/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov, na základe návrhu vyhotovovateľa plánu na dobu platnosti programu starostlivosti o les (v predchádzajúcom období lesného hospodárskeho plánu (LHP)). V ochranných lesoch možno schváliť osobitný režim hospodárenia, len ak tým nedôjde k obmedzeniu a ohrozeniu účelu, na ktorý boli vyhlásené.

V riešenom území je 815,15 ha ochranných lesov. Majú prevažne pôdoochrannú funkciu.

✓ **Ochrana drevín**

V riešenom území nie sú evidované žiadne chránené stromy, chránené v zmysle § 49 zákona č. 506/2013, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.

✓ **Chránená vodohospodárska oblasť Veľká Fatra**

Do k. ú. obce Turčianske Jaseno zasahuje Chránená oblasť prirodzenej akumulácie vôd Veľká Fatra (Nariadenie vlády SSR č. 13/1987 Zb.), ďalej len CHVO.

V CHVO možno plánovať a vykonávať činnosť, len ak sa zabezpečí všestranná ochrana povrchových a podzemných vôd a ochrana podmienok ich tvorby, výskytu, prirodzenej akumulácie vôd a ochrany ich zásob. Z hľadiska citlivosti povrchových vôd na klimatické zmeny CHVO Veľká Fatra je zaradená do 2. stupňa stupňa citlivosti.

Podľa Zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon), v §31:

(4) V chránenej vodohospodárskej oblasti sa zakazuje

a) stavať alebo rozširovať:

- stavby veľkokapacitných fariem,
- stavby hromadnej rekreácie alebo individuálnej rekreácie bez zabezpečenia čistenia komunálnych odpadových vôd.

(5) Pri pasení hospodárskych zvierat na území chránenej vodohospodárskej oblasti treba dbať na ochranu pôdy proti erózii a na ochranu povrchových vôd.

NATURA 2000

NATURA 2000 má zabezpečiť ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa na území štátov Európskej únie. NATURA 2000 má zabezpečiť priaznivý stav populácií vybraných druhov živočíchov a rastlín a priaznivý stav biotopov, čo však vôbec nevylučuje hospodárske aktivity v územiach, pokiaľ tento priaznivý stav nenarušujú.

Právnym základom pre tvorbu Sústavy NATURA 2000 sú:

- smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva, tzv. **chránené vtáčie územia (CHVÚ)**, do k. ú. Turčianske Jaseno zasahuje **chránené vtáčie územie SKCHVU033 Veľká Fatra**.
- smernica Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín - tzv. **územia európskeho významu (ÚEV)**, do k. ú. Turčianske Jaseno zasahuje **Územie európskeho významu SKUEV0238 Veľká Fatra**.

✓ **Chránené vtáčie územie SKCHVU033 Veľká Fatra**

Do riešeného územia zasahuje chránené vtáčie územie SKCHVU033 Veľká Fatra. Rozloha územia je 47 445,01 ha a správcom územia je Správa NP Veľká Fatra.

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky podľa § 26 ods. 6 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny ustanovilo vyhláškou č. 194/2010 Z.z. chránené vtáčie územie Veľká Fatra. Chránené vtáčie územie Veľká Fatra (ďalej len „CHVÚ“) sa vyhlasuje na účel zabezpečenia priaznivého stavu biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov: sokola

sťahovavého, jariabka hôrneho, lelka lesného, ďatľa trojprstého, výra skalného, sovy dlhochvostej, bociana čierneho, včelára lesného, žlny sivej, žltouchvosta lesného, muchára sivého, orla skalného, tetrova hol'niaka, tetrova hlucháňa, kuvika kapcavého, kuvika vrabčieho, ďatľa čierneho, ďatľa bielochrbtého, muchárika bielokrkého a muchárika červenohrdlého a zabezpečenia podmienok ich prežitia a rozmnožovania.

✓ **Územie európskeho významu SKUEV 0238 Veľká Fatra**

Rozloha územia je 43.755,75 ha a správcom územia je Správa NP Veľká Fatra. Podľa výnosu MŽP SR č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu sú v k.ú. T. Jaseno parcely s prislúchajúcim stupňom ochrany 2, 4 a 5.

Aby bolo zabezpečené zachovanie prírodných hodnôt územia Veľkej Fatry, navrhuje sa diferencovaný manažment v súlade s členením územia na jednotlivé stupne ochrany podľa platnej legislatívy (2. až 5. stupeň ochrany podľa zákona č. 506/2013, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov).

Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany v chránenom území:

- vypúšťanie odpadových vôd a osobitných vôd do povrchových vôd poškodzujúce ukazovatele vody vhodnej pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb
- manipulácia s vodnou hladinou
- hospodársky odber vody
- úpravy tokov, priehrad, rybníkov a ochranných hrádzí
- používanie chemických látok spojených s úpravou vlastností snehu na ploche 2 ha a viac
- budovanie a vyznačenie mototrás
- malé vodné elektrárne
- umiestnenie vodného diela
- umiestnenie zariadenia na vodnom toku alebo inej vodnej ploche nesúžiacej plavbe alebo správe vodného toku alebo vodného diela
- lyžiarske zjazdové trate
- zasnežovanie lyžiarskych tratí
- vymedzenie lokalít a stálych trás skalolezectvo
- vymedzenie lokalít a stálych trás pre skialpinizmus
- skokanské mostíky
- športové areály
- automobilové, motocyklové a cyklistické dráhy

Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany mimo chráneného územia:

- spaľovne odpadu
- automobilové a motocyklové dráhy
- skládky odpadu
- stavby hutníckeho, chemického, farmaceutického, petrochemického, strojárskoho, stavebného, papierenského, drevospracujúceho al. iného priemyslu
- malé vodné elektrárne
- tepelné, vodné, jadrové alebo iné elektrárne a energetické zariadenia
- budovanie a vyznačenie mototrasy

B.12.2 Územný systém ekologickej stability

Územný systém ekologickej stability (ÚSES) je v zmysle zákona č. 506/2013, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov, taká celopriestorová štruktúra navzájom prepojených ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorá, zabezpečuje rozmanitosť podmienok a foriem života v krajine. Základ tohto systému predstavujú biocentrá, biokoridory a interakčné prvky nadregionálneho, regionálneho alebo miestneho významu.

K. ú. Turčianske Jaseno nemá spracovaný Miestny územný systém ekologickej stability (MÚSES). V k.ú. obce sa však nachádzajú krajinné prvky, ktoré zodpovedajú nižšie uvedeným definíciám zo zákona:

- biocentrum je ekosystém alebo skupina ekosystémov, ktorá vytvára trvalé podmienky na rozmnožovanie, úkryt a výživu živých organizmov a na zachovanie a prirodzený vývoj ich spoločenstiev,
- biokoridor je priestorovo prepojený súbor ekosystémov, ktorý spája biocentrá a umožňuje migráciu a výmenu genetických informácií živých organizmov a ich spoločenstiev, na ktorý priestorovo nadväzujú interakčné prvky,
- interakčné prvky nemusia byť nutne priestorovo prepojené do systému s ostatnými prvkami ÚSES. Sprostredkovávajú pozitívne pôsobenie ekologicky stabilnejších krajinných prvkov na okolitú ekologicky labilnejšiu krajinu. Najčastejšie sa ako interakčné prvky uplatňujú mokrade, extenzívne sady, medze, menšie remízky, okraje lesa.

Prvky ÚSES tvoria ekologickú sieť pozitívne pôsobiacich prvkov v krajine tak, aby vzdialenosť medzi jednotlivými prvkami siete bola čo najmenšia. Súčasťou návrhu ÚSES je aj formulovanie návrhov manažmentových opatrení. Cieľom návrhu manažmentových opatrení je zachovanie, alebo zlepšenie kvality biotopov v rámci prvkov ÚSES pomocou aktívnych manažmentových opatrení ako napr.:

- kosenie, pasenie,
- odstránenie náletu drevín,
- odstraňovanie inváznych druhov,
- revitalizácia úseku vodného toku,
- rámcový návrh druhového zloženia lúk a zásady zakladania porastov, rámcový návrh druhového zloženia drevín pre výsadby a zásad zakladania porastov pre novo navrhované prvky ÚSES typu lesov a NDV,
- návrh ekoduktov a podchodov pre organizmy, opatrenia na elimináciu vybraných bariérových prvkov.

Pre okres Martin bol v r. 2015 spracovaný Regionálny územný systém ekologickej stability, SAŽP, Banská Bystrica, ktorý v zmysle požadovanej metodiky analyzuje a hodnotí stav územného systému ekologickej stability a formuluje návrhy ochrany územia a návrhy ekostabilizačných opatrení.

Nadradené prvky ÚSES

Podľa Koncepcie územného rozvoja Slovenska 2001 v článku č. 5. z oblasti usporiadania územia z hľadiska ekologických aspektov, ochrany prírody, prírodných zdrojov a tvorby krajinnej štruktúry sa píše :

- rešpektovať pri organizácii, využívaní a rozvoji územia význam a hodnoty jeho prírodných daností. V osobitne chránených územiach, v prvkoch územného systému ekologickej stability, v NECONET (národná ekologická sieť) a v biotopoch osobitne chránených a ohrozených druhov bioty zosúladiť využívanie územia s funkciou ochrany prírody a krajiny,
- zohľadňovať pri umiestňovaní činností na území ich predpokladané vplyvy na životné prostredie a realizáciou vhodných opatrení dosiahnuť odstránenie, obmedzenie alebo zmiernenie prípadných negatívnych vplyvov.

Do kostry ÚSES bol premietnutý záväzný dokument **ÚPN VÚC Žilinského kraja**, vrátane všetkých jeho platných zmien a doplnkov. Pre k. ú. Turčianske Jaseno uvádza nasledovné prvky ÚSES:

- Biocentrum nadregionálneho významu **Lysec**, ID 6/8,
- Biokoridor regionálneho významu územie **Trebostovo - Záborie** (terestrický), ID 6/27
- Biokoridor regionálneho významu **ekotón Veľká Fatra Sklabiňa** – Belá, ID 6/39

Charakteristiky prvkov RÚSES zo schváleného dokumentu **RÚSES okresu Martin** (SAŽP Banská Bystrica, Centrum starostlivosti o životné prostredie, 2015):

- Biocentrum nadregionálneho významu **NRBc 6 Hôľna Fatra - Lysec – Borišov – Madačov**,
- Biokoridor nadregionálneho významu **NrBk 4 Hrebeň Veľkej Fatry Kopa - Hôľna Fatra - Bralná Fatra**,
- Biokoridor regionálneho významu **RBk 9 Trebostovo – Záborie**,
- Biokoridor regionálneho významu **RBk 16 ekotón Veľkej Fatry Sklabiňa –Blatnica**.

Ostatné ekostabilizačné prvky

✓ **Genofondové lokality (GL)**

Medzi ekostabilizačné prvky zaraďujeme predovšetkým genofondové lokality (GL). Výber regionálnych genofondových lokalít vychádza z RÚSES okresu Martin (SAŽP 2015).

- **GL143** pôv.č. 275 Tisovô – Končitý vrch - Kačka
- **GL144** nová Koryto
- **GL145** pôv.č. 266 Lysec
- **GL146** pôv.č. 265 Lysec J a JZ stránne
- **GL148** pôv.č. 264 Madačov

Terénny prieskumom boli zmapované nasledovné 3 lokality, ktoré majú charakter genofondových lokalít. Boli premietnuté do návrhu MÚSES.

- Dolné Jaseno (súčasť navrhovaného IP1)
- Kamenné dielce (súčasť navrhovaného IP2)
- Bresty (súčasť navrhovaného MBc1)

Miestny územný systém ekologickej stability (MÚSES) :

Najvýznamnejšou hierarchickou úrovňou ÚSES z hľadiska priameho vplyvu na krajinu je miestny ÚSES. V riešenom území v priestoroch a lokalitách s vysokou krajinnoekologickou hodnotou sú navrhnuté tieto prvky kostry miestneho územného systému ekologickej stability:

- 1 biocentrum nadregionálneho významu (**NRBc6**), 1 biokoridor nadregionálneho významu (**NRBk4**) a 1 biokoridor regionálneho významu (**RBk16**), ktoré sú prebraté z RÚSES Martin (SAŽP Banská Bystrica, Centrum starostlivosti o životné prostredie Žilina, 2014) s uvedením kategórie „návrh“, nakoľko nie sú stavom v ÚPN VÚC Žilinského kraja z roku 1998.
- 2 biocentrá miestneho významu MBc (308 ha),
- 3 biokoridory miestneho významu MBk (6,89 km),
- 8 interakčných prvkov plošného a líniového charakteru IPP, IPL (22,4 ha).

✓ **Navrhované biocentrá miestneho významu**

- Biocentrum miestneho významu **MBc1** - tvoria ho okraje komplexov starých rôznovekých rozdrobených montánných bučín a jedľobučín s prirodzenou štruktúrou a mozaika nelesnej drevinovej vegetácie a trávnych porastov. Biocentrum je významné výskytom teplomilnej flóry a entomofauny. Jeho súčasťou je i navrhovaná genofondová plocha č. 3 Bresty. Z východu sa k nemu pripája NRBk4 Hrebeň Veľkej Fatry Kopa - Hôľna Fatra - Bralná Fatra.
- Biocentrum miestneho významu **MBc2** - nelesná drevinová vegetácia v poľnohospodársky využívannej krajine na lokalite Krivé lazy nadväzujúca na brehovú vegetáciu MBk1 Kalník. Z východu sa k nemu pripája RBk16 Ekotón Veľkej Fatry Sklabiňa –Blatnica.

✓ **Navrhované biokoridory**

- Biokoridor miestneho významu **MBk1** (hydrický) - Kalník
- Biokoridor miestneho významu **MBk2** (hydrický) - prítok Kalníka
- Biokoridor miestneho významu **MBk3** (hydrický) - Bezmenný vodný tok na východe k.ú. v lokalitách Sliatiny, Močidlá

Návrh opatrení pre skupinu miestnych biokoridorov:

- zachovávať pôvodné druhové zloženie brehových porastov podľa zloženia potenciálnej prirodzenej vegetácie, ponechať ich samovývoj,
- odstraňovať nelegálne skládky odpadu, najmä výsyvky domového a stavebného odpadu,
- zabrániť splachom pôdy do toku z nevhodne realizovaných poľnohospodárskych aktivít (potok Mníšia znečistený močovkou),

✓ **Navrhované interakčné prvky**

- Interakčný prvok **IP1**: Pahorkatinová stráň podhoria Veľkej Fatry. Prvok sa pripája zo severu na MBk1, konkrétne jeho pravostranný prítok v Dolnom Jasene.
- Interakčný prvok **IP2**: Nelesná drevinná vegetácia a trávne porasty na lokalite Pod hájom. Pôsobí ako útočisko zveri.
- Interakčný prvok **IP3**: Nelesná drevinná vegetácia a trávne porasty severne od lokality Lovisko. Pôsobí ako útočisko zveri
- Interakčný prvok **IP4**: Prvok plošného aj líniového charakteru, pozostávajúci z remízky a líniovej sprevádzajúcej vegetácie a poľného hnojiska.
- Interakčný prvok **IP5** : Podobne ako pri IP1 ide o pahorkatinovú stráň podhoria Veľkej Fatry s južnou až východnou orientáciou v lokalite Kamenné dielce.
- Interakčný prvok **IP6** : Nelesná drevinná vegetácia a kosené mezofilné lúky a pasienky severovýchodne od areálu družstva v Hornom Jasene. Prvok sa pripája k MBk1.
- Interakčný prvok **IP7** : Nelesná drevinná vegetácia a kosené mezofilné lúky a pasienky na lokalite Lovisko. Prvok je refúgiom zveri.
- Interakčný prvok **IP8** : Prvok reprezentuje historickú krajinnú štruktúru – úzkopásové polia na severozápadnom okraji Dolného Jasena. Prepája MBk1 s Biokoridorom regionálneho významu územie Trebostovo – Záborie.

Návrh opatrení pre skupinu interakčných prvkov:

- zabrániť zmene hydrického režimu zastavením odvodňovania,
- lokality extenzívne prepásť, t.j. blokovať sekundárnu sukcesiu náletovými a inváznymi drevinami,
- lúčne porasty a sadové lúky pravidelne kosiť, mulčovanie uplatniť len v nevyhnutných prípadoch.

B.12.3 Tvorba krajiny a ekostabilizačné opatrenia

Územné vymedzenie a ochrana biokoridorov, biocentier a interakčných prvkov zabezpečuje zachovanie a rozvoj druhovej rozmanitosti rastlín a živočíchov v ich prirodzenom prostredí. Tým sa vytvára priestorový základ ekologicky stabilných plôch a línii v území. Udržanie a zvýšenie ekologickej stability územia a prirodzenej produkčnej schopnosti krajiny je riešené návrhom ekostabilizačných opatrení.

Ekostabilizačné opatrenia na zabezpečenie územného systému ekologickej stability sa dotýkajú problémových okruhov :

- dôsledného dodržiavania podmienok ochrany v chránených územiach podľa stupňov ochrany stanovených zákonom č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov,
- diferenciácie a optimalizácie využívania lesnej pôdy podľa kategorizácie lesov, vertikálnej a horizontálnej zonácie územia a plnenie mimoprodukčných funkcií lesov,
- optimalizácie využívania poľnohospodárskej pôdy podľa druhovej a funkčnej diferenciácie územia a produkčného potenciálu pôd,
- zabezpečenia legislatívnej ochrany krajinným prvkom (mimo chránené územia) začlenených do ekologickej siete, celkového ekologického využívania a hospodárenia v území

B.12.4 Krajinnoekologický plán – vyhodnotenie a záver

Pri krajinnoekologickom hodnotení sa stanovuje vhodnosť využívania územia na základe ukazovateľov krajiny. Konfrontujú sa požiadavky jednotlivých činností na krajinnoekologické podmienky so skutočne existujúcimi hodnotami krajiny pomocou limitov.

Do evaluačného procesu vstupujú: krajinnoekologické podklady, navrhované činnosti a využívanie, environmentálne limity (abiotické limity, limity súčasnej krajinej štruktúry, limity vyplývajúce z ochrany prírody a významných krajinárskych a ekologických štruktúr, limity vyplývajúce zo stresových javov).

B.12.4.1 Odporúčané aktivity v krajine a navrhované krajinnoekologické opatrenia

a) Opatrenia na ochranu súčasného stavu a štruktúry krajiny:

- dodržiavať zásady ochrany v Území európskeho významu SKUEV0238 Veľká Fatra* a SKCHVU033 Veľká Fatra** a rešpektovať návštevný poriadok v ochrannom a samotnom pásme NP Veľká Fatra,
- zachovať funkcie ochranných lesov a zachovávať pôvodné druhové zloženie lesov podľa zloženia potenciálnej prirodzenej vegetácie, v ktorej prevažujú bukové lesy,
- udržiavať rozvoľnenú štruktúru ekotónu – okrajov lesa, mozaiky lúk, pasienkov, krovín a nelesnej drevinnej vegetácie,
- obnoviť obhospodarovanie (kosenie, pasenie) na trávnych porastoch, zabrániť zarastaniu drevinami,
- vykonávať hospodárske aktivity v lesných ekosystémoch na princípe trvalo udržateľného rozvoja z hľadiska ochrany hydrologického režimu relatívne rozkolísaných vodných tokov,
- ponechať v mozaike maloblokovej pôdy a TTP dostatočný počet solitérnych a dutinových stromov,
- podporovať citlivú intenzitu pastvy,
- vylúčiť výruby v brehových porastoch a vodné plochy ponechať na prirodzenú sukcesiu,
- pri výstavbe neumiestňovať stavby v blízkosti tokov a zamedziť akýmkoľvek zásahom do vodného režimu v nive tokov (prehlbovanie koryta, regulovanie toku, odvodňovanie nivy),
- systematicky monitorovať a odstraňovať, nerozširovať nepôvodné a invázne druhy rastlín, zamedziť ich šíreniu nasledovne: minimalizovaním modifikácie krajiny pri chatách a turistických chodníkoch - odlesňovacie a zemné práce (skrývky, výkopy, navážky), zamedzením vzniku čiernych skládok organického odpadu zo záhrad, umiestnených hlavne v okolí ciest a potokov, asanáciou všetkých nepovolených skládok najmä stavebného odpadu,
- na reliéfe so svahovými deformáciami realizovať protierózne opatrenia, aby sa zamedzilo prípadným svahovým zosuvom počas intenzívnych zrážok, používaním vhodných agrotechnických postupov pri obrábaní pôdy a podporiť mozaikovitosť obhospodarovania striedaním plôch TTP, nelesnej drevinnej vegetácie a maloblokovej ornej pôdy.
- vysadiť aleje v okolí poľných ciest a remízky v poliach,
- nadviazať na krajinnoekologický plán krajinný (realizačný) projekt.

*** Navrhované manažmentové opatrenia v území európskeho významu Veľká Fatra:**

- zvyšovanie rubnej doby,
- predlžovanie obnovnej doby,
- predĺženie obdobia na zalesnenie a zabezpečenie nového porastu,
- jemnejšie spôsoby hospodárenia a ich formy (výberkový hosp. spôsob),
- šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...),
- ponechávanie stromov a drevnej hmoty v porastoch (ojedinelo stojacich stromov, skupiny stromov a ležaniny)
- zvyšovanie podielu prirodzenej obnovy
- zachovať alebo cielene obnoviť pôvodné druhové zloženie lesných porastov
- optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu chránených alebo ohrozených druhov rastlín
- protierózne, vodohospodárske, protilávínové, breho ochranné a protideflačné opatrenia
- kosenie a následné odstránenie biomasy 1 x ročne
- opatrenia na udržanie primeraného vodného režimu (vyskej hladiny podzemnej vody)
- odstraňovanie sukcesných drevín, prípadne bylín a vyhrabávanie stariny
- odstraňovanie inváznych druhov rastlín

- ponechávanie mokradí, rašelinísk a statických vodných plôch bez výsadby drevín
- zabezpečenie vhodných pobytových podmienok bioty
- úprava a budovanie nových hniezd a hniezdných biotopov vtáctva
- ochrana, údržba a úprava priaznivého stavu súčasných a budovanie nových liahnísk pre obojživelníky
- zabezpečenie ochrany obojživelníkov v období migrácie (napr. budovanie migračných zábran, transfer jedincov na reprodukčné lokality)
- udržiavanie zimovísk obojživelníkov a priaznivého stavu migračných zón k lokalitám reprodukcie a k niektorým typom letných stanovišť
- obnova zdroja potravy (zarybňovanie)
- usmerňovanie návštevnosti územia
- stráženie (napríklad. hniezd dravcov)
- spaľovanie biomasy (napr. trstiny počas zimných mesiacov)
- pravidelné pasenie pri dodržaní max. zaťaženia VDJ na ha s častým prekladaním košiarov a vykášaním burín a nedopaskov
- extenzívne prepásanie ovcami (so stádom s veľkosťou primeranou únosnosti pasienka)
- extenzívne prepásanie kozami (so stádom s veľkosťou primeranou únosnosti pasienka)
- extenzívne prepásanie koňmi (so stádom s veľkosťou primeranou únosnosti pasienka)
- extenzívna pastva v osobitných prípadoch (napr. počas nízkej hladiny podzemnej vody)
- kombinovaná pastva (napr. oviec a dobytky so stádom s veľkosťou primeranou únosnosti pasienka)
- kombinovaná pastva a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia)
- špeciálny manažment poľnohospodárskych plôch z titulu ochrany živočíšnych druhov (chrapkáč, drop a drobné pernaté vtáctvo, alebo cicavce).

**** Navrhované manažmentové opatrenia podľa ŠOP SR (2015) v Chránenom vtáčom území SKCHVU033 Veľká Fatra v ekologicko-funkčnom priestore EFP1: hniezdiská lesných druhov, dutinových hniezdičov a dravcov:**

- lesné aj nelesné biotopy ponechať na prirodzený vývoj, bez usmerňovania a zasahovania do prírodných procesov človekom, vylúčiť akékoľvek hospodárske opatrenia (obnova, výchova, ťažba),
- kalamitné plochy v lesoch ponechať bez ľudského zásahu na prirodzenú sukcesiu. Drevnú hmotu (biomasu) z kalamitných plôch neodstraňovať, ponechať na mieste bez asanácie. Vykonať iba nevyhnutnú údržbu (zabezpečiť prejazdnosť a schodnosť) existujúcich účelových komunikácií bez stavebno-technických zásahov,
- všetky hospodárske lesy, ktoré nie sú v kategórii ochranných lesov, v tomto EFP prekategORIZOVAŤ na lesy osobitného určenia,
- vylúčiť aplikáciu pesticídov a insekticídov,
- vylúčiť výstavbu lyžiarskych stredísk a stredísk cestovného ruchu,
- vylúčiť výstavbu ďalších lesných ciest a zväznic,
- časovo alebo priestorovo usmerniť športovú a turistickú činnosť na hniezdiskách a tokaniskách hlucháňa s cieľom minimalizovania vyrušovania,
- budovanie nových turistických chodníkov len po dôkladnom zvážení dopadov na lokality hlucháňa,
- v odôvodnených prípadoch (ohrozenie predmetu ochrany, poškodzovanie biotopov, programy záchrany kriticky ohrozených druhov, bezpečnosť návštevníkov) presmerovať alebo zrušiť (dočasne uzavrieť) časti existujúcich chodníkov,
- zabezpečiť dodržiavanie predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach s 3. až 5. stupňom ochrany,
- vylúčiť každú formu novej stavebnej činnosti,
- zabezpečiť monitoring populácie a všetkých tokanísk hlucháňa hôrneho,
- zvýšiť kontrolnú činnosť za účelom dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody najmä v období toku,
- zabezpečiť prieskum negatívnych faktorov vplyvujúcich na početnosť hlucháňa hôrneho za účelom upresnenia vhodných manažmentových opatrení,
- zabezpečiť monitoring ostatných predmetov ochrany, u vzácnejších druhov všetkých hniezdisk, u ostatných vybranej vzorky hniezdisk,
- zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody,
- vylúčiť stavbu nových elektrických vedení v tomto EFP a jeho okolí a existujúce ošetriť prvkami pre zabránenie kolízií s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem,
- monitorovať vznik čiernych skládok v EFP a okolí, ktoré by mohli slúžiť ako miesta zberu potravy pre krkavcovité vtáky a rovnako aj krmelce pre diviačiu zver, v prípade ich vzniku ich odstrániť,
- zabezpečiť ochranu hniezdných lokalít sokola sťahovavého, orla skalného a výra skalného a minimalizovanie návštevnosti a vyrušovania na nich,
- zabezpečiť vylúčenie akýchkoľvek aktivít na hniezdných lokalitách sokola sťahovavého orla skalného a výra skalného v okruhu najmenej 300 m v období od 1. februára do 31. augusta,

- na vybraných hniezdnych lokalitách sokola sťahovavého orla skalného a výra skalného usmerňovať športové a rekreačné aktivity s cieľom zabezpečenia ich ochrany zo zreteľom počas hniezdného obdobia,
- strážením vybratých hniezdísk dravcov eliminovať riziko pytliactva, vykrádania hniezd a nezákonného obchodovania,
- zabezpečiť monitoring hniezd dravcov a bociana čierneho a v prípade potreby aj ich údržbu a obnovu,
- realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre miestnych obyvateľov o význame CHVÚ a správnom hospodárení v ňom,
- v prípade prípravy zonácie NP Veľká Fatra celé EFP1 zahrnúť do zóny A národného parku a v prípade, že zonácia zahŕňa aj iné lokality do zóny A ako je aktuálne vymedzené EFP1, v takom prípade zhodnotiť opodstatnenosť zmien hraníc aj samotného EFP1 (t.j. ak sa potvrdí výskyt a tokaniská hlucháňov aj na lokalitách kde v súčasnosti nie je),
- novelizovať vyhlášku MŽP SR č. 194/2010 Z.z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Veľká Fatra tak, aby zabezpečovala dôslednú ochranu predmetov ochrany, Vylúčiť prikrmovanie poľovnej zveri zrninami a zabezpečiť zníženie stavu diviakov v týchto revíroch na nulu, cielene znižovať stavy líšok.

Ekologicko-funkčný priestor EFP5: potravné biotopy hlucháňa hôrneho a hniezdiská dutinových hniezdičov a dravcov:

Platia rovnaké opatrenia ako v EFP1, ale vzhľadom ku nevhodnému stavu niektorých biotopov je možné realizovať aj výchovné a pestovné zásahy v prospech hlucháňa a to:

- na lokalitách s výskytom hlucháňa vhodnými zásahmi do porastov vo veku nad 80 rokov zabezpečiť, aby zakmenenie v nich bolo maximálne 0,7 a ďalšími zásahmi sa znižovalo,
- na lokalitách s výskytom hlucháňa nezalesňovať okraje holí mimo lesných porastov a udržiavať ich riedke s maximálnym zakmenením 0,5,
- hospodárske lesy významné pre výskyt hlucháňa, ktoré nie sú v kategórii ochranných lesov, v tomto EFP prekategORIZOVAŤ na lesy osobitného určenia,
- pre obnovu všetkých porastov v tomto území vypracovať projekt obnovy so zapracovaním topických a trofických požiadaviek hlucháňa hôrneho.
- na lokalitách s výskytom hlucháňa minimalizovať, prípadne úplne vylúčiť lesopestovné zásahy v hniezdnom období,
- vylúčiť prikrmovanie poľovnej zveri zrninami a zabezpečiť zníženie stavu diviakov v týchto revíroch na nulu, cielene znižovať stavy líšok,
- na lokalitách s výskytom hlucháňa pri manažmente lesa, kde je to možné, uplatňovať opatrenia hlucháňovi priateľského manažmentu lesa: 1. v štádiu rúbaň až mladina – podporovať prirodzené zmladenie, ponechávať jarabinu a iné pionierske dreviny (jarabinu ponechávať aj v starších porastoch), presvetlenie hlúčikov a vytváranie liniek, 2. porasty určené na prebierku – vykonávať s dostatočnou intenzitou, aby sa dosiahlo zakmenenie max. 0,7, pre podporu čučoriedkových zárostov vytvárať čistiny (porastové medzery), udržiavať jarabinu, prímiesové dreviny.

b) Opatrenia na ochranu prvkov ÚSES:

- pokračovať v obhospodarovaní trávnatých plôch (kosenie, pasenie), zabrániť zarastaniu drevinami
- trávnaté plochy kosiť postupne po malých plochách v neskorších termínoch po dozretí väčšiny lúčnych bylín (druhá polovica júna)
- udržiavať rozvoľnenú štruktúru ekotónu – mozaiku trávnatých plôch, krovín a vyšších drevín
- zaistiť, aby intenzita pastvy nemala negatívne dôsledky na biodiverzitu biocentier a genofondových lokalít, kosbu realizovať od stredu k okraju kosených plôch, s cieľom minimalizovať škody na chránených a poľovných druhoch živočíchov,
- odstraňovať z plôch pokosenú biomasu, zabrániť zvýšenému ukladaniu stariny, čo vedie k zmenám v obsahu najmä dusíka, a následnému prenikaniu druhov náročnejších na živiny, akým je napríklad smlz kroviskový (*Calamagrostis epigejos*). Takéto druhy vytvárajú husté zárasty a znemožňujú existenciu ostatných druhov, najmä svetlomilných,
- neaplikovať pesticídy a insekticídy na plochách v bezprostrednom okolí prvkov ÚSES,
- v lesných prvkoch ÚSES zvyšovať podiel prirodzenej obnovy lesa na úkor umelej obnovy, selektívne odstraňovať nepôvodné porasty, zabrániť zániku sutinových lesov,
- vylúčiť stavebné a iné technické zásahy, obmedziť oplocovanie pozemkov,
- ak si takéto využitie vyžaduje úpravy brehov a zásahy do porastov, ktoré by mali za následok zničenie alebo poškodenie mokradňových biotopov, nebagrovať ani inak nezasahovať do vodných plôch, využitie konzultovať so ŠOP SR a orgánom ochrany prírody,
- zlikvidovať nelegálne skládky odpadov v brehových porastoch,
- na miestach výskytu hodnotných biotopov ponechávať dostatočné množstvá starých porastov a solitérnych drevín, stojace a ležiace mŕtve drevo.

Opatrenia na ochranu prvkov RÚSES Okresu Martin (SAŽP 2015)**NRBc 6 Hôľna Fatra - Lysec – Borišov – Madačov**

- opravami a údržbou turistických chodníkov zabezpečiť usmernenie pohybu turistov,
- zabezpečiť dodržiavanie návštevného poriadku národných parkov,
- na vybraných lokalitách v subalpínskom stupni podporovať usmernenú pastvu oviec,
- neumožniť výsadbu kosodreviny, smreka a iných nepôvodných drevín v hôľnom stupni,
- plochy ponechať na prirodzenú sukcesiu alebo usmernené pasenie na vytypovaných lokalitách - v záveroch lavínových žľabov a na plochách s vysokou diverzitou zabezpečiť likvidáciu nepôvodnej kosodreviny, vysadeného smreka a iných drevín, brániť šíreniu vysadenej kosodreviny do okolitých biotopov

NRBk 4 Hrebeň Veľkej Fatry Kopa - Hôľna Fatra - Bralná Fatra

- opravami a údržbou turistických chodníkov zabezpečiť usmernenie pohybu turistov,
- zabezpečiť dodržiavanie návštevného poriadku národných parkov,
- na vybraných lokalitách v subalpínskom stupni podporovať usmernenú pastvu oviec,
- neumožniť výsadbu kosodreviny, smreka a iných nepôvodných drevín v hôľnom stupni, plochy ponechať na prirodzenú sukcesiu alebo usmernené pasenie,
- používať jemnejšie hospodárske spôsoby (podrastový, prípadne až účelový), menšie obnovné prvky, šetrnejšie technológie približovania,
- na miestach výskytu hodnotných biotopov ponechávať dostatočné množstvá starých porastov i jednotlivých starých a dutinových stromov.

RBk 10 Trebostovo - Záborie

- cielene udržiavať pestrú krajinnú štruktúru,
- zmierniť bariérový efekt existujúcej aj navrhovanej dopravnej infraštruktúry realizáciou technických opatrení zabezpečujúce priechodnosť a funkčnosť biokoridorov (podchody, navádzacie zábrany, odstraňovanie bariér,
- v priestore biokoridoru obmedziť výstavbu a oplocovanie pozemkov,
- trvalo udržateľné obhospodarovanie, rovnomerné vypásanie pasienkov a kosenie lúk,
- výsadba nelesnej drevinovej vegetácie pozdĺž vodných tokov, alejí v okolí poľných ciest, remízok v poliach,
- odstraňovať invázne druhy.

RBk 16 ekotón Veľkej Fatry Sklabiňa –Blatnica

- obnoviť obhospodarovanie trávnatých plôch (kosenie, pasenie), zabrániť zarastaniu drevinami,
- udržiavať rozvoľnenú štruktúru ekotónu – mozaiku trávnatých plôch, krovín a vyšších drevín.

c) Opatrenia na ochranu vodných tokov a plôch:

- zamedziť priesakom odpadových vôd z poľnohospodárskej výroby a z plôch postihnutých preháňaním hospodárskych zvierat do vodných tokov, lokalizovať poľné hnojiská mimo plôch ktoré by mohli priamo ohroziť povrchové a podzemné vody,
- nezasahovať ťažkou mechanizáciou a neobhospodarováť bezprostredné okolie vodných plôch, pretože mokrade sú veľmi citlivé na vplyvy erózie a znečisťovanie, umiestňovať lesné cesty mimo vodných tokov vrátane brehových porastov,
- vylúčiť výrubu v brehových porastoch a vodné plochy ponechať na prirodzenú sukcesiu,
- pri výstavbe neumiestňovať stavby v blízkosti tokov, najmä v celej šírke nivy Kantorského potoka medzi Sklabinským Podzámkom a Turčianskou Štiavničkou ako aj zamedziť akýmkoľvek zásahom do vodného režimu v nive (prehlbovanie koryta, regulovanie toku, odvodňovanie nivy),
- systematicky monitorovať a odstraňovať, nerozširovať nepôvodné a invázne druhy rastlín,
- zachovať alebo obnoviť prirodzené meandrovanie tokov a dostatočnej šírky ochranných zón pre pohyb koryta,
- odstraňovať migračné bariéry a rôzne ďalšie prekážky z koryt tokov (stupne a hate, strmé kamenné valy a pod. lokalizované predovšetkým v sídlach) a nevytvárať nové.

d) Opatrenia na ochranu poľnohospodárskej pôdy:

- zachovať a vysadiť pásy medzí, remízok a vetrolamov, ktoré chránia pôdu pred nadmerným vysušaním a odnosom vrchnej časti pôdneho horizontu, zároveň sú stanovišťom pre prirodzených predátorov živiacich sa škodcami na kultúrnych plodinách,
- zachovať maloblokovú ornú pôdu a bylinné medze medzi políčkami s výskytom krovín a solitérnych stromov,
- podporiť hospodárenie v starých ovocných sadoch a výsadbu nových,
- zabezpečiť rovnomerné vypásanie pasienkov a kosenie lúk,
- zabráňovať poškodzovaniu pôdy a mačiny pasienkov pri stádení a nesprávne robenom košarovaní, ako aj pri pasení zvierat na vzdialenejších pasienkoch,

- obnovovať nadmerne ruderalizované a degradované pasienky prísевom stanovištné pôvodných semien tráv, nepreferovať výsev komerčných ďatelinotrávných miešaniek,
- dlhodobo nevyužívané lúky, ktorým hrozí zarastanie drevinami aspoň raz za rok v jesennom období prekosiť alebo mulčovať, aplikovať mulčovanie len v nutných prípadoch, pretože vedie k zmenám v obsahu najmä dusíka, a následnému prenikaniu burinových a invázných druhov,
- na trávnych porastoch s indikovanými potenciálnymi zosuvmi zachovať, prípadne vysadiť po vrstevnici viacúčelové vegetačné pásy, ktoré majú ekostabilizačnú funkciu,
- na reliéfe so svahovými deformáciami realizovať protierózne opatrenia, najmä: vrstevnicová agrotechnika, pôdoochranná agrotechnika (minimalizačná agrotechnika, mulčovanie, bezorbové obrábanie pôdy), protierózne oševné postupy, vsakovacie pásy (trávnaté či zalesnené), odvodňovacie priekopy, terasovanie.

e) Opatrenia na zvýšenie ekologickej stability lesnej krajiny:

- zvyšovať podiel prirodzenej obnovy lesa na úkor umelej obnovy, podporovať obnovu prirodzeného druhového zloženia lesov (bukové lesy, zmiešané lesy), selektívne odstraňovať nepôvodné porasty smreka a borovice,
- ponechávať dostatočné množstvo starých porastov, stromov s dutinami stojace i ležiace mŕtve drevo,
- maloplošné lesné biotopy (napr. dubovo-hrabové lesy lipové na lokalite Biele brehy) by mali byť zmapované a ochránené pred výrubom,
- pre hlboko zarezané doliny, strže a výmole uplatňovať bezzásahový režim alebo účelový, resp. výberkový HS lesných porastov,
- zabráňovať súvislému odtoku vody mimo tokov,
- nenarušovať ťažkými mechanizmami pôdu a bylinné poschodie,
- rekultivovať lesné cesty, ktoré vznikli pre účely ťažby a nepokračovať v ďalšej fragmentácii lesných ekosystémov, napr. výstavbou lesných ciest, holorubným spôsobom ťažby a pod.,
- mechanicky nerozrušovať/nevysušovať pramenné lokality.

f) Opatrenia na zlepšenie pôsobenia štruktúry vnímanej krajiny:

- zamedzovať fragmentácii lesných porastov: napr. nebudovať nové lesné cesty, zväžnice, neaplikovať holorubný spôsob ťažby,
- potláčať sukcesiu, t.j. rozširovanie lesa do pôvodne bezlesých stanovišť na miestach bývalej pastvy oviec a dobytku kosením a pasením trvalých trávnych porastov,
- zachovať štruktúry ekotónu les/bezlesie ako dôležitého ekostabilizačného prvku v krajine, t. j. podporovať extenzívne leso-pasienkárске využívanie podhorských častí,
- doplniť v intraviláne brehovú porasty napriamnených betónových korýt potokov,
- v sídelnej vegetácii zachovávať mozaiku rôznovekých drevín, s dôrazom na zachovanie starých stromov,
- vo výsadbe smerom von od zastavaného územia využiť druhové zloženie drevín bližšie k pôvodnej drevinovej skladbe,
- rozvíjať ekologické poľnohospodárstvo, podporiť pasienkárstvo,
- odstraňovať stresové faktory, environmentálne stopy a disturbance z okolia jedinečných krajinných prvkov,
- navrhované investície v katastri obce zosúladiť s krajinným rázom podhorskej krajiny a vylúčiť tie aktivity, ktoré by ohrozovali štruktúru a kvalitu lesných ekosystémov zabezpečujúcich vysokú biodiverzitu a ekologickú stabilitu krajiny.

g) Opatrenia na skvalitnenie rekreačných služieb:

- vytvoriť podmienky pre obnovenie povedomia obyvateľov o kultúrnej a poľnohospodárskej činnosti obce podporou kultúrnych aktivít poukazujúcich na tradičné formy využívania zeme a plodín v obci: ovocinárstvo, včelárstvo, pasenie oviec, prezentácia ľudových remesiel atď.,
- uspokojiť a usmerniť potreby a požiadavky obyvateľstva pre rozličné typy rekreačno-športových aktivít,
- podporiť alternatívne formy poľnohospodárstva a využívania pôdy (organické farmárstvo),
- podporiť aktívne formy rekreácie v obci s prihliadnutím na prítomnosť Územia európskeho významu a Chráneného vtáčieho územia (agroturizmus, ekoturizmus, birdwatching, gastroturizmus a pod.),
- propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite,
- podporovať rozvoj turistických a cyklistických trás.

h) Opatrenia na zlepšenie kvality životného prostredia a ochranu zdravia obyvateľstva:

- zabezpečiť odkanalizovanie obce,

- zamedziť znečisťovaniu a znehodnocovaniu prírodných zdrojov, ktoré súvisia s ľudským zdravím,
- zamedziť vzniku nelegálnych skládok komunálneho odpadu,
- vytvárať podmienky pre kompostovanie,
- minimalizovať negatívne vplyvy výrobných prevádzok na ŽP vysadením izolačnej zelene.

i) Opatrenia na ochranu kultúrno-historických zdrojov:

- zvýšiť povedomie obyvateľstva o kultúrnom dedičstve regiónu,
- obnoviť a doplniť prvky, znaky a symboly kultúrno-historickej hodnoty krajiny, vrátane prvkov regionálnej architektúry,
- podporiť návrhy na zdokumentovanie pamätihodností obce.

Pre čo najširšie uplatnenie uvedených opatrení je potrebné rešpektovať legislatívu platnú pre jednotlivé zložky krajiny.

B.13 NÁVRH VEREJNÉHO DOPRAVNÉHO A TECHNICKÉHO VYBAVENIA ÚZEMIA

B.13.1 DOPRAVA A DOPRAVNÉ ZARIADENIA

B.13.1.1 Širšie dopravné vzťahy

Obec Turčianske Jaseno sa nachádza asi 8,0 km východne od okresného mesta Martin. Od ďalších okresných miest je obec vzdialená: Turčianske Teplice - 26,9 km, Dolný Kubín - 43,7 km a Ružomberok - 45,3 km. S mestom Martin ju spájajú 2 cesty tretej triedy: cesta č.III/2148 od Dolného Kalníka a cesta č.III/2132 (tiež cesta SNP) od obce Záborie.

Obe cesty sú napojené pomocou cesty III/2145 na cestu I/65 (smer Banská Bystrica-Vrútky) a I/18, z ktorej je pripojenie na diaľnicu D1 Dubná Skala - Turany.

Najbližšia čerpacia stanica sa nachádza na preložke cesty I/65 (západný obchvat mesta) v meste Martin, asi 7,5 km od obce Turčianske Jaseno.

Cez obec neprechádza železnica, najbližšia železničná stanica sa nachádza v meste Martin vo vzdialenosti cca 8,0 km, na železničnej trati č.170 Zvolen - Vrútky, kde v meste Vrútky nadväzuje na medzinárodnú železničnú trať č.180 Bratislava - Košice, spájajúcu východ SR s jej západom.

Najbližšie regionálne letisko sa nachádza v Tomčanoch pri Martine, regionálne letisko pre medzinárodnú dopravu je pri Žiline a v Poprade. Do riešeného územia zasahujú ochranné pásma letiska Martin - Tomčany.

Z nadradenej ÚPD, ktorou je ÚPN VÚC ŽK v znení zmien a doplnkov, vyplývajú požiadavky, ktoré je treba rešpektovať :

V oblasti rozvoja nadradenej dopravnej infraštruktúry

5.1 dopravná regionalizácia

5.1.1 v návrhovom i výhľadovom období realizovať opatrenia, stabilizujúce pozíciu Žilinského kraja v dopravno - gravitačnom regióne Severozápadné Slovensko; v tejto súvislosti premyslene a koordinovane uprednostňovať dopravné stavby, podporujúce efektívnu dopravnú obsluhu územia Severozápadného Slovenska ako jedného kompaktného územia, vrátane podpory funkcie dopravno-gravitačného centra Žilina - Martin,

5.3. infraštruktúra cestnej dopravy

5.3.1 v návrhovom i výhľadovom období rešpektovať lokalizáciu existujúcej cestnej infraštruktúry diaľnic až ciest III. triedy - definovanú pasportom Slovenskej správy ciest „Miestopisný priebeh cestných komunikácií“ - ohraničenú jej ochrannými pásmami mimo zastavaného územia a cestnými pozemkami v rámci zastavaného územia kraja,

5.8 infraštruktúra cyklistickej dopravy

5.8.1 chrániť územný koridor a realizovať sieť cyklomagistrál (cyklistické trasy celoštátneho významu) v nasledovných trasách a úsekoch:

f) Turčianska cyklomagistrála v trase cesty III/01892 Vrútky - Lipovec - Turčianske Kľačany, v trase účelovej cesty Turčianske Kľačany - Sučany, v trase cesty III/01899 most cez Váh Sučany, v trase cesty III/01894 Sučany - Turčianska Štiavnička - Blatnica - Turčiansky Michal, v trase spevnenej poľnej cesty Turčiansky Michal - Háj, v trase ciest III/06536 a III/06537 Háj - Turčianske Teplice, v trase miestnych komunikácií a spevnených poľných ciest na území Turčianskych Teplíc, v trase cesty III/06545 Turčianske Teplice - Budiš, v trase spevnených lesných ciest Budiš - Za Hájom - hranica Žilinského a Trenčianskeho kraja s napojením cez Prievidzu a Bojnice na Hornonitriansku cyklomagistrálu.

B.13.1.2 Cestná automobilová doprava

Cestnú sieť v k. ú. Turčianske Jaseno možno rozdeliť podľa charakteru na cesty III. triedy č. III/2132 a III/2148 vo vlastníctve ŽSK a sieť miestnych komunikácií vo vlastníctve obce. Obec je sprístupnená obidvomi spomínanými cestami:

- ✓ č.III/2148 od Dolného Kalníka, napojená úrovňovou križovatkou na cestu III/2132 pri rozhladni Na Trní, Dĺžka cesty cez riešené územie je v zmysle údajov Cestnej databanky v Bratislave je 0,49 km (v cca. ckm 2,232 - 2,722 km)
- ✓ č.III/2132 (tiež cesta SNP) od obce Záborie, ktorá je napojená na cestu III/2145, Dĺžka cesty cez riešené územie je v zmysle údajov Cestnej databanky v Bratislave je 2,887 km (v cca. ckm 10,940 - 13,827 km)

Cesty III/2132 a III/2148 sú mimo zastavaného územia so šírkovým usporiadaním v kategórii C 7,5/70, v zastavanom území MZ 8,5 (8,0)/50 vo funkčnej triede B3, reálne však takéto šírkové usporiadanie nie je v celom úseku. Na cestu III/2132, volaná lokálne aj cesta SNP, sa napájajú miestne obecné komunikácie, ktoré majú rozličnú šírku asfaltobetónového krytu – od 3,5 do 6,0 m. V obci sa nachádzajú viaceré kriticky zúžené miesta cestných komunikácií, obmedzené existujúcou zástavbou, v ktorých šírka vozovky nie je ani 3,00 m. Na cestu III/2132 sa napájajú obecné miestne komunikácie, celkom 5 vjazdov do obce - 2 v časti Dolné Jaseno a 3 v Hornom Jasne.

Hlavnú komunikačnú (dopravnú) úlohu na území obce Turčianske Jaseno plní hlavná zberná komunikácia - cesta III/2132, ktorá slúži obslužnej a účelovej doprave (prejazd do Jasenskej doliny a do obce Belá-Dulice).

Miestne komunikácie musia byť posudzované individuálne. Šírkové usporiadanie v niektorých prípadoch, vzhľadom na spôsob existujúcej starej zástavby, nebude možné upraviť na normové parametre. V miestach, kde to terénne možnosti a stavebné podmienky dovoľujú po dohode s majiteľom pozemku a obcou, navrhujeme upraviť šírkové usporiadanie miestnych komunikácií.

Navrhujeme:

- *rešpektovať navrhovanú komunikačnú sieť funkčnej triedy C3, kategórie MO 8,5/50 a v stiesnených priestorových a sklonových podmienkach kategórie C3 MOK 6,00/30, resp. C3 MOK 4,5/30; jednosmerné komunikácie kategórie C3 MOU 4,50/30, ukončené obratiskom*
- *pri výstavbe nových obytných zón je potrebné miestne komunikácie zhotoviť v kategórii C3 MO 8,5/50 (so šírkou dopravného priestoru min. 9,0 m medzi oploteniami, t.j. 2x2,5 m jazdný pruh, 2x2,0 m zelené pásy, resp. 2,0 zelený pás+2,0 chodník)*
- *vybudovať nové obslužné komunikácie v navrhovaných rozvojových lokalitách:*
 - 1) *obytné územie v lokalite Stráže (BI 04), spolu s BI 03 a BI 09 – sprístupniť novou zbernou komunikáciou, trasa bude určená v podrobnejšom riešení ÚPN-Z, resp. UŠ*
 - 2) *obytné územie v Dolnom Jasene (BI 11), spolu s RU 01 a RU 02 – sprístupniť novou obslužnou komunikáciou*
 - 3) *územie malých fariem (MF 02) – sprístupniť novou obslužnou komunikáciou*
 - 4) *zmiešané územie (ZU 01) – sprístupniť novou obslužnou komunikáciou, trasa bude určená v podrobnejšom riešení ÚPN-Z, resp. UŠ*
- *v zastavanom území rešpektovať výhľadové šírkové usporiadanie cesty III. triedy v kategórii MZ 8,5 (8,0)/50, vo funkčnej triede B 3 v zmysle STN 73 6110,*
- *mimo zastavaného územia rešpektovať výhľadové šírkové usporiadanie cesty III. triedy v kategórii C 7,5/70 v zmysle STN 73 6101, s jej OP*

B.13.1.3 Hromadná doprava

Obec je dobre sprístupnená prímestskou autobusovou dopravou aj napriek svojej polohe mimo hlavných cestných trás. Obyvatelia obce majú možnosť dopraviť sa do okresného mesta prímestskými autobusovými spojmi. Obyvatelia obce Turčianske Jaseno využívajú linku prímestskej autobusovej dopravy č. 506407 Martin – Turčianske Jaseno – Sklabinský Podzámok, ktorá stojí v obci na dvoch zastávkach: Turčianske Jaseno, Jednota a Turčianske Jaseno, MŠ. Cesta z mesta Martin do obce trvá približne 15 minút. Na území obce sa nachádzajú 2 zastávky, jedna je situovaná pri obchode v Dolnom Jasene na začiatku obce, druhá pri materskej škole, v Hornom Jasene, kde je aj otočka. Zastávky spĺňajú dochádzkové vzdialenosti tzv. izochróny časovej dostupnosti. V návrhu ÚPN-O nie je potrebné uvažovať s novou zastávkou hromadnej dopravy, dochádzkové vzdialenosti budú vyhovovať aj pre navrhovaný rozvoj.

B.13.1.4 Železničná doprava

Cez k. ú. neprechádza žiadna železničná trať. Najbližšia železničná stanica sa nachádza v meste Martin, na železničnej trati č.170 Vrútky - Zvolen.

B.13.1.5 Civilné letectvo

V katastrálnom území obce sa nenachádza žiadne letisko evidované Dopravným úradom SR. Najbližšie letiská sa nachádzajú v Žiline (cca 37 km), Poprade (cca 115 km) a Krakove (cca 160 km). Lokálne letisko pre športové lietanie sa nachádza v neďalekom Martine v časti Tomčany.

Časť k. ú. obce Turčianske Jaseno sa nachádza v OP letiska Martin, určených rozhodnutím leteckého úradu SR zn. 313/79/99 zo dňa 11.05.1999, z ktorých vyplývajú výškové obmedzenia stavieb, zariadení, stavebných mechanizmov, porastov a pod., stanovené:

- ✓ ochranným pásmom kužeľovej plochy (sklon 4% - 1:25) s výškovým obmedzením cca 470 - 515 m n. m. Bpv.

Nad túto výšku je :

- zakázané umiestňovať akékoľvek stavby a zariadenia bez predchádzajúceho súhlasu Dopravného úradu

Terén západnej časti k. ú. obce presahuje výšky stanovené OP kužeľovej plochy letiska Martin, tzn. tvorí leteckú prekážku.

OP letiska Martin sú vyznačené v grafickej časti ÚPN-O Turčianske Jaseno (výkres č.2 a Schéma záväzných častí...)

Zásady a regulatívy:

V zmysle ustanovení leteckého zákona (§ 30 č.143/1998 Z.z. o civilnom letectve v platnom znení) je potrebné:

- rešpektovať OP letiska Martin
- požiadať Dopravný úrad SR o súhlas pri stavbách a zariadeniach :
 - stavby a zariadenia vysoké 100 m a viac nad terénom (§ 30, ods.1, písm. a),
 - stavby a zariadenia vysoké 30 m a viac, umiestnené na prírodných a umelých vyvýšeninách, ktoré vyčnievajú 100 m a viac nad okolitú krajinu (§ 30, ods.1, písmeno b),
 - zariadenia, ktoré môžu rušiť funkciu leteckých palubných prístrojov a leteckých pozemných zariadení, najmä zariadenia priemyselných podnikov, vedenia VVN 110 kV a viac, energetické zariadenia a vysielačnice stanice (§ 30, ods.1, písm.c),
 - zariadenia, ktoré môžu ohroziť let lietadla, najmä zariadenia na generovanie alebo zosilňovanie elektromagnetického žiarenia, klamlivé svetlá a silné svetelné zdroje (§ 30, ods.1, písmeno d).

B.13.1.6 Statická doprava

Parkovanie a odstavovanie vozidiel prebieha väčšinou v rámci obslužných komunikácií tam, kde to širkové parametre dovoľujú. Odstavovanie vozidiel v IBV je zabezpečené väčšinou na vlastných pozemkoch a v blízkosti niektorých stavieb občianskej vybavenosti. V obci nie sú vybudované parkoviská v pravom slova zmysle. Spevnené, resp. nespevnené plochy na odstavenie áut sa nachádzajú pri dome kultúry v Hornom a Dolnom Jasene.

Navrhujeme:

- plochy pre odstavovanie a parkovanie vozidiel pre rodinné domy, komerčnú OV a PV riešiť v rámci vlastných pozemkov v zodpovedajúcej kapacite
- parkovacie plochy vybudovať:
 - ✓ pri cintoríne v Dolnom a Hornom Jasene
 - ✓ v blízkosti navrhovaného športového areálu v Dolnom Jasene
 - ✓ v blízkosti lyžiarskeho vleku a navrhovanej rekreačnej vybavenosti v lokalite Na Buňovici
 - ✓ pri objektoch navrhovanej OV
 - ✓ v navrhovanom areáli výrobných služieb

B.13.1.7 Cyklistická doprava

V obci neexistujú značené cyklistické chodníky, cyklisti využívajú ako cyklotrasu cestu č.III/2132. Cez obec prechádzajú cyklistické trasy (*zdroj: www.tbsjus.sk):

a) značené:

- ✓ červená č.032: Turčianska cyklomagistrála = Vrútky - T.Kľačany-Sučany -T. Štiavnička - Sklabíňa - T. Jaseno -Necpaly - Blatnica - Mošovce - T.Teplice, dl.55 km
- ✓ modrá č.2413: Belá-Dulice - Jasenská dolina (Vôdky), dl. 8 km

b) neznačené:

- ✓ Záborie - T. Jaseno - v podhorí Veľkej Fatry
- ✓ T. Jaseno - Jasenská dolina - cez podhorie Veľkej Fatry

V k. ú. obce sa nachádza rozhľadňa Na Trní, ktorá slúži ako oddychové miesto hlavne cykloturistom idúcim po Turčianskej cyklomagistrále.

Vzhľadom na pekné blízke prírodné prostredie v okolí obce, ktoré je využívané pomerne dosť na rekreačnú cyklistiku navrhujeme:

- vytvoriť bezpečných cyklistických chodníkov
- označiť samostatný pruh pre cyklistov
- doplniť oddychové miesta a infraštruktúru pre cyklistov popri cyklotrasách
- doplniť novú cyklistickú trasu od cesty na Záborie po hranici k. ú. až pod Galov diel, s odbočkou na Hradište s napojením na Turčiansku cyklomagistrálu cyklistických trás:

B.13.1.8 Pešia doprava

V obci je takmer vo všetkých lokalitách, hlavne situovaných popri ceste III/2132, problém s bezpečným peším pohybom chodcov. Chodníky v obci nie sú vôbec vybudované, hlavne chýbajú popri ceste III/2132 od ihriska až po dom kultúry a obecný úrad v Hornom Jasene, ďalej v novej zástavbe v Dolnom Jasene. V obci sa nachádzajú aj logické pešie prepojenia, hlavne v staršej zástavbe, napr. v lokalite Hôrky.

Cez k. ú. vedú turistické značkové trasy (*zdroj: Návštevný poriadok NP Veľká Fatra) :

- ✓ modrá č. 2721: Belá-Dulice - Jasenská dolina - chata Lysec - začiatok holí - Lysec - Malý Lysec
- ✓ modrá č.2762: Sklabiňa - Sklabinská dolina - odbočka žltej na Lučenec - Mažiarky - sedlo pod Kečkou - Jarabiná
- ✓ žltá č.8643: Jasenská dolina - Mažiarky

Navrhujeme:

- vybudovať jednostranný peší chodník popri ceste III/2132 od ihriska po obecný úrad v Hornom Jasene
- vybudovať peší chodník v zeleni (ako hlavný kompozičný prvok spájajúci Dolné a Horné Jaseno) v lokalite Stráža, Riachová, Močidlá
- vybudovať min. jednostranné chodníky v navrhovaných rozvojových lokalitách
- vybudovať náučné a fitness chodníky:
 - ✓ zdravia v lokalite Na Buňovici
 - ✓ náučný chodník v Jasenskej doline v spolupráci s obcou Belá-Dulice
 - ✓ náučný chodník v lokalitách Prielohy, Krivé lazy a Hradište, s nástupom pri evanjelickom a ukončením pri katolíckom kostole
- zachovať existujúce a navrhované pešie prepojenia, hlavne:
 - ✓ v lokalite Hôrky
 - ✓ medzi cintorínom v Dolnom Jasene a cestou III/2132
 - ✓ medzi lokalitou Stráža a cestou III/2132

B.13.1.9 Negatívny vplyv motorovej dopravy na životné prostredie, hluková záťaž z dopravy, eliminácia negatívnych účinkov

Zdrojom dopravného hluku v obci je najmä cesta III/2132. Premávku na spomínanej komunikácii predstavuje prevažne cieľová doprava a tranzit do Jasenskej doliny, resp. obce Belá - Dulice, ktorý je minimálny. Merania hlukovej záťaže z cestnej dopravy na spomínanej ceste v obci neboli vykonané. Na účely posudzovania hlukovej záťaže prostredia z dopravy je stanovená Vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 237/2009 Z.z. V zmysle jej ustanovení je osídlenie obce pozdĺž cesty III/2132 a MK zaradené do II. kategórie územia pre ktorú platia najvyššie prípustné hodnoty hluku vo vonkajšom prostredí 50 dB cez deň a večer a 45 dB v nočnom období. V obci neexistuje areál zaradený do kategórie územia I. kategória územia s najprísnejším limitom (územia s osobitnou ochranou pred hlukom – liečebné a kúpeľné areály).

Vplyv prognózovaného dopravného hluku na životné prostredie sa v návrhu ÚPN vyjadruje prostredníctvom výpočtu izofón. Vzhľadom na to, že na ceste III. triedy sa nevykonávajú celoštátne sčítania dopravy, ani nie sú pre ňu zatiaľ spracované strategické hlukové mapy, v súčasnosti nemáme pre reálny výpočet izofón potrebné podklady. Pre stanovenie izofón bude potrebné spracovať hlukový štúdiu s reálnym meraním hluku.

V tomto štádiu je v území potrebné rešpektovať ochranné pásmo dopravného systému : cesty III. triedy (od osi vozovky na obe strany) 20 m.

Eliminácia negatívnych účinkov dopravy

Vzhľadom na to, že riešené územie leží mimo hlavných komunikačných ťahov, nie je zaťaženie hlukom a vibráciami z dopravy také veľké, aby bolo treba uvažovať o špeciálnych protihlukových opatreniach.

Vzhľadom k tomu, že na cestu III. triedy v zastavanom území obce sú priamo napojené výjazdy zo susediacich pozemkov, nie je možné uvažovať so žiadnym budovaním protihlukových bariér. Znížiť nepriaznivé vplyvy dopravy na bývanie je možné len technickými opatreniami na jednotlivých obytných budovách napr. zvukovoizolačné okná a dvere, zábradlia balkónov, zmena dispozície a pod., výsadba izolačnej vegetácie,....

B.13. 2 VODNÉ HOSPODÁRSTVO**B.13.2.1 Vodohospodárska problematika katastrálneho územia**Zdroje vody a ich ochrana

V katastri obce Turčianske Jaseno sa nachádzajú tri vodné zdroje pitnej vody - pramene Bazovská, Vôdky a Halmešová.

Pásma ochrany I. a II. stupňa vodárenského zdroja „Prameň Bazovská“ bolo určené v rozhodnutí Č. ŽP-2004/00890- vod. Mt zo dňa 30.08.2004. Pásma ochrany I. a II. stupňa vodných zdrojov Halmešová a „Vôdky“ boli určené v rozhodnutí Č.j.-PLVH-958/88 vod.Hu zo dňa 10.,11.1988.

Ochrana vodných zdrojov vychádza zo Smernice 2000/60/ES, Smernice 2006/118/ES, ktoré sú implementované v zákone 364/2004 a nadväzných vyhláškach a nariadeniach.

PHO I. stupňa musí byť oplotené v rozsahu 10 x 10 m s uzamykateľným vstupom. Na vstupe musia byť osadené výstražné tabule s nápisom: „Vodný zdroj! Ochranné pásmo I. stupňa! Nepovolaným vstup zakázaný!“ PHO II. stupňa je vyznačené informatívnymi tabuľami v teréne.

Zásobovanie pitnou vodou – súčasný stav

Zásobovanie pitnou vodou obce Turčianske Jaseno je verejným vodovodom, ktorý je napojený na skupinový vodovod Martin, ktorého správcou je Turčianska vodárenská spoločnosť, a.s. Martin. Z vodných zdrojov v Jasenskej doline – Bazovská s kapacitou 1,5 – 2,5 l/s, Vôdky s kapacitou 6,0 l/s a Halmešová s kapacitou 7,0 l/s, ktoré sa nachádzajú asi 5,5 km za obcou Turčianske Jaseno v nadmorskej výške cca 700 m n.m., sú zásobované pitnou vodou obce Turčianske Jaseno, Horný Kalník, Dolný Kalník, časť obce Dražkovce, Diaková, Záborie a Sklabiňa. Z prameňov voda gravitačne priteká potrubím DN 150 do vodojemu v Turčianskom Jasene s objemom 2x 150 m³, ktorý sa nachádza v nadmorskej výške 575 m n.m. – kóta 573,35 m n.m., max. hladina 576,65 m n.m.

Dĺžka existujúcej vodovodnej siete je 400 m, na ktorú je napojených 162 vodovodných prípojk s celkovou dĺžkou 1,5 km (údaje z roku 2015).

Na verejný vodovod je v súčasnej dobe pripojených 100 % domácností v obci. Existujúci systém zásobovania pitnou vodou, ako aj konfigurácia vodovodnej siete dávajú predpoklad na bezporuchovú a spoľahlivú prevádzku vodárenských zdrojov.

Zásobovanie pitnou vodou – navrhovaný stav

Návrh koncepcie zásobovania pitnou vodou vychádza z „Programu rozvoja vodovodov a kanalizácií v regióne Turca“, kap. 8.1.1 technická správa – časť vodovody, rešpektuje existujúci systém zásobovania pitnou vodou z verejného vodovodu v správe Turčianskej vodárenskej spoločnosti, a.s.

Predložená potreba pitnej vody pre návrhový rok 2037 je vyčíslená podľa vyhlášky MŽP SR č. 684/2006 Z.z. z 14.11.2006, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách na návrh, projektovú dokumentáciu a výstavbu verejných vodovodov a kanalizácií. Na verejný vodovod bude napojený bytový fond, zariadenia občianskej vybavenosti a areál výrobných služieb.

Pre výpočet potrieb pitnej vody sa vychádzalo z rozdelenia špecifickej potreby vody :

Tab. č. 23 - Celková potreba pitnej vody:

		Počet		Špecif. potreba vody	Denná potreba vody	
		2 017	2 037		2 017	2 037
				l/os	l/deň	l/deň
A. Bytový fond – Q_{p1}						
Obyvatelia						
	Turčianske Jaseno	384	540	135	51840	72900
Q_{p1} =					51840	72900
B. Občianska a technická vybavenosť – Q_{p2}						
MŠ						
	deti	24	40	60	1440	2400
	zamestnanci	5	8	60	300	480
OÚ						
	zamestnanci	1	5	60	60	300
Obchodné prevádzky						
	zamestnanci	2	10	60	120	600

Pohostinské služby, stravovacie a ubytovacie služby						
Penzión Hôrka	zamestnanci	4	10	400	1600	4000
	jedlá	75	150	25	1875	3750
	lôžka	28	50	150	4200	7500
Penzión Lysec	zamestnanci	-	5	400	-	2000
	jedlá	-	150	25	-	3750
	lôžka	-	25	150	-	3750
Rekreácia						
Na Buňovici obslužný objekt	zamestnanci	-	2	60	-	120
	lôžka	-	4	150	-	600
Jasenská dolina	chaty rodinného typu (lôžka)	60	110	150	9000	16500
v obci	rekreačné objekty (lôžka)	56	140	150	8400	21000
Iné služby						
	zamestnanci	4	10	60	240	600
Dom smútku						
	stoličky	-	50	5	-	250
Výrobné prevádzky						
	malé vyr. prevádzky	-	5	60	-	300
Q_{p2} =					27 235	67 900
C. Poľnohospodárska výroba – Q_{p3}						
PD Sklabiňa Horný dvor	zamestnanci	10	10	120	1200	1200
	zvieratá - kravy	65	65	80	5200	5200
	- ml. hovädzí dobyt.	150	150	15	2250	2250
	- odchov býkov	150	150	15	2250	2250
	- mladé jalovice	-	80	25	-	2000
PD Sklabiňa Dolný dvor	zamestnanci	-	-	-	-	-
	zvieratá - mladé jalovice	80	-	25	2000	-
Rodinné farmy max.5	zamestnanci	-	20	120	-	2400
	zvieratá (VDJ) do 10VDJ/1farma	-	50	80	-	4000
Q_{p3} =					12 900	19 300

Posúdenie akumulácie (r.2037)

Podľa Vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 684 zo 14.11.2006, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách na návrh, projektovú dokumentáciu a výstavbu verejných vodovodov a verejných kanalizácií, platí:

Priemerná denná potreba vody Q_p:

$$Q_p = Q_{p1} + Q_{p2} + Q_{p3} = 72\,900 + 67\,900 + 19\,300 \text{ l/deň} = 160\,100 \text{ l/deň} = 160,10 \text{ m}^3/\text{deň}$$

Maximálna denná potreba vody Q_m:

$$Q_m = (Q_{p1} + Q_{p2}) \times k_d + Q_{p3}$$

$$Q_m = (72\,900 + 67\,900) \times 2,0 + 19\,300 = 300\,900 \text{ l/deň} = 3,48 \text{ l/s}$$

Maximálna hodinová potreba Q_h:

$$Q_h = Q_m \times k_h = 3,48 \times 1,8 = 6,27 \text{ l/s}$$

Ročná potreba vody Q_r:

$$Q_r = Q_p \times 365 = 160,10 \times 365 = 58\,437 \text{ m}^3/\text{rok}$$

Minimálna potreba objemu akumulácie (60% z Q_m) :

$$V = 300\,900 \times 0,6 = 180\,540 \text{ l} = \text{cca } 180 \text{ m}^3$$

Existujúca kapacita vodojemu postačuje aj na predpokladaný nárast spotreby pitnej vody.

kde: kd.....koeficient dennej nerovnomernosti

khkoeficient hodinovej nerovnomernosti

Navrhujeme rozšírenie vodovodnej siete profilom DN 100 HDPE s maximálnou snahou zokruhovať rozvody. Na vodovodoch budú navrhnuté podzemné hydranty DN80, ktoré budú plniť funkciu vzdušníka a kalníka.

Potreba požiarnej vody bude zabezpečená z rozšírenej vodovodnej siete. Uzáverové a hydrantové poklopy navrhujeme vybaviť teleskopickými zemnými súpravami.

B.13.2.2 Vodné toky a plochy

Územie obce Turčianske Jaseno patrí z hydrologického hľadiska do povodia významného vodného toku Váh (č. hydrologického poradia 4-21-01-038).

Pri navrhovaní rozvoja obce je potrebné rešpektovať platné zákony - v súčasnosti: zákon o vodách č.364/2004 Z. z. a príslušné platné normy - v súčasnosti STN 73 6822 Križovanie a súbehy vedení a komunikácií s vodnými tokmi, STN 75 2102 Úpravy riek a potokov a pod. Okrem toho rozvojové aktivity musia byť v súlade so Zákonom č.7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami a je potrebné dodržať ochranné pásma vodných tokov - pre Sklabinský potok v šírke 10 m od brehovej čiar a min. 6 m od brehovej čiar ostatných vodných tokov obojstranne.

a) Chránená vodohospodárska oblasť Veľká Fatra

Do k.ú. obce Turčianske Jaseno zasahuje CHVO Veľká Fatra určená Nariadením vlády SSR č. 13/1987 Zb. o niektorých chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd.

Prevažná časť CHVO Veľká Fatra zasahuje do horskej oblasti. V CHVO možno plánovať a vykonávať činnosť, len ak sa zabezpečí všestranná ochrana povrchových a podzemných vôd a ochrana podmienok ich tvorby, výskytu, prirodzenej akumulácie vôd a ochrany ich zásob. Z hľadiska citlivosti povrchových vôd na klimatické zmeny CHVO Veľká Fatra je zaradená do 2. stupňa citlivosti.

b) Vodné toky

V prílohe č. 1 k vyhláške č. 211/2005 Z.z., ktorou sa ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov sa v k.ú. nachádza 1 vodohospodársky významný vodný tok s p.č. 156:

- tok IV. rádu, hydrologické poradie 4-21-05-106 – **Sklabinský potok**, dĺžka 17,4 km. Pramení na severozápadnom úpätí Končitého vrchu (1 096,8 m n. m.) vo Veľkej Fatre. Ústí do Turca v k.ú. Martin (m.č. Priekopa).

Ďalšími vodnými tokmi v území sú potoky:

- ✓ tok V. rádu, h. p. 4-21-05-103 - potok Kalník (sporný iný názov Jordán), dĺžka 5,3 km. Pramení v Sklabinskom podhorí v lokalite Prielohy v nadmorskej výške približne 630 m n. m. Ústí do Sklabinského potoka v k.ú. Dražkovce, v k.ú. T. Jaseno má 2 prítoky.
- ✓ tok V. rádu - Lysecký potok. Pramení v k.ú. vo výške 950 m n.m., je ľavostranným prítokom potoka Vôdky,
- ✓ tok V. rádu, h. p. 4-21-05-089 - Potok Vôdky so 7 prítokmi v k.ú., dĺžka 11,4 km. Pramení pod hlavným hrebeňom Veľkej Fatry na juhozápadnom svahu Jarabinskej (1 313,8 m n. m.). Ústí do Belianskeho potoka v k.ú. Belá.

Podzemná voda

Podzemná voda je definovaná ako voda vyplňujúca dutiny zvodnených hornín. Základnou jednotkou pre hodnotenie podzemných vôd je hydrogeologický rajón. Hranice hydrogeologických rajónov sa nekryjú s hranicami povodí povrchových tokov. Podľa poslednej hydrogeologickej rajonizácie (1984) bolo územie Slovenska rozdelené na 142 hydrogeologických rajónov.

Z 8 hydrogeologických regiónov v okrese Martin sa v riešenom území nachádzajú 3, uvádzame ich s bilančným množstvom podzemnej vody za rok 2012 (obr. 5):

- G 021 kryštalinikum Veľkej Fatry, povodie Váh, využiteľné množstvo: 20,00 l.s⁻¹ odber: 0 l.s⁻¹,
- M 022 mezozoikum Veľkej Fatry v oblasti medzi Smrekovicou a Ploskou, povodie Revúca, Turiec, využiteľné množstvo: 570 l.s⁻¹, odber: 174,71 l.s⁻¹.
- QP 033 paleogén, neogén a kvartér Turčianskej kotliny, povodie Turiec, využiteľné množstvo: 887,53 l.s⁻¹, odber: 45,34 l.s⁻¹.

V k. ú. Turčianske Jaseno vyvierajú 3 studne:

- Turčianske Jaseno č. d. 128, trieda kvality B, kontaminácia: O^2 , Mg,
- Horné Jaseno č. d. 55, trieda kvality D, kontaminácia: CaMg;Cl;Mn;RL,
- Horné Jaseno č. d. 36, trieda kvality F, kontaminácia: CaMg;ChSKmn; NO^3 .

V k. ú. vyvierajú 13 prameňov, z ktorých sú v triede kvality A nasledovné:

- prameň, HGCH región: Veľká Fatra - západ, lokalita: pravostranný prítok potoka Vôdky, 1200m J od K1022, chemický typ: Ca-Mg- HCO^3 ,
- prameň, HGCH región: Veľká Fatra - západ, lokalita: pravostranný prítok Lyseckého potoka, 1000m SZ od K1581, chemický typ: Ca-Mg- HCO^3 ,
- 2 pramene, HGCH región: Veľká Fatra - západ, lokalita: Hornojasenská dolina, chemický typ: Ca- HCO^3 ,
- prameň, HGCH región: Veľká Fatra - západ, lokalita: Jasenská dolina, prítok k potoku Vôdky, 3000m Z od K1314 chemický typ: Ca- HCO^3 ,
- prameň, HGCH región: Veľká Fatra - západ, lokalita: Jasenská dolina - zárez potoka Vôdky, 2000m JZ od K1314, chemický typ: Ca-Mg- HCO^3 ,
- 2 pramene, HGCH región: Veľká Fatra - západ, lokalita: Hornojasenská dolina, chemický typ: Ca-Mg- HCO^3 ,
- prameň, HGCH región: Veľká Fatra - západ, lokalita: záver Hornojasenskej doliny, chemický typ: Ca-Mg- HCO^3

Podzemné vody dosahujú triedu kvality A, zväčša v plnom rozsahu vyhovujú všetkým ukazovateľom podľa Vyhlášky MZ SR č. 151/2004 pre pitnú vodu.

B.13.2.3 Odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd

Zneškodňovanie odpadových vôd - súčasný stav

Obec Turčianske Jaseno v súčasnosti nemá vybudovanú splaškovú kanalizáciu. V rámci plánu rozvoja vodovodov a kanalizácií v regióne Turca z roku 2002 sa uvažuje s vybudovaním splaškovej kanalizácie v obci.

Splaškové vody z rekreačnej oblasti v Jasenskej doline sú odvedené verejnou kanalizáciou PVC DN 300 cez obec Belá – Dulice na ČOV vo Vrútkach.

V súčasnosti sú splaškové vody s jednotlivých objektov odvádzané do žump, prípadne malých domových ČOV.

Zneškodňovanie odpadových vôd - navrhovaný stav

V rámci plánu rozvoja vodovodov a kanalizácií v regióne Turca z roku 2002 sa v obci uvažuje s vybudovaním splaškovej kanalizácie.

Navrhovaná gravitačná kanalizačná sieť v obci Turčianske Jaseno bude z potrubia DN 300, dĺžka potrubia bude 2735,0 m. Zvedená bude do čerpacích staníc kanalizácie, z ktorých bude výtlačným potrubím PE D90x8,2 s dĺžkou 1991,0 m prečerpávaná do existujúcej gravitačnej kanalizácie v obci Dolný Kalník a odtiaľ cez Dražkovce do Tomčian, kde bude napojená na jestvujúci zberač, ktorý patrí do kanalizačného systému mesta Martin so zakončením na ČOV vo Vrútkach.

Návrh odkanalizovania rešpektuje odvádzanie splaškových odpadových vôd do kanalizácie a následné čistenie na ČOV Vrútky. Navrhovaná splašková kanalizácia bude vybudovaná z potrubia PP DN300 pevnosti SN10 a zaústená do existujúcej splaškovej kanalizácie. Dažďové vody budú odvádzané mimo verejnú splaškovú kanalizáciu, ktorá je dimenzovaná len na odvod splaškových vôd.

Odtokové množstvá splaškových odpadových vôd v roku 2037:

Priemerné denné množstvo splaškových vôd:

$$Q_{s,priem} = Q_{v,priem} = 160 \text{ } 100 \text{ l/deň} = 6 \text{ } 670,83 \text{ l/hod} = \mathbf{1,853 \text{ l/s}}$$

Maximálne denné množstvo splaškových vôd:

$$Q_{s,m} = Q_{s,priem} \times k_d = 160 \text{ } 100 \text{ l/deň} \times 1,6 = 256 \text{ } 160 \text{ l/deň} = 10 \text{ } 673,33 \text{ l/hod} = \mathbf{2,965 \text{ l/s}}$$

Ročné množstvo splaškových vôd:

$$Q_{s,rok} = Q_{v,rok} = Q_{v,priem} \times 365 = 160 \text{ } 100 \times 365 = \mathbf{58 \text{ } 437 \text{ m}^3/\text{rok}}$$

Odvádzanie dažďových vôd

V obci nie je vybudovaná samostatná dažďová kanalizácia. Dažďové vody nie sú odvádzané do jednotnej verejnej kanalizačnej siete, ale stekajú do dažďových rigolov popri ceste, ktoré sú zaústené do potokov pretekajúcich obcou. Tento stav je nevyhovujúci a nezodpovedá environmentálnym stratégiám.

Dažďovú vodu je potrebné v čo najväčšej miere zadržať v území. Dažďové vody zo striech objektov budú prednostne likvidované priamo na príľahlých pozemkoch vsakovaním do podlažia.

Veľkosť zrážkového odtoku bude stanovená na základe predpokladu ustáleného stavu dažďového odtoku na návrhový dažďový prietok podľa rovnice :

$$Q_d = q_{15} \times S \times \Psi \quad [l.s^{-1}]$$

q_{15} - výdatnosť 15-min. náhradného dažďa $[l.s^{-1}.ha^{-1}]$

(pre Martin uvažujeme hodnotu $152 l.s^{-1}.ha^{-1}$)

S - veľkosť odvodňovanej plochy $[ha]$

Ψ - súčiniteľ odtoku, ktorého hodnoty závisia od spôsobu zastavania, druhu a sklonu povrchu

Hydromeliorácie

V k. ú. sa nenachádzajú funkčné hydromelioračné zariadenia v správe Hydromeliorácie š.p. V k.ú. sa nachádzajú odvodnené plochy v správe neznámeho vlastníka.

Ochranné pásma

- rešpektovať pásma ochrany vodovodných a kanalizačných potrubí v zmysle zákona č.442/2002 Z. z.- OP je 1,5 m od vonkajšieho pôdorysu potrubia na obidve strany do DN 500 mm
- pri súbehu viacerých vedení technickej infraštruktúry rešpektovať ustanovenia STN 73 60 05 – Priestorová úprava vedení technickej infraštruktúry

Zásady a regulatívy

- rešpektovať CHVO Veľká Fatra v súlade s nariadením vlády SSR č. 13/1987 Zb.
- dodržať ustanovenia §31 vodného zákona, nakoľko v chránenej vodohospodárskej oblasti je možné plánovať a vykonávať činnosti, len ak sa zabezpečí všestranná ochrana povrchových a podzemných vôd a ochrana podmienok ich tvorby, výskytu, prirodzenej akumulácie vôd a obnovy ich zásob,
- rešpektovať „Program rozvoja vodovodov a kanalizácii v regióne Turca“ (Hydrocoop s.r.o. Bratislava, 2002),
- rešpektovať zákon o vodách č.364/2004 Z.z. a príslušné platné normy STN 73 6822, STN 75 2102,...
- rešpektovať navrhované protipovodňové opatrenia obce,
- zásobovanie obce pitnou vodou riešiť z SKV Martin v správe Turčianskej vodárenskej spoločnosti, a.s. Martin,
- pri navrhovaní nových rozvodných vodovodných potrubí je potrebné ich situovať do verejných priestranstiev, resp. miestnych komunikácií, príp. zelených pásov,
- vodovodné potrubia navrhovať s možnosťou ich zokruhovania,
- splaškové vody odvieť - po vybudovaní - do verejnej kanalizácie v správe Turčianskej vodárenskej spoločnosti, a.s. Martin, s čistením na ČOV Vrútky,
- odvádzanie a čistenie odpadových vôd zo všetkých rozvojových lokalít musí zohľadňovať požiadavky na čistenie vôd v zmysle Zákona o vodách č. 364/2004 Z.z. a NV SR č. 296/2005, ktorým sa stanovujú kvalitatívne ciele povrchových vôd a limitné hodnoty ukazovateľov znečistenia odpadových a osobitných vôd, vrátane podmienok pre vypúšťanie vôd z povrchového odtoku,
- individuálnu bytovú výstavbu alebo priemyselné zóny v územiach na to určených povoliť až po vybudovaní inžinierskych sietí, z dôvodu zabezpečenia všestrannej ochrany vôd a vytvorenia podmienok pre trvalo udržateľné využívanie vodných zdrojov,
- dažďové vody zo striech a spevnených plôch pri plánovanej výstavbe v maximálnej miere zadržať v území (zachovať retenčnú schopnosť územia) akumuláciou do zberných nádrží a následne túto vodu využívať, resp. kontrolované vypúšťať do recipientu po odznení privalovej zrážky. Vody z povrchového odtoku je potrebné pred odvedením do recipientu zbaviť ropných látok ako aj plávajúcich a unášaných väčších častí,
- akúkoľvek investorskú činnosť a výsadbu porastov v blízkosti tokov a ich ochranného pásma odsúhlasiť so správcom toku,
- všetky križovania inžinierskych sietí s vodnými tokmi musia byť riešené v súlade s STN 73 6822 "Križovanie a súbehy vedení a komunikácií s vodnými tokmi",
- rešpektovať PHO hygienickej ochrany vodných zdrojov v Jasenskej doline - pramene Bazovská, Vôdky a Halmešová v súlade so zákonom MŽP SR č.364/2004 o vodách v znení neskorších predpisov,

- stavby neumiestňovať na pobrežné pozemky vodných tokov,
- rešpektovať „Stratégiu adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy“, ktorá bola prijatá uznesením vlády SR č.148/2014 dňa 26.03.2014, bod 8.3 Sídlné prostredie – opatrenia proti častejšiemu výskytu sucha, hlavne:
 - ✓ podporovať a zabezpečiť opätovné využívanie dažďovej a odpadovej vody
 - ✓ zabezpečiť minimalizáciu strát vody v rozvodných sieťach

Verejnoprospešné stavby

- rozšírenie rozvodnej siete verejného vodovodu profilu PVC DN 100 vo väzbe na uvažovaný územný rozvoj
- navrhovaná verejná splašková kanalizácia profilu PVC DN 300
- všetky objekty súvisiace s výstavbou systému odvádzania odpadových vôd - čerpacia stanica kanalizácie
- systém protipovodňových opatrení na tokoch v území, ktoré je ohrozované povodňovými prietokmi s dôrazom na ochranu zastavaného územia

B.13.3 ENERGETIKA

B.13.3.1 Zásobovanie elektrickou energiou

Pre spracovanie návrhu elektrifikácie boli ako podklad použité P+R obce Turčianske Jaseno (11/2016) ako aj konzultácie s odborom Distribúcia SSE a.s. Žilina.

Obec nie je v súčasnosti plynofikovaná, čo má vplyv aj na predpokladanú potrebu elektrickej energie v návrhovom období (r.2037).

A) Súčasný stav

Sídlný útvar je zásobovaný elektrickou energiou cez VN linku č. 248. Z tejto linky sú vyvedené odbočky ukončené v trafostaniciach.

Vzhľadom na vzrastajúci dopyt po elektrickej energii môžeme konštatovať, že dnešné rozvody nie sú postačujúce a bude potrebné ich posilniť a rozšíriť. Problémom sú aj zastaralé, poruchové stĺpové trafostanice.

Primárne vedenie VN 22kV

V súčasnosti je obec Turčianske Jaseno zásobovaná hlavnou zásobovacou linkou č.248 cez vzdušné prípojky do distribučných trafostaníc 22/0,4kV.

Na území katastra Turčianske Jaseno sa nachádza 5 trafostaníc. Napájacie body sú najčastejšie vyústené odbočnou konzolou z hlavnej trasy na prípojkovú časť, opatrenú úsekovým vypínačom pre individuálne odpájanie každej trafostanice. Distribučný sekundárny rozvod je vzdušného prevedenia na železobetónových stĺpoch. Použité sú prevažne vodiče 35, 50 a 70 mm² AlFe. Z niektorých trafostaníc sú vyvedené samostatné posilňovacie káble typu AYKYZ do uzlov väčšej spotreby ako aj káblové výhody do objektov vybavenosti.

Sekundárne vedenie NN 230/400V

Existujúce NN vedenie je riešené prevažne ako verejná vzdušná sieť na betónových stĺpoch. Použité sú prevažne holé vodiče AlFe. Prípojky NN z tohto rozvodu sú riešené individuálne ako vzdušné, alebo káblové zemné. Konfigurácia sekundárnej siete dáva predpoklad spoľahlivej a bezporuchovej prevádzky, vzhľadom na zokruhovanie rozvodov a posilňovacích káblov. *Navrhujeme vzdušné vedenia nahradiť podzemnými káblovými.*

VVN rozvody :

Cez k.ú. Turčianske Jaseno sú trasované VVN linky nadradenej prenosovej sústavy v správe Slovenskej elektrizačnej prenosovej sústavy a.s. Bratislava.

Severozápadným okrajom k. ú. vedie trasa VVN vedení 220kV (I.č.V271) a 400kV (I.č.V493). Popri vedení 220kV je plánované vybudovanie novej trasy VVN vedenia 2x110 kV (ÚPN VÚC Žilinského kraja - ZaD č.4).

- ✓ VVN linka 220kV: číslo 271, trasa: Bystričany - Sučany
- ✓ VVN linka 400kV : číslo V493, trasa: Horná Ždaňa - Sučany

B) Navrhovaný stav

Obec Turčianske Jaseno nemá v súčasnosti vybudovaný plynový rozvod. Územný plán navrhuje riešiť zásobovanie obce aj zemným plynom. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť navrhujeme dvojcestné zásobovanie energiou.

Tab. č. 24 - Základné východiskové údaje o riešenom území

vstupné údaje	Etapizácia		
	stav r.2017	návrh r.2037	výhľad po r.2037
Trvalo obývané byty/b.j. – ks	153		
Výstavba nových bytov - ks		151	50
Malé rodinné farmy	-	5	
chaty, rekreačné objekty - lôžka	144		
chaty, rekreačné objekty, penzión – nové lôžka		354	
celkom bytov v r.2037		250	300
celkom rekreačných objektov- lôžka v r.2037		498	
elektrické vykurovanie bytov - /ks	19	81	105

Tab. č. 25 - Prepočet elektrického príkonu podľa druhu odberu v kW

Druh odberu		kW		
		stav r.2017	návrh r.2037	výhľad po r.2037
A	Bytový fond b.j.			
	- elektricky vyk. b.j.			
	- návrh elektric. vyk. b.j.			
	- návrh-elekt.vykur.malé farmy			
	- zostatok			
	Spolu :	1530	2448	2818
B	Rekreačné objekty			
	- ICHR stav	29		
	- ICHR návrh		63	
	Spolu :	29	92	
C	Občianska vybavenosť			
	- OÚ+KD	20	35	
	- MŠ	30	40	
	- obchody	15	30	
	- pohostinstvá, stravovanie	25	40	
	- penzióny	40	60	
	- dom smútku		10	
	- požiarna zbrojnica			
	- športový dom			
	- iné služby	20	30	
	- verejné osvetlenie	5	5	
	Spolu :	150	245	0
D	Výroba			
	- stav	0		
	- návrh		30	40
	Spolu :	0	30	40
E	Poľnohospodárska výroba			
	- stav			
	- návrh			
	Spolu :			
	Celkom A+B+C+D+E	1739	2855	2898
	Súčasný výkon celkom A+B+C+D+E	1217	1999	2029

Transformačné stanice 22/0,4 kV

V katastrálnom území obce sa v súčasnosti nachádza 5 trafostaníc, vo vlastníctve SSE, a.s. , ktoré sú zastaralé, väčšinou umiestnené na betónových stĺpoch. Vzhľadom na návrh rozšírenia obytných plôch, výroby, občianskej vybavenosti a rekreácie, navrhujeme posilnenie distribučnej siete o novonavrhované trafostanice (viď tab. č. 27).

Navrhujeme všetky vzdušné prípojky ku trafostaniciam nahradiť podzemnými kábovými prípojkami ako aj príslušné trafostanice za kioskové do 630kVA. Konfigurácia sekundárnej siete dáva predpoklad spoľahlivej a bezporuchovej prevádzky, vzhľadom na zokruhovanie rozvodov a posilňovacích káblov.

Tab. č.26 - Existujúce trafostanice v k. ú. obce Turčianske Jaseno

číslo	L.č.	názov:	Odhadovaný výkon (kVA):	typ:
26/01	248	248/ts/h.t.jaseno_obec.1	250	Mrežová
26/02	248	248/ts/h.t.jaseno_pd	250	2-stĺpová
26/03	248	248/ts/h.t.jaseno_obec.2	250	2-stĺpová
94/01	248	248/ts/d.t.jaseno_obec.1	250	2-stĺpová
94/02	248	248/ts/zaborie_skol.sprava	400	4-stĺpová

inštalovaný výkon..... cca 1.400 kVA

súčasný výkon..... cca 1.217 kVA

Tab. č. 27 Transformačné stanice 22/0,4 kVA - **navrhované**

Číslo TR	Výkon v kVA		Typ TR	umiestnenie TR
	stav	návrh		
TR č.01	-	do 630kVA	kiosková	lokalita Stráže

Tab. č. 27a Spínacie stanice - **navrhované**

Číslo SS	Výkon v kVA		Typ SS	umiestnenie SS
	stav	návrh		
SS č.1	-	-	kiosková	lokalita Stráže
SS č.2	-	-	kiosková	lokalita Stráže

Uvedené transformačné stanice ako aj ich napojenie zemnými káblami VN sa budú budovať postupne podľa požiadaviek na pribúdajúce odbery elektrickej energie. VN trasy navrhujeme prednostne umiestniť popri komunikáciách.

Distribučné sekundárne rozvody

Novonavrhované sekundárne rozvody pre bytovú sféru, občiansku vybavenosť, výrobu a služby budú budované ako jednoduchá podzemná mrežová sieť.

Existujúce sekundárne rozvody v obci ako aj rozvody verejného osvetlenia navrhujeme postupne nahradiť káblovými trasami v zemi.

Demontáž (prekládky) vzdušných vedení VN a VVN:

Všetky vzdušné vedenia VN a VVN v existujúcom obytnom území, tak isto aj v navrhovaných plochách výstavby navrhujeme preložiť a umiestniť tak, aby neobmedzovali naplánovaný rozvoj obytného územia. V súlade s platnými zákonmi pri zmene je potrebné riešiť zmenu na podzemné káblové vedenia, uložené popri cestách, v súlade s ÚPN-O obce Turčianske Jaseno (výkres č.5 – Verejné technické vybavenie územia).

V súvislosti s prekládkou VN vzdušných vedení do káblového zemného vedenia sú navrhnuté spínacie stanice SS č.1 a SS č.2.

Verejné osvetlenie

V r. 2015 v záujme odstránenia havarijného stavu verejného osvetlenia, ako aj zníženia jeho energetickej náročnosti, pristúpila obec k realizácii projektu Obnova verejného osvetlenia v obci Turčianske Jaseno, vďaka ktorému obec zrealizovala kompletnú výmenu dosluhujúcich svietidiel za nové cestné svietidlá LED s vysokoúčinným fazetovým optickým systémom vrátane výmeny výložníkov a rozvádzačov. Svietidlá sú napojené na centrálny regulačný systém s možnosťou regulácie doby a intenzity osvetlenia na každé jednotlivé svietidlo.

Stav verejného osvetlenia je vyhovujúci.

Ochranné pásma

V zmysle § 43 zákona č.251/2012 Z. z. v znení neskorších prepisov treba rešpektovať ochranné pásma od krajných vodičov na každú stranu, resp. od elektrických staníc, resp. od káblových podzemných vedení:

- 400 kV vedenie..... 25 m
- 110 kV vedenie..... 15 m
- 22 kV holé vzdušné vedenie..... 10 m
- kábel v zemi do 110kV..... 1 m

- trafostanica od konštrukcie..... 10 m
- transformovne VN/NN s vnútorným vyhotovením - OP je vymedzené oplatením, alebo obojstrannou hranicou objektu elektrickej stanice

Zásady a regulatívy

- rešpektovať OP existujúcich vedení V271 a V493 v zmysle zákona č.251/2012 Z. z.
- rešpektovať trasu navrhovaného nového vedenia VVN 2x110 kV
- v OP vedení neumiestňovať stavby, rekreačné a oddychové plochy,
- ďalej:
V ochrannom pásme vonkajšieho elektrického vedenia a pod vedením je zakázané:
 - ✓ zriaďovať stavby, konštrukcie a skládky,
 - ✓ vysádzať a pestovať trvalé porasty s výškou presahujúcou 3 m ,
 - ✓ vysádzať a pestovať trvalé porasty s výškou presahujúcou 3 m vo vzdialenosti do 2 m od krajného vodiča vzdušného vedenia s jednoduchou izoláciou,
 - ✓ uskladňovať ľahko horľavé alebo výbušné látky,
 - ✓ vykonávať činnosti ohrozujúce bezpečnosť osôb a majetku,
 - ✓ vykonávať činnosti ohrozujúce elektrické vedenie a bezpečnosť a spoľahlivosť prevádzky sústavy,
 - ✓ vysádzať a pestovať trvalé porasty s výškou presahujúcou 3 m vo vzdialenosti 5 m od krajného vodiča vzdušného vedenia možno len vtedy, ak je zabezpečené, že tieto porasty pri páde nemôžu poškodiť vodiče vzdušného vedenia,
- a:
 - ✓ vlastník nehnuteľnosti je povinný umožniť prevádzkovateľovi vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia prístup a prístup k vedeniu a na ten účel umožniť prevádzkovateľovi vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia udržiavať priestor pod vedením a voľný pruh pozemkov (bezlesie) so šírkou 4 m po oboch stranách vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia. Táto vzdialenosť sa vymedzuje od dotyku kolmice spustenej od krajného vodiča nadzemného elektrického vedenia na vodorovnú rovinu ukotvenia podperného bodu.
 - ✓ v blízkosti OP elektrických zariadení je osoba, ktorá zriaďuje stavby alebo vykonáva činnosť, ktorou sa môže priblížiť k elektrickým zariadeniam, povinná vopred oznámiť takúto činnosť prevádzkovateľovi prenosovej sústavy, prevádzkovateľovi distribučnej sústavy a vlastníčkovi priameho vedenia a dodržiavať nimi určené podmienky.rešpektovať navrhované prekládky 22 a 110 kV podzemný rozvod, umiestnenie trafostaníc, sekundárnych rozvodov a verejného osvetlenia do navrhovaných plôch
- prípojky k trafostaniciam nahradiť VN zemným káblom vrátane napojenia nových trafostaníc
- vedenia NN v intraviláne riešiť ako zemné kábové so zokruhovaním z dôvodu zabezpečenia spoľahlivosti a plynulosti dodávky elektrickej energie
- pri výstavbe iných zemných inž. sietí dodržať OP od kábového vedenia v zmysle zák. č.251/2012 Z.z. - §43, manipulačný priestor od podperných bodov 1 meter a neporušenie ich stability
- elektromerové rozvádzače plánovanej zástavby riešiť na verejne prístupnom mieste, napr. v oplatení

Verejnoprospešné stavby

- demontáž časti 22 rozvodov – vzdušných prípojk k trafostaniciam
- výstavba nových 22 kV kábových vedení pre sústredenú výstavbu IBV a objekty OV, výroby a služieb, vrátane rozvodov verejného osvetlenia a miestneho rozhlasu do navrhovaných plôch
- nová trafostanica TR č.01 v lokalite Stráže
- nové spínacie stanice SS č.1, SS č.2

B.13.3.2 Zásobovanie zemným plynom

Základné údaje o riešenom území

Energetická koncepcia Slovenskej republiky, ktorej súčasťou je zásobovanie zemným plynom, navrhuje efektívne využitie existujúcich rozvodov pre všetky formy spotreby zemného plynu. Rozvojový program počíta so zvyšovaním podielu zemného plynu na energetickej bilancii pri zachovaní relácie ceny zemného plynu oproti ostatným primárnym zdrojom. Využitie plynu je vhodné aj z dôvodu minimálneho dopadu na životné prostredie.

Zásobovanie zemným plynom – súčasný stav

V súčasnosti nie je obec Turčianske Jaseno plynofikovaná.

Zásobovanie zemným plynom – navrhovaný stav

Obec Turčianske Jaseno nie je plynofikovaná. ÚPN-O navrhuje zásobovanie obce aj zemným plynom. Navrhovaný plynovod bude napojený v obci Horný Kalník na existujúci plynový rozvod v obci PE d

90 s tlakom 90 kPa. Napájací bod bude regulačná stanica VTL/STL, ktorá je situovaná v meste Martin a napojená na VTL plynovod Žilina - Martin - Prievidza DN 300 PN 25 MPa DN 200.

Využitie zemného plynu sa navrhuje komplexne (vykurovanie, príprava teplej úžitkovej vody, varenie). Novo navrhované plynové rozvody navrhujeme umiestniť vo verejných plochách, chodníkoch a zelených pásoch.

Navrhovaná konfigurácia trás dáva predpoklad na bezproblémovú prevádzku.

Nápočet potreby zemného plynu podľa TPP 702 07:

a) Rodinné domy(varenie, vykurovanie, príprava TÚV)

Predpokladáme 70% rodinných domov plynofikovaných :

t.j. plánované RD 250 x 70% = 175 rodinných domov na plyn
spolu: 175

$$175 \times 1,5 = 262,5 \text{ m}^3/\text{hod}$$

$$175 \times 3500 = \mathbf{612.500 \text{ m}^3/\text{rok}}$$

Pre kategóriu MO (maloodber - firmy a organizácie s ročným odberom do 60 000 m³) sa nápočet odberu plynu vypočítal na základe prepočtu max. hodinového odberu plynu a ročného odberu v závislosti od uvedeného účelu využitia zemného plynu.

Poznámka:

Pri existujúcom dvojcestnom zásobovaní energiami (ZPN+ elektrická energia) pre IBV, občiansku vybavenosť a výrobu pre budúcich odberateľov, budú rozhodujúce ekonomické faktory vzhľadom na aktuálnu a budúcu cenovú reláciu dodávateľov energií.

Tab. č. 28 - Nápočet potrieb plynu do r.2037

Druh spotreby pre	Hodinová potreba m ³ /hod	Ročná potreba m ³ /rok
1. Bývanie		
Rodinné domy + b.j	262,5	350 000
Malé rodinné farmy	12	18 000
2. Občianska vybavenosť		
OU	6	9 600
MŠ	7	10 800
obch. prevádzky	30	46 000
pohostinské a stravovacie služby	30	50 000
pož. zbrojnica	3	4 800
penzióny	6	9 600
dom smútku	6	9 600
športový dom	6	9 600
rekreačná vybavenosť(lôžka)	20	32 000
iné služby	20	32 000
3. Výroba		
malé výrobné prevádzky	25	38 000
PD Sklabiňa	9	14 500
SPOLU	442,5	634 500

Súčasnú a budúcu potrebu tepelnej energie budú riešené palivami na zemný plyn a elektrickou energiou. Pre bytovú zástavbu sa odporúča zvýšiť percento elektricky vykurovaných bytov. Môžeme predpokladať, že sa objavia aj objekty s čiastočným využitím solárnej energie pre prípravu TÚV ako doplnkovým zdrojom, prípadne spaľovanie biomasy.

V rámci riešenia ÚPN-O navrhujeme vybudovať novú sieť STL plynovodov na celom území obce s maximálnou možnosťou zokruhovať rozvody. Predložený návrh počíta so 70% plynifikáciou b.j. a 100% plynifikáciou občianskej vybavenosti. Vzhľadom na to, že navrhované lokality sú rozložené na rôznych miestach, ku každej je navrhnuté individuálne riešenie napojenia.

Nové plynovody budú vybudované z materiálu PE rady SDR 11, 17,6 – d 50 – d 90 mm.

Ochranné a bezpečnostné pásma

Podľa zákona je potrebné dodržať pásmo ochrany od osi plynovodu na každú stranu :		
Ochranné pásmo :	VTL plynovod do 200 mm	4 m
	VTL plynovod od 201 – 500 mm	8 m
	RS plynu	8 m
	STL a NTL v zastavanom území obce	1 m
Bezpečnostné pásmo :	VTL a prípojka do 350 mm	20 m
	STL plynovod v nezastavanom území	10 m
	STL a NTL v z.ú. určí dodávateľ plynu	
	RS	50 m

Zásady a regulatívy

- rešpektovať navrhovaný systém zariadení a rozvodov zemného plynu v zmysle návrhu v súlade s ÚPN – O Turčianske Jaseno (výkres č.5 – Verejné technické vybavenie územia)
- pri výstavbe plynových potrubí, tieto navzájom zokruhovať
- trasy umiestňovať do verejných plôch (zelené pásy, chodníky, ap.)

Verejnoprospešné stavby

- trasy všetkých líniových vedení pre zásobovanie zemným plynom vrátane ochranných pásiem
- objekty plynových zariadení

B.13.3.3 Zásobovanie tepelnou energiou

Obec Turčianska Jaseno patrí od oblasti s vonkajšou výpočtovou teplotou -15°C. Zásobovanie teplom je decentralizované. V území sa nenachádza väčší zdroj tepla, ktorý by prevzal funkciu centrálného tepelného zdroja. Teplo sa pripravuje lokálne v domových kotolniach spaľovaním uhlia a dreva, v domových plynových kotolniach alebo elektrickými kotlami alebo elektrickými priamovýhrevnými telesami

Objekty občianskej vybavenosti majú vlastné kotolne na tuhé palivo, prípadne využívajú na vykurovanie elektrickú energiu.

Navrhujeme budúce potreby tepelnej energie na vykurovanie, prípravu teplej vody a varenie riešiť (po vybudovaní plynifikácie obce) palivom zemný plyn v kombinácii so solárnou energiou a s využitím tepelných čerpadel (elektrická energia), prípadne využiť ako palivo biomasu. Navrhované riešenie bude mať priaznivý dopad na čistotu ovzdušia, najmä počas vykurovacej sezóny.

B.13.3.4 Napojenie územia na telekomunikačné a informačné siete

Poštová prevádzka

V obci sa nenachádza samostatná poštová prevádzka. Poštové služby (odosielacie) sú zabezpečované cez poštovú schránku umiestnenú v obci.

Telekomunikačné a informačné siete

V obci nie je digitálna telefónna ústredňa pripojená na UTO Martin. Obec je pripojená na ústredňu v obci Záborie, ktorá je pripojená na hlavnú - riadiacu digitálnu ústredňu vo Vrútkach prostredníctvom optického kábla. Telefónny rozvod po dedine je prevažne vzdušným vedením. Telefónni účastníci sú pripojení cez káblové skrine a závesné vedenia.

Vzdušné vedenie v obci je potrebné nahradiť podzemným vedením.

V súčasnosti je možnosť pripojenia vysokorychlostného prenosu dát. Pokrytie internetom zabezpečujú spoločnosti Gaya, T-Com a Slovanet, formou drôtového i bezdrôtového pripojenia. Pokrytie signálom mobilných operátorov je v dedine dobré.

Miestny rozhlas

Miestny informačný systém je zameraný na dôležité obecné informácie, správy a oznámenia. Jeho nositeľom je aj miestny rozhlas. Ústredňa je situovaná na obecnom úrade. Z nej sú vyvedené vzdušné vývody smerujúce do obce. Rozvod tvoria prevažne samostatné oceľové stožiare s konzolami a izolovanými vodičmi a smerovými reproduktormi. Signál pokrýva celé súčasné zastavané územie.

Rozvody sú staré, súčasný stav nevyhovuje požiadavkám na nové technológie, navrhujeme zmenu na bezdrôtový systém.

Tranzitné siete

V katastrálnom území sa nachádzajú podzemné telekomunikačné vedenia (diaľkové káble) v majetku spoločnosti Telekom.

Ochranné pásma

V zmysle zákona č.610/2003 Z. z. pre ochranu trás optických a metalických káblov v území treba rešpektovať a dodržať ochranné pásmo 1,5 m od trasy ich pokládky.

Zásady a regulatívy

- rešpektovať trasy prípojných a distribučných trás telekomunikačných rozvodov, vrátane ochranného pásma, nachádzajúcich sa v k. ú. obce

Verejnoprospešné stavby

- plochy všetkých líniových vedení a objektov stavieb pre telekomunikácie, vrátane ich ochranných pásiem

B.13.3.5 Požiadavky civilnej ochrany

- spôsob a rozsah ukrytia obyvateľstva riešiť v zmysle platného znenia zákona o civilnej ochrane obyvateľstva (v súčasnosti zák. č.42/1994 Z.z., úplné novelizované znenie zák.č.47/2012 Z.z.) a vyhlášky MV SR č. 532/2006 Z.z. (novelizovaná vyhl.č.399/2012 Z.z.) o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a technických podmienok zariadení civilnej ochrany,
- spôsob a rozsah ukrytia zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti právnických a fyzických osôb riešiť v zmysle platného znenia zákona o civilnej ochrane obyvateľstva (v súčasnosti zák. č.42/1994 Z.z., úplné novelizované znenie zák.č.47/2012 Z.z.) a vyhlášky MV SR č. 532/2006 Z.z. (novelizovaná vyhl.č.399/2012 Z.z.) o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a technických podmienok zariadení civilnej ochrany,
- umiestnenie technických prostriedkov pre varovanie obyvateľstva a vyrozumienie osôb podľa vyhlášky MV SR č.388/2006 z. z. o podrobnostiach na zabezpečovanie technických a prevádzkových podmienok informačného systému civilnej ochrany v znení neskorších predpisov. Technický prostriedok pre varovanie obyvateľstva, tzv. siréna je umiestnený na budove OcÚ a jej signál pokrýva celé existujúce aj navrhované územie obce,
- v prípade umiestnenia nehnuteľnosti do:
 - a) územia vymedzeného hranicu 50 - ročnej resp. 100 ročnej vody z miestnych vodných tokov. Pre územie nie sú k dispozícii hranice územia ohrozeného 50, resp. 100 ročnou vodou. Pre upresnenie rizika záplav sa odporúča zabezpečiť u oprávnenej odbornej organizácie určenie plôch, ohrozených 50 a 100 ročnou vodou (hydrotechnický výpočet). V prípade realizácie stavebných zámerov v potenciálne zaplavovanom území si musí investor zabezpečiť adekvátnu protipovodňovú ochranu navrhovanej zástavby na vlastné náklady, spolu s príslušnou projektovou dokumentáciou, ktorú bude potrebné vopred prerokovať a odsúhlasiť so správcom toku,
 - b) aktívneho zosuvného územia, v lokalitách so stabilizovaným alebo potenciálne zosuvným územím je výstavba podmienená inžiniersko-geologickým prieskumom,
- v záujme zabezpečenia ochrany pred povodňami musia byť rozvojové aktivity v súlade so zákonom č. 7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami.

B.14 KONCEPCIA STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Stále intenzívnejšie negatívne prejavy a dôsledky zmeny klímy vyvolali aj na Slovensku potrebu identifikovať a navrhnuť preventívne adaptačné opatrenia, ktorými by sa v budúcnosti mali minimalizovať nepriaznivé dôsledky zmeny klímy v jednotlivých oblastiach prírodného a sociálneho prostredia. V tejto súvislosti MŽP SR vypracovalo „Stratégiu adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy“. Na zabezpečenie plnenia stratégie prijala vláda SR uznesenie č.148/2014 z 26.3.2014. Aplikáciou príslušných navrhnutých adaptačných opatrení má aj územný plán obce vytvoriť základné územnotechnické predpoklady pre realizáciu opatrení, ktoré budú smerovať k zmierneniu nepriaznivých dôsledkov zmeny klímy na sídelné prostredie. Z navrhovaných opatrení sú pre riešené územie aktuálne nasledovné adaptačné opatrenia pre sídelné prostredie :

Opatrenia proti častejším a intenzívnejším vlnám horúčav

- zabezpečiť zvyšovanie podielu vegetácie a vodných prvkov v sídle,
- zabezpečiť a podporovať zamedzovanie prílišného prehrievania stavieb, napr. vhodnou orientáciou stavby k svetovým stranám, tepelnou izoláciou, tienením transparentných výplní,

- podporovať a využívať vegetáciu, svetlé a odrazové povrchy na budovách a v dopravnej infraštruktúre,
- zabezpečiť a podporovať ochranu funkčných brehových porastov v sídlach,
- zabezpečiť prispôsobenie výberu drevín pre výsadbu v sídlach meniacim sa klimatickým podmienkam,
- vytvárať komplexný systém plôch zelene v sídle v prepojení do kontaktných hraníc sídla a do priľahlej krajiny,

Opatrenia proti častejšiemu výskytu silných vetrov a víchric

- zabezpečiť a podporovať výsadbu lesa alebo spoločenstiev drevín v extraviláne,
- zabezpečiť udržiavanie dobrého stavu, statickej a ekologickej stability stromovej vegetácie,
- zabezpečiť dostatočný odstup stromovej vegetácie od elektrických vedení,

Opatrenia voči častejšiemu výskytu sucha

- podporovať a zabezpečiť opätovné využívanie dažďovej a odpadovej vody,
- podporovať a zabezpečovať zvýšené využívanie lokálnych vodných plôch a dostupnosť záložných vodných zdrojov,

Opatrenia proti častejšiemu výskytu intenzívnych zrážok

- zabezpečiť a podporovať zvýšenie retenčnej kapacity územia pomocou hydrotechnických opatrení, navrhnutých ohľadom na životné prostredie,
- zabezpečiť a podporovať zvýšenie infiltračnej kapacity územia diverzifikovaním štruktúry krajiny pokrývky, s výrazným zastúpením vsakovacích prvkov v extraviláne obce a minimalizovaním podielu nepriepustných povrchov na urbanizovaných plochách v intraviláne,
- zabezpečiť a podporovať zvyšovanie podielu vegetácie pre zadržiavanie a infiltráciu dažďových vôd v sídle,
- zabezpečiť a podporovať renaturáciu a ochranu tokov a mokradí,
- usmerniť odtokové pomery pomocou drobných hydrotechnických opatrení,
- zabezpečiť a podporovať opatrenia proti vodnej erózii a zosuvom pôdy.

B.14.1 Ochrana ovzdušia

Riešené územie sa nachádza cca 8,0 km východne od priemyselnej aglomerácie Martin – Vrútky. V obci Turčianske Jaseno a jej blízkom okolí sa v súčasnosti nenachádzajú významní znečisťovatelia ovzdušia. Kvalita ovzdušia v obci nie je ovplyvnená prevádzkovateľmi vyžadujúcimi integrovanú prevenciu a kontrolu znečisťovania - IPKZ (<http://ipkz.enviroportal.sk>).

Priamo v obci sú lokalizované len malé zdroje znečistenia, ktoré spôsobujú miestne znečistenie ovzdušia - *lokálne kúreniská* (hlavne počas zimnej vykurovacej sezóny a zhoršených rozptylových podmienok) a *do určitej miery Horný a Dolný dvor PD Sklabiňa* a sčasti aj cesta III/2132 prechádzajúca cez obec – vzhľadom však na to, že nejde o hlavný ťah, frekvencia na nej nevytvára významné zhoršenie ovzdušia riešeného územia.

V širšom okolí (územie okresu Martin) sú činné prevádzky priemyselnej výroby emitujúce do ovzdušia znečisťujúce látky. Územie miest Martin a Vrútky bolo v roku 2010 zaradené do oblasti č. 9 riadenia kvality ovzdušia (znečisťujúca látka PM₁₀). Lokálne znečistenie ovzdušia sa vo Vrútkach nemonitoruje. V blízkosti sa nachádzajú monitorovacie stanice lokálneho znečistenia ovzdušia v Žiline, Ružomberku a v Martine.

Na zlepšenie kvality ovzdušia navrhujeme:

- *rešpektovať všetky legislatívne predpisy v oblasti ochrany ovzdušia*
- *komunikácie na území obce riešiť so spevneným, bezprašným povrchom*
- *zabezpečiť kropenie ciest a vysušených depónií vyťaženého materiálu z hľadiska ochrany ovzdušia a vplyvu na zdravie obyvateľstva najmä v období zvlášť nepriaznivých podmienok (suchých a teplých dní). Zdravotné riziká sú pri emisiách tuhých znečisťujúcich látok do voľného ovzdušia v danej lokalite pri dodržaní technologických postupov krátkodobu prípustné.*

B.14.2 Ochrana povrchových a podzemných vôd

Voda je nenahraditeľnou zložkou životného prostredia všetkých rastlinných a živočíšnych ekosystémov a mnohých technologických procesov. Škody na životnom prostredí spôsobuje nielen jej nerovnomerný výskyt v priestore a čase, ale aj jej kvalita. Výskyt vody ovplyvňujú prírodné podmienky. Jej kvalitu ovplyvňuje predovšetkým ľudská činnosť v území s negatívnym alebo pozitívnym dopadom.

Preto je správanie sa človeka pri nakladaní s vodami legislatívne usmerňované. Hlavným právnym predpisom je zákon č. 364/2004 Z. z. v znení novelizácie 384/2009 Z. z. O vodách – vodný zákon, v znení neskorších predpisov.

Ochrana vodných zdrojov je potrebné chápať ako integrovanú ochranu kvality a kvantity podzemných a povrchových vôd. Rozhodujúcim faktorom pri ochrane kvality vodných zdrojov je problematika zdrojov znečisťovania vôd, či už s priamym alebo nepriamym dopadom na vodné zdroje.

Ochrana množstva vôd, kvantitatívna ochrana, je založená na zvyšovaní akumulácie schopnosti krajiny a na kontrole dodržiavania vypočítaných hodnôt pre odoberané množstvá vôd. Za tým účelom sa stanovujú limity využívania zásob podzemných vôd (ekologické limity), ako aj záväzné minimálne prietoky.

B.14.2.1 Legislatívna ochrana vôd

Ochrana vodného bohatstva vyplýva zo zákona č. 364/2004 Z. z. O vodách – vodný zákon v znení neskorších predpisov a delí sa podľa stupňa a spôsobu ochrany na :

všeobecnú ochranu - platnú pre celé územie SR. Predstavuje povinnosť vyžiadania povolenia vodohospodárskeho orgánu pri nakladaní s vodami podľa § 8 vodného zákona. V katastrálnom území obce sa jedná o povolené odbery

širšiu, regionálnu ochranu – realizovanej formou chránených vodohospodárskych oblastí. Chránená vodohospodárska oblasť (CHVO) je územie, ktoré svojimi prírodnými podmienkami tvorí významnú prirodzenú akumuláciu vôd. Podmienky ochrany vôd v CHVO sú upravené v § 31 zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách. Do k. ú. Turčianske Jaseno zasahuje CHVO Veľká Fatra

sprísnenú, špeciálnu ochranu – pre využívané vodné zdroje na pitné účely, vyplýva z § 30, § 31 zákona č. 384/2009 Z. z. a realizuje sa formou stanovenia pásiem hygienickej ochrany (PHO) pre všetky využívané zdroje pitnej vody a § 65 odst. 13 Národnej rady SR č. 277/1994 Z. z. o zdravotnej starostlivosti v znení zákona č. 241/1988 Z. z. a realizuje sa formou vyhlásenia ochranných pásiem (OP). V katastrálnom území obce ide o PHO zdrojov pitných vôd:

- ✓ prameň Bazovská, OP bolo určené rozhodnutím Č.ŽP-2004/00890-vod.Mt zo dňa 30.08.2004
- ✓ prameň Halmešová a Vôdky, OP bolo určené rozhodnutím Č.j.-PLVH-958/88-Hu zo dňa 10.11.1988

B.14.2.2 Zdroje znečistenia vôd

S ochranou a kvalitou vôd úzko súvisia zdroje znečistenia vôd. Zdrojom znečistenia vôd v území sú bodové a plošné znečistenia. Rozhodujúcimi zdrojmi bodového znečistenia sú vypúšťané odpadové vody, komunálne, ale aj priemyselné. Zdroje plošného znečistenia sú ťažšie identifikovateľné než bodové, ale ich účinky sú rovnako dlhodobé a ťažko odstrániteľné. Najväčšími zdrojmi plošného znečistenia sú: poľnohospodárstvo, odkaliská a rozptýlené skládky, kontaminované závlahové, ale i zrážkové vody.

Znečistenie povrchových vôd

Podľa nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 617/2004 (v súlade so smernicou Rady 91/676/EEC o ochrane vôd pred znečistením dusičnanmi pochádzajúcich z poľnohospodárskych činností) sa ustanovujú citlivé oblasti a zraniteľné oblasti :

- §1 Za citlivé oblasti sa ustanovujú vodné útvary povrchových vôd, ktoré sa nachádzajú na území Slovenskej republiky alebo týmto územím pretekajú.
- § 2 (1) Za zraniteľné oblasti sa ustanovujú pozemky poľnohospodársky využívané v katastrálnych územiach obcí, ktorých zoznam je uvedený v prílohe č. 1. Turčianske Jaseno nie je zaradené do predmetného zoznamu. Najbližšiu zraniteľnou oblasťou pri riešení k. ú. je Dolný Kalník.

Dusičnany NO_3 dosahujú v potoku Kalník v Turčianskom Jasene nižšie hodnoty koncentrácie v porovnaní s Horným Kalníkom. Najvyššie hodnoty v intraviláne sú v severovýchodnej časti Dolného Jasena ($18,7 \text{ mg.l}^{-1}$). Najnižšie hodnoty sú v potoku Vôdky v Hornojasenskej doline ($2,7 \text{ mg.l}^{-1}$), smerom k intravilánu Belej rastú. Väčšina obývaného územia má hodnotu kvality vody v povrchových tokoch z hľadiska obsahu dusičnanov - $11,6 \text{ mg.l}^{-1}$.

Územie s vysokým obsahom dusičnanov sa viacmenej prekrýva aj s územím vysokých koncentrácií fosforečnanov (PO_4). Najvyššie hodnoty začínajú na sútoku Kalníka a jeho ľavostranného prítoku pri družstve v Hornom Jasene ($0,69 \text{ mg.l}^{-1}$), pričom v Hornom Kalníku je to v potoku už len $0,17 \text{ mg.l}^{-1}$. Najnižšie hodnoty ($< 0,05 \text{ mg.l}^{-1}$) sú v Hornojasenskej doline v potoku Vôdky.

Znečistenie podzemných vôd

Potenciálnym nebezpečenstvom je poľnohospodárske znečistenie prejavujúce sa zvýšenými koncentraciami zlúčenín dusíka, fosforu, draslíka a stopových prvkov vo vode. Obdobné kontaminácie u podzemných vôd sa pripisujú nesprávnemu silážovaniu, nesprávnemu skladovaniu a manipulácii tuhých a tekutých exkrementov živočíšnej výroby.

Z hľadiska pôsobenia sú poľnohospodárske zariadenia (najmä lokalizáciou a technickým stav zariadení živočíšnej výroby) zaradené medzi faktory so strednou intenzitou negatívnych vplyvov, ktoré ovplyvňujú svoje okolie (zvýšené hladiny hluku, zápach, vznik odpadov, výskyt hnojísk- riziko kontaminácie spodných vôd).

Podzemné vody spĺňajú v katastri obce kategóriu A - najlepšia kvalita. Zväčša v plnom rozsahu vyhovujú všetkým ukazovateľom podľa Vyhlášky MZ SR č. 151/2004 pre pitnú vodu (zdroj: <http://mapserver.geology.sk/hydrochem/>).

Podľa atlasu podzemných vôd je stupeň znečistenia podzemných vôd na väčšine územia k. ú. v koncentrácii 3,01 – 5 mg.l⁻¹. Smerom na juhovýchod katastra znečistenie klesá až na koncentráciu 0,01-0,05 mg.l⁻¹ (zdroj: <http://mapserver.geology.sk/atlaspv>)

Okrem dodržiavania legislatívne stanovenej ochrany vôd sa treba zamerať na elimináciu znečistenia vôd postupným odstraňovaním zdrojov plošného a bodového znečistenia.

- vybudovať splaškovú kanalizáciu
- voliť vhodné formy obhospodarovania poľnohospodárskych pozemkov – orba po vrstevnici a pod.
- likvidovať všetky skládky komunálneho a stavebného odpadu v k.ú.
- realizovať protihavarijné systémy na zabránenie úniku škodlivých látok, monitorovať kvalitu vôd v lokalitách prevádzok s látkami škodiacimi vodám
- obmedziť plošné znečistenie t.j. vykonať opatrenia na znižovanie vodnej erózie na poľnohospodárskej pôde, obmedzovať hnojenia priemyselnými hnojivami a používanie pesticídov
- sanovať plochy postihnuté prehánaním hospodárskych zvierat (jalovice, ovce)

B.14.3 Ochrana územia pred povodňami

Vzhľadom na možné prívalové dažde a povodne v rámci zastavaného územia obce je potrebné rešpektovať pri rozvoji územia :

- Povodňový plán záchranných prác obce, 2012
- zákon č.7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami
- vykonať opatrenia, ktoré spomaľujú odtok vody z povodia vodných tokov
- nepoužívať pri ťažbách v lesoch ťažké ťažobné mechanizmy (vytvárajú hlboké koľaje urýchľujúce odtok dažďovej vody z krajiny)
- vrátiť sa k jemnejším spôsobom obhospodarovania, nepovoľovať budovanie ďalších lesných ciest-odľahlé časti lesov by mali zostať ako prvky, ktoré stabilizujú vodný režim v lese
- neregulovať vodné toky v lesoch a nerúbať les v okolí vodných tokov
- je potrebné zamedziť orbám až na hranicu vodných tokov – stanoviť pás ktorý by ostal ako TTP alebo brehový porast

Navrhujeme:

- *na potoku Kalník vybudovať suchý polder, v Hornom Jasene v blízkosti hospodárskeho dvora*

B.14.4 Ochrana pôdy

Väčšina tunajších pôd bola ovplyvnená činnosťou človeka. Nesystémové úpravy v krajine, ako napr. likvidácia rozptýlenej zelene, neopodstatnené melioračné úpravy a rekultivácie, narušili vodný režim v krajine (vysoký výpar, pokles hladiny podzemných vôd, urýchlenie odtoku vody) a podporili negatívny vplyv vodnej a veternej erózie, a tiež zasoľovanie pôd.

Z uvedeného dôvodu je nevyhnutná ochrana a kultivácia pôdneho krytu, ktorá vyplýva aj zo vstupu Slovenskej republiky do európskych štruktúr. Obec sa preto musí pri výkone činností v oblasti ochrany pôd riadiť platnou legislatívou.

Podľa zák. č. 57/2013 Z.z., ktorým sa novelizoval zákon č.220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy, je potrebné chrániť najkvalitnejšiu pôdu v katastrálnom území.

Kontaminácia pôdy

Potenciálne nebezpečenstvo kontaminácie pôdy predstavujú skládky odpadu. Podľa vyjadrenia Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra sa v riešenom území evidujú 2 skládky odpadu: 1 odvezená a 1 opustená skládka bez prekrytia (nelegálna skládka). Ďalšími zdrojmi znečistenia pôdnych zdrojov sú:

- chemizácia (hnojenie priemyselnými hnojivami),
- koncovka chovu hospodárskych zvierat (vývoz tekutých odpadov), priesaky z poľnohospodárskej výroby. Riziko kontaminácie pôdy vzniká aj pri dočasnom uskladňovaní hnoja v nezabezpečených hnojiskách v extraviláne
- úniky z kanalizácií a septikových nádrží

Podľa hodnotenia plošnej kontaminácie pôd sú v riešenom katastri nekontaminované pôdy. Lokalita s kontaminovanou pôdou (obsah prvkov limit B) sa nachádza južne od m.č. Hradište mimo k.ú.

Riešené územie je vhodné pre chov hospodárskeho dobytku a oviec. Počet zvierat treba stabilizovať na únosnú mieru vzhľadom na zaťaženie pôdy. V riešenom území je možné identifikovať devastované plochy, resp. plochy bez vegetačného krytu, k čomu dochádza pri stádlení a nesprávne robenom košarovaní, ako aj pri pasení zvierat na vzdialenejších pasienkoch. Môže tu dochádzať k pôdnej erózii a zmývaniu živín do povrchových alebo podzemných vôd, čím dochádza k poškodzovaniu životného prostredia.

Erózia pôdy

Pôdna erózia sa v našich pôdno-klimatických podmienkach najčastejšie vyskytuje ako vodná a veterná erózia pôdy. Samotný erózný proces zahrňuje čiastkové subprocesy, ktorými je pôdny materiál uvoľnený (dezintegrácia pôdneho povrchu), transportovaný (po pôdnom povrchu) a sedimentovaný (v svahových depresiách). Potenciálne extrémnou vodnou eróziou je ohrozená viac než polovica poľnohospodárskej pôdy okresu (predovšetkým kambizeme a rendziny - plytké pôdy na strmých svahoch), protierozná ochrana väčšiny týchto pôd je však zabezpečená zatrávnením (stupeň zornenia v okrese dosahuje len 42% PP).

Pri rekognoskácii terénu boli vizuálne zaznamenané erodované plochy na lokalitách preháňania dobytky v okolí poľnohospodárskeho družstva v Hornom Jasene.

B.14.5 Hluk

Zdrojom hluku v obci môže byť do určitej miery doprava po ceste III/2132 prechádzajúca cez obec.

Vzhľadom na umiestnenie obce mimo hlavných dopravných ťahov, nie je dopravné zaťaženie také veľké, aby bolo treba uvažovať o špeciálnych protihlukových opatreniach. Účinky hluku možno zmierniť stavebnými úpravami objektov použitím zvukovoizolačných okien a dverí, omietok, zmenou dispozície, oplotením.

B.14.6 Elektrosmog

Elektrosmog je každé elektromagnetické žiarenie, ktoré je umelo človekom vyrobené a teda nie prírodného charakteru. Zvyčajne je elektrosmog rozdelený do dvoch typov:

- nízko-frekvenčný elektrosmog do 1MHz (trakčné vedenie železníc, vysokonapäťové vedenie, transformátory, úsporné žiarovky, spotrebná elektronika ...),
- vysoko-frekvenčný elektrosmog 1 MHz a viac (mobilné telefóny, základňové stanice BTS, rozhlasové a televízne vysielacie, Wi-Fi, Bluetooth, satelity, radary ...).

Každé elektromagnetické žiarenie sa skladá z elektrických a magnetických zložiek.

Elektromagnetické pole pochádza z káblov, nie zo stožiarov elektrického vedenia. Najvyššia úroveň polí je na strane prostredných vodičov v kábloch. Ako ďaleko sú polia šírené, závisí na napätí linky (elektrické pole) a prúdu, ktorý káblom preteká (magnetické pole). Čím vyššie je napätie alebo prúd, tým ďalej sa polia šíria. Jediný spôsob, ako získať spoľahlivú predstavu o veľkosti polí z vysokonapäťových rozvodov je meranie.

Úrovně magnetického poľa pravdepodobne klesajú na úrovni asi 120 metrov od 400 kV a 220 kV linky, 100 metrov od vedenia 110 kV, 50 metrov od 22 kV, 25 m od vedenia 11 kV. Veľké elektrické pole okolo napájacích káblov priťahuje všetky druhy vzdušných znečisťujúcich častíc, vrátane tých škodlivých. Elektrické pole sa výrazne znižuje takmer všetkými stavebnými materiálmi, s výnimkou klasického skla. Stromy a kríky tiež znižujú elektrické polia.

V návrhu územného plánu sa rešpektujú ochranné pásma elektrických vedení, ktoré zabezpečujú aj ochranu pred žiarením. V prípade návrhu a realizácie výstavby v ochrannom pásme elektrického vedenia je nutné realizovať jeho prekládku.

B.14.7 Nakladanie s odpadmi

V r. 2014 bol vypracovaný spoločnosťou Brantner Fatra s.r.o., Martin nový Program odpadového hospodárstva do r.2015, ktorý je v súlade s krajským programom odpadového hospodárstva Žilinského kraja a riadi sa ním aj obec Turčianske Jaseno.

Tab. č. 30 - Množstvá odpadu v r.2015

Kód odpadu	Názov odpadu	Kategória odpadu	Množstvo v t		Z toho odpad v t			
					Mater. využ.	energ. využ.	Skládk.	Iné
200139	plasty - PET	O	6,42					
200101	papier a lepenka	O	2,14					
200133	batérie a akumulátory s Pb2Hg	N						
200126	odpadové oleje	N						
200121	odpady so žiariviek	N						
200101	Odpady z viacvrstvových materiálov (okrem r.1)	O						
200136	Vyradené elektric.a elektronické zariadenie s obs.NL	N	0,36					
200139	Odpady z plastov - PE	O						
200139	Odpady z plastov - PP	O						

200139	Odpady z plastov - PS	O					
200139	Odpady z plastov - PVC	O					
200102	Odpady zo skla	O	7,33				
200201	Biologicky rozložiteľný odpad	O	23,2				
200140	Kovový odpad	O					
200301	zmesový komunálny odpad	O	83,7				
170107	Drobný stavebný odpad	O	0,66				
200110	Šatstvo	O	0,22				
200123	Vyradené zariadenia obsahujúce chlorfluórované uhlovodíky		0,21				
	ODPADY SPOLU	O + N	124,24				

Zber, odvoz a uloženie odpadu z obce Turčianske Jaseno zabezpečuje zmluvný dodávateľ – spoločnosť Brantner Fatra, s.r.o. z Martina. Obec má zavedený pomerne dobrý systém zberu separovaného odpadu – komponenty : papier, sklo, PET fľaše, kovový odpad, šatstvo, ...

Zneškodňovanie odpadov zo žump zabezpečuje Brantner Fatra s.r.o. Martin odvozom do ČOV Vrútky.

Opatrenia na zníženie množstva odpadov:

- naďalej vyvážať TKO a stavebný odpad na riadenú skládku odpadov mimo k.ú. obce (Martin-Kalnô)
- v katastrálnom území neuvažovať o zriadení skládok odpadov
- zabezpečiť sanáciu a rekultiváciu území po nepovolených skládkach odpadov
- zabezpečiť dôslednú separáciu odpadov na zbernom dvore
- v obci dôsledne dodržiavať systém individuálneho separovaného zberu v každej domácnosti
- kontajnery na separovaný odpad (primárnu separáciu odpadov z komunálneho odpadu) umiestniť: pri obchode v Hornom Jasene, pri dome kultúry v Dolnom Jasene, na ploche verejnej zelene pri penzióne hôrka, vo všetkých novonavrhovaných obytných plochách

Obec nemá vybudované zberné zariadenie na separovaný odpad (zhromažďovanie, predbežné triedenie, dočasné uloženie odpadu na účely prepravy do zariadenia na spracovanie odpadov) - zberný dvor. Plochu navrhujeme umiestniť v Dolnom Jasene, v areáli Dolného dvora.

V katastrálnom území eviduje Štátny geologický ústav Dionýza Štúra 2 skládky odpadov, z toho 1 odvezená 1 opustená bez prekrytia (nelegálna skládka).

Navrhujeme:

- *zabezpečiť sanáciu a rekultiváciu území po nepovolených skládkach odpadov, pred výstavbou na území bývalých skládok je potrebné zabezpečiť inžinierskogeologický prieskum*

B.15 VYMEDZENIE PRIESKUMNÝCH ÚZEMÍ, CHRÁNENÝCH LOŽISKOVÝCH ÚZEMÍ A DOBÝVACÍCH PRIESTOROV

V katastrálnom území obce sa nachádza ložisko nevyhradeného nerastu (LNN) "Dražkovce-Belá - tehliarske suroviny (4369)", evidované Štátnym geologickým ústavom Dionýza Štúra.

V katastri sa nenachádza prieskumné územie.

Nenachádzajú sa tu lokality, ani nie sú dotknuté záujmy chránené banskými predpismi.

B.16 VYMEDZENIE PLOCH VYŽADUJÚCICH ZVÝŠENÚ OCHRANU

V katastrálnom území obce si zvýšenú ochranu vyžadujú plochy súvisiace s návrhom ochrany území stanovených v R-ÚSES, zapracovaných v KEP a s následným prevzatím do návrhu ÚPN – O Turčianske Jaseno. Jedná sa o územia, ktoré sú súčasťou samostatnej kapitoly :

- ✓ Národný park Veľká Fatra
- ✓ OP NP Veľká Fatra
- ✓ územie európskeho významu SKUEV0238 Veľká Fatra
- ✓ chránené vtáčie územie SKCHVU 033 Veľká Fatra
- ✓ národné prírodné rezervácie - Madačov a Lysec
- ✓ biocentrá nadregionálneho, regionálneho a lokálneho významu
- ✓ biokoridory nadregionálne, regionálne a lokálne
- ✓ genofondové lokality

Tieto ekologicky hodnotné územia je potrebné chrániť pred poškodením, nevhodnými zásahmi, zničením – napr. odvodnením, zasypaním, ap.

V k. ú. je podľa údajov Štátny geologický ústav Dionýza Štúra (ŠGÚDŠ) Bratislava evidovaných 1 odvezená skládka odpadov a 1 opustená skládka bez prekrytia (nelegálna), ktoré sú vyznačené v ÚPN-O.

V predmetnom území sú v súčasnosti evidované 4 územia svahových deformácií - potenciálne, vyznačené v ÚPN-O.

Katastrálne územie spadá do nízkeho až stredného radónového rizika.

V riešenom území je potrebné rešpektovať chránené územia podľa osobitných predpisov:

- a) rešpektovať ložisko nevyhradeného nerastu (LNN) "Dražkovce-Belá - tehliarske suroviny (4369)", ložisko nevyhradeného nerastu je podľa platného znenia banského zákona súčasťou pozemku.
- b) dodržať ustanovenia §18 a §19 banského zákona tak, aby bola zabezpečená ochrana výhradných ložísk proti znemožneniu alebo sťaženiu ich dobývania (hranica LNN - ložiska nevyhradeného nerastu - je vyznačená v grafickej časti - výkres č.2_KUN M 1:10000)
- c) rešpektovať vymedzené plochy vyžadujúce si zvýšenú ochranu - riziká stavebného využitia územia :
 - 1) evidované svahové deformácie - potenciálne (viď výkres č.2_KÚN v M 1:10000) vyžadujúce zvýšenú ochranu v súlade s Vyhláškou MŽP č.55/2001 Z. z., § 12 odst. 4, písm. o) - vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom potenciálnych a stabilizovaných zosuvov je potrebné posúdiť a overiť inžinierskogeologickým prieskumom; v územiach s aktívnym zosuvom ÚPN-O nenavrhuje žiadne funkčné využitie,
 - 2) katastrálne územie spadá do nízkeho až stredného radónového rizika. Celé súčasné a navrhované zastavané územie spadá do stredného radónového rizika. Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom stredného radónového rizika je potrebné posúdiť podľa zákona č.355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky Ministerstva zdravotníctva SR č. 528/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na obmedzenie ožiarovania z prírodného žiarenia,
 - 3) 2 evidované skládky odpadov, podľa údajov ŠGÚDŠ Bratislava.(viď výkres č.2_KÚN M 1:10000) - pred akoukoľvek výstavbou na území bývalých skládok je potrebné zabezpečiť inžinierskogeologický prieskum

B.17 VYHODNOTENIE DÔSLEDKOV STAVEBNÝCH ZÁMEROV A INÝCH NÁVRHOV NA POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDE A LESNÝCH POZEMKOCH**B.17.1 Predmet stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej pôde v ÚPN-O TURČIANSKE JASENO**

V k. ú. obce Turčianske Jaseno sú zábery PP riešené v zastavanom území obce a v priamom dotyku s ním. Rozvoj obce nie je možný bez toho, aby sa zaberali aj osobitne chránené pôdy, vzhľadom na fakt, že v takmer celom zastavanom území a na plochách v priamej nadväznosti na zastavané územie sa vyskytujú aj tieto pôdy. Navrhované rozvojové plochy priamo nadväzujú na doterajšiu zástavbu.

B.17.1.1 Použité podklady

- Zákon o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy č.220/2004 Z. z. v znení jeho novelizácie č.57/2013 Z. z.,
- Spoločné metodické usmernenie pre orgány ochrany poľnohospodárskej pôdy a orgány územného plánovania vo vzťahu na účinnosť zákona č.220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy, ktoré vydalo MVR SR dňa 11.08.2004,
- Nariadenie vlády SR č.58/2013 Z. z.,
- Vyhláška č.508/2004 Z. z.,
- Vyhláška MP č.59/2013 Z. z.,
- urbanistické riešenie ÚPN-O Turčianske Jaseno,
- mapové podklady s vyznačenými hranicami a 7 miestnym kódom BPEJ.

Predmetom vyhodnotenia záberov poľnohospodárskej pôdy sú lokality vyplývajúce z urbanistického návrhu, ktoré sú v grafickej časti vyznačené vo výkrese č.7. **Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej pôde a lesných pozemkoch.**

Výkres č.7 je v územnom rozsahu v M = 1: 2000. Plochy sú označené poradovými číslami záberov č.01 – 32, s vyznačením druhu pozemku a skupiny kvality poľnohospodárskej pôdy, aktuálneho 7 miestneho kódu BPEJ.

V tabuľke – **Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej pôde** sú vyhodnotené lokality, ktoré si vyžadujú záber poľnohospodárskej pôdy podľa návrhu ÚPN-O Turčianske Jaseno.

Pri výpočte záberov v lokalitách, určených pre výstavbu rodinných domov, sa výmera záberov znižuje len na výmeru zástavby rodinných domov a prístupové komunikácie, t.j. cca 40 - 50% z celkovej výmery lokality.

B.17.1.2 Pôdne pomery a kvalita pôdy

Pôdy, dotknuté navrhovaným záberom, sú prevažne na miernych svahoch. Z hľadiska hodnotenia typologicko-produkčných kategórií prevládajú v riešenom území produkčné trvalé trávne porasty a menej produkčné trvalé trávne porasty. V záberoch pre nepoľnohospodárske využívanie sú zastúpené orné pôdy, trvalé trávne porasty a záhrady.

Podľa zák. č. 57/2013 Z.z., ktorým sa novelizoval zákon č.220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy, je potrebné chrániť najkvalitnejšiu pôdu v katastrálnom území. Podľa Nariadenia vlády SR č.58/2013 Z.z. v katastrálnom území Turčianske Jaseno sú to poľnohospodárske pôdy nasledovných BPEJ: 0712003, 0812003, 0864423, 0870443, 0887433, 0888203, 0888213, 0888243, 0888403, 0888413, 0888423, 0888443, 0888543, 0892673, 0964423, 0970213, 0970403, 0970423, 0987413, 0987433, 0987443, 0988213, 0988413, 0990462, 1070413.

Tab. 31 Charakteristika pôd na základe bonitovaných pôdno-ekologických jednotiek

BPEJ	Popis pôdných typov
0712003	fluvizeme glejové, ťažké, na rovine, pôdy hlboké (viac ako 60 cm) bez skeletu
0812003	fluvizeme glejové, ťažké, na rovine, pôdy hlboké (viac ako 60 cm) bez skeletu
0864423	kambizeme typické na minerálne bohatých zvetralinách flyša, na strednom svahu, stredne skeletovité, stredne hlboké
0870443	kambizeme pseudoglejové na flyši, na strednom svahu, stredne skeletovité, stredne hlboké
0888203	regozeme typické až regozeme pelické, ojedinele hnedozeme erodované, alebo kambizeme erodované na slieňoch alebo íloch, na miernom svahu, južnej, východnej a západnej expozícií, pôdy hlboké (viac ako 60 cm) bez skeletu,
0888213	regozeme typické až regozeme pelické, ojedinele hnedozeme erodované, alebo kambizeme erodované na slieňoch alebo íloch, na miernom svahu, južnej, východnej a západnej expozícií, pôdy hlboké (viac ako 60 cm) slabo skeletovité,

0888243	regozeme typické až regozeme pelické, ojedinele hnedozeme erodované, alebo kambizeme erodované na slieňoch alebo íloch, na miernom svahu, južnej, východnej a západnej expozícií, pôdy stredne hlboké, stredne skeletovité,
0888403	regozeme typické až regozeme pelické, ojedinele hnedozeme erodované, alebo kambizeme erodované na slieňoch alebo íloch, južnej, východnej a západnej expozícií, pôdy hlboké (viac ako 60 cm) bez skeletu.
0888413	regozeme typické až regozeme pelické, ojedinele hnedozeme erodované, alebo kambizeme erodované na slieňoch alebo íloch, na stredom svahu, hlboké pôdy bez skeletu
0888423	regozeme typické až regozeme pelické, ojedinele hnedozeme erodované, alebo kambizeme erodované na slieňoch alebo íloch, na strednom svahu, stredne skeletovité, stredne hlboké
0888443	regozeme typické až regozeme pelické, ojedinele hnedozeme erodované, alebo kambizeme erodované na slieňoch alebo íloch, na strednom svahu, stredne skeletovité, stredne hlboké
0888543	regozeme typické až regozeme pelické, ojedinele hnedozeme erodované, alebo kambizeme erodované na slieňoch alebo íloch, stredne hlboké až hlboké stredne skeletovité pôdy na strednom svahu
0892673	rendziny typické na výrazných svahoch, bez skeletu až slabo skeletovité, plytké až hlboké pôdy,
0892683	rendziny typické na výrazných svahoch, stredne až silno skeletovité plytké až hlboké pôdy
0893673	regozeme na výrazných svahoch, bez skeletu až slabo skeletovité, plytké až hlboké pôdy
0900993	pôdy na zrázoch nad 25°, na zráze s rôznym obsahom skeletu, rôznou hĺbkou pôdy (plytké až hlboké),
0964423	kambizeme typické na minerálne bohatých zvetralinách flyša, na strednom svahu, stredne skeletovité, stredne hlboké
0970213	kambizeme pseudoglejové na flyši, na miernom svahu, južnej, východnej a západnej expozícií, pôdy hlboké (viac ako 60 cm) slabo skeletovité,
0970403	kambizeme pseudoglejové na flyši, južnej, východnej a západnej expozícií, pôdy hlboké (viac ako 60 cm) bez skeletu.
0970423	kambizeme pseudoglejové na flyši, na strednom svahu, stredne skeletovité, stredne hlboké
0982673	kambizeme (typ) na flyši, na príkrom svahu, bez skeletu až slabo skeletovité, plytké až hlboké pôdy
0982773	kambizeme (typ) na flyši, na výrazných svahoch, stredne ťažké, plytké až hlboké pôdy, s rôznym stupňom skeletu
0987413	rendziny typické a rendziny kambizemné, na stredom svahu, hlboké pôdy bez skeletu,
0987433	rendziny typické a rendziny kambizemné, na rovine južnej, východnej a západnej expozície, slabo skeletovité, stredne hlboké pôdy,
0987443	rendziny typické a rendziny kambizemné, na strednom svahu, stredne skeletovité, stredne hlboké
0988213	regozeme typické až regozeme pelické, ojedinele hnedozeme erodované, alebo kambizeme erodované na slieňoch alebo íloch, na miernom svahu, južnej, východnej a západnej expozícií, pôdy hlboké (viac ako 60 cm) slabo skeletovité
0988413	regozeme typické až regozeme pelické, ojedinele hnedozeme erodované, alebo kambizeme erodované na slieňoch alebo íloch, na stredom svahu, hlboké pôdy bez skeletu
0990462	rendziny typické plytké, na strednom svahu, stredne až silne skeletovité, stredne hlboké,
0992683	rendziny typické na výrazných svahoch, stredne až silne skeletovité, plytké až hlboké pôdy,
0992883	rendziny typické na výrazných svahoch, ťažké, plytké až hlboké, stredne až silne skeletovité pôdy na príkrych svahoch,
1000892	pôdy na zrázoch nad 25°(bez rozlíšenia typu pôdy), plytké až hlboké pôdy s rôznym stupňom skeletu na zrázoch
1000893	pôdy na zrázoch nad 25°(bez rozlíšenia typu pôdy), ťažké plytké až hlboké pôdy s rôznym stupňom skeletu na zrázoch
1000993	pôdy na zrázoch nad 25°(bez rozlíšenia typu pôdy), s rôznym obsahom skeletu, rôznou hĺbkou pôdy (plytké až hlboké),
1070413	kambizeme pseudoglejové na flyši, na stredom svahu, hlboké pôdy bez skeletu
1082682	kambizeme (typ) na flyši, na výrazných svahoch, južnej, východnej a západnej expozícií, stredne až silno skeletovité, plytké až hlboké pôdy
1082683	kambizeme (typ) na flyši, na príkrom svahu, stredne až silno skeletovité plytké až hlboké pôdy
1082782	kambizeme (typ) na flyši, na výrazných svahoch, stredne ťažké až ťažké, na výraznom svahu, stredne až silno skeletovité, hlboké až plytké
1082883	kambizeme (typ) na flyši, na výrazných svahoch, ťažké, plytké až hlboké, stredne až silne skeletovité pôdy
1082983	kambizeme (typ) na flyši, na výrazných svahoch; stredne ťažké až ťažké, stredne až silno skeletovité, hlboké až plytké
1083782	kambizeme na ostatných substrátoch, na výrazných svahoch, stredne až silne skeletovité, plytké až hlboké pôdy,
1092683	kambizeme na ostatných substrátoch, na výrazných svahoch, stredne až silne skeletovité, plytké až hlboké pôdy,

*Zdroj: KEP obce Turčianske Jaseno, Mgr. T. Šolomeková, 2016

B.17.1.3 Zdôvodnenie urbanistického riešenia z hľadiska uplatnenia zásad ochrany poľnohospodárskej pôdy

Pri spracovaní návrhu urbanistickej koncepcie, funkčnej a priestorovej optimalizácie územia boli stanovené zásady, zohľadňujúce:

- historický vývoj obce, pri rešpektovaní jej prirodzenej vývojovej kontinuity, funkčné a kompozičné predpoklady,
- limity využitia plôch katastrálneho územia v súlade s prírodnými danosťami a potrebou vytvoriť podmienky pre trvalé udržiavanie, obnovovanie a racionálne využívanie prírodných zdrojov, záchranu prírodného dedičstva, charakteristického vzhľadu krajiny, dosiahnutie a udržanie ekologickej stability, zachovania diverzity a rozmanitosti prírodného prostredia,
- technické limity územia a s nimi súvisiace obmedzenia,
- vytvorenie predpokladov, zabezpečujúcich vytváranie harmonického prostredia v obci a vo voľnej krajine,
- vytvorenie ponuky využiteľných voľných plôch, napomáhajúcej rozvoju všetkých funkcií, vrátane hospodárskej základne obce.

V súlade s celkovou koncepciou rozvoja obce, boli rozvojové plochy situované v rámci zastavaného územia obce využitím voľných, nezastavaných prielokov a v priamej nadväznosti na zastavané územie. Obec nemá iné možnosti rozvoja, hlavne z dôvodu prírodných limitov (OP NP Veľká Fatra, CHVO Veľká Fatra, ap.), ako aj technických limitov (vedenie VVN, ochranné pásma, zosuvné územia, ap.).

Poľnohospodárska pôda v zastavanom území a čiastočne aj v priamom dotyku so z. ú. je zaradená medzi chránenú najkvalitnejšiu poľnohospodársku pôdu. Návrh rozvoja obce sčasti aj na chránenej poľnohospodárskej pôde vyplýva zo skutočnosti obmedzených rozvojových možností, resp. že nechránená pôda sa nachádza v polohách, bez možnosti napojenia na súčasné zastavané územie, bez možnosti vybudovania dopravného napojenia a technickej infraštruktúry. V obci je záujem o výstavbu rodinných domov a objektov občianskej vybavenosti, služieb a výroby, ale stavebné pozemky sú k dispozícii v obmedzenom množstve.

Záber poľnohospodárskej pôdy je vypracovaný v zmysle požiadaviek, dotýkajúcich sa ochrany poľnohospodárskej pôdy, ustanovených v zákone č. 220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní PP v znení neskorších predpisov. V zmysle §13 a §14 tohto zákona sa musí dbať na ochranu poľnohospodárskej pôdy a riadiť sa zásadami jej ochrany pri každom obstarávaní a spracovaní územnoplánovacej dokumentácie.

Pri urbanistickej koncepcii návrhu rozvoja územia boli uvedené zásady rešpektované nasledovne :

- zábery poľnohospodárskej pôdy pre rozvoj obce v návrhovom období boli navrhnuté v odôvodnenom a nevyhnutnom rozsahu,
- pre výstavbu je navrhnuté využiť prednostne prielok v zastavanom území a extenzívne využívané poľnohospodárske pôdy, hlavne pre funkciu výroby a služieb,
- nie je narušená ucelenosť honov a nie je sťažené obhospodarovanie poľnohospodárskej pôdy nevhodným situovaním stavieb, jej delením a drobením alebo vytváraním častí nevhodných na obhospodarovanie poľnohospodárskymi mechanizmami,
- v návrhu sú riešené prístupy a poľné cesty na poľnohospodársku pôdu mimo zastavaného územia obce.

B.17.1.4 Územné vymedzenie záberov poľnohospodárskej pôdy

Záber poľnohospodárskej pôdy je vypracovaný v zmysle požiadaviek, dotýkajúcich sa ochrany PP, ustanovených v zákone o ochrane a využívaní PP - zákon č. 220/2004 v znení neskorších predpisov.

Predmetom vyhodnotenia záberov poľnohospodárskej pôdy sú lokality, vyplývajúce z urbanistického návrhu, ktoré sú v grafickej časti vyznačené vo výkrese č.7. **Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej a lesnej pôde.**

Výkres č.7 je v územnom rozsahu v M = 1: 2000. Plochy sú označené poradovými číslami záberov Č.1 – 40 , s vyznačením skupiny kvality poľnohospodárskej pôdy, aktuálneho 7 miestneho kódu BPEJ.

V tabuľke – **Prehľad stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej pôde** sú vyhodnotené lokality, ktoré si vyžadujú záber poľnohospodárskej pôdy podľa návrhu ÚPN-O Turčianske Jaseno.

Pri výpočte záberov v lokalitách určených pre výstavbu rodinných domov sa výmera záberov znižuje len na výmeru zástavby rodinných domov a prístupové komunikácie, cca 40 - 50% z celkovej výmery lokality.

PREHLAD STAVEBNÝCH ZÁMEROV A INÝCH NÁVRHOV NA POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDE

Žiadateľ: Obec Turčianske Jasno
 Spracovateľ: Ing. arch. Eleonóra Hejzlarová
 Dátum: Október 2017

Kraj: Žilinský
 Okres: Martin
 Obec: Turčianske Jasno

Kat. územie : TURČIANSKE JASENO

Číslo lokality	Funkčné využitie	Výmera lokality spolu v ha	Predpokladaná výmera poľnohospodárskej pôdy			Užívateľ poľnohospodárskej pôdy	Vybudované hydromeliorač. zariadenia (závlaha, odvodnenie)	Časová etapa realizácie	Iná informácia - v zast. území k 1.1. 1990
			Spolu v ha	Z toho					
				Kód / skupina BPEJ	Výmera v ha				
01	BI 12	0,634	0,182	0888423/7	0,182	Fyzické osoby	nie	I.	nie
02	BI 12	1,551	0,581	0812003/6 0712003/5 i	0,362 0,136 0,083	Fyzické osoby	nie	I.	nie
03	MF 01	0,106	0,012	0892683/9	0,012	PD Sklabiňa	nie	I.	áno(časť)
04	BI 03	1,657	0,781	0812003/6 0892683/9	0,535 0,236	Fyzické osoby	nie	I.	nie
	DP	0,010		0812003/6	0,010	Fyzické osoby	nie	I.	áno
05	SP 01	1,019	0,882	0812003/6	0,882	Fyzické osoby+PD	nie	I.	áno(časť)
06	ZU 02	0,124	0,067	0864423/7	0,067	Fyzické osoby	nie	I.	áno
07	ZU 02	0,381	0,228	0812003/6 0864423/7	0,001 0,227	PD Sklabiňa	nie	I.	nie
08	BI 04	22,119	10,864	0888423/7 0892683/9 0888213/7 0864423/7 0812003/6 0888203/7	0,039 7,488 0,171 2,438 0,253 0,475	PD Sklabiňa	nie	I.	nie
09	ZV 06	1,003	0,992	0892683/9 0864423/7	0,988 0,004	PD Sklabiňa	nie	I.	nie
10	BI 06	1,767	0,630	0888423/7 0892683/9	0,574 0,056	Fyzické osoby	nie	I.	áno(časť) áno(časť)
11	ZU 03	0,863	0,128	0888423/7	0,128	Fyzické osoby	nie	I.	áno
12	ZV 07	0,709	0,682	0892683/9	0,682	PD Sklabiňa	nie	I.	áno(časť)
13	BI 09	4,163	2,065	0888203/7 0812003/6 0870443/8	0,608 0,405 1,052	PD Sklabiňa	nie	I.	nie
14	BI 08	3,128	1,451	0892683/9 0870443/8 0888423/7 0888203/7 0892683/9	0,158 0,085 0,553 0,057 0,598	Fyzické osoby	nie	I.	nie áno(časť) áno áno(časť) áno
15	BI 10	2,553	0,983	0888413/7 0992683/9 0870443/8	0,162 0,817 0,004	PD Sklabiňa	nie	I.	nie
16	BI 07	0,958	0,266	0870443/8 0992683/9 0888213/7	0,025 0,239 0,002	Fyzické osoby	nie	I.	áno
17	BI 11	0,556	0,262	0992683/9 0988213/8	0,152 0,110	PD Sklabiňa	nie	I.	nie
18	BI 11	2,474	1,189	0888213/7 0992683/9 0888543/8 0988213/8	0,041 0,426 0,158 0,564	Fyzické osoby	nie	I.	áno áno(časť) áno(časť) nie
19	ZU 04	1,235	0,353	0988213/8	0,353	PD Sklabiňa	nie	I.	nie
20	RU 01	1,384	0,261	0988213/8 0987443/8	0,246 0,015	PD Sklabiňa	nie	I.	nie
21	RU 02	0,452	0,271	0988213/8	0,271	PD Sklabiňa	nie	I.	nie

Číslo lokality	Funkčné využitie	Výmera lokality spolu v ha	Predpokladaná výmera poľnohospodárskej pôdy			Užívateľ poľnohospodárskej pôdy	Vybudované hydromelioračné zariadenia (závlaha, odvodnenie)	Časová etapa realizácie	Iná informácia - v zast. území k 1.1. 1990
			Spolu v ha	Z toho					
				Kód / skupina BPEJ	Výmera v ha				
22	LR	6,040	4,944	0900993/9 0988213/8 0987443/8	0,007 0,255 4,619	PD Sklabiňa	nie	I.	nie
23	ZI 05	0,106	0,106	0888543/8 0988213/8	0,091 0,015	Fyzické osoby	nie	I.	áno
24	BI 07	2,260	0,380	0888213/7 0888423/7 0888543/8 0992683/9	0,082 0,002 0,295 0,001	Fyzické osoby	nie	I.	áno áno áno(časť) nie
25	ZU 03	0,929	0,165	0888213/7 0888423/7	0,142 0,023	Fyzické osoby	nie	I.	áno
26	ZU 03	0,307	0,184	0888213/7 0888543/8	0,142 0,023	Fyzické osoby	nie	I.	áno
27	OV 05	0,139	0,083	0888213/7	0,083	Fyzické osoby	nie	I.	áno
28	BI 05	1,105	0,268	0888423/7 0892683/9	0,262 0,006	Fyzické osoby	nie	I.	áno
29	ZV 05	0,519	0,519	0888213/7 0892683/9	0,333 0,186	Fyzické osoby	nie	I.	nie
30	MF 02	1,640	0,154	0892683/9	0,154	PD Sklabiňa	nie	I.	nie
31	ZV 03	0,276	0,104	0892683/9	0,028	Fyzické osoby	nie	I.	áno
32	OV 02	0,225	0,113	0892683/9	0,113	Fyzické osoby	nie	I.	áno
33	BI 01	8,938	1,966	0888213/7 0892683/9 0888423/7 0812003/6 0864423/7 0812003/6	0,062 0,428 1,092 0,181 0,177 0,026	Fyzické osoby	nie	I.	áno áno(časť) áno(časť) áno áno áno
34	ZU 02	0,207	0,028	0812003/6	0,028	Fyzické osoby	nie	I.	áno
35	ZU 01	0,099	0,062	0812003/6	0,062	Fyzické osoby	nie	I.	áno
36	BI 01	0,830	0,308	0888423/7	0,308	Fyzické osoby+ PD	nie	I.	nie
37	BI 02	0,469	0,187	0888423/7 0892683/9	0,110 0,007	Fyzické osoby	nie	I.	nie
38	RU 04	0,091	0,036	L	0,036	Fyzické osoby	nie	I.	nie
39	RU 03	0,231	0,092	L	0,092	Fyzické osoby	nie	I.	nie
40	IR 05	0,181	0,048	0970213/7	0,048	Fyzické osoby	nie	I.	nie
Spolu		74,888	32,877		32,877				

Celkový predpokladaný záber poľnohospodárskej pôdy je v k. ú. Turčianske Jaseno cca 32,877 ha, z čoho predpokladaný záber pre rekreačný les je 4,944 ha.

V k. ú. obce sme navrhli v rámci ÚPN – O časť poľnohospodárskej pôdy na zmenu kultúry – na produkčný ovocný sad v celkovej výmere cca 6,564 ha.

Poznámka :

Podľa Prílohy č. 2 Nariadenia vlády SR č. 58/2013 Z. z. (účinnosť od 1.4.2013) o odvodoch za odňatie a neoprávnený záber PP sú pôdy, zaradené do BPEJ v k. ú. Turčianske Jaseno, ktoré sú v tabuľke v stĺpci "kód / BPEJ" hrubo vyznačené, uvedené v Zozname najkvalitnejšej poľnohospodárskej pôdy, podľa ktorého podliehajú odvodom za odňatie a neoprávnený záber poľnohospodárskej pôdy.

Vysvetlivky :

Funkčné využitie : BI - bývanie, MF - malé farmy, DP - dopravná plocha, SP - športová plocha, ZV - zeleň verejná, ZU - zmiešané územie, RU - rekreácia, LR - les rekreačný, ZI - zeleň izolačná, OV - občianska vybavenosť

B.17.2 Predmet stavebných zámerov a iných návrhov na lesných pozemkoch v ÚPN-O TURČIANSKE JASENO

V k. ú. obce Turčianske Jaseno nepríde k záberom lesnej pôdy.

B.18 HODNOTENIE NAVRHOVANÉHO RIEŠENIA Z HĽADISKA ENVIRONMENTÁLNYCH, EKONOMICKÝCH, SOCIÁLNYCH A ÚZEMNOTECHNICKÝCH DÔSLEDKOV

Súčasná ekologická kvalita krajiny v k. ú. obce Turčianske Jaseno je pomerne vysoká. Na väčšine k. ú. prevládajú lesné porasty, s horskými lúkami a dolinami, situovanými v Národnom parku Veľká Fatra. Z hľadiska výskytu prírodných prvkov, môžeme k. ú. zaradiť do oblasti priaznivej na bývanie a rekreáciu. Z hľadiska výskytu negatívnych prvkov v životnom prostredí ide o územie bez výraznejšieho výskytu pôsobenia negatívnych javov. Celkovo možno územie obce zaradiť do oblasti s vysokým potenciálom na funkciu bývania a rekreácie, resp. poľnohospodársku výrobu.

Environmentálny aspekt

Navrhované riešenia a ich dôsledky nebudú mať, z hľadiska environmentálneho, negatívny vplyv na riešené územie. Pri tvorbe koncepcie boli vyhodnotené a zohľadnené všetky možné vplyvy, ktoré by mohli ovplyvniť kvalitu životného prostredia. Návrh ÚPN rešpektuje kosť územného systému ekologickej stability, vrátane navrhovaných nových prvkov miestneho územného systému a premieta ju do záväznej časti dokumentácie, rešpektuje všetky chránené územia európskeho, regionálneho aj miestneho významu ako aj ochranné pásma, napr. OP NP Veľká Fatra, CHVO Veľká Fatra, ap. Do záväznej časti boli zapracované aj výstupy z Krajinnoeekologického plánu a rôzne opatrenia na zmiernenie stresových javov v krajine.

Ekonomický aspekt

Navrhované komplexné riešenie bude mať pre obec z dlhodobého hľadiska v konečnom dôsledku pozitívny ekonomický prínos. Územie priamo nadväzujúce na z. ú. obce, ktoré je momentálne málo urbanizované, navrhujeme efektívne zahustiť a dostavať, čo bude mať vplyv na ekonomiku a efektívnosť dopravnej a technickej infraštruktúry, čo sa prejaví v nákladoch na investície a prevádzku územia. Navrhované nové plochy pre areál služieb s malými výrobnými prevádzkami umožnia umiestniť nové prevádzky (momentálne v obci takéto plochy nie sú) a tým zabezpečia obci ekonomický rast a zároveň ponúknu nové pracovné príležitosti priamo v obci. V neposlednom rade územný plán vytvára podmienky na podporenie rekreačnej funkcie, čo prinesie územiu ekonomický profit.

Sociálny aspekt

Navrhovaným posilnením urbanizačnej osi v centre obce o územie s polyfunkčným využitím, ako aj urbanizačným prepojením obidvoch pôvodných obcí, sa posilnia sociálne a kultúrne väzby medzi obyvateľmi. Vytvorením nových verejných priestorov, vybudovaním a úpravou nových oddychových plôch v zeleni, aj medzi pôvodnými obidvoma obcami, s napojením na rekreačné zázemie obce bude do istej miery ovplyvnená aj úroveň sociálneho prostredia s priamym dopadom na obyvateľov aj na budúcich návštevníkov obce.

Územno-technický aspekt

Navrhované riešenia z hľadiska územno-technických dôsledkov, ktoré vychádzajú z koncepčných rozvojových zámerov, ovplyvnia riešenia v danej lokalite a to hlavne vzhľadom na dopravnú a technickú infraštruktúru a optimálne umiestnenie objektov, hlavne rodinných domov, ale v neposlednom rade aj riešenie posilnenia urbanizačných zámerov v centrálnej polohe obce ako aj medzi pôvodnými obcami. Priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia koncipované a zaregulované v územnom pláne sa prejaví aj zväčšením rozsahu zastavaných plôch a dobudovaním dopravnej a technickej infraštruktúry.

Záver

Navrhovaná koncepcia rozvoja obce, prezentovaná v územnom pláne, vychádza z požiadaviek formulovaných v schválenom Zadaní pre ÚPN obce Turčianske Jaseno. Navrhované funkčné a priestorové využívanie územia bolo pri procese návrhu posúdené zo všetkých rozhodujúcich hľadísk, ktoré by mohli ovplyvniť kvalitu výsledného riešenia vo vzťahu jednak ku krajine a kultúrohistorickému dedičstvu, či životnému prostrediu ako aj k budúcim „užívateľom“. V neposlednom rade prihliada na komplexnosť a vzájomný súlad navrhovaného riešenia.

V týchto súvislostiach možno konštatovať, že navrhované riešenie zohľadňuje význam a polohu obce, ako aj predpokladaný demografický vývoj, chránené časti krajiny, prvky územného systému ekologickej stability, ap. Plynofikácia obce prinesie zlepšenie kvality ovzdušia, realizácia navrhovanej splaškovej kanalizácie zlepší kvalitu povrchových vôd.

Navrhovaná koncepcia riešenia nebude mať za následok zhoršenie životných podmienok obyvateľov a po jej realizácii bude mať také dôsledky, ktoré vo všetkých posudzovaných aspektoch pozitívne ovplyvnia obytné prostredie.

Celkovo možno navrhované riešenie hodnotiť ako vhodné a primerané.

C. NÁVRH ZÁVÄZNEJ ČASTI RIEŠENIA**C.1 Zásady a regulatívy priestorového usporiadania a funkčného využitia územia pre funkčné a priestorovo homogénne jednotky**

- a) rešpektovať základné funkčné členenie územia na navrhované funkčné využitie v súlade s výkresom č.2_Komplexný výkres priestorového usporiadania a funkčného využívania pozemkov - katastrálne územie obce, s vyznačenou záväznou časťou riešenia a VPS v M 1:10 000, č.3_Komplexný výkres priestorového usporiadania a funkčného využívania pozemkov - zastavané územie obce, s vyznačenou záväznou časťou riešenia a VPS v M 1:2 000
- b) za hlavnú kompozičnú os sídelnej štruktúry je treba považovať existujúcu cestu III/2132 (cesta SNP)
- c) Za hlavné ťažiskové priestory obce je treba považovať:
 - 1) v Hornom Jasene je to priestor medzi gotickým kostolom sv. Margity, obecným úradom, evanjelickým kostolom a materskou škôlkou; jeho význam je posilnený návrhom plôch zmiešaného územia občianskej vybavenosti a bývania,
 - 2) v Dolnom Jasene je za takýto priestor možné považovať existujúce a navrhované plochy občianskej vybavenosti a zmiešaných území s občianskou vybavenosťou na západnom okraji zastavaného územia, v ktorých sú v návrhu vytvorené podmienky pre vznik podružných centier so sústredením zariadení občianskej vybavenosti a verejných priestorov,
- d) rešpektovať stanovené funkcie pre jednotlivé bloky zástavby – hlavná funkcia je prvoradá a určujúca, doplnkové funkcie sú prípustné v rozsahu, ktorý neobmedzuje hlavnú funkciu
- e) navrhovaná obytná výstavba – vo forme nízkopodlažnej zástavby rodinných domov - bude nadväzovať na existujúce obytné územie, s dôrazom na skompaktnenie urbanistickej štruktúry,
- f) v architektonickom riešení nepoužívať cudzie regionálne prvky,
- g) v obytnom území je neprípustné umiestnenie hospodárskych stavieb v uličnej čiare,
- h) v rámci formovania, resp. dopĺňania urbanistickej štruktúry v pôvodnej starej zástavbe je potrebné vychádzať z pôvodného charakteru zástavby a zachovať špecifický ráz vidieckeho priestoru; urbanistický návrh vytvára podmienky na reštrukturalizáciu a dostavbu tejto časti obce
- i) na plochách súvislej obytnej zástavby vylúčiť chov kožušinovej zveri a chov veľkých hospodárskych zvierat,
- j) nepripustiť novú výstavbu trvalých stavieb na pohľadovo významných úpätiach a na vrcholoch
- k) návrhom podporiť harmonizáciu urbanistickej štruktúry s okolitým krajinným prostredím; na vyvýšených, pohľadovo exponovaných polohách zabezpečiť nenarušenie súčasnej sídelnej štruktúry nevhodnou schématickou zástavbou; urbanistickou koncepciou vytvoriť podmienky aj pre uplatnenie prírodných dominánt, sídelnej a krajinej zelene
- l) zachovať prírodné hodnoty územia a zveľadiť krajinu okolo obce
- m) rozvoj obce zamerať na rozvoj obytnej funkcie, cestovného ruchu, rekreácie a turizmu pri zachovaní lesnej a poľnohospodárskej výroby
- n) rozvoj plôch verejnej zelene smerovať do navrhovaných ťažiskových polôh obce - do polôh okolo budov existujúcej ako aj navrhovanej občianskej vybavenosti, ako aj pozdĺž vodných tokov, v rámci cintorína, navrhovaného areálu služieb s malými výrobnými prevádzkami a poľnohospodárskeho areálu (izolačná zeleň - z dôvodu zlepšenia životného prostredia), plôch športovej a rekreačnej vybavenosti - pri navrhovaní novej výsadby verejnej zelene používať domáce (autochtónne) druhy drevín
- o) pre celé vymedzené katastrálne územie platia všeobecne prípustné, obmedzujúce a vylučujúce podmienky (regulatívy) uvedené v čl. C.2 a pre čiastkovo vymedzené funkčné a priestorovo homogénne jednotky platia stanovené podrobnejšie prípustné, obmedzujúce a vylučujúce podmienky jednotlivých plôch uvedené v čl. C.2.1

C.2 Prípustné, obmedzujúce alebo vylučujúce podmienky na využitie jednotlivých plôch a intenzitu ich využitia

Všeobecné regulatívy platné pre celé katastrálne územie obce :

- a) v rámci obytného územia sa pripúšťa umiestňovanie neprevládajúcej doplnkovej občianskej vybavenosti, nevýrobných služieb, rekreačných a športových plôch a objektov, pri dodržaní podmienok príslušnej legislatívy, vrátane noriem a predpisov, či hygienického obmedzovania okolitej výstavby
- b) v rámci z. ú. rešpektovať charakter a mierku pôvodnej zástavby
- c) v obytnom území rešpektovať pamätné miesta a pamätné objekty dokumentujúce históriu obce,
- d) pripúšťa sa výstavba doplnkových stavieb (hospodárske, technické, obslužné, rekreačné, ap.)

- e) v území nie je prípustné zriadiť žiadne závadné výrobné a iné prevádzky zaťažujúce životné prostredie a ktoré budú mať negatívny vplyv na kvalitu bývania (hluk, pach, prašnosť, nadmerná a hlučná dopravná obsluha,...),
- f) na území určenom na bývanie a v jeho blízkosti neumiestňovať výrobné prevádzky, ktoré by mohli mať negatívny vplyv na kvalitu a pohodu bývania navrhovanej IBV
- g) v obytnom území nepripustiť prevádzky náročné na dopravnú obsluhu a parkovanie,
- h) pri navrhovaných plochách areálu malých výrobných služieb platí obmedzenie max. 70% zastavanosti areálu, či pozemku
- i) na plochách, pre ktoré je potrebné obstaráť a schváliť podrobnejšiu ÚPD, resp. ÚPP (ÚPN-Z, UŠ), výstavbu povoľovať až po ich schválení
- j) na plochách, zaťažených nadmerným hlukom z cestnej dopravy, nenavrhovať obytnú výstavbu a občiansku vybavenosť
- k) pri stavebnej činnosti rešpektovať platnú vyhlášku, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie (v súčasnosti vyhláška MŽP SR č.532/2002 Z.z.)
- l) v celom katastrálnom území rešpektovať požiadavky a obmedzenia vyplývajúce z platného zákona o ochrane prírody a krajiny (v súčasnosti zákon č.543/2002 Z.Z. v znení neskorších predpisov)
- m) rešpektovať platný zákon a súvisiace právne úpravy v oblasti ochrany a podpory a rozvoja verejného zdravia a zdravotníctva (v súčasnosti zákon č.355/2007 Z. z.)
- n) výstavbu objektov, ktoré podliehajú posudzovaniu vplyvov na životné prostredie, v zmysle platného zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (v súčasnosti zákon č.24/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov), povoľovať až po dodržaní podmienok, vyplývajúcich z posúdenia

C.2.1 Prípustné, obmedzujúce a vylučujúce podmienky na podrobnejšie funkčné využitie jednotlivých plôch v katastrálnom území obce sú uvedené v nasledujúcich tabuľkách:

Prípustné, obmedzujúce alebo vylučujúce podmienky na využitie jednotlivých plôch a mieru ich využitia sú uvedené v tabuľkách na nasledujúcich stranách. Vymedzenie jednotlivých plôch je vyznačené v schéme záväzných častí riešenia a v grafickej časti územného plánu (vo **výkrese č.2 - Komplexný výkres priestorového usporiadania a funkčného využívania pozemkov - katastrálne územie, s vyznačenou záväznou časťou riešenia a verejnoprospešnými stavbami** a vo **výkrese č.3 Komplexný výkres priestorového usporiadania a funkčného využívania pozemkov - zastavané územie, s vyznačenou záväznou časťou riešenia a verejnoprospešnými stavbami**).

ZÁVÄZNÉ REGULATÍVY PRE JEDNOTLIVÉ FUNKČNÉ PLOCHY

Označenie funkčnej plochy	Charakteristika funkčnej plochy	Regulatívy	
		Záväzné	Smerné
BI 01	Obytné územie - plochy existujúcich rodinných domov na pozemkoch s pôvodnou parceláciou	- hlavná funkcia – obytná, bývanie v RD - doplnková funkcia - základná OV a služby - bez produkcie hluku a škodlivín - nepripustiť hlučné, nehygienické prevádzky a prevádzky náročné na dopravu - odstavenie a garážovanie vozidla na vlastnom pozemku - prípustná je dostavba existujúcich stavebných prieluk pri rešpektovaní pôvodnej zástavby (uličná čiara, výškové zónovanie, sklony a orientácia striech, ap.) a pôvodnej parcelácie - max. výška objektov - 2 NP - rešpektovať prevládajúci charakter okolitej zástavby (výškové zónovanie, sklon, tvar a orientácia strechy), zachovať mierku stavieb a tvaroslovie regiónu - objekty RD osadiť na uličnú čiaru - zosúladiť tvarové a architektonické riešenie všetkých stavieb na pozemku rodinného domu - max. zastavanosť pozemku vrátane doplnkových stavieb a spevnených plôch - 40% - max. výška oplotenia od ulice - 1,40 m - v území rešpektovať existujúce komunikácie a dopravné napojenia do obytného územia BI 11 - rešpektovať existujúce pešie prepojenia - rešpektovať biokoridor a OP potoka Kalník = 6,0m - rešpektovať OP cintorína	
BI 02	Obytné územie - plochy existujúcich a navrhovaných rodinných domov Dolné Jaseno	- hlavná funkcia – obytná, bývanie v RD - doplnková funkcia - základná OV a služby - bez produkcie hluku a škodlivín - nepripustiť hlučné, nehygienické prevádzky a prevádzky náročné na dopravu - odstavenie a garážovanie vozidla riešiť na vlastnom pozemku - max. zastavanosť pozemku – 40%, vrátane spevnených plôch a doplnkových stavieb - max. výška stavby 2 NP - rešpektovať prevládajúci charakter okolitej zástavby (výškové zónovanie, sklon, tvar a orientácia strechy), zachovať mierku stavieb a tvaroslovie regiónu - objekty RD osadiť na uličnú čiaru existujúcich RD - zosúladiť tvarové a architektonické riešenie všetkých stavieb na pozemku rodinného domu - max. výška oplotenia od ulice - 1,40 m - v rámci územia ponechať dostatočný dopravný priestor pre umiestnenie komunikácií a technickej infraštruktúry, min. š=9,0 m - rešpektovať OP VN 22 KV	- spolu s novými stavbami ukončovať aj terénne úpravy s výsadbou zelene
BI 03	Obytné územie - plochy navrhovaných rodinných domov Dolné Jaseno - Pažite	- hlavná funkcia – obytná, bývanie v RD - doplnková funkcia - základná OV a služby - bez produkcie hluku a škodlivín - nepripustiť hlučné, nehygienické prevádzky a prevádzky náročné na dopravu - odstavenie a garážovanie vozidla riešiť na vlastnom pozemku - max. zastavanosť pozemku – 40%, vrátane spevnených plôch a doplnkových stavieb - max. výška stavby 2 NP - zosúladiť tvarové a architektonické riešenie všetkých stavieb na pozemku rodinného domu, zachovať mierku stavieb a tvaroslovie regiónu - objekty RD osadiť na uličnú čiaru - max. výška oplotenia od ulice - 1,40 m - v rámci územia ponechať dostatočný dopravný priestor pre umiestnenie komunikácií a technickej infraštruktúry, min. š=9,0 m; s napojením na cestu III/2132 - rešpektovať biokoridor a OP potoka Kalník = 6,0m - rešpektovať OP VN 22 kV do doby jeho prekládky do zeme	- spolu s novými stavbami ukončovať aj terénne úpravy s výsadbou zelene

Územný plán obce TURČIANSKE JASENO - **NÁVRH**

Označenie funkčnej plochy	Charakteristika funkčnej plochy	Regulatívy	
		Záväzné	Smerné
BI 04	Obytné územie - plochy navrhovaných rodinných domov Stráža, Riachová, Močidlá	- hlavná funkcia – obytná, bývanie v RD - doplnková funkcia - základná OV a služby - bez produkcie hluku a škodlivín - umiestnenie akýchkoľvek stavieb je podmienené spracovaním UPN-Z, resp. UŠ spolu s plochou ZV 03 na výskopise, vzhľadom na terénne danosti územia - nepripustiť hlučné, nehygienické prevádzky a prevádzky náročné na dopravu - v rámci územia ponechať dostatočný dopravný priestor pre umiestnenie komunikácií a technickej infraštruktúry, min. š=10,0 m - v území vymedziť plochu pre hlavný peší ťah v zeleni medzi Dolným a Horným Jasenom a poňať ho ako novú kompozičnú os navrhovaného urbanistického prepojenia existujúcej štruktúry - v území vymedziť plochu pre parkovú verejnú zeleň s možnosťou umiestnenia detských ihrísk, športových aktivít v prírode, piknikových posedení, rozhľadne ap. - odstavenie a garážovanie vozidla riešiť na vlastnom pozemku - max .zastavanosť pozemku – 40%, vrátane spevnených plôch a doplnkových stavieb - max. výška stavby 2 NP - rešpektovať a zachovať mierku stavieb a tvaroslovie regiónu - objekty RD osadiť na uličnú čiaru - zosúladiť tvarové a architektonické riešenie všetkých stavieb na pozemku rodinného domu - max. výška oplotenia od ulice - 1,40 m - v rámci podrobnejšieho riešenia navrhnuť pešie prepojenia - rešpektovať OP VN 22 kV do doby jeho prekládky do zeme - rešpektovať cyklotrasy a multifunkčnej vychádzkovej trasy - rešpektovať biokoridor a OP potoka Kalník = 6,0m - v území zachovať dopravný prístup do poľnohospodárskej krajiny	- spolu s novými stavbami ukončovať aj terénne úpravy s výsadbou zelene
BI 05	Obytné územie - plochy existujúcich rodinných domov na pozemkoch s pôvodnou parceláciou - bez ďalšieho rozvoja bývania	- hlavná funkcia – obytná, bývanie v RD - doplnková funkcia - základná OV a služby - bez produkcie hluku a škodlivín - nepripustiť hlučné, nehygienické prevádzky a prevádzky náročné na dopravu - odstavenie a garážovanie vozidla na vlastnom pozemku - max. výška objektov - 2 NP - pri rekonštrukcii, resp. nadstavbe a dostavbe, rešpektovať prevládajúci charakter okolitej zástavby (výškové zónovanie, sklon, tvar a orientácia strechy), zachovať mierku stavieb a tvaroslovie regiónu - max. zastavanosť pozemku vrátane doplnkových stavieb a spevnených plôch - 40% - rešpektovať existujúcu trasu diaľkového telekomunikačného kábla - rešpektovať biokoridor a OP potoka Kalník = 6,0m - rešpektovať OP VN 22 kV - rešpektovať koridor cesty III. triedy	
BI 06	Obytné územie - plochy existujúcich rodinných domov na pozemkoch s pôvodnou parceláciou - s min. rozvojom bývania	- hlavná funkcia – obytná, bývanie v RD - doplnková funkcia - základná OV a služby - bez produkcie hluku a škodlivín - nepripustiť hlučné, nehygienické prevádzky a prevádzky náročné na dopravu - odstavenie a garážovanie vozidla na vlastnom pozemku - max. výška objektov - 2 NP - pri rekonštrukcii, resp. nadstavbe a dostavbe, rešpektovať prevládajúci charakter okolitej zástavby (výškové zónovanie, sklon, tvar a orientácia strechy), zachovať mierku stavieb a tvaroslovie regiónu - max. zastavanosť pozemku vrátane doplnkových stavieb a spevnených plôch - 40% - rešpektovať existujúcu trasu diaľkového telekomunikačného kábla - rešpektovať biokoridor a OP potoka Kalník = 6,0m - rešpektovať OP VN 22 kV	

Územný plán obce TURČIANSKE JASENO - **NÁVRH**

Označenie funkčnej plochy	Charakteristika funkčnej plochy	Regulatívy	
		Záväzné	Smerné
BI 07	Obytné územie - plochy existujúcich rodinných domov na pozemkoch s pôvodnou parceláciou	- hlavná funkcia – obytná, bývanie v RD - doplnková funkcia - základná OV a služby - bez produkcie hluku a škodlivín - nepripustiť hlučné, nehygienické prevádzky a prevádzky náročné na dopravu - odstavenie a garážovanie vozidla na vlastnom pozemku - max. výška objektov - 2 NP - pri rekonštrukcii, resp. nadstavbe a dostavbe, rešpektovať prevládajúci charakter okolitej zástavby (výškové zónovanie, sklon, tvar a orientácia strechy), zachovať mierku stavieb a tvaroslovie regiónu - max. zastavanosť pozemku vrátane doplnkových stavieb a spevnených plôch - 40% - v území rešpektovať existujúce komunikácie a dopravné napojenia do obytného územia BI 11 - rešpektovať cyklotrasy a multifunkčné vychádzkové trasy - rešpektovať existujúcu trasu diaľkového telekomunikačného kábla	
BI 08	Obytné územie - plochy existujúcich a navrhovaných rodinných domov	- hlavná funkcia – obytná, bývanie v RD - doplnková funkcia - základná OV a služby - bez produkcie hluku a škodlivín - nepripustiť hlučné, nehygienické prevádzky a prevádzky náročné na dopravu - odstavenie a garážovanie vozidla riešiť na vlastnom pozemku - max. zastavanosť pozemku – 40%, vrátane spevnených plôch a doplnkových stavieb - max. výška stavby 2 NP - rešpektovať prevládajúci charakter okolitej zástavby (výškové zónovanie, sklon, tvar a orientácia strechy), zachovať mierku stavieb a tvaroslovie regiónu - pri novostavbách objekty RD osadiť na uličnú čiaru - zosúladiť tvarové a architektonické riešenie všetkých stavieb na pozemku rodinného domu - max. výška oplotenia od ulice - 1,40 m - v rámci územia ponechať dostatočný dopravný priestor pre umiestnenie komunikácií a technickej infraštruktúry, min. š=10,0 m - rešpektovať OP VN 22 kV do doby jeho prekládky do zeme - rešpektovať trasu existujúcej cyklotrasy v trase III/2132 - rešpektovať existujúcu trasu diaľkového telekomunikačného kábla - rešpektovať OP cintorína	- spolu s novými stavbami ukončovať aj terénne úpravy s výsadbou zelene
BI 09	Obytné územie - plochy navrhovaných rodinných domov Horné Jaseno	- hlavná funkcia – obytná, bývanie v RD - doplnková funkcia - základná OV a služby - bez produkcie hluku a škodlivín - umiestnenie akýchkoľvek stavieb je podmienené spracovaním UPN-Z, resp. UŠ na výškopise, vzhľadom na terénne danosti územia (platí pre časť plochy podľa vyznačenia vo výkrese č.3) - nepripustiť hlučné, nehygienické prevádzky a prevádzky náročné na dopravu - odstavenie a garážovanie vozidla riešiť na vlastnom pozemku - max. zastavanosť pozemku – 40%, vrátane spevnených plôch a doplnkových stavieb - max. výška stavby 2 NP - rešpektovať prevládajúci charakter okolitej zástavby (výškové zónovanie, sklon, tvar a orientácia strechy), zachovať mierku stavieb a tvaroslovie regiónu - objekty RD osadiť na uličnú čiaru - zosúladiť tvarové a architektonické riešenie všetkých stavieb na pozemku rodinného domu - max. výška oplotenia od ulice - 1,40 m - v rámci územia ponechať dostatočný dopravný priestor pre umiestnenie komunikácií a technickej infraštruktúry, min. š=10,0 m - v rámci územia rešpektovať dopravné napojenie do navrhovaného obytného územia BI 04 - v území vymedziť plochu pre umiestnenie detských ihrísk a verejnej zelene - rešpektovať VN 22 kV a jeho OP do doby prekládky - rešpektovať plochu pre navrhovanú čerpaciu stanicu kanalizácie	- spolu s novými stavbami ukončovať aj terénne úpravy s výsadbou zelene

Územný plán obce TURČIANSKE JASENO - **NÁVRH**

Označenie funkčnej plochy	Charakteristika funkčnej plochy	Regulatívy	
		Záväzná	Smerné
BI 10	Obytné územie - plochy navrhovaných rodinných domov Horné Jaseno	- hlavná funkcia – obytná, bývanie v RD - doplnková funkcia - základná OV a služby - bez produkcie hluku a škodlivín - umiestnenie akýchkoľvek stavieb je podmienené spracovaním UPN-Z, resp. UŠ spolu s plochou ZV 03 na výskopise, vzhľadom na terénne danosti územia - vstup do územia situovať z cesty III. triedy - nepripustiť hlučné, nehygienické prevádzky a prevádzky náročné na dopravu - odstavenie a garážovanie vozidla riešiť na vlastnom pozemku - max. zastavanosť pozemku – 50%, vrátane spevnených plôch a doplnkových stavieb - max. výška stavby 2 NP+ podkrovia - výšku stavieb RD prispôbiť v hrebeni strechy ku výške existujúceho RD na parc. č. KN-C 129/1 - prestrešenie šikmými strechami, štítom do ulice - rešpektovať prevládajúci charakter okolitej zástavby, zachovať mierku stavieb a tvaroslovie regiónu - objekty RD osadiť na uličnú čiaru existujúceho RD na na parc. č. KN-C 129/1 - zosúladiť tvarové a architektonické riešenie všetkých stavieb na pozemku rodinného domu - max. výška oplotenia od ulice - 1,20 m	- spolu s novými stavbami ukončovať aj terénne úpravy s výsadbou zelene
BI 11	Obytné územie - plochy navrhovaných rodinných domov Horné Jaseno	- hlavná funkcia – obytná, bývanie v RD - doplnková funkcia - základná OV a služby - bez produkcie hluku a škodlivín - nepripustiť hlučné, nehygienické prevádzky a prevádzky náročné na dopravu - odstavenie a garážovanie vozidla riešiť na vlastnom pozemku - max. zastavanosť pozemku – 50%, vrátane spevnených plôch a doplnkových stavieb - max. výška stavby 2 NP - rešpektovať prevládajúci charakter okolitej zástavby (výškové zónovanie, sklon, tvar a orientácia strechy), zachovať mierku stavieb a tvaroslovie regiónu - objekty RD osadiť na uličnú čiaru - zosúladiť tvarové a architektonické riešenie všetkých stavieb na pozemku rodinného domu - max. výška oplotenia od ulice - 1,40 m - v rámci územia ponechať dostatočný dopravný priestor pre umiestnenie komunikácií a technickej infraštruktúry, min. š=9,0 m	- spolu s novými stavbami ukončovať aj terénne úpravy s výsadbou zelene
BI 12	Obytné územie - plochy navrhovaných rodinných domov - na hranici k. ú. s Horným Kalníkom	- hlavná funkcia – obytná, bývanie v RD - doplnková funkcia - základná OV a služby - bez produkcie hluku a škodlivín - nepripustiť hlučné, nehygienické prevádzky a prevádzky náročné na dopravu - odstavenie a garážovanie vozidla riešiť na vlastnom pozemku - max. zastavanosť pozemku – 40%, vrátane spevnených plôch a doplnkových stavieb - max. výška stavby 2 NP - rešpektovať prevládajúci charakter okolitej zástavby (výškové zónovanie, sklon, tvar a orientácia strechy), zachovať mierku stavieb a tvaroslovie regiónu - objekty RD osadiť na uličnú čiaru existujúci RD - zosúladiť tvarové a architektonické riešenie všetkých stavieb na pozemku rodinného domu - max. výška oplotenia od ulice - 1,40 m - rešpektovať OP VVN vedení, nezasahovať do neho stavebnou činnosťou - rešpektovať trasu existujúcej cyklotrasy v trase III/2148 - rešpektovať existujúcu trasu diaľkového telekomunikačného kábla	- spolu s novými stavbami ukončovať aj terénne úpravy s výsadbou zelene
BH 01	Obytné územie - bytový dom navrhovaný	- hlavná funkcia – obytná, bývanie v bytovom dome - doplnková funkcia - základná OV a služby - bez produkcie hluku a škodlivín - nepripustiť hlučné, nehygienické prevádzky a prevádzky náročné na dopravu - odstavenie a garážovanie vozidla riešiť na vlastnom pozemku - max. zastavanosť pozemku – 50%, vrátane spevnených plôch a doplnkových stavieb	

Územný plán obce TURČIANSKE JASENO - **NÁVRH**

Označenie funkčnej plochy	Charakteristika funkčnej plochy	Regulatívy	
		Záväzné	Smerné
		- max. výška stavby 3 NP - prípustná je nadstavba - v rámci územia ponechať dostatočný dopravný priestor pre umiestnenie komunikácie a technickej infraštruktúry, min. š=9,0 m do obytného územia BI 03; z uvedenej navrhovanej komunikácie napojiť aj bytový dom - plochu doplniť vhodnou zeleňou	
BH 02	Obytné územie - bytový dom	- rešpektovať plochu existujúceho bytového domu - parkovanie a odstavenie vozidiel zabezpečiť v rámci vlastného pozemku - plochu doplniť vhodnou zeleňou	
DP 01	Dopravná plocha - cesta III. triedy III/2132	- hlavná funkcia - verejnoprospešná plocha nadradenej dopravnej trasy - iné funkcie sú neprípustné - rešpektovať vymedzenú plochu cesty III. triedy - rešpektovať šírkové usporiadanie v súlade so stanovenou funkčnou triedou a kategóriou - mimo z. ú. rešpektovať OP - 20 m od osi vozovky, obojstranne	-
DP 02	Dopravná plocha - cesta III. triedy III/2148	- hlavná funkcia - verejnoprospešná plocha nadradenej dopravnej trasy - iné funkcie sú neprípustné - rešpektovať vymedzenú plochu cesty III. triedy - rešpektovať šírkové usporiadanie v súlade so stanovenou funkčnou triedou a kategóriou - mimo z. ú. rešpektovať OP - 20 m od osi vozovky, obojstranne	
DP 03	Dopravná plocha parkovisko	- hlavná funkcia - parkovanie a odstavenie vozidiel - rešpektovať vymedzenú verejnoprospešnú funkciu - parkovaciú plochu doplniť vhodnou zeleňou - stromy, 1 strom/ 6 park. miest	
DP 04	Dopravná plocha Parkovisko - Jasenská dolina	- hlavná funkcia - parkovanie a odstavenie vozidiel - rešpektovať vymedzenú verejnoprospešnú funkciu - parkovaciú plochu doplniť vhodnou zeleňou - stromy, 1 strom/ 6 park. miest	
IR 01	Individuálna rekreácia - navrhované chaty Jasenská dolina	- hlavná funkcia rekreácia - individuálne chaty; ostatné funkcie sú neprípustné - neprípustné provizórne stavby a samostatné hospodárske objekty - max. ubytovacia kapacita celého komplexu - 36 lôžok - neprípustné je zvyšovať ubytovacie kapacity - max. výška objektu – 1 NP+podkrovie - max.zastavanosť pozemku - 50% - pri výstavbe použiť prírodné materiály a objekty komplexu výrazovo a materiálovo spriazniť - rešpektovať hlavnú pešiu a cyklistickú trasu v doline - rešpektovať existujúcu komunikáciu kategórie C3 MO 6,0/40 o min šírke dopravného priestoru = 6,0 m - objekty komplexu osadiť min. 6,0 m od hrany existujúcej komunikácie - medzi objektmi a komunikáciou vybudovať peší chodník o min. š= 2,0 m - parkovacie a odstavné plochy riešiť v rámci vlastného pozemku - v PD pre územné a stavebné konanie riešiť pre územie projekt sadových úprav, ktorý je potrebné odsúhlasiť s orgánom štátnej ochrany prírody - pri obnove vegetácie uplatňovať dreviny spoločenstiev charakteristických pre danú lokalitu - v celom území zabezpečiť dominantnosť prírodného prostredia - rešpektovať OP NP Veká Fatra - rešpektovať hranicu CHVO Veľká Fatra - rešpektovať OP a biokoridor potoka Vôdky = 6,0m; nezasahovať do neho žiadnou stavebnou činnosťou	
IR 02	Individuálna rekreácia - existujúca chata	- hlavná funkcia – rekreácia v extenzívnej forme – individuálna chata; ostatné funkcie sú neprípustné - rešpektovať existujúcu rekreačnú chatu - bez ďalšieho rozvoja, neprípustná výstavba nových rekreačných objektov, provizórnych stavieb a samostatných hospodárskych objektov	

Územný plán obce TURČIANSKE JASENO - **NÁVRH**

Označenie funkčnej plochy	Charakteristika funkčnej plochy	Regulatívy	
		Záväzné	Smerné
		- parkovacie a odstavné plochy riešiť v rámci vlastného pozemku - v celom území zabezpečiť dominantnosť prírodného prostredia - rešpektovať OP NP Veká Fatra - rešpektovať hranicu CHVO Veľká Fatra - rešpektovať OP lesa	
IR 03	Individuálna rekreácia - existujúce chaty Jasenská dolina	- hlavná funkcia – rekreácia v extenzívnej forme – individuálne chaty; ostatné funkcie sú neprípustné - rešpektovať existujúce rekreačné chaty s prístupom z Jasenskej doliny - bez ďalšieho rozvoja, neprípustná výstavba nových rekreačných objektov, provizórnych stavieb a samostatných hospodárskych objektov - parkovacie a odstavné plochy riešiť v rámci vlastného pozemku - pozemky chát neoplocovať - v celom území zabezpečiť dominantnosť prírodného prostredia - rešpektovať OP NP Veká Fatra - rešpektovať hranicu CHVO Veľká Fatra - rešpektovať OP lesa - rešpektovať OP potoka = 6,0m; nezasahovať do neho žiadnou stavebnou činnosťou	
IR 04	Individuálna rekreácia - existujúce a navrhované chaty Jasenská dolina	- hlavná funkcia – rekreácia v extenzívnej forme – individuálne chaty; ostatné funkcie sú neprípustné - rešpektovať existujúce rekreačné chaty - neprípustné provizórne stavby a samostatné hospodárske objekty - prípustné je umiestniť max. 2 nové chaty rodinného typu pre ICHR (8 lôžok) na pozemkoch priamo prístupných z hlavnej komunikácie - max. zastavaná plocha – 80 m²/chata - max. výška objektu – 2 NP - max. zastavanosť pozemku – 20% vrátane spevnených plôch - max. šírka priečelia so štítom = 6,0 m - použiť prírodné materiály a chaty výrazovo a materiálovo spriazniť - parkovacie a odstavné plochy riešiť v rámci vlastného pozemku - bez oplotenia tak, aby územie bolo priechodné pre migrujúcu zver - pri rozvoji územia v maximálnej miere rešpektovať existujúcu vzrastlú zeleň, - pri obnove vegetácie uplatňovať dreviny spoločenstiev charakteristických pre danú lokalitu - v celom území zabezpečiť dominantnosť prírodného prostredia - rešpektovať OP NP Veká Fatra - rešpektovať hranicu CHVO Veľká Fatra - rešpektovať OP lesa - výstavba v ochrannom pásme lesa je podmienená súhlasom orgánu štátnej správy lesného hospodárstva	
IR 05	Individuálna rekreácia - navrhované chaty Hlboká	- hlavná funkcia – rekreácia v extenzívnej forme – individuálne chaty; ostatné funkcie sú neprípustné - neprípustné provizórne stavby a samostatné hospodárske objekty - prípustné je umiestniť max. 4 nové chaty rodinného typu pre ICHR (max.32 lôžok) na pozemkoch priamo prístupných z hlavnej komunikácie - max. zastavaná plocha – 60 m²/chata - max. výška objektu – 1 NP + podkrovie - max. zastavanosť pozemku – 20% vrátane spevnených plôch - max. šírka priečelia so štítom = 6,0 m - použiť prírodné materiály a chaty výrazovo a materiálovo spriazniť - parkovacie a odstavné plochy riešiť v rámci vlastného pozemku - bez oplotenia tak, aby územie bolo priechodné pre migrujúcu zver - pri rozvoji územia v maximálnej miere rešpektovať existujúcu vzrastlú zeleň,	

Územný plán obce TURČIANSKE JASENO - **NÁVRH**

Označenie funkčnej plochy	Charakteristika funkčnej plochy	Regulatívy	
		Záväzná	Smerné
		- pri obnove vegetácie uplatňovať dreviny spoločenstiev charakteristických pre danú lokalitu - v celom území zabezpečiť dominantnosť prírodného prostredia - rešpektovať OP NP Veká Fatra - rešpektovať hranicu CHVO Veľká Fatra - rešpektovať OP a biokoridor potoka Vôdky = 6,0m; nezasahovať do neho žiadnou stavebnou činnosťou	
LS	Lesné spoločenstvá	- rešpektovať vymedzenú funkciu lesov a podmienky využitia lesov - rešpektovať OP lesov - rešpektovať Program starostlivosti o lesy - rešpektovať OP NP Veľká Fatra - rešpektovať CHVO Veľká Fatra - rešpektovať vodné zdroje a ich OP I° a II° - rešpektovať existujúce chaty a hospodárske objekty, neprípustná je ich nadstavba, prístavba a dostavba - neprípustná je akákoľvek výstavba, okrem objektov súvisiacich s hospodárskou funkciou - prípustné je umiestniť náučné chodníky, neuvažovať s miestami na piknik popri nich - rešpektovať existujúce objekty (chaty, účelové zariadenia pre poľnohospodársku a lesnú výrobu) - rešpektovať trasy existujúcich lesných ciest	
LR	Les rekreačný	- rešpektovať vymedzenú plochu ako rekreačný les, lesopark - základná funkcia - oddych, rekreácia; ostatné funkcie sú neprípustné - neprípustná je akákoľvek výstavba, okrem prvkov drobnej architektúry, rekreačného chodníka, - pri rozvoji územia v maximálnej miere rešpektovať existujúcu vzrastlú zeleň, - pri obnove vegetácie uplatňovať dreviny spoločenstiev charakteristických pre danú lokalitu - v celom území zabezpečiť dominantnosť prírodného prostredia - rešpektovať OP NP Veká Fatra - rešpektovať hranicu CHVO Veľká Fatra	
MF 01	Malé farmy - navrhované	- hlavná funkcia – rodinné farmy - bývanie + poľnohospodárske samozásobiteľstvo - v území je prípustné umiestniť max. 4 farmy - prípustná je výstavba hospodárskych stavieb súvisiacich s hlavnou funkciou vrátane bývania - max. zastavanosť pozemku – 10%, vrátane spevnených plôch a doplnkových stavieb - max. výška stavby 2 NP - min. veľkosť pozemku - 4.000 m² - pri výstavbe rešpektovať terénne danosti - zakázané sú rozsiahle terénne úpravy - stavby situovať tak, aby nenarúšali exponované pohľady v krajine - odstavenie a garážovanie vozidla na vlastnom pozemku - pri budovaní parkoviska uplatňovať koncept tzv .zeleného parkoviska - nepripustiť prevádzky hlučné, nehygienické a náročné na dopravu a parkovanie - v rámci územia ponechať dostatočný dopravný priestor pre umiestnenie komunikácie a TI, min. š=10,0 m - stavby situovať v blízkosti navrhovanej komunikácie, v areáli bývalého hospodárskeho dvora - prípustný je chov hospodárskych zvierat - max. 10 VDJ* na 1 farmu - vylúčený je chov kožušinových zvierat okrem králikov - neprípustný je veľkochov hospodárskych zvierat - územie zrevitalizovať a doplniť vhodnou drevinnou vegetáciou - územie oddeliť od obytného územia pásom izolačnej zelene - vysoká, nízka, stromovitá aj kríkovitá - o min. š=20,0 m	
MF 02	Malé farmy - navrhované lokalita Pod hájom	- hlavná funkcia – rodinné farmy - bývanie + poľnohospodárske samozásobiteľstvo - v území je prípustné umiestniť max. 3 farmy - prípustná je výstavba hospodárskych stavieb súvisiacich s hlavnou funkciou vrátane bývania - max. zastavanosť pozemku – 10%, vrátane spevnených plôch a doplnkových stavieb	

Územný plán obce TURČIANSKE JASENO - **NÁVRH**

Označenie funkčnej plochy	Charakteristika funkčnej plochy	Regulatívy	
		Záväzné	Smerné
		- max. výška stavby 2 NP - min. veľkosť pozemku - 4.000 m² - pri výstavbe rešpektovať terénne danosti - zakázané sú rozsiahle terénne úpravy - stavby situovať v blízkosti navrhovanej komunikácie tak, aby nenarúšali exponované pohľady v krajine - odstavenie a garážovanie vozidla na vlastnom pozemku - pri budovaní parkoviska uplatňovať koncept tzv .zeleného parkoviska - nepripustiť prevádzky hlučné, nehygienické a náročné na dopravu a parkovanie - v rámci územia ponechať dostatočný dopravný priestor pre umiestnenie komunikácie a TI, min. š=10,0 m - stavby situovať v blízkosti navrhovanej komunikácie - prípustný je chov hospodárskych zvierat - max. 10 VDJ* na 1 farmu - vylúčený je chov kožušinových zvierat okrem králikov - neprípustný je veľkochov hospodárskych zvierat - územie zrevitalizovať a doplniť vhodnou drevinnou vegetáciou	
OV 01	Plochy občianskej vybavenosti - existujúce	- hlavná funkcia –občianska vybavenosť, - prípustná je funkčná náplň súvisiaca so športom, školstvom, sociálnymi službami, obchodom, kultúrou, s hasičmi, iné funkcie sú neprípustné - max. zastavanosť územia – 60% - neprípustná je nadstavba a prístavba existujúceho objektu - v rámci vlastného pozemku zabezpečiť odstavné plochy pre motorové vozidlá v zodpovedajúcej kapacite - areál dotvoriť vhodnou vysokou aj nízkou, stromovou aj kríkovou vegetáciou, prvkami drobnej architektúry, min. podiel zelených plôch - 30% územia - rešpektovať biokoridor a OP potoka Kalník = 6,0m	- lavičky, altánok
OV 02	Plochy občianskej vybavenosti - existujúce Penzión Hôrka	- hlavná funkcia – občianska vybavenosť a služby - iné funkcie sú neprípustné - neprípustné hlučné, nehygienické prevádzky a prevádzky náročné na dopravu - max. zastavanosť územia 50% - v rámci pozemku zabezpečiť odstavné plochy pre motorové vozidlá v zodpovedajúcej kapacite - pri budovaní parkoviska uplatňovať Stratégiu adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy - tzv. zelené parkovisko - zeleň v území zrevitalizovať a doplniť - areál doplniť ihriskami, prvkami drobnej architektúry - rešpektovať OP cintorína	- existujúci objekt -penzión - lavičky, altánok
OV 03	Plochy občianskej vybavenosti - navrhované, dom smútku	- hlavná funkcia – občianska vybavenosť - dom smútku - rešpektovať vymedzenú funkciu, iné funkcie sú neprípustné - max zastavanosť územia 80%, vrátane spevnených a parkovacích plôch - max. výška objektu - 1 NP - max. kapacita - 50 stoličiek - architektúru objektu prispôbiť okolitej krajine tak, aby nenarúšala pohľadový horizont - pozemok neoplocovať	-
OV 04	Plochy občianskej vybavenosti - navrhované lokalita Závoz	- hlavná funkcia – občianska vybavenosť, obchod, služby - prípustné je umiestniť drobnú výrobu súvisiacu so spracovaním poľnohospodárskych produktov - iné funkcie sú neprípustné - neprípustné hlučné, nehygienické prevádzky a prevádzky náročné na dopravu - max. zastavanosť územia 50% - max. podlažnosť 1 NP+ podkrovia - existujúci objekt zrevitalizovať na požadovanú funkciu tak, aby svojim vzhľadom nenarúšal celkovú harmóniu	- predaj poľnohospodárskych výrobkov z rodinných fariem a regionálnych výrobkov, napr. výrobkov z mlieka, ap.

Územný plán obce TURČIANSKE JASENO - **NÁVRH**

Označenie funkčnej plochy	Charakteristika funkčnej plochy	Regulatívy	
		Záväzné	Smerné
		- priestoru - v rámci pozemku zabezpečiť odstavné plochy pre motorové vozidlá v zodpovedajúcej kapacite - parkovacie plochy doplniť vhodnou zeleňou - stromy, 1 strom/ 6 park. miest - pozemok doplniť vhodnou stromovitou a kríkovitou zeleňou - areál doplniť detským ihriskom a prvkami drobnej architektúry	- sušiareň ovocia, spracovanie džemov a muštov, pekáreň, ap.
OV 05	Plochy existujúcej a navrhovanej občianskej vybavenosti - areál MŠ	- hlavná funkcia –občianska vybavenosť - neprípustné sú akékoľvek iné funkcie, okrem funkcie súvisiacej so školstvom - max. zastavanosť územia – 60% - prípustná je prístavba existujúceho objektu MŠ - max. výška objektu - 1 NP+podkrovia - areál dotvoriť vhodnou vysokou aj nízkou, stromovou aj kríkovou vegetáciou	-
OV 06	Plochy existujúcej občianskej vybavenosti - areál evanjelického kostola	- hlavná funkcia –občianska vybavenosť - neprípustné sú akékoľvek iné funkcie - rešpektovať areál evanjelického kostola a fary - rešpektovať podmienky ochrany národnej kult. pamiatky - kostola - rešpektovať kostol ako dominantu územia - rešpektovať solitér zelene - starú lipu v blízkosti kostola - prípustná je prístavba fary - max. zastavanosť pozemku fary - 30% - parkovacie plochy zabezpečiť v rámci vlastného pozemku - areál dotvoriť vhodnou zeleňou	-
OV 07	Plochy existujúcej občianskej vybavenosti - dom kultúry+OÚ	- hlavná funkcia – občianska vybavenosť verejnoprospešná - iné funkcie sú neprípustné - neprípustné hlučné, nehygienické prevádzky a prevádzky náročné na dopravu - max. zastavanosť pozemku 50% - v rámci vlastného pozemku zabezpečiť odstavné plochy pre motorové vozidlá v zodpovedajúcej kapacite - pri budovaní parkoviska uplatňovať koncept tzv. zeleného parkoviska - zeleň v území zrevitalizovať a doplniť - areál doplniť ihriskami, prvkami drobnej architektúry	- dom kultúry, obecný úrad, obchod
OV 08	Plochy existujúcej občianskej vybavenosti - hasičská zbrojnica	- hlavná funkcia – občianska vybavenosť - iné funkcie sú neprípustné	-
OV 09	Plochy existujúcej občianskej vybavenosti - areál kostola Sv. Margity	- hlavná funkcia –občianska vybavenosť - neprípustné sú akékoľvek iné funkcie - rešpektovať podmienky ochrany národnej kult. pamiatky- kostola s areálom - rešpektovať kostol ako dominantu územia	- kostol je vo vlastníctve obce a je využívaný ako kultúrny stánok - svadby, koncerty, kultúra, ap.
PK	Poľnohospodárska krajina	- rešpektovať prvky tvoriace prirodzenú krajinnú štruktúru - rešpektovať obmedzenia, vyplývajúce z ochrany prírody a krajiny (genofondové plochy, prvky územných systémov ekologickej stability) - rešpektovať všetky siete technickej infraštruktúry a ich ochranné pásma (siete VVN, VN, cintorín, vodných zdrojov, vodných tokov, ap.) - rešpektovať existujúcu vyhladkovú vežu v lokalite na Trní - v území je prípustné umiestniť vyhladkové veže v lokalitách Lovisko, Hradište, pri navrhovaných multifunkčných trasách a cyklotrasách; pri stavbe použiť prírodné materiály - drevo, kameň - rozhládne citlivo osadiť do prírodnej krajiny tak, aby nenarúšala svojou hmotou krajinné panorámy - neprípustná je akákoľvek iná výstavba - rešpektovať zosuvné územia, nezasahovať do nich žiadnou stavebnou činnosťou - udržiavať prípadne obnoviť ekostabilizačné prvky tvorené nelesnou drevinovou vegetáciou, porasty popri poľných	

Územný plán obce TURČIANSKE JASENO - **NÁVRH**

Označenie funkčnej plochy	Charakteristika funkčnej plochy	Regulatívy	
		Záväzné	Smerné
		- cestách a okolo vodných tokov, na hraniciach medzi honmi - účinne podporovať extenzívne lúčno-pasienkárске využívanie podhorských častí (najmä kosenie a prepásanie), odstraňovať nálety drevín, ponechávať významné solitéry v krajine - zachovať štruktúry ekotónu les/bezlesie ako dôležitého ekostabilizačného prvku v krajine - na trávnych porastoch s indikovanými potenciálnymi zosuvmi zachovať, prípadne vysadiť po vrstevnici viacúčelové vegetačné pásy, ktoré majú ekostabilizačnú funkciu - udržať mozaikovitý charakter využívania krajiny: striedanie plôšok maloblokovej pôdy, stromovej, krovinnej a bylinnej vegetácie, trávnych porastov, sádov s prítomnosťou starých hospodárskych budov - zvyšovať diverzitu agrárnych ekosystémov rozčlenením veľkoblokovej ornej pôdy na mozaiku maloblokových polí, medzí, vetrolamov, stromoradií, drevinnej vegetácie, trvalých trávnych porastov a mokradí - systematicky monitorovať a odstraňovať, nerozširovať nepôvodné a invázne druhy rastlín - zamedziť ďalšej fragmentácii brehových porastov (vypíľovanie, vypaľovanie, presekávanie, zavážanie odpadmi), ktorá podporuje šírenie inváznych druhov rastlín v území - rešpektovať trasy existujúcich poľných ciest, existujúcich a navrhovaných cyklistických, peších a multifunkčných rekreačných trás, náučných chodníkov - rešpektovať vodné toky aj s brehovými porastmi - rešpektovať plochy existujúcich sádov - krajinu obhospodarovať tak, aby sa v území zadržalo čo najviac vody	
PP 01	Pešie plochy a priestranstvá - navrhované	- rešpektovať vymedzenú funkciu - v území uprednostňovať prioritu pešieho pohybu - dopravu redukovat' na obslužnú a zásobovanie - v území rešpektovať zastávku hromadnej dopravy s obratiskom - rešpektovať solitér zelene (vřba) - plochu dotvoriť zeleňou	
PP 02	Pešie plochy - navrhované	- rešpektovať vymedzenú funkciu - v území uprednostňovať prioritu pešieho pohybu	
PO 01	Protipovodňové opatrenie	- rešpektovať navrhovanú plochu suchého poldra pre protipovodňové opatrenie na potoku Kalník - výstavbu a jej technické riešenie odsúhlasiť so správcom toku	
PV 01	Poľnohospodárska výroba - poľnohospodárske družstvo	- základná funkcia – poľnohospodárska výroba - prípustná funkcia - služby súvisiace so základnou funkciou - zvýšenie kapacity chovu hospodárskych zvierat v areáli PD Sklabiňa je podmienené hodnotením vplyvov na životné prostredie s preukázaním, že nebudú prekročené platné hygienické limity pre obytné územie - v živočíšnej výrobe zavádzať technológie zodpovedajúce hyg.-ekolog. požiadavkám ochrany ŽP - parkovacie a odstavné plochy pre motorové vozidlá riešiť v rámci areálu - územie oddeliť od obytného územia pásom vhodnej izolačnej zelene - vysoká, nízka zeleň, stromy aj kríky po vnútornom obvode areálu - územie zrevitalizovať a dotvoriť vhodnými zelenými plochami - min.30% z plochy areálu	
PV 02	Poľnohospodárska výroba	- rešpektovať vymedzenú funkciu - poľné hnojisko - udržiavať vo vyhovujúcom technickom stave, minimalizovať nepriaznivé vplyvy na okolité prostredie	
RU 01	Rekreačné územie - navrhované	- hlavná funkcia – oddych, rekreácia v extenzívnej forme - individuálne chaty; ostatné funkcie sú neprípustné - neprípustné provizórne stavby a samostatné hospodárske objekty - prípustná výstavba max. 10 chat rodinného typu pre ICHR (60 lôžok) v rozptyle - max. zastavaná plocha – 65 m²/chata - max. výška objektu - 1 NP + podkrovia - max. zastavanosť územia - 20%, vrátane komunikácií a spevnených plôch - min. podiel zelene - 80%	v max. miere zachovať existujúcu drevitú vegetáciu, vylúčiť výsadbu v prostredí nepôvodných druhov rastlín

Územný plán obce TURČIANSKE JASENO - **NÁVRH**

Označenie funkčnej plochy	Charakteristika funkčnej plochy	Regulatívy	
		Záväzné	Smerné
		- max. šírka priečelia so štítom = 8,0 m - stavby orientovať štítom do ulice - objekty osadiť na uličnú čiaru - použiť prírodné materiály a chaty výrazovo a materiálovo spríbuzniť - bez oplotenia tak, aby územie bolo priechodné pre migrujúcu zver - v území ponechať dostatočný dopravný priestor na prístupovú komunikáciu, min. š = 9,0 m - rešpektovať existujúce a navrhované cyklistické a multifunkčné rekreačné trasy - rešpektovať OP Národného parku Veľká Fatra - rešpektovať hranicu CHVO Veľká Fatra	
RU 02	Rekreačné územie - existujúce a navrhované Pod Buňovicou	- hlavná funkcia - rekreácia, šport; ostatné funkcie sú neprípustné - neprípustná výstavba provizórnych stavieb a samostatných hospodárskych objektov - prípustná je prístavba a nadstavba existujúceho obslužného objektu k lyžiarskemu vleku ako objektu vybavenosti (ubytovanie, stravovanie, ap.) - v rámci objektu vybavenosti je prípustné umiestniť pohotovostné ubytovanie - max. kapacita - 8 lôžok - max. výška objektu - 1 NP+podkrovie - prestrešenie - šikmá strecha - pozemok neoplocovať - v rámci pozemku riešiť plochu statickej dopravy (parkovisko k lyžiarskemu vleku) - parkovacia plochu doplniť vhodnou zeleňou - stromy, 1 strom/ 6 park. miest - min. podiel zelene v území - 40%	- v max. miere zachovať existujúcu drevitú vegetáciu, vylúčiť výsadbu v prostredí nepôvodných druhov rastlín
RU 03	Rekreačné územie - navrhované Jasenská dolina	- hlavná funkcia - rekreácia, služby súvisiace s hlavnou funkciou - ostatné funkcie sú neprípustné - bez ďalšieho rozvoja, neprípustná výstavba nových rekreačných objektov, provizórnych stavieb a samostatných hospodárskych objektov - rešpektovať existujúci stavbu - penzión (Lysec) - max. kapacita penziónu - 25 lôžok, 50 stoličiek - max. výška objektu - 2 NP + podkrovie - max. zastavanosť územia - 40% - parkovanie riešiť v rámci vlastného pozemku v požadovanej kapacite, pri budovaní parkoviska rešpektovať Stratégiu adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy - parkovacia plocha doplniť vhodnou zeleňou - stromy, 1 strom/ 6 park. miest - rešpektovať OP NP Veká Fatra - rešpektovať hranicu CHVO Veľká Fatra - rešpektovať OP lesa - výstavba v ochrannom pásme lesa je podmienená súhlasom orgánu štátnej správy lesného hospodárstva	- reštaurácia, bufet - v max. miere zachovať existujúcu drevitú vegetáciu, vylúčiť výsadbu v prostredí nepôvodných druhov rastlín
RU 04	Rekreačné územie - navrhované Jasenská dolina	- hlavná funkcia – rekreácia a oddych; ostatné funkcie sú neprípustné - doplnková funkcia - nenáročné športoviská v prírode - v území je neprípustná výstavba akýchkoľvek stavieb okrem športovísk - max. zastavanosť územia - 40% - v území je prípustné umiestniť piknikové a športové plochy - pri rozvoji územia v maximálnej miere rešpektovať existujúcu vzrastlú zeleň, - pri obnove vegetácie uplatňovať dreviny spoločenstiev charakteristických pre danú lokalitu - v celom území zabezpečiť dominantnosť prírodného prostredia - rešpektovať biokoridor a OP potoka = 6,0m; nezasahovať do neho žiadnou stavebnou činnosťou - rešpektovať OP NP Veká Fatra - rešpektovať hranicu CHVO Veľká Fatra	- v max. miere zachovať existujúcu drevitú vegetáciu, vylúčiť výsadbu v prostredí nepôvodných druhov rastlín

Územný plán obce TURČIANSKE JASENO - **NÁVRH**

Označenie funkčnej plochy	Charakteristika funkčnej plochy	Regulatívy	
		Záväzné	Smerné
SP 01	Športové plochy s vybavenosťou a zeleňou - navrhované	- rešpektovať vymedzenú športovú funkciu - ostatné funkcie sú neprípustné - v území je prípustné umiestniť plochy pre šport - ihriská - prípustné je umiestnenie zariadenia vybavenosti v polohe pri existujúcej komunikácii, súvisiacej s hlavnou funkciou; v rámci objektu riešiť hygienické zázemie pre športový areál - v rámci územia riešiť parkovacie plochy parkovaciu plochu doplniť vhodnou zeleňou - stromy, 1 strom/ 6 park. miest - rešpektovať plochu pre navrhovanú čerpaciu stanicu kanalizácie	- futbal, multifunkčné ihrisko, volejbal, basketbalový kôš, tenisový kurt, ap. -
SP 02	Športové plochy s vybavenosťou a zeleňou - existujúce	- hlavná funkcia – šport, rekreácia; ostatné funkcie sú neprípustné - rešpektovať vymedzenú funkciu - lyžiarsky vleč a zjazdová trať - územie v lete využívať na poľnohospodársku funkciu - v území je neprípustná výstavba akýchkoľvek stavieb	
VT 01	Vodné toky vrátane sprievodnej zelene	- rešpektovať všetky vodné toky v území ako hydricko -terestrické biokoridory miestneho významu - nezasahovať do nich žiadnou stavebnou, resp. inou nevhodnou činnosťou - v extraviláne zachovať prírodný charakter vodných tokov a sprievodnú zeleň - rešpektovať OP vodných tokov - potok Kalník - 10,0 m a ostatných tokov v území - 6,0 m od brehovej čiary	-
ZC 01	Zeleň cintorína + cintorín	- rešpektovať vymedzenú funkciu cintorína - ostatné funkcie sú neprípustné - areál doplniť vhodnou zeleňou a lavičkami - v blízkosti cintorína vybudovať parkovisko v súlade s STN - parkovaciu plochu doplniť vhodnou zeleňou - stromy, 1 strom/ 6 park. miest	-
ZC 02	Zeleň cintorína + cintorín	- rešpektovať vymedzenú funkciu cintorína - ostatné funkcie sú neprípustné - areál doplniť vhodnou lavičkami - v blízkosti cintorína vybudovať parkovisko v súlade s STN - parkovaciu plochu doplniť vhodnou zeleňou - stromy, 1 strom/ 6 park. miest - rešpektovať areál NKP - kostol Sv. Margity	-
ZI 01	Zeleň izolačná - existujúca	- rešpektovať plochu existujúcej izolačnej zelene medzi Horným dvorom PD a občianskou vybavenosťou OV 06 - plochu zrevitalizovať a dosadiť vhodnou drevitou vegetáciou - pri výsadbe zelene používať pôvodné druhy vegetácie - rešpektovať existujúcu komunikáciu do územia PV01, BI11 a IR01	
ZI 02	Zeleň izolačná - navrhovaná	- rešpektovať plochu navrhovanej izolačnej zelene medzi Horným dvorom PD a obytným územím BI 07 - na ploche vysadiť hustú zmiešanú drevitú vegetáciu, listnatú a ihličnatú, vysokú aj nízku - pri výsadbe zelene používať pôvodné druhy vegetácie - rešpektovať existujúcu komunikáciu do územia PV01, BI11 a IR01	
ZI 03	Zeleň izolačná a sprievodná	- rešpektovať vymedzenú sprievodnú zeleň vodného toku	
ZS 01	Zeleň sádov - navrhovaná	- rešpektovať plochy poľnohospodárskej pôdy s odporúčaným využitím na produkčný ovocný sad - základná funkcia –produkčná, ekologická - neprípustná je výstavba akýchkoľvek stavieb - doplniť vhodné ovocné spoločenstvá - zavádzať tradičné (ekologické) formy hospodárenia	- sklad, chatka, pivnica, hospod. objekt
ZS 02	Zeleň sádov - navrhovaná lokalita Hôrky	- plochy poľnohospodárskej pôdy s odporúčaným využitím na produkčný ovocný sad - základná funkcia –produkčná, ekologická - neprípustná je výstavba akýchkoľvek stavieb - rešpektovať drevenú zvoničku ako pamätihodnosť obce - vysadiť vhodné ovocné spoločenstvá - zavádzať tradičné (ekologické) formy hospodárenia - rešpektovať pešie prepojenia do Dolného Jasena	-

Územný plán obce TURČIANSKE JASENO - **NÁVRH**

Označenie funkčnej plochy	Charakteristika funkčnej plochy	Regulatívy	
		Záväzné	Smerné
ZU 01	Zmiešané územie - výroba + OV, - navrhované	- hlavná funkcia - výrobné služby a prevádzky, administratíva - prípustná funkcia - občianska vybavenosť; ostatné funkcie sú neprípustné - územie je potrebné pred začatím akejkoľvek výstavby preveriť podrobným riešením formou ÚPN-Z alebo urbanistickej štúdiou - max. zastavanosť územia - 70%, vrátane spevnených plôch - min. plochy zelene - 30% - v rámci územia je potrebné navrhnuť dostatočný počet parkovísk v súlade s STN - parkovaciu plochu doplniť vhodnou zeleňou - stromy, 1 strom/ 6 park. miest - v rámci územia umiestniť plochu pre zberný dvor - územie oddeliť od obytného územia pásom izolačnej zelene - vysoká, nízka, stromovitá aj kríkovitá - o min. š=20,0 m	- malé výrobné areály
ZU 02	Zmiešané územie s občianskou vybavenosťou a bývaním - na pozemkoch s pôvodnou parceláciou -navrhované Dolné Jaseno	- rešpektovať postupnú transformáciu územia na ťažiskový priestor časti obce - základná funkcia - občianska vybavenosť (obchod, reštaurácia, nevýrobné služby, drobná remeselná výroba) v samostatných, objektoch, resp. v objektoch s možnosťou bývania - prípustná funkcia - bývanie; ostatné funkcie sú neprípustné - pri novostavbách a zmenách stavieb rešpektovať prevládajúci charakter okolitej zástavby (stavebná čiara, výškové zónovanie, sklon, tvar a orientácia strechy), zachovať drobnú mierku stavieb a tvaroslovie regiónu - pri novostavbách a prestavbách zosúladiť vzhľad objektov tak, aby vytvárali centrotvornú architektúru pri rešpektovaní mierky územia - odstavenie a garážovanie vozidla riešiť na vlastnom pozemku - max. zastavanosť pozemku – 60%, vrátane spevnených plôch a doplnkových stavieb - max. výška stavby 2 NP - nepripustiť prevádzky hlučné, nehygienické a náročné na dopravu a parkovanie - v území rešpektovať existujúcu komunikáciu - cestu III. triedy a ostatné miestne komunikácie, ako aj dopravné napojenie do obytného územia - rešpektovať trasu telekomunikačného kábla - rešpektovať biokoridor a OP potoka Kalník = 6,0 m - rešpektovať plochu existujúcej trafostanice	- OV v parteri objektu, bývanie na poschodí - územie doplniť vhodnou zeleňou s parkovými úpravami
ZU 03	Zmiešané územie s občianskou vybavenosťou a bývaním - na pozemkoch s pôvodnou parceláciou -navrhované Horné Jaseno	- rešpektovať postupnú transformáciu územia na ťažiskový priestor časti obce - základná funkcia - občianska vybavenosť (obchod, reštaurácia, nevýrobné služby, drobná remeselná výroba) v samostatných, objektoch, resp. v objektoch s možnosťou bývania - prípustná funkcia - bývanie; ostatné funkcie sú neprípustné - pri novostavbách a zmenách stavieb rešpektovať prevládajúci charakter okolitej zástavby (stavebná čiara, výškové zónovanie, sklon, tvar a orientácia strechy), zachovať drobnú mierku stavieb a tvaroslovie regiónu - pri novostavbách a prestavbách zosúladiť vzhľad objektov tak, aby vytvárali centrotvornú architektúru pri rešpektovaní mierky územia - odstavenie a garážovanie vozidla riešiť na vlastnom pozemku - max. zastavanosť pozemku – 60%, vrátane spevnených plôch a doplnkových stavieb - max. výška stavby 2 NP - nepripustiť prevádzky hlučné, nehygienické a náročné na dopravu a parkovanie - v území rešpektovať existujúcu komunikáciu - cestu III. triedy a ostatné miestne komunikácie, ako aj dopravné napojenie do obytného územia - rešpektovať trasu telekomunikačného kábla - rešpektovať biokoridor a OP potoka Kalník = 6,0 m - rešpektovať plochu existujúcej trafostanice	- OV v parteri objektu, bývanie na poschodí - územie doplniť vhodnou zeleňou s parkovými úpravami
ZU 04	Zmiešané územie -	- hlavná funkcia - bývanie v rodinných domoch - prípustná funkcia - individuálna chatová rekreácia, občianska vybavenosť; ostatné funkcie sú neprípustné	- malé výrobné areály

Územný plán obce TURČIANSKE JASENO - **NÁVRH**

Označenie funkčnej plochy	Charakteristika funkčnej plochy	Regulatívy	
		Záväzné	Smerné
	bývanie + rekreácia - navrhované	- nepripustné sú provizórne stavby a samostatné hospodárske objekty - max. výška objektu - 1 NP + podkrovie - max. zastavaná plocha – 150 m²/RD alebo chatu - max. šírka priečelia so štítom = 8,0 m - stavby orientovať štítom do ulice - objekty RD resp. ICH osadiť na uličnú čiaru - použiť prírodné materiály a chaty výrazovo a materiálovo spriazniť - max. zastavanosť pozemku – 30% vrátane spevnených plôch - min. plochy zelene - 70% - bez oplotenia tak, aby územie bolo priechodné pre migrujúcu zver - parkovanie riešiť v rámci vlastných pozemkov - koncept tzv. zeleného parkoviska - v území rešpektovať navrhovanú komunikáciu do rekreačného územia RU 02 o min š. dopravného priestoru = 9,0 m - rešpektovať cyklistickú a multifunkčnú vychádzkovú trasu - v území sa nachádza opustená skládka bez prekrytia, ktorá je environmentálnou záťažou; pred akoukoľvek výstavbou je potrebné dať spracovať geologický posudok	
ZV 01	Zeleň verejná - existujúca	- rešpektovať vymedzenú plochu verejnej zelene - ostatné funkcie sú neprípustné - prípustné je umiestniť prvky drobnej architektúry - lavičky, altánok, infotabuľa ap. - rešpektovať biokoridor a OP potoka Kalník = 10,0 m - rešpektovať plochu existujúcej trafostanice	
ZV 02	Zeleň verejná - existujúca	- rešpektovať vymedzenú plochu verejnej zelene - ostatné funkcie sú neprípustné - prípustné je umiestniť detské ihrisko a prvky drobnej architektúry - lavičky, altánok, infotabuľa ap. - plochu doplniť vzrastlou zeleňou (stromy, kríky)	
ZV 03	Zeleň verejná - existujúca Pri penzióne Hôrka	- rešpektovať vymedzenú plochu verejnej zelene s drobnou športovou vybavenosťou ako verejnoprospešnej stavby - neprípustná je výstavba akýchkoľvek stavieb okrem dopravných plôch - parkovisko a stavieb súvisiacich so športom - max. zastavanosť parkoviskom - 10% z plochy - parkovacia plocha doplniť vhodnou zeleňou - stromy, 1 strom/ 6 park. miest - prípustné je umiestniť ihriská, prvky drobnej športovej vybavenosti a prvky drobnej architektúry - lavičky, altánok, infotabuľa ap. - plochu doplniť vzrastlou zeleňou (stromy, kríky)	
ZV 04	Zeleň verejná - existujúca	- rešpektovať vymedzenú plochu verejnej zelene - rešpektovať prístupové komunikácie do územia MF 02, BI 01, BI 05 - prípustné je umiestniť prvky drobnej architektúry - zeleň zrevitalizovať	
ZV 05	Zeleň verejná - navrhovaná	- rešpektovať vymedzenú plochu verejnej zelene - ostatné funkcie sú neprípustné - prípustné je umiestniť prvky drobnej architektúry - lavičky, altánok, infotabuľa ap. - rešpektovať biokoridor a OP potoka Kalník = 6,0 m - rešpektovať navrhovanú prístupovú komunikáciu do územia MF 02 a BI 05	
ZV 06	Zeleň verejná - navrhovaná	- rešpektovať plochu navrhovanej parkovej verejnej zelene - prípustná je funkcia - oddych, rekreácia; ostatné funkcie sú neprípustné - umiestnenie akýchkoľvek stavieb je podmienené spracovaním UPN-Z, resp. UŠ spolu s plochou BI 04 na výškopise, vzhľadom na terénne danosti územia - min. šírka zeleného pásu = 30,0 m - v zeleni situovať hlavné pešie prepojenie medzi Dolným a Horným Kalníkom - v zeleni je prípustné umiestniť detské ihriská, rozhľadňu, športoviská v prírode, piknikové posedenia, multifunkčnú	

Územný plán obce TURČIANSKE JASENO - **NÁVRH**

Označenie funkčnej plochy	Charakteristika funkčnej plochy	Regulatív	
		Záväzná	Smerné
		vychádzkovú trasu, ap.	
ZV 07	Zeleň verejná - navrhovaná	- rešpektovať vymedzenú plochu verejnej zelene - ostatné funkcie sú neprípustné - prípustné je umiestniť prvky drobnej architektúry - lavičky, altánok, infotabuľa ap. - v rámci územia riešiť parkovacie plochy, pri budovaní parkoviska uprednostňovať tzv. "zelené parkoviská" - parkovacia plocha doplniť vhodnou zeleňou - stromy, 1 strom/ 6 park. miest - rešpektovať OP cintorína; neumiestňovať v ňom žiadne stavby okrem detského ihriska	
ZV 08	Zeleň verejná - navrhovaná	- rešpektovať vymedzenú plochu verejnej zelene - ostatné funkcie sú neprípustné - neprípustná je výstavba akýchkoľvek stavieb - prípustné je umiestniť prvky drobnej architektúry - lavičky, altánok, ap. - rešpektovať biokoridor a OP potoka Kalník = 6,0 m	

*VDJ - veľká dobyčcia jednotka - 500 kg živej hmotnosti

(zdroj: Zásady chovu hospodárskych zvierat v intraviláne a extraviláne obcí Slovenskej republiky, Ministerstvo pôdohospodárstva SR, október 1992)

Poznámka:

Do výmery zelene môže byť v prípade bytových budov a budov pre občianske vybavenie, resp. výrobné prevádzky, zarátaná aj plocha zelenej strechy alebo zelenej fasády, a to nasledovne:

- 1) započítateľná plocha zelenej strechy = 2/3 jej skutočnej plochy,
- 2) započítateľná plocha ucelenej zelenej fasády = 1/2 jej skutočnej plochy.

C.3 Zásady a regulatívy pre umiestnenie bývania a rekreácie**1) Bývanie**

- a) obytné územie zahŕňa existujúce a navrhované plochy bývania, vrátane občianskej vybavenosti, zelene, komunikácií a technickej infraštruktúry zabezpečujúcej jeho obsluhu,
- b) existujúce plochy bývania využívať na základnú funkciu obytnú a doplnkovú funkciu občianskej vybavenosti a oddychu, v rozsahu neobmedzujúcim hlavnú funkciu, služby je možné umiestniť len také, ktoré svojimi vplyvmi neohrozia zdravé bývanie a pohodu bývania,
- c) novonavrhovanú obytnú výstavbu umiestňovať na plochách navrhovaných v ÚPN, s uprednostnením umiestnenia v zastavanom území obce, ktoré je určené hranicou k 01.01.1990,
- d) pri umiestňovaní jednotlivých stavieb (hlavne obytných) rešpektovať všeobecne platné požiadavky na ochranu pred hlukom, vibráciami, prašnosťou, emisiami, pachovými zložkami, fugitívnymi emisiami....tak, aby ich umiestňovanie bolo vždy v súlade s platnými požiadavkami na životné prostredie, kvalitu a pohodu bývania v oblasti ochrany, podpory a rozvoja verejného zdravia a verejného zdravotníctva,
- e) navrhovaná obytná výstavba – prevažne vo forme IBV - bude nadväzovať na existujúcu, s dôrazom na skompaktnenie urbanistickej štruktúry; v rámci obytného územia je prípustná dostavba prieluk pri rešpektovaní pôvodnej zástavby,
- f) v rámci obytného územia sa pripúšťa chov drobných hospodárskych zvierat pri dodržaní hygienických podmienok a všeobecne platných noriem,
- g) v obytnom území nie je prípustný chov veľkých hospodárskych zvierat a je vylúčený chov kožušinových zvierat,
- h) v rámci jednotlivých parciel RD je možné realizovať drobné stavby na hospodárske účely, ktoré je neprípustné umiestniť na uličnú čiaru,
- i) spôsob zástavby musí umožniť dobré prevetranie, preslnenie a presvetlenie, vhodné dopravné riešenie a pripojenie na siete a zariadenia technického vybavenia územia, v obytnom území je neprípustné umiestňovať výrobné zariadenia a výrobné prevádzky, služby v obytnom území umiestňovať zásadne len tie, ktoré majú charakter osobných služieb, ktoré svojimi vplyvmi v žiadnom prípade neohrozia zdravé bývanie a pohodu bývania,
- j) v území zabezpečiť podmienky na upevňovanie zdravia zriaďovaním zelene, výstavbou zariadení na pohybovú aktivitu, rekreáciu a oddych,
- k) v obytnom území nie je prípustné zriadiť žiadne závadné výrobné a iné prevádzky, služby a funkcie, ktoré budú mať negatívny vplyv na kvalitu bývania a zaťažovali by aj rekreačné využívanie územia, najmä aktivitami produkujúcimi nadmerný hluk, zápach, prašnosť a ktoré by si vyžadovali pravidelnú alebo aj občasnú dopravnú obsluhu ťažkou dopravou alebo funkcie spôsobujúce estetické závary v území.
- l) v existujúcich obytných plochách:
 - 1) sa pripúšťa výstavba izolovaných RD – max.2 nadzemné podlažia s možnosťou podpivničenia, alebo bez podpivničenia
 - 2) prestrešenie prispôbiť okolitej zástavbe (sklon, výška hrebeňa, orientácia štítov)
 - 3) maximálna zastavanosť pozemku vrátane doplnkových stavieb, hospodárskych a obslužných častí a prislúchajúcich spevnených plôch - 40%
 - 4) novonavrhované RD umiestniť na stavebnú čiaru susediacich objektov
- m) v navrhovaných obytných plochách:
 - 1) sa pripúšťa výstavba RD (izolované, radové, átriové) - max. 2 nadzemné podlažia s možnosťou podpivničenia, alebo bez podpivničenia
 - 2) prestrešenie je prípustné šikmou, pultovou, plochou strechou, ale je ho potrebné riešiť jednotne pre jednotlivé stavebne ucelené územia (tvar strechy, sklon, výška hrebeňa, orientácia štítov)
 - 3) v max. možnej miere zjednotiť v jednotlivých stavebne ucelených územiach materiálové riešenie domov a oplotení od ulice
 - 4) maximálna zastavanosť pozemku vrátane doplnkových stavieb, hospodárskych a obslužných častí a prislúchajúcich spevnených plôch - 50%,
 - 5) min. veľkosť pozemku pod 1 RD - 800 m²
 - 6) dodržať uličnú čiaru – min. vzdialenosť prednej hrany stavby RD od okraja komunikácie, podľa lokality od 6 do 12 m
 - 7) oplotenie RD v križovatke pozemných komunikácií riešiť materiálovo a výškovo tak, aby bol zabezpečený rozhľad v križovatke (min. rozhľadový trojuholník)
 - 8) nepoužívať cudzie regionálne prvky pri architektúre stavieb

2) Rekreácia a šport:

- a) vybudovať športový areál v Dolnom Jasene, pri vstupe do obce - plochy pre loptové hry, s hygienickým zázemím
- b) v k. ú. obce dobudovať sieť cyklistických, bežeckých, peších príp. multifunkčných trás, prepojených do susedných k. ú.
- c) vybudovať rozhľadne v lokalite Lovisko a Hradište

- d) v časti poľnohospodárskej krajiny, na ploche lúk a pasienkov a pozdĺž miestnych tokov vytvoriť nenáročné vychádzkové trasy, s možnosťou umiestnenia oddychových miest, využiť existujúce poľné cesty, nenarušiť existujúce chránené lokality a biotopy; nové turistické a vychádzkové trasy, prípadne náučné chodníky viesť po účelových komunikáciách
- e) využiť lúky a pasienky pre rozvoj agroturistiky a ekoturistiky, s možnosťou zamerania na chov koní, hipoturistiky a rekreačný jazdecký šport
- f) vytvárať a upravovať lyžiarske bežecké trate vo voľnej krajine, ktoré sú totožné s navrhovanými multifunkčnými vychádzkovými trasami pre letnú sezónu, popr. s cyklistickými trasami
- g) rešpektovať existujúci a navrhovaný areál zimných športov v lokalite Na Buňovici

C.4 Zásady a záväzné regulatívy umiestnenia občianskeho vybavenia

- a) zachovať súčasné plochy zariadení občianskej vybavenosti a naďalej ich v čo najväčšej možnej miere využívať na pôvodnú funkciu
- b) navrhované objekty občianskej vybavenosti situovať pri hlavných peších komunikáciách, chodníkoch a centrálnych peších plochách s možnosťou napojenia na obslužné komunikácie
- c) v rámci ťažiskových priestorov obce, v rámci funkčne zmiešaného územia, postupne umiestňovať centrotvornú vybavenosť, rešpektovať mierku okolitého prostredia a výškovú zonáciu
- d) prípustné je umiestnenie zariadení OV a služieb aj v rámci obytnej štruktúry ako zmenu využitia existujúcich objektov na bývanie, resp. novostavby
- e) sociálne zariadenia je možné umiestniť v rámci plôch, určených pre občiansku vybavenosť a bývanie,
- f) charakter objektov OV zamerať na potreby obyvateľov obce, ako aj na rozvoj cestovného ruchu
- g) dobudovať chýbajúcu športovo-rekreačnú vybavenosť, vybavenosť v oblasti sociálnych a nevýrobných služieb a tiež v oblasti rekreácie a cestovného ruchu

Z návrhu vyplýva potreba dobudovania občianskej vybavenosti a preto navrhujeme:

- h) objekt MŠ rozšíriť na predpokladaný nárast obyvateľstva v návrhovom období
- i) objekt kultúrneho domu v Dolnom Jasene využiť športové, kultúrne a spoločenské aktivity hlavne pre mládež, resp. časť využiť ako denný stacionár pre starších spoluobčanov
- j) dobudovať areál kultúrneho domu v Hornom Jasene pre využitie na kultúrno-spoločenské a športové aktivity
- k) vybudovať dom smútku pri cintoríne v Dolnom Jasene
- l) v navrhovaných obytných územiach rezervovať plochy pre vybudovanie ihrísk so športovou vybavenosťou pre deti a mládež rôznych vekových kategórií,
- m) doplniť služby súvisiace s rozvojom cestovného ruchu na úrovni miestnej ako aj regionálnej
- n) v Dolnom Jasene v území ZU 01 vybudovať zberné zariadenie na separovaný odpad (zhromažďovanie, predbežné triedenie, dočasné uloženie odpadu na účely prepravy do zariadenia na separovanie odpadov)

C.5 Zásady a záväzné regulatívy umiestnenia výroby

- a) rešpektovať navrhovanú plochu pre areál vybavenosti a služieb, s prípustnou nezávadnou výrobou, transformáciou časti Dolného dvora PD Sklabiňa
- b) na plochách areálu malých výrobných služieb umiestňovať prevádzky, ktoré nebudú mať negatívny vplyv na verejné zdravie, bez vykonávania činností s produkciou hluku, chemických látok a zmesí, ktoré by mohli negatívne pôsobiť na zdravie obyvateľov existujúcej obytnej zástavby
- c) v areáli malých výrobných služieb nepripustiť veľkovýrobu, vzhľadom na ochranu obytného územia, aby nedochádzalo k zhoršovaniu podmienok bývania, životného prostredia a poškodzovaniu zdravia obyvateľov obce
- d) v obytnom území nepripustiť hlučné a nehygienické prevádzky náročné na dopravu a parkovanie
- e) existujúce (areál hospodárskeho dvora) a navrhované výrobné územia odčleniť od bývania vhodnou izolačnou zeleňou
- f) výrobné prevádzky s možnými negatívnymi vplyvmi umiestniť v dostatočnej vzdialenosti od obytného a rekreačného územia
- g) pri umiestňovaní prevádzok malovýroby a prevádzok súvisiacich s malochovom hospodárskych zvierat rešpektovať ustanovenia platného zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v znení neskorších predpisov (v súčasnosti zákon č. 24/2006 Z.z.)
- h) zvýšenie kapacity chovu hospodárskych zvierat v areáli PD Sklabiňa je podmienené hodnotením vplyvov na životné prostredie s preukázaním, že nebudú prekročené platné hygienické limity pre obytné územie

C.6 Zásady a záväzné regulatívy umiestnenia verejného dopravného a technického vybavenia územia**C.6.1 Doprava**

- a) dodržať navrhovanú kostru dopravného riešenia v súlade s ÚPN-O Turčianske Jaseno, výkres č.4 Verejné dopravné vybavenie územia
- b) pri riešení vjazdov k objektom nesmie byť narušený odvodňovací systém cesty
- c) pri riešení všetkých navrhovaných komunikácií, vrátane účelových je potrebné v území rešpektovať navrhované funkčné triedy a kategórie, miestne komunikácie navrhovať v súlade s príslušnými platnými STN a technickými predpismi (v súčasnosti STN 73 61 10)
- d) pri výstavbe inžinierskych sietí, tieto viesť mimo cestný pozemok; v prípade, že toto nie je možné je potrebné preukázať nutnosť ich uloženia v telese cesty. Vo výnimočných prípadoch, ak bude nutné umiestniť siete do spevnenej časti komunikácie, je potrebné zrealizovať konečnú povrchovú úpravu na celom dotknutom úseku, min. však v šírke jedného jazdného pruhu komunikácie, kde sa uskutoční zásah do krytu
- e) v prípade zásahu do telesa cesty III. triedy, resp. do cestného pomocného pozemku, predložiť ďalší stupeň PD (pre územné rozhodnutie, stavebné povolenie) na vyjadrenie správcovi cesty III. triedy
- f) mimo sídelného útvaru obce, ktorý je ohraničený dopravnou značkou označujúcou začiatok a koniec obce, dodržať cestné ochranné pásma v zmysle platného zákona o pozemných komunikáciách (v súčasnosti zákon č.135/1961 Zb. v znení neskorších predpisov)
- g) stavby neumiestňovať v OP cesty III/2132 a v pásme prípustnej hladiny hluku; v prípade prekročenia povolenej hladiny hluku je výstavba možná len za podmienky realizácie opatrení na elimináciu nepriaznivých účinkov z dopravy na náklady investora stavby
- h) dopravné napojenie novonavrhovaných objektov a komunikácií je potrebné riešiť samostatne v súlade s platnými STN
- i) pri výstavbe nových objektov (nová IBV, prípadné obchody, penzión, ...), ktoré sa budú nachádzať v blízkosti cesty III. triedy, treba v areáli vyhradiť dostatočný počet parkovacích miest pre motorové vozidlá resp. vybudovať záchytné parkovisko v zmysle platnej STN, aby nedochádzalo k odstavovaniu vozidiel na ceste a tým sťažovaniu letnej a zimnej údržby komunikácie
- j) znížiť nepriaznivé vplyvy dopravy na bývanie je možné len technickými opatreniami na jednotlivých obytných budovách protihlukové okná, zábradlia balkónov a pod., výsadbu izolačnej vegetácie, vzhľadom k tomu, že na cestu III. triedy v zastavanom území obce sú priamo napojené výjazdy zo susediacich pozemkov a teda nie je možné uvažovať so žiadnym budovaním protihlukových bariér

C.6.1.1 Cestná automobilová doprava:

- a) v zastavanom území obce, ohraničenom dopravnou značkou označujúcou začiatok a koniec obce, rešpektovať výhľadové šírkové usporiadanie cesty III. triedy v kategórii MZ 8,5 (8,0)/ 50, vo funkčnej triede B 3, v zmysle platných STN (v súčasnosti STN 73 6110)
- b) mimo zastavaného územia obce rešpektovať výhľadové šírkové usporiadanie cesty III. triedy v kategórii MZ 7,5/70, vo funkčnej triede C s jej OP, v zmysle platných STN (v súčasnosti STN 73 6110)
- c) pri riešení všetkých navrhovaných komunikácií, vrátane účelových je potrebné v území rešpektovať navrhované funkčné triedy a kategórie, miestne komunikácie navrhovať v súlade s príslušnou platnou STN (v súčasnosti STN 73 6110)
- d) rešpektovať navrhovanú komunikačnú sieť funkčnej triedy C3, kategórie MO 8,50/50 (so šírkou dopravného priestoru min. 9,0 m medzi oplateniami, t.j. 2x2,5 m jazdný pruh, 2x2,0 m zelené pásy, resp. 2,0 zelený pás+2,0 chodník) a v stiesnených priestorových a sklonových podmienkach kategórie C3 MOU 6,00/30, resp. C3 MOU 4,5/30; jednosmerné komunikácie kategórie MOU 4,50/30, ukončené obrátiskom
- e) vybudovať nové obslužné komunikácie v navrhovaných rozvojových lokalitách:
 - 1) obytné územie v lokalite Stráže (BI 04), spolu s BI 03 a BI 09 – sprístupniť novou zbernou komunikáciou, trasa bude určená v podrobnejšom riešení ÚPN-Z, resp. UŠ
 - 2) obytné územie v Dolnom Jasene (BI 11), spolu s RU 01 a RU 02 – sprístupniť novou obslužnou komunikáciou
 - 3) územie malých fariem (MF 02) – sprístupniť novou obslužnou komunikáciou
 - 4) zmiešané územie (ZU 01) – sprístupniť novou obslužnou komunikáciou, trasa bude určená v podrobnejšom riešení ÚPN-Z, resp. UŠ

C.6.1.2 Hromadná doprava:

- a) rešpektovať súčasnú polohu autobusových zastávok
- b) vybudovať samostatné zastavovacie pruhy, resp. niky pre autobusy tam, kde to šírkové parametre dovoľia

C.6.1.3 Civilné letectvo:

- a) rešpektovať OP letiska Martin, určených rozhodnutím Leteckého úradu SR zn. 313/79/99 zo dňa 11.05.1999, z ktorých vyplýva výškové obmedzenie stavieb, zariadení, stavebných mechanizmov, porastov a pod., ktoré je stanovené ochranným pásmom kužeľovej plochy (sklon 4% - 1:25) s výškovým obmedzením cca 470 - 515 m n.m.Bpv. Nad túto výšku je zakázané umiestňovať akékoľvek stavby a zariadenia bez predchádzajúceho súhlasu Dopravného úradu.
- b) V zmysle ustanovení leteckého zákona (§ 30 zákona č.143/1998 Z.z. o civilnom letectve v platnom znení) je potrebné požiadať Dopravný úrad SR o súhlas pri stavbách a zariadeniach:
 - 1) stavby a zariadenia vysoké 100 m a viac nad terénom (§ 30, ods.1, písm. a),
 - 2) stavby a zariadenia vysoké 30 m a viac, umiestnené na prírodných a umelých vyvýšeninách, ktoré vyčnievajú 100 m a viac nad okolitú krajinu (§ 30, ods.1, písmeno b),
 - 3) zariadenia, ktoré môžu rušiť funkciu leteckých palubných prístrojov a leteckých pozemných zariadení, najmä zariadenia priemyselných podnikov, vedenia VVN 110 kV a viac, energetické zariadenia a vysielacie stanice (§ 30, ods.1, písm.c),
 - 4) zariadenia, ktoré môžu ohroziť let lietadla, najmä zariadenia na generovanie alebo zosilňovanie elektromagnetického žiarenia, klamlivé svetlá a silné svetelné zdroje (§ 30, ods.1, písmeno d).

C.6.1.4 Statická doprava :

- a) plochy pre statickú dopravu navrhovať pri objektoch občianskej vybavenosti, rekreačných objektoch pri plochách športovísk a pri výrobných plochách v rámci vlastných pozemkov objektov; počet parkovacích miest navrhovať v súlade s platnou STN (v súčasnosti STN 736110), v rámci plôch zabezpečiť parkovacie plochy aj pre bicykle
- b) odstavenie a garážovanie vozidla zabezpečiť na vlastných pozemkoch RD,
- c) v rámci celého k. ú. obce pri budovaní nových parkovacích plôch a odstavných stání budovať „zelené parkoviská“ pri rešpektovaní národného dokumentu „Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy“, ktorú spracovalo MŽP, 01/2014,
- d) dobudovať parkovacie plochy:
 - 1) pri cintoríne v Dolnom a Hornom Jasene
 - 2) v blízkosti navrhovaného športového areálu v Dolnom Jasene
 - 3) v blízkosti lyžiarskeho vleku a navrhovanej rekreačnej vybavenosti v lokalite Na Buňovci
 - 4) pri objektoch OV
 - 5) v navrhovanom areáli vybavenosti a služieb, s prípustnou nezávadnou výrobou
 - 6) pri penzióne Hôrka
 - 7) pri penzióne Lysec

C.6.1.5 Pešia doprava:

- a) rešpektovať navrhovanú vzájomne prepojenú sieť cyklistickej a pešej dopravy, ktorá zabezpečí možnosť plynulého a bezpečného pohybu chodcov a cyklistov
- b) bezpečnosť pohybu chodcov riešiť budovaním chodníkov, min. jednostranných
- c) vybudovať jednostranný peší chodník popri ceste III/2132 od ihriska po obecny úrad v Hornom Jasene
- d) v novonavrhovaných obytných zónach zriadiť minimálne jednostranné pešie chodníky o min. šírke 1,5 m
- e) zachovať existujúce a navrhované pešie prepojenia v území
 - 1) v lokalite Hôrky
 - 2) medzi cintorínom v Dolnom Jasene a cestou III/2132
 - 3) medzi lokalitou Stráža a cestou III/2132
- f) akceptovať existujúce turistické trasy a doplniť ich o značenie a náučné tabule:
 - 1) modrá č. 2721: Belá-Dulice - Jasenská dolina - chata Lysec - začiatok holí - Lysec - Malý Lysec
 - 2) modrá č.2762: Sklabiňa - Sklabinská dolina - odbočka žltej na Lučenec - Mažiar - sedlo pod Kečkou - Jarabiná
 - 3) žltá č.8643: Jasenská dolina - Mažiar
- g) vybudovať, resp. vyznačiť chodníky:
 - 1) zdravia - v lokalite Na Buňovci
 - 2) náučný - v Jasenskej doline v spolupráci s obcou Belá-Dulice
 - 3) náučný - v lokalitách Prielohy, Krivé lazy a Hradište, s nástupom pri evanjelickom a ukončením pri katolíckom kostole

C.6.1.6 Cyklistická doprava :

- a) rešpektovať uznesenie vlády SR č.223/2013 o Národnej stratégii rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v SR

- b) rešpektovať Cyklostratégiu ŽSK – „Budovanie cyklotrás na území Žilinského samosprávneho kraja“, 02/2014
- c) rešpektovať navrhovanú vzájomne prepojenú sieť cyklistickej a pešej dopravy, ktorá zabezpečí možnosť plynulého a bezpečného pohybu chodcov a cyklistov
- d) projektovú dokumentáciu cyklistickej infraštruktúry riešiť podľa platných Technických podmienok (v súčasnosti (TP) 07/2014 Navrhovanie cyklistickej infraštruktúry)
- e) v obytných súboroch, pri objektoch občianskeho vybavenia, dopravných zariadeniach a športových zariadeniach zriaďovať zariadenia na odstavovanie a parkovanie bicyklov, v súlade s platnou STN (v súčasnosti STN 73 6110)
- f) na parkoviskách pri verejných inštitúciách, zariadeniach výroby, zdravotníctva, kultúry, športu a služieb vytvárať parkovacie miesta s ochranou pre bicykle, v súlade s platnou STN (v súčasnosti STN 73 6110)
- g) vytvoriť sieť služieb pre cyklistov (oddychové miesta, infraštruktúra,...)
- h) vytvoriť systém starostlivosti o cyklistické trasy (informačné tabule, oddychové miesta,...)
- i) rešpektovať značenú Turčiansku cyklomagistrálu - ev. č.032 (Vrútky-Turčianske Teplice), vedenú v trase cesty III/2132
- j) rešpektovať existujúce neznačené cyklistické trasy:
 - 1) Záborie - T. Jaseno - v podhorí Veľkej Fatry
 - 2) T.Jaseno - Jasenská dolina - cez podhorie Veľkej Fatry
- k) nové cyklistické trasy, ak je to možné, umiestňovať mimo telies ciest III. triedy
- l) doplniť cyklistické trasy:
 - 1) doplniť novú cyklistickú trasu od cesty na Záborie po hranici k. ú. až pod Galov diel, s odbočkou na Hradište s napojením na Turčiansku cyklomagistrálu

C.6.2 Technické vybavenie územia - všeobecné regulatívy

- a) dodržať koncepciu navrhovaného riešenia v súlade s výkresom č.5-Verejné technické vybavenie územia
- b) rešpektovať Chránenú vodohospodársku oblasť Veľká Fatra; dodržať ustanovenia vodného zákona (v súčasnosti §31) - v chránenej vodohospodárskej oblasti je možné plánovať a vykonávať činnosti, len ak sa zabezpečí všestranná ochrana povrchových a podzemných vôd a ochrana podmienok ich tvorby, výskytu, prirodzenej akumulácie vôd a obnovy ich zásob
- c) rešpektovať trasy jestvujúcich sietí technickej infraštruktúry vyššieho významu (VVN)
- d) územne chrániť koridory a plochy existujúcich a navrhovaných trás a zariadení inžinierskych sietí (trasy komunikácií, vodovodov, kanalizácie, elektrických a telekomunikačných vedení, plynovodov, plochy trafostaníc, čerpacích staníc odpadových vôd, prečerpávacích staníc pitnej vody a pod.),
- e) stavby a činnosti vykonávané v ochrannom pásme vonkajších elektrických vedení, resp. v jeho blízkosti sú podmienené súhlasným stanoviskom Slovenskej elektrizačnej prenosovej sústavy, a.s. Bratislava, v zmysle platného zákona o energetike v znení neskorších predpisov (v súčasnosti zákon č.251/2012 Z. z.)
- f) v zastavanom území obce v maximálnej miere prevádzať kabelizáciu jestvujúcich vzdušných VVN, VN a NN vedení uložením do zeme
- g) pri zariadeniach a sieťach technickej infraštruktúry uplatňovať minimálne ochranné pásma vyplývajúce z príslušných právnych predpisov
- h) pri súbahu viacerých vedení technickej infraštruktúry rešpektovať ustanovenia platných STN (v súčasnosti STN 73 60 05 – Priestorová úprava vedení technickej infraštruktúry)
- i) rešpektovať trasy existujúcich potrubí verejného vodovodu a ich OP v zmysle platného zákona (v súčasnosti zákon č.442/2002 Z. z.)
- j) pri riešení vjazdov k objektom nesmie byť narušený odvodňovací systém cesty
- k) trasy sietí technickej infraštruktúry prioritne viesť v plochách zelene, tak, aby bola v plochách zelene uprednostnená funkcia zelene
- l) pri výstavbe inžinierskych sietí, ich trasu viesť podľa možností mimo cestný pozemok s dodržaním OP
- m) všetky križovania inžinierskych sietí s vodnými tokmi musia byť riešené v súlade s STN 73 6822 "Križovanie a súbahy vedení a komunikácií s vodnými tokmi"
- n) rešpektovať platné znenie zákona o energetike
- o) rešpektovať platné znenie zákona o vodách

C.6.2.1 Vodné hospodárstvo

A) Zásobovanie pitnou vodou

- a) rešpektovať koncepciu zásobovania pitnou vodou v súlade s dokumentom „Program rozvoja vodovodov a kanalizácií v regióne Turca“
- b) riešené lokality budú zásobované pitnou vodou z verejného vodovodu

- c) individuálnu bytovú výstavbu alebo priemyselné zóny v územiach na to určených povoliť až po vybudovaní inžinierskych sietí z dôvodu zabezpečenia všestrannej ochrany vôd a vytvorenia podmienok pre trvalo udržateľné využívanie vodných zdrojov,
- d) rešpektovať platné znenie zákona o vodách a príslušné platné normy (v súčasnosti STN 73 6822, STN 75 2102,...)
- e) v riešenom území rešpektovať pásma hygienickej ochrany vodných zdrojov: Prameň Bazovská, Halmešová a Vôdky
- f) pri navrhovaní nových rozvodných vodovodných potrubí je potrebné ich situovať do verejných priestranstiev, resp. miestnych komunikácií, príp. zelených pásov
- g) vodovodné potrubia navrhovať s možnosťou ich zokruhovania
- h) rešpektovať spôsoby ochrany vodárenských zdrojov v zmysle platnej vyhlášky (v súčasnosti vyhláška MŽP SR č.29/2005),
- i) neumiestňovať stavby na pobrežné pozemky vodných tokov, v zmysle § 49 vodného zákona je pobrežný pozemok pri vodohospodársky významnom vodnom toku je do 10 m a pri drobnom vodnom toku do 6 m od brehovej čiary, rešpektovať vyjadrenie správcu vodného toku
- j) akúkoľvek investorskú činnosť a výsadbu porastov v blízkosti tokov a ich ochranného pásma odsúhlasiť so správcom toku
- k) rešpektovať pásma ochrany vodojemov, tlakových a čerpacích staníc (oplotenie)
- l) dodržať OP vodných stavieb v území
- m) rešpektovať OP vodohospodársky významných tokov : Sklabinský potok - obojstranne 10,0 m od brehovej čiary, resp. vzdušnej päty hrádze,
- n) rešpektovať OP ostatných vodných tokov min. 6,0 m obojstranne od brehovej čiary,

B) Odkanalizovanie územia

- a) kanalizáciu riešiť ako delenú na splaškovú a dažďovú, splaškové odpadové vody z riešeného územia odvádzať, do vybudovania verejnej splaškovej kanalizácie, v súlade s ustanoveniami vodného zákona
- b) odvádzanie a čistenie odpadových vôd zo všetkých rozvojových lokalít musí zohľadňovať požiadavky na čistenie vôd v zmysle platného zákona o vodách (v súčasnosti zákon č. 364/2004 Z.z. a NV SR č. 296/2005), ktorým sa stanovujú kvalitatívne ciele povrchových vôd a limitné hodnoty ukazovateľov znečistenia odpadových a osobitných vôd, vrátane podmienok pre vypúšťanie vôd z povrchového odtoku
- c) dažďové vody zo striech a spevnených plôch v maximálnej miere zadržať v území (zachovať retenčnú schopnosť územia) - prednostne využívať vsakovanie, akumuláciu do zberných nádrží s následným využitím dažďovej vody, resp. kontrolovaným vypúšťaním do recipientu po odznení prívalovej zrážky, v prípade potreby s prečistením na čistiaciach zariadeniach
- d) vody z povrchového odtoku v riešených lokalitách prednostne odvádzať do vsaku, v prípade potreby prečistené na čistiaciach zariadeniach

C.6.2.2 Zásobovanie elektrickou energiou:

- a) rešpektovať existujúce a navrhované nadzemné VVN rozvody vrátane ich ochranných pásiem
- b) v OP vedení VVN neumiestňovať stavby, rekreačné a oddychové plochy
- c) rešpektovať navrhované prekládky častí 22 kV vedení
- d) rešpektovať plochy existujúcich a navrhovaných trafostaníc, navrhované trafostanice riešiť ako kioskové, výkonovo do 630 kVA
- e) umiestnenie navrhovaných trafostaníc riešiť tak, aby NN vývody z jednotlivých trafostaníc nepresahovali dĺžku 350 m
- f) rešpektovať navrhovanú sekundárnu sieť pre sústredenú výstavbu IBV 1 kV zemnými káblami,
- g) rešpektovať nové trasy verejného osvetlenia a miestneho rozhlasu do navrhovaných plôch,
- h) VN prípojky na trafostanice riešiť v z.ú. ako zemné káblové
- i) vedenia NN riešiť v z.ú. ako zemné káblové so zokruhovaním, dodržať OP od zemného káblového vedenia v zmysle platného zákona o energetike (v súčasnosti zákon č.251/2012 Z.z.)
- j) elektromerové rozvádzače plánovanej zástavby riešiť na verejne prístupnom mieste, napr. v oplotení
- k) verejne osvetlenie zrekonštruovať, rozvody preložiť do zeme
- l) rešpektovať OP existujúcich a navrhovaných VVN a VN vedení v zmysle platného zákona o energetike (v súčasnosti zákon č.251/2012 Z.z.)

V ochrannom pásme vonkajšieho elektrického vedenia a pod vedením je zakázané:

- ✓ zriaďovať stavby, konštrukcie a skládky,
- ✓ vysádzať a pestovať trvalé porasty s výškou presahujúcou 3 m ,
- ✓ vysádzať a pestovať trvalé porasty s výškou presahujúcou 3 m vo vzdialenosti do 2 m od krajného vodiča vzdušného vedenia s jednoduchou izoláciou,
- ✓ uskladňovať ľahko horľavé alebo výbušné látky,

- ✓ vykonávať činnosti ohrozujúce bezpečnosť osôb a majetku,
- ✓ vykonávať činnosti ohrozujúce elektrické vedenie a bezpečnosť a spoľahlivosť prevádzky sústavy,
- ✓ vysádzať a pestovať trvalé porasty s výškou presahujúcou 3 m vo vzdialenosti 5 m od krajného vodiča vzdušného vedenia možno len vtedy, ak je zabezpečené, že tieto porasty pri páde nemôžu poškodiť vodiče vzdušného vedenia,

Ďalej:

- ✓ vlastník nehnuteľnosti je povinný umožniť prevádzkovateľovi vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia prístup a prístup k vedeniu a na ten účel umožniť prevádzkovateľovi vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia udržiavať priestor pod vedením a voľný pruh pozemkov (bezlesie) so šírkou 4 m po oboch stranách vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia. Táto vzdialenosť sa vymedzuje od dotyku kolmice spustenej od krajného vodiča nadzemného elektrického vedenia na vodorovnú rovinu ukotvenia podperného bodu.
- ✓ v blízkosti OP elektrických zariadení je osoba, ktorá zriaďuje stavby alebo vykonáva činnosť, ktorou sa môže priblížiť k elektrickým zariadeniam, povinná vopred oznámiť takúto činnosť prevádzkovateľovi prenosovej sústavy, prevádzkovateľovi distribučnej sústavy a vlastníčkovi priameho vedenia a dodržiavať nimi určené podmienky.

C.6.2.3 Zásobovanie plynom

- a) rešpektovať navrhovaný systém zariadení a rozvodov zemného plynu v zmysle návrhu a v súlade s ÚPN – O Turčianske Jaseno - výkres č.5 – Verejné technické vybavenie územia
- b) dodržať ochranné a bezpečnostné pásma plynovodov v zmysle platného zákona o energetike (v súčasnosti § 79 zákona č.251/2012 Z.z.)

C.6.2.4 Zásobovanie teplom

- a) ponechať decentralizovaný spôsob vykurovania z domových a objektových kotolní s intenzívnejším využitím ekologických palív,
- b) budúce potreby tepelnej energie riešiť prednostne palivom zemný plyn v kombinácii so solárnou energiou a s využitím tepelných čerpadiel (elektrická energia), prípadne využiť ako palivo biomasu.

C.6.2.5 Telekomunikačné a informačné služby

- a) rešpektovať trasy prípojných a distribučných trás telekomunikačných rozvodov, vrátane ochranného pásma, nachádzajúcich sa v k. ú. obce,
- b) nahradíť vzdušný telefonický rozvod káblovou telekomunikačnou sieťou, pre nové telekomunikačné rozvody použiť optické káblové trasy,
- c) rešpektovať trasy diaľkových telekomunikačných káblov

C.6.2.6 Požiadavky civilnej ochrany

- a) stavebnotechnické požiadavky na zariadenia civilnej ochrany, spôsob a rozsah ukrytia obyvateľstva, zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti, riešiť a zabezpečovať v zmysle platného znenia zákona o civilnej ochrane obyvateľstva (v súčasnosti zákon č.42/1994 Z.z. o civilnej ochrane obyvateľstva, úplné novelizované znenie zákona č.47/2012 Z.z. a vyhlášky č. 532/2006 Z.z. novelizovaná vyhláška č. 399/2012 Z.z.) o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a technických podmienok zariadení civilnej ochrany,
- b) v prípade umiestnenia nehnuteľnosti do:
 - 1) územia vymedzeného hranicu 50 - ročnej resp. 100 ročnej vody z miestnych vodných tokov - pre upresnenie rizika záplav sa odporúča zabezpečiť u oprávnenej odbornej organizácie určenie plôch, ohrozených 50 a 100 ročnou vodou (hydrotechnický výpočet), vzhľadom na fakt, že pre územie v súčasnosti nie sú k dispozícii hranice územia ohrozeného 50, resp. 100 ročnou vodou. V prípade realizácie stavebných zámerov v potenciálne zaplavovanom území si musí investor zabezpečiť adekvátnu protipovodňovú ochranu navrhovanej zástavby na vlastné náklady, spolu s príslušnou projektovou dokumentáciou, ktorú bude potrebné vopred prerokovať a odsúhlasiť so správcom toku.
 - 2) územia so stabilizovaným alebo potenciálne zosuvným územím, je výstavba podmienená inžiniersko-geologickým prieskumom
- c) technický prostriedok pre varovanie obyvateľstva a vyznamenanie osôb (siréna) podľa platnej vyhlášky o podrobnostiach na zabezpečovanie technických prevádzkových podmienok informačného systému civilnej ochrany (v súčasnosti vyhláška MVSR č.388/2006 Z.z. v znení neskorších predpisov), je umiestnený na budove obecného úradu v Hornom Jasene, jeho dosah je min. 1.500 m

C.6.2.7 Ochrana pred povodňami

- a) v záujme zabezpečenia ochrany pred povodňami musia byť rozvojové aktivity v súlade s platným zákonom o ochrane pred povodňami (v súčasnosti zákon č.7/2010 Z.Z)
- b) na zníženie rizika záplav v z. ú., vybudovať na potoku Kalník suchý polder, v Hornom Jasene v blízkosti hospodárskeho dvora
- c) vykonať opatrenia, ktoré spomaľujú odtok vody z povodia do vodných tokov,
- d) nepoužívať pri ťažbách v lesoch ťažké ťažobné mechanizmy, ktoré sa pohybujú po spádnicí, čím vytvárajú hlboké koľaje, ktoré urýchľujú odtok dažďovej vody z krajiny
- e) vrátiť sa k jemnejším spôsobom obhospodarovania. Pri uhladzovaní haluziny je potrebné ju ukladať po vrstevniciach. Nepovoľovať budovanie ďalších lesných ciest, ktoré vedú k ďalšiemu poškodzovaniu biotopov eróziou a ťažbou v najviac neprístupných častiach. Tieto odľahlé časti lesov by mali zostať ako prvky, ktoré stabilizujú vodný režim v lese. Je nutné stanoviť percento svahovej dostupnosti nad ktoré by nebolo možné vôbec pristupovať k obnovným ťažbám, dôležité je neregulovať vodné toky v lesoch a nerúbať les v okolí vodných tokov
- f) zamedziť orbám až na hranicu vodných tokov. Tu je nutné stanoviť šírku pásu od vodného toku, ktorý by ostával buď ako TTP, alebo brehový porast vodného toku. Nezastavovať zátopené územia, ktoré slúžia ako kapacitné nádrže, zachytávajúce prívalové vlny. Dôležité je taktiež neorať PP po spádnicí a stanoviť uhol sklonu, kde nie je možné hospodáriť na PP inak ako pasienkovým hospodárstvom
- g) zabezpečiť ochranu obytného územia pred záplavami na potokoch pravidelnou údržbou a čistením korýt vodných tokov

C.7 Zásady a záväzné regulatívy zachovania kultúrohistorických hodnôt, pre ochranu prírody a tvorbu krajiny, pre ochranu a využívanie prírodných zdrojov, pre vytváranie a udržiavanie ekologickej stability vrátane plôch zelene

C.7.1 Zásady zachovania kultúrohistorických hodnôt

- a) rešpektovať národné kultúrne pamiatky evidované v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR (ďalej len ÚZPF SR):
 - 1) rímskokatolícky kostol sv. Margity, č.parc. KN C 11, k. ú. Turčianske Jaseno, č. ÚZPF 547/1
 - 2) kostol evanjelický a. v., č.parc. KN-C 62, k.ú. Turčianske Jaseno, číslo ÚZPF 548/1
 - 3) Hradisko, číslo ÚZPF 2197/1-2, bližšie určenie - na rozhraní katastrov obcí Turčianske Jaseno a Belá
- b) pri objektoch, ktoré sú zapísané v ÚZPF SR, je nutné dodržať požiadavky základnej ochrany kultúrnej pamiatky v zmysle platného zákona o ochrane pamiatkového fondu (v súčasnosti zákon č. 49/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov)
- c) pred začatím obnovy oboch kostolov je vlastník kultúrnej pamiatky povinný predložiť Krajskému pamiatkovému úradu žiadosť o vydanie rozhodnutia o zámere obnovy
- d) v bezprostrednom okolí nehnuteľnej NKP (10 m od obvodového plášťa stavby) nemožno vykonávať stavebnú činnosť ani inú činnosť, ktorá by mohla ohroziť pamiatkové hodnoty kultúrnej pamiatky
- e) archeologické náleziská evidované ako NKP podliehajú osobitnej ochrane podľa zákona č.49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov a preto nie je ich územie možné využívať na akékoľvek stavebné zámery
- g) pri územných a stavebných konaniach akejkoľvek stavby, pri ktorej sa predpokladá zásah do terénu (zakladanie stavieb všetkého druhu, líniové podzemné vedenia, komunikácie, hrubé terénne úpravy, rekultivácie, ap.) je nevyhnutné, aby bol oslovený Krajský pamiatkový úrad Žilina, ktorého záväzné stanovisko bude podkladom pre vydanie územného rozhodnutia a stavebného povolenia. V opodstatnených prípadoch - predovšetkým na vyznačenom území archeologického potenciálu Krajský pamiatkový úrad Žilina stanoví požiadavku na zabezpečenie archeologického výskumu.
- h) pri zemných prácach v rámci stavebnej činnosti môže dôjsť k narušeniu doteraz neznámej archeologickej lokality a zisteniu ďalších archeologických nálezov. Z toho dôvodu je povinnosťou investora prípadný archeologický nález ohlásiť podľa platného zákona o ochrane pamiatkového fondu (v súčasnosti §40 zákona č. 49/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov) a platného zákona o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (v súčasnosti podľa § č.127 zákona č.50/1976 Zb.) Krajskému pamiatkovému úradu
- i) rešpektovať a zachovať pamätihodnosti, ktoré nie sú zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu, ale majú pre obec miestnu historickú hodnotu a dokumentujú historický vývoj obce. Na ich ochranu navrhujeme vytvoriť Evidenciu pamätihodností obce. Do Evidencie pamätihodností obce navrhujeme zaradiť:
 - 1) Pamätnicu Jesenskovicov
 - 2) dom č. 41, jediná zachovanú drevenú poschodovú kúriu v Turci
 - 3) historickú zvonnicu v lokalite Hôrky

- 4) historickú lipu pri evanjelickom kostole

C.7.2 Zásady ochrany prírody a tvorby krajiny

- a) pri hospodárskej a rekreačnej činnosti rešpektovať platný zákon o ochrane prírody a krajiny (v súčasnosti zákon č. 543/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov)
- b) rešpektovať Národný park Veľká Fatra a jeho OP v súlade s Nariadením vlády SR č.140/2002 Z. z., ktorým sa vyhlasuje NP Veľká Fatra
- c) rešpektovať Chránenú vodohospodársku oblasť Veľká Fatra v súlade s Nariadením vlády SSR č.13/1987 Zb. o niektorých chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd
- d) rešpektovať územie európskeho významu SKUEV0238 Veľká Fatra
- e) rešpektovať chránené vtáčie územie SKCHVÚ033 Veľká Fatra
- f) rešpektovať Národné prírodné rezervácie Madačov a Lysec
- g) rešpektovať prvky ÚSES (ÚPN VÚC Žilinského kraja v znení ZaD):
 - 1) Biocentrum nadregionálneho významu **Lysec**
 - 2) Biokoridor regionálneho významu územie **Trebostovo - Záborie** (terestrický)
 - 3) Biokoridor regionálneho významu **ekotón Veľká Fatra Sklabiňa - Belá**
- h) rešpektovať prvky aktuálneho RÚSES okresu Martin :
 - 1) Biocentrum nadregionálneho významu **NRBc 6 Hôľna Fatra - Lysec – Borišov – Madačov**
 - 2) Biokoridor nadregionálneho významu **NrBk 4 Hrebeň Veľkej Fatry Kopa - Hôľna Fatra - Bralná Fatra**
 - 3) Biokoridor regionálneho významu **RBk 9 Trebostovo – Záborie,**
 - 4) Biokoridor regionálneho významu **RBk 16 ekotón Veľkej Fatry Sklabiňa –Blatnica**
- h) rešpektovať navrhované prvky miestneho významu (MÚSES) v súlade s výkresom č.6 - Výkres ochrany prírody a tvorby krajiny, vrátane prvkov územného systému ekologickej stability
 - A) Navrhované biocentrá miestneho významu
 - 1) Biocentrum miestneho významu **MBc1**
 - 2) Biocentrum miestneho významu **MBc2**
 - B) Navrhované biokoridory
 - 1) Biokoridor miestneho významu **MBk1** (hydrický) - Kalník
 - 2) Biokoridor miestneho významu **MBk2** (hydrický) - bezmenný prítok Kalníka
 - 3) Biokoridor miestneho významu **MBk3** (hydrický) - bezmenný tok na východe k.ú. v lokalitách Sliatiny, Močidlá
 - C) Navrhované interakčné prvky
 - 1) Interakčný prvok **IP1**: pahorkatinová stráň
 - 2) Interakčný prvok **IP2**: nelesná drevinná vegetácia v lokalite Pod hájom
 - 3) Interakčný prvok **IP3**: nelesná drevinná vegetácia severne od lokality Lovisko
 - 4) Interakčný prvok **IP4**: plošný, líniový - pri poľnom hnojisku
 - 5) Interakčný prvok **IP5**: pahorkatinová stráň v lokalite Kamenné dielce
 - 6) Interakčný prvok **IP6**: nelesná drevinná vegetácia SV od družstva v Hornom Jasene
 - 7) Interakčný prvok **IP7**: nelesná drevinná vegetácia v lokalite Lovisko
 - 8) Interakčný prvok **IP8**: historická krajinná štruktúra na SZ okraji Dolného Jasena
- i) rešpektovať existujúce genofondové lokality (GL) :
 - 1) GL143 pôv.č. 275 Tisovô – Končitý vrch - Kačka
 - 2) GL144 nová Koryto
 - 3) GL145 pôv.č. 266 Lysec
 - 4) GL146 pôv.č. 265 Lysec J a JZ stráne
 - 5) GL148 pôv.č. 264 Madačov
- j) zabezpečiť skladbu terestrických biokoridorov vo voľnej krajine len prírodnými prvkami a vylúčiť všetky aktivity ohrozujúce prirodzený vývoj dotvoriť hydrické biokoridory vymedzením vsakovacích zatravnovaných pásov pozdĺž porastov, zabezpečením kontinuálnych viacetážových porastov pozdĺž tokov, obmedzením stavebnej činnosti v priestore biokoridorov
- k) dotvoriť zeleň v poľnohospodárskej krajine, výrobných a poľnohospodárskych areáloch
- l) rekultivovať plochy, ktoré sú devastované drobnými skládkami odpadov
- m) rešpektovať Návštevný poriadok NP Veľká Fatra

C.8 Zásady a záväzné regulatívy starostlivosti o životné prostredie a krajinno-ekologické opatrenia

C.8.1 Starostlivosť o ŽP

- a) Rešpektovať národný dokument „Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy“, ktorú spracovalo MŽP, 01/2014, hlavne jeho časť uvedenú v bode č.8. Navrhované adaptačné opatrenia v jednotlivých oblastiach, bod 8.3 Sídlné prostredie – navrhované adaptačné opatrenia pre samosprávy:

- 1) Opatrenia proti častejším a intenzívnejším vlnám horúčav
 - zabezpečiť zvyšovanie podielu vegetácie a vodných prvkov v sídle,
 - zabezpečiť a podporovať zamedzovanie prílišného prehrievania stavieb, napr. vhodnou orientáciou stavby k svetovým stranám, tepelnou izoláciou, tienením transparentných výplní,
 - podporovať a využívať vegetáciu, svetlé a odrazové povrchy na budovách a v dopravnej infraštruktúre,
 - zabezpečiť a podporovať ochranu funkčných brehových porastov v sídlach,
 - zabezpečiť prispôsobenie výberu drevín pre výsadbu v sídlach meniacim sa klimatickým podmienkam,
 - vytvárať komplexný systém plôch zelene v sídle v prepojení do kontaktných hraníc sídla a do príľahlej krajiny,
- 2) Opatrenia proti častejšiemu výskytu silných vetrov a víchric
 - zabezpečiť a podporovať výsadbu lesa alebo spoločenstiev drevín v extraviláne,
 - zabezpečiť udržiavanie dobrého stavu, statickej a ekologickej stability stromovej vegetácie,
 - zabezpečiť dostatočný odstup stromovej vegetácie od elektrických vedení,
- 3) Opatrenia voči častejšiemu výskytu sucha
 - podporovať a zabezpečiť opätovné využívanie dažďovej a odpadovej vody,
 - podporovať a zabezpečovať zvýšené využívanie lokálnych vodných plôch a dostupnosť záložných vodných zdrojov,
- 4) Opatrenia proti častejšiemu výskytu intenzívnych zrážok
 - zabezpečiť a podporovať zvýšenie retenčnej kapacity územia pomocou hydrotechnických opatrení, navrhnutých ohľadom na životné prostredie,
 - zabezpečiť a podporovať zvýšenie infiltračnej kapacity územia diverzifikovaním štruktúry krajiny pokrývky, s výrazným zastúpením vsakovacích prvkov v extraviláne obce a minimalizovaním podielu nepriepustných povrchov na urbanizovaných plochách v intraviláne,
 - zabezpečiť a podporovať zvyšovanie podielu vegetácie pre zadržiavanie a infiltráciu dažďových vôd v sídle,
 - zabezpečiť a podporovať renaturáciu a ochranu tokov a mokradí,
 - usmerniť odtokové pomery pomocou drobných hydrotechnických opatrení,
 - zabezpečiť a podporovať opatrenia proti vodnej erózii a zosuvom pôdy.
- b) pre zabezpečenie ochrany povrchových a podzemných vôd je potrebné :
 - 1) rešpektovať PHO I. a II. stupňa vodných zdrojov,
 - 2) požadovať, aby drobní chovatelia mali zriadené nepresakujúce hnojiská,
- c) rešpektovať ochranu vôd vyplývajúcu z platného zákona o vodách (v súčasnosti zákon č.364/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov)
- d) zabezpečiť ochranu obytného územia pred záplavami na vodných tokoch v obci
- e) zabezpečiť pravidelnú údržbu a čistenie koryt vodných tokov v obci
- f) na území pobrežných pozemkov vodných tokov nie je prípustná orba, stavanie objektov, zmena reliéfu ťažbou, navážkami, manipuláciou s látkami škodiacim vodám, výstavba súbežných inžinierskych sietí
- g) nakladanie s odpadmi :
 - 1) rešpektovať platné zákony o odpadoch (v súčasnosti zákon č.79/2015 Z.z. o odpadoch, vyhláška MŽP SR č. 365/2015 Z. z., vyhláška MŽP SR č.366/2015 Z.z. a č.371/2015 Z.z.)
 - 2) pri nakladaní s odpadom rešpektovať aktuálne platný Program odpadového hospodárstva a Všeobecne záväzného nariadenia obce o odpadoch
 - 3) dôsledne realizovať separovaný zber odpadov v obci s cieľom využiť druhotné suroviny a znížiť množstvo odpadu vyvázaného na skládky
 - 4) rešpektovať vymedzenú plochu zberného zariadenia na separovaný odpad (zhromažďovanie, predbežné triedenie, dočasné uloženie odpadu na účely prepravy do zariadenia na spracovanie odpadov)
 - 5) v území je potrebné zabezpečiť, po nepovolených skládkach odpadov, sanáciu a rekultiváciu, pred výstavbou na území bývalých skládok je potrebné zabezpečiť inžinierskogeologický prieskum
- h) rešpektovať navrhované plochy verejnej zelene
- i) akceptovať hospodárenie v lesoch podľa schváleného Programu starostlivosti o lesy, aby sa predišlo poškodeniu lesných pozemkov v súvislosti s nevhodným spôsobom lesohospodárskej činnosti

C.8.2 Odporúčané aktivity v krajine a navrhované krajinnoeekologické opatrenia

Rešpektovať výstupy z krajinnoeekologického plánu uvedené v nasledujúcich bodoch, pre čo najširšie uplatnenie uvedených opatrení je potrebné rešpektovať legislatívu platnú pre jednotlivé zložky krajiny:

a) Opatrenia na ochranu súčasného stavu a štruktúry krajiny:

- 1) dodržiavať zásady ochrany v Území európskeho významu SKUEV0238 Veľká Fatra* a SKCHVU033 Veľká Fatra** a rešpektovať návštevný poriadok v ochrannom a samotnom pásme NP Veľká Fatra,
- 2) zachovať funkcie ochranných lesov a zachovávať pôvodné druhové zloženie lesov podľa zloženia potenciálnej prirodzenej vegetácie, v ktorej prevažujú bukové lesy,
- 3) udržiavať rozvoľnenú štruktúru ekotónu – okrajov lesa, mozaiky lúk, pasienkov, krovín a nelesnej drevinnej vegetácie,
- 4) obnoviť obhospodarovanie (kosenie, pasenie) na trávnych porastoch, zabrániť zarastaniu drevinami,
- 5) vykonávať hospodárske aktivity v lesných ekosystémoch na princípe trvalo udržateľného rozvoja z hľadiska ochrany hydrologického režimu relatívne rozkolísaných vodných tokov,
- 6) ponechať v mozaike maloblokovej pôdy a TTP dostatočný počet solitérnych a dutinových stromov,
- 7) podporovať citlivú intenzitu pastvy,
- 8) vylúčiť výruby v brehových porastoch a vodné plochy ponechať na prirodzenú sukcesiu,
- 9) pri výstavbe neumiestňovať stavby v blízkosti tokov a zamedziť akýmkoľvek zásahom do vodného režimu v nive tokov (prehlbovanie koryta, regulovanie toku, odvodňovanie nivy),
- 10) systematicky monitorovať a odstraňovať, nerozširovať nepôvodné a invázne druhy rastlín, zamedziť ich šíreniu nasledovne: minimalizovaním modifikácie krajiny pri chatách a turistických chodníkoch - odlesňovacie a zemné práce (skrývky, výkopy, navážky), zamedzením vzniku čiernych skládok organického odpadu zo záhrad, umiestnených hlavne v okolí ciest a potokov, asanáciou všetkých nepovolených skládok najmä stavebného odpadu,
- 11) na reliéfe so svahovými deformáciami realizovať protierózne opatrenia, aby sa zamedzilo prípadným svahovým zosuvom počas intenzívnych zrážok, používaním vhodných agrotechnických postupov pri obrábaní pôdy a podporiť mozaikovitosť obhospodarovania striedaním plôch TTP, nelesnej drevinnej vegetácie a maloblokovej ornej pôdy.
- 12) vysadiť aleje v okolí poľných ciest a remízky v poliach,
- 13) nadviazať na krajinnoekologický plán krajinný (realizačný) projekt.

*** Navrhované manažmentové opatrenia v území európskeho významu Veľká Fatra:**

- zvyšovanie rubnej doby,
- predlžovanie obnovnej doby,
- predĺženie obdobia na zalesnenie a zabezpečenie nového porastu,
- jemnejšie spôsoby hospodárenia a ich formy (výberkový hosp. spôsob),
- šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...),
- ponechávanie stromov a drevnej hmoty v porastoch (ojedinelo stojacich stromov, skupiny stromov a ležaniny)
- zvyšovanie podielu prirodzenej obnovy
- zachovať alebo cielene obnoviť pôvodné druhové zloženie lesných porastov
- optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu chránených alebo ohrozených druhov rastlín
- protierózne, vodohospodárske, protilavínové, brehoochranné a protideflačné opatrenia
- kosenie a následné odstránenie biomasy 1 x ročne
- opatrenia na udržanie primeraného vodného režimu (vyskej hladiny podzemnej vody)
- odstraňovanie sukcesných drevín, prípadne bylín a vyhrabávanie stariny
- odstraňovanie inváznych druhov rastlín
- ponechávanie mokradí, rašelinísk a statických vodných plôch bez výsadby drevín
- zabezpečenie vhodných pobytových podmienok bioty
- úprava a budovanie nových hniezd a hniezdných biotopov vtáctva
- ochrana, údržba a úprava priaznivého stavu súčasných a budovanie nových liahnísk pre obojživelníky
- zabezpečenie ochrany obojživelníkov v období migrácie (napr. budovanie migračných zábran, transfer jedincov na reprodukčné lokality)
- udržiavanie zimovísk obojživelníkov a priaznivého stavu migračných zón k lokalitám reprodukcie a k niektorým typom letných stanovišť
- obnova zdroja potravy (zarybňovanie)
- usmerňovanie návštevnosti územia
- stráženie (napríklad. hniezd dravcov)
- spaľovanie biomasy (napr. trstiny počas zimných mesiacov)
- pravidelné pasenie pri dodržaní max. zaťaženia VDJ na ha s častým prekladaním košiarov a vykášaním burín a nedopaskov
- extenzívne prepásanie ovcami (so stádom s veľkosťou primeranou únosnosti pasienka)
- extenzívne prepásanie kozami (so stádom s veľkosťou primeranou únosnosti pasienka)
- extenzívne prepásanie koňmi (so stádom s veľkosťou primeranou únosnosti pasienka)
- extenzívna pastva v osobitných prípadoch (napr. počas nízkej hladiny podzemnej vody)

- kombinovaná pastva (napr. oviec a dobytky so stádom s veľkosťou primeranou únosnosti pasienka)
- kombinovaná pastva a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia)
- špeciálny manažment poľnohospodárskych plôch z titulu ochrany živočíšnych druhov (chrapkáč, drop a drobné pernaté vtáctvo, alebo cicavce).

**** Navrhované manažmentové opatrenia podľa ŠOP SR (2015) v Chránenom vtáčom území SKCHVU033 Veľká Fatra v ekologicko-funkčnom priestore EFP1: hniezdiská lesných druhov, dutinových hniezdíčov a dravcov:**

- lesné aj nelesné biotopy ponechať na prirodzený vývoj, bez usmerňovania a zasahovania do prírodných procesov človekom, vylúčiť akékoľvek hospodárske opatrenia (obnova, výchova, ťažba),
- kalamitné plochy v lesoch ponechať bez ľudského zásahu na prirodzenú sukcesiu. Drevnú hmotu (biomasu) z kalamitných plôch neodstraňovať, ponechať na mieste bez asanácie. Vykonať iba nevyhnutnú údržbu (zabezpečiť prejazdnosť a schodnosť) existujúcich účelových komunikácií bez stavebno-technických zásahov,
- všetky hospodárske lesy, ktoré nie sú v kategórii ochranných lesov, v tomto EFP prekategORIZOVAŤ na lesy osobitného určenia,
- vylúčiť aplikáciu pesticídov a insekticídov,
- vylúčiť výstavbu lyžiarskych stredísk a stredísk cestovného ruchu,
- vylúčiť výstavbu ďalších lesných ciest a zväznic,
- časovo alebo priestorovo usmerniť športovú a turistickú činnosť na hniezdiskách a tokaniskách hlucháňa s cieľom minimalizovania vyrušovania,
- budovanie nových turistických chodníkov len po dôkladnom zvážení dopadov na lokality hlucháňa,
- v odôvodnených prípadoch (ohrozenie predmetu ochrany, poškodzovanie biotopov, programy záchrany kriticky ohrozených druhov, bezpečnosť návštevníkov) presmerovať alebo zrušiť (dočasne uzavrieť) časti existujúcich chodníkov,
- zabezpečiť dodržiavanie predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach s 3. až 5. stupňom ochrany,
- vylúčiť každú formu novej stavebnej činnosti,
- zabezpečiť monitoring populácie a všetkých tokanísk hlucháňa hôrneho,
- zvýšiť kontrolnú činnosť za účelom dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody najmä v období toku,
- zabezpečiť prieskum negatívnych faktorov vplyvujúcich na početnosť hlucháňa hôrneho za účelom upresnenia vhodných manažmentových opatrení,
- zabezpečiť monitoring ostatných predmetov ochrany, u vzácnejších druhov všetkých hniezdisk, u ostatných vybranej vzorky hniezdisk,
- zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody,
- vylúčiť stavbu nových elektrických vedení v tomto EFP a jeho okolí a existujúce ošetriť prvkami pre zabránenie kolízií s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem,
- monitorovať vznik čiernych skládok v EFP a okolí, ktoré by mohli slúžiť ako miesta zberu potravy pre krkavcovité vtáky a rovnako aj krmelce pre diviačiu zver, v prípade ich vzniku ich odstrániť,
- zabezpečiť ochranu hniezdných lokalít sokola sťahovavého, orla skalného a výra skalného a minimalizovanie návštevnosti a vyrušovania na nich,
- zabezpečiť vylúčenie akýchkoľvek aktivít na hniezdných lokalitách sokola sťahovavého orla skalného a výra skalného v okruhu najmenej 300 m v období od 1. februára do 31. augusta,
- na vybraných hniezdných lokalitách sokola sťahovavého orla skalného a výra skalného usmerňovať športové a rekreačné aktivity s cieľom zabezpečenia ich ochrany zo zreteľom počas hniezdného obdobia,
- strážením vybraných hniezdisk dravcov eliminovať riziko pytlíctva, vykrádania hniezd a nezákonného obchodovania,
- zabezpečiť monitoring hniezd dravcov a bociana čierneho a v prípade potreby aj ich údržbu a obnovu,
- realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre miestnych obyvateľov o význame CHVÚ a správnom hospodárení v ňom,
- v prípade prípravy zonácie NP Veľká Fatra celé EFP1 zahrnúť do zóny A národného parku a v prípade, že zonácia zahŕňa aj iné lokality do zóny A ako je aktuálne vymedzené EFP1, v takom prípade zhodnotiť opodstatnenosť zmien hraníc aj samotného EFP1 (t.j. ak sa potvrdí výskyt a tokaniská hlucháňov aj na lokalitách kde v súčasnosti nie je),
- novelizovať vyhlášku MŽP SR č. 194/2010 Z.z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Veľká Fatra tak, aby zabezpečovala dôslednú ochranu predmetov ochrany, vylúčiť prikrmovanie poľovnej zveri zrninami a zabezpečiť zníženie stavu diviakov v týchto revíroch na nulu, cielene znižovať stavy líšok.

Ekologicko-funkčný priestor EFP5: potravné biotopy hlucháňa hôrneho a hniezdiská dutinových hniezdičov a dravcov:

Platia rovnaké opatrenia ako v EFP1, ale vzhľadom ku nevhodnému stavu niektorých biotopov je možné realizovať aj výchovné a pestovné zásahy v prospech hlucháňa a to:

- na lokalitách s výskytom hlucháňa vhodnými zásahmi do porastov vo veku nad 80 rokov zabezpečiť, aby zakmenenie v nich bolo maximálne 0,7 a ďalšími zásahmi sa znižovalo,
- na lokalitách s výskytom hlucháňa nezalesňovať okraje holí mimo lesných porastov a udržiavať ich riedke s maximálnym zakmenením 0,5,
- hospodárske lesy významné pre výskyt hlucháňa, ktoré nie sú v kategórii ochranných lesov, v tomto EFP prekategORIZOVAŤ na lesy osobitného určenia,
- pre obnovu všetkých porastov v tomto území vypracovať projekt obnovy so zapracovaním topických a trofických požiadaviek hlucháňa hôrneho.
- na lokalitách s výskytom hlucháňa minimalizovať, prípadne úplne vylúčiť lesopestovné zásahy v hniezdnom období,
- vylúčiť prikrmovanie poľovnej zveri zrninami a zabezpečiť zníženie stavu diviakov v týchto revíroch na nulu, cielene znižovať stavy líšok,
- na lokalitách s výskytom hlucháňa pri manažmente lesa, kde je to možné, uplatňovať opatrenia hlucháňovi priateľského manažmentu lesa: 1. v štádiu rúbaň až mladina – podporovať prirodzené zmladenie, ponechávať jarabinu a iné pionierske dreviny (jarabinu ponechávať aj v starších porastoch), presvetlenie hlúčikov a vytváranie liniek, 2. porasty určené na prebierku – vykonávať s dostatočnou intenzitou, aby sa dosiahlo zakmenenie max. 0,7, pre podporu čučoriedkových zárastov vytvárať čistiny (porastové medzery), udržiavať jarabinu, prímiesové dreviny.

b) Opatrenia na ochranu prvkov ÚSES:

- 1) pokračovať v obhospodarovaní trávnatých plôch (kosenie, pasenie), zabrániť zarastaniu drevinami
- 2) trávnaté plochy kosiť postupne po malých plochách v neskorších termínoch po dozretí väčšiny lúčnych bylín (druhá polovica júna)
- 3) udržiavať rozvoľnenú štruktúru ekotónu – mozaiku trávnatých plôch, krovín a vyšších drevín
- 4) zaistiť, aby intenzita pastvy nemala negatívne dôsledky na biodiverzitu biocentier a genofondových lokalít, kosbu realizovať od stredu k okraju kosených plôch, s cieľom minimalizovať škody na chránených a poľovných druhoch živočíchov,
- 5) odstraňovať z plôch pokosenú biomasu, zabrániť zvýšenému ukladaniu stariny, čo vedie k zmenám v obsahu najmä dusíka, a následnému prenikaniu druhov náročnejších na živiny, akým je napríklad smlz kroviskový (*Calamagrostis epigejos*). Takéto druhy vytvárajú husté zárasty a znemožňujú existenciu ostatných druhov, najmä svetlomilných,
- 6) neaplikovať pesticídy a insekticídy na plochách v bezprostrednom okolí prvkov ÚSES,
- 7) v lesných prvkoch ÚSES zvyšovať podiel prirodzenej obnovy lesa na úkor umelej obnovy, selektívne odstraňovať nepôvodné porasty, zabrániť zániku suťinových lesov,
- 8) vylúčiť stavebné a iné technické zásahy, obmedziť oplocovanie pozemkov,
- 9) ak si takéto využitie vyžaduje úpravy brehov a zásahy do porastov, ktoré by mali za následok zničenie alebo poškodenie biotopov, nebagrovať ani inak nezasahovať do vodných plôch, využitie konzultovať so ŠOP SR a orgánom ochrany prírody,
- 10) zlikvidovať nelegálne skládky odpadov v brehových porastoch,
- 11) na miestach výskytu hodnotných biotopov ponechávať dostatočné množstvá starých porastov a solitérnych drevín, stojace a ležiace mŕtve drevo.
- 12) Opatrenia na ochranu prvkov RÚSES Okresu Martin (SAŽP 2014)

a) NRBC 6 Hôľna Fatra - Lysec – Borišov – Madačov

- opravami a údržbou turistických chodníkov zabezpečiť usmernenie pohybu turistov,
- zabezpečiť dodržiavanie návštevného poriadku národných parkov,
- na vybraných lokalitách v subalpínskom stupni podporovať usmernenú pastvu oviec,
- neumožniť výsadbu kosodreviny, smreka a iných nepôvodných drevín v hôľnom stupni,
- plochy ponechať na prirodzenú sukcesiu alebo usmernené pasenie na vytypovaných lokalitách - v záveroch lavínových žľabov a na plochách s vysokou diverzitou zabezpečiť likvidáciu nepôvodnej kosodreviny, vysadeného smreka a iných drevín, brániť šíreniu vysadenej kosodreviny do okolitých biotopov

b) NRBC 4 Hrebeň Veľkej Fatry Kopa - Hôľna Fatra - Bralná Fatra

- opravami a údržbou turistických chodníkov zabezpečiť usmernenie pohybu turistov,
- zabezpečiť dodržiavanie návštevného poriadku národných parkov,
- na vybraných lokalitách v subalpínskom stupni podporovať usmernenú pastvu oviec,
- neumožniť výsadbu kosodreviny, smreka a iných nepôvodných drevín v hôľnom stupni, plochy ponechať na prirodzenú sukcesiu alebo usmernené pasenie,

- používať jemnejšie hospodárske spôsoby (podrastový, prípadne až účelový), menšie obnovné prvky, šetrnejšie technológie približovania,
- na miestach výskytu hodnotných biotopov ponechávať dostatočné množstvá starých porastov i jednotlivých starých a dutinových stromov

c) RBk 10 Trebostovo - Záborie

- cielene udržiavať pestrú krajinnú štruktúru,
- zmierniť bariérový efekt existujúcej aj navrhovanej dopravnej infraštruktúry realizáciou technických opatrení zabezpečujúce priechodnosť a funkčnosť biokoridorov (podchody, navádzacie zábrany, odstraňovanie bariér,
- v priestore biokoridoru obmedziť výstavbu a oplocovanie pozemkov,
- trvalo udržateľné obhospodarovanie, rovnomerné vypásanie pasienkov a kosenie lúk,
- výsadba nelesnej drevinovej vegetácie pozdĺž vodných tokov, alejí v okolí poľných ciest, remízok v poliach,
- odstraňovať invázne druhy.

d) RBk 16 ekotón Veľkej Fatry Sklabiňa –Blatnica

- obnoviť obhospodarovanie trávnatých plôch (kosenie, pasenie), zabrániť zarastaniu drevinami,
- udržiavať rozvoľnenú štruktúru ekotónu – mozaiku trávnatých plôch, krovín a vyšších drevín.

c) Opatrenia na ochranu vodných tokov a plôch:

- 1) zamedziť priesakom odpadových vôd z poľnohospodárskej výroby a z plôch postihnutých preháňaním hospodárskych zvierat do vodných tokov, lokalizovať poľné hnojiská mimo plôch ktoré by mohli priamo ohroziť povrchové a podzemné vody,
- 2) nezasahovať ťažkou mechanizáciou a neobhospodarovať bezprostredné okolie vodných plôch, pretože mokrade sú veľmi citlivé na vplyvy erózie a znečisťovanie, umiestňovať lesné cesty mimo vodných tokov vrátane brehových porastov,
- 3) vylúčiť výruby v brehových porastoch a vodné plochy ponechať na prirodzenú sukcesiu,
- 4) pri výstavbe neumiestňovať stavby v blízkosti tokov, najmä v celej šírke nivy Kantorského potoka medzi Sklabinským Podzámkom a Turčianskou Štiavničkou ako aj zamedziť akýmkoľvek zásahom do vodného režimu v nive (prehlbovanie koryta, regulovanie toku, odvodňovanie nivy),
- 5) systematicky monitorovať a odstraňovať, nerozširovať nepôvodné a invázne druhy rastlín,
- 6) zachovať prirodzené meandrovanie tokov a dostatočnej šírky ochranných zón pre pohyb koryta,
- 7) odstraňovať migračné bariéry a rôzne ďalšie prekážky z koryt tokov (stupne a hate, strmé kamenné valy a pod. lokalizované predovšetkým v sídlach) a nevytvárať nové.

d) Opatrenia na ochranu poľnohospodárskej pôdy:

- 1) zachovať a vysadiť pásy medzí, remízok a vetrolamov, ktoré chránia pôdu pred nadmerným vysušaním a odnosom vrchnej časti pôdneho horizontu, zároveň sú stanovišťom pre prirodzených predátorov živiacich sa škodcami na kultúrnych plodinách,
- 2) zachovať maloblokovú ornú pôdu a bylinné medze medzi poličkami s výskytom krovín a solitérnych stromov,
- 3) podporiť hospodárenie v starých ovocných sadoch a výsadbu nových,
- 4) zabezpečiť rovnomerné vypásanie pasienkov a kosenie lúk,
- 5) zabráňovať poškodzovaniu pôdy a mačiny pasienkov pri stádení a nesprávne robenom košarovaní, ako aj pri pasení zvierat na vzdialenejších pasienkoch,
- 6) obnovovať nadmerne ruderalizované a degradované pasienky prísevom stanovištne pôvodných semien tráv, nepreferovať výsev komerčných ďatelinotravných miešaniek,
- 7) dlhodobo nevyužívané lúky, ktorým hrozí zarastanie drevinami aspoň raz za rok v jesennom období prekosiť alebo mulčovať, aplikovať mulčovanie len v nutných prípadoch, pretože vedie k zmenám v obsahu najmä dusíka, a následnému prenikaniu burinových a inváznych druhov,
- 8) na trávnych porastoch s indikovanými potenciálnymi zosuvmi zachovať, prípadne vysadiť po vrstevnici viacúčelové vegetačné pásy, ktoré majú ekostabilizačnú funkciu,
- 9) na reliéfe so svahovými deformáciami realizovať protierózne opatrenia, najmä: vrstevnicová agrotechnika, pôdoochranná agrotechnika (minimalizačná agrotechnika, mulčovanie, bezorbové obrábanie pôdy), protierózne oševné postupy, vsakovacie pásy (trávnaté či zalesnené), odvodňovacie priekopy, terasovanie.

e) Opatrenia na zvýšenie ekologickej stability lesnej krajiny:

- 1) zvyšovať podiel prirodzenej obnovy lesa na úkor umelej obnovy, podporovať obnovu prirodzeného druhového zloženia lesov (bukové lesy, zmiešané lesy), selektívne odstraňovať nepôvodné porasty smreka a borovice,
- 2) ponechávať dostatočné množstvo starých porastov, stromov s dutinami stojace i ležiace mŕtve drevo,

- 3) maloplošné lesné biotopy (napr. dubovo-hrabové lesy lipové na lokalite Biele brehy) by mali byť zmapované a ochránené pred výrubom,
- 4) pre hlboko zarezané doliny, strže a výmole uplatňovať bezzásahový režim alebo účelový, resp. výberkový HS lesných porastov,
- 5) zabráňovať súvislému odtoku vody mimo tokov,
- 6) nenarušovať ťažkými mechanizmami pôdu a bylinné poschodie,
- 7) rekultivovať lesné cesty, ktoré vznikli pre účely ťažby a nepokračovať v ďalšej fragmentácii lesných ekosystémov, napr. výstavbou lesných ciest, holorubným spôsobom ťažby a pod.,
- 8) mechanicky nerozrušovať/nevysušovať pramenné lokality.

f) Opatrenia na zlepšenie pôsobenia štruktúry vnímanej krajiny:

- 1) zamedzovať fragmentácii lesných porastov: napr. nebudovať nové lesné cesty, zväžnice, neaplikovať holorubný spôsob ťažby,
- 2) potláčať sukcesiu, t.j. rozširovanie lesa do pôvodne bezlesých stanovišť na miestach bývalej pasvy oviec a dobytky kosením a pasením trvalých trávnych porastov,
- 3) zachovať štruktúry ekotónu les/bezlesie ako dôležitého ekostabilizačného prvku v krajine, t. j. podporovať extenzívne leso-pasienkárske využívanie podhorských častí,
- 4) doplniť v intraviláne brehovú porasty napriamnených betónových korýt potokov,
- 5) v sídelnej vegetácii zachovávať mozaiku rôznovekých drevín, s dôrazom na zachovanie starých stromov,
- 6) vo výsadbe smerom von od zastavaného územia využiť druhové zloženie drevín bližšie k pôvodnej drevinovej skladbe,
- 7) rozvíjať ekologické poľnohospodárstvo, podporiť pasienkárstvo,
- 8) odstraňovať stresové faktory, environmentálne stopy a disturbance z okolia jedinečných krajinných prvkov,
- 9) navrhované investície v katastri obce zosúladiť s krajinným rázom podhorskej krajiny a vylúčiť tie aktivity, ktoré by ohrozovali štruktúru a kvalitu lesných ekosystémov zabezpečujúcich vysokú biodiverzitu a ekologickú stabilitu krajiny.

g) Opatrenia na skvalitnenie rekreačných služieb:

- 1) vytvoriť podmienky pre obnovenie povedomia obyvateľov o kultúrnej a poľnohospodárskej činnosti obce podporou kultúrnych aktivít poukazujúcich na tradičné formy využívania zeme a plodín v obci: ovocinárstvo, včelárstvo, pasenie oviec, prezentácia ľudových remesiel atď.,
- 2) uspokojiť a usmerniť potreby a požiadavky obyvateľstva pre rozličné typy rekreačno-športových aktivít,
- 3) podporiť alternatívne formy poľnohospodárstva a využívania pôdy (organické farmárstvo),
- 4) podporiť aktívne formy rekreácie v obci s prihliadnutím na prítomnosť Územia európskeho významu a Chráneného vtáčieho územia (agroturizmus, ekoturizmus, birdwatching, gastroturizmus a pod.),
- 5) propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite,
- 6) podporovať rozvoj turistických a cyklistických trás.

h) Opatrenia na zlepšenie kvality životného prostredia a ochranu zdravia obyvateľstva:

- 1) zabezpečiť odkanalizovanie obce
- 2) zamedziť znečisťovaniu a znehodnocovaniu prírodných zdrojov, ktoré súvisia s ľudským zdravím,
- 3) zamedziť vzniku nelegálnych skládok komunálneho odpadu,
- 4) vytvárať podmienky pre kompostovanie,
- 5) minimalizovať negatívne vplyvy výrobných prevádzok na ŽP vysadením izolačnej zelene

i) Opatrenia na ochranu kultúrno-historických zdrojov:

- 1) zvýšiť povedomie obyvateľstva o kultúrnom dedičstve regiónu,
- 2) obnoviť a doplniť prvky, znaky a symboly kultúrno-historickej hodnoty krajiny, vrátane prvkov regionálnej architektúry,
- 3) podporiť návrhy na zdokumentovanie pamätihodností obce.

C.9 Vymedzenie zastavaného územia obce:

Za zastavané územie považovať plochy z. ú. obce vymedzené k 1.1.1990, rozšírené o súčasne zastavané územie a o navrhované plochy v súlade s riešením v grafickej časti vo výkrese č. 2 - Komplexný výkres priestorového usporiadania a funkčného využívania pozemkov - katastrálne územie, s vyznačenou záväznou časťou riešenia a VPS, v mierke 1:10 000, resp. vo výkrese č.3 - Komplexný výkres priestorového usporiadania a funkčného využívania pozemkov - zastavané územie (súčasné a navrhované) s vyznačenou záväznou časťou riešenia a VPS v mierke 1:2 000.

C.10 Vymedzenie ochranných pásiem a chránených území podľa osobitných predpisov :

V katastrálnom území je potrebné rešpektovať ochranné a bezpečnostné pásma, ktorých vymedzenie vyplýva zo všeobecne platných predpisov a schválených dokumentov:

C.10.1 Chránené územia

Chránené územia sú vymedzené v súlade s platnými zákonmi, vyhláškami a nariadeniami :

Názov chráneného územia	
Národný park Veľká Fatra	Výkres č.1,2
OP Národného parku Veľká Fatra	Výkres č.1,2,3
Chránená vodohospodárska oblasť Veľká Fatra	Výkres č.2,3
Územie európskeho významu SKUEV 0238 Veľká Fatra	Výkres č.1,2
Chránené vtáčie územie SKCHVU033 Veľká Fatra	Výkres č.1,2

C.10.2 Ochranné a bezpečnostné pásma líniového a plošného charakteru

Ochranné pásma sú vymedzené v súlade s platnými zákonmi, vyhláškami a nariadeniami :

Názov ochranného pásma	
PHO I. a II. stupňa vodných zdrojov	Výkres č.2
VN-vzdušné vedenie – 22 kV (od krajného vodiča)	10 m
VVN-vzdušné vedenie – 220 kV (od krajného vodiča)	20 m
VVN-vzdušné vedenie - 400 kV (od krajného vodiča)	25 m
VN-trafostanica 22/0,4 kV (od konštrukcie)	10 m
VN-kábelové vedenie (podzemné)	1 m
Vodovody,kanalizácia do DN 500 (OP na každú stranu)	1,5 m
Vodovody,kanalizácia nad DN 500 (OP na každú stranu)	2,5 m
Podzemné telekomunik. vedenia (OP na každú stranu)	1,5 m
Ochranné pásmo STL a NTL plynovodov v obci	1 m od potrubia na obe strany
Ochranné pásmo STL a NTL plynovody vo voľnom teréne	4 m od osi potrubia na obe strany
Bezpečnostné pásmo - STL a NTL plynovodov v obci	určí prevádzkovateľ
Bezpečnostné pásmo - STL a NTL plynovody vo voľnom teréne	10 m od osi potrubia na obe strany
Komunikácie III. triedy – mimo z. ú. obce	20 m od osi
Ochranné pásmo cintorína	50 m
Sklabinský potok - od brehovej čiary	10 m
Ostatné vodné toky – od brehovej čiary	6 m
Ochranné pásmo lesných pozemkov	50 m

C.10.3 Chránené územia podľa osobitných predpisov

- a) rešpektovať ložisko nevyhradeného nerastu (LNN) "Dražkovce-Belá - tehliarske suroviny (4369)", evidované Štátnym geologickým ústavom Dionýza Štúra

C.10.4 Plochy vyžadujúce si zvýšenú ochranu

- a) rešpektovať vymedzené plochy vyžadujúce si zvýšenú ochranu - riziká stavebného využitia územia:
- 1) evidované svahové deformácie - potenciálne (viď výkres č.2) vyžadujúce zvýšenú ochranu v súlade s platnými vyhláškami (v súčasnosti vyhláška MŽP č.55/2001 Z.z., § 12 odst. 4, písm.o)) - vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom potenciálnych a stabilizovaných zosuvov je potrebné posúdiť a overiť inžinierskogeologickým prieskumom,
 - 2) katastrálne územie spadá do nízkeho až stredného radónového rizika. Celé súčasné a navrhované zastavané územie spadá do stredného radónového rizika. Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom stredného radónového rizika je potrebné posúdiť podľa platného zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia (v súčasnosti zákon č. 355/2007 Z. z. v znení neskorších predpisov) a platnej vyhlášky, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na obmedzenie ožiarovania z prírodného žiarenia (v súčasnosti vyhláška Ministerstva zdravotníctva SR č. 528/2007 Z. z.)
 - 3) 2 evidované skládky odpadov, z toho 1 odvezená a 1 opustená skládka bez prekrytia (nelegálna skládka), podľa údajov ŠGÚDŠ Bratislava. (viď výkres č.2) - pred akoukoľvek výstavbou na území bývalých skládok je potrebné zabezpečiť inžinierskogeologický prieskum.

C.11 Plochy pre verejnoprospešné stavby, pre vykonanie delenia a sceľovania pozemkov, pre asanáciu a pre chránené časti krajiny**a) Plochy pre verejnoprospešné stavby:**

Rešpektovať plochy, vymedzené pre verejnoprospešné stavby, v zmysle navrhovaného riešenia ÚPN-O Turčianske Jaseno - výkres č.2 Komplexný výkres priestorového usporiadania a funkčného využívania pozemkov - katastrálne územie v M 1:10 000, s vyznačenou záväznou časťou riešenia a verejnoprospešnými stavbami a výkres č.3 Komplexný výkres priestorového usporiadania a funkčného využívania pozemkov - zastavané územie (súčasná a navrhovaná) v M 1 : 2 000, s vyznačenou záväznou časťou riešenia a verejnoprospešnými stavbami.

b) Plochy pre vykonanie delenia a sceľovania pozemkov:

Navrhovaná koncepcia riešenia si vyžaduje projekt a teda vykonanie delenia a sceľovania pozemkov na návrhových plochách v lokalitách:

- 1) obytná zóna – BI 04
- 2) obytná zóna - BI 08
- 3) obytná zóna - BI 09
- 4) obytná zóna - BI 10
- 5) malé rodinné farmy - MF 01
- 6) zóna bývania a rekreácie - ZU 04
- 7) areál vybavenosti a služieb, s prípustnou nezávadnou výrobou - ZU 01

c) Plochy pre asanáciu:

Navrhovaná koncepcia riešenia si nevyžaduje vykonanie plošnej asanácie.

d) Chránené časti krajiny:

Plochy pre chránené časti krajiny sú uvedené v bode C.7.2 tejto záväznej časti.

C.12 Určenie, pre ktoré časti obce je potrebné obstarat' a schváliť územný plán zóny

Podrobnejšie riešenie územia na úrovni územného plánu zóny je potrebné pred začatím výstavby obstarat' pre nasledujúce vymedzené lokality:

- 1) obytná zóna – BI 04, spolu so ZV 06
- 2) obytná zóna - BI 04, spolu s časťou ZV 07
- 3) obytná zóna - BI 09, s časťou BI 08 a s časťou ZV 07
- 4) zóna bývania a rekreácie - ZU 04 (severná časť) , spolu s rekreačným územím RU 01 (severná časť)
- 5) areál vybavenosti a služieb, s prípustnou nezávadnou výrobou - ZU 01
- 6) obytná zóna - BI 10

Vo všetkých vymedzených lokalitách je možné nahradiť územný plán zóny urbanistickou štúdiou (ktorá je iba územnoplánovacím podkladom - §4 platného stavebného zákona- nemá záväznú časť), ktorej súčasťou bude riešenie dopravy, sietí technickej infraštruktúry a stanovenie priestorových odporúčaní.

Podrobné riešenie ostatných verejných priestranstiev a verejnej zelene, ktoré sú uvedené v bode C.2.1 tejto záväznej časti, je potrebné upresniť urbanistickými štúdiami.

C.13 Zoznam verejnoprospešných stavieb

Za verejnoprospešné stavby (VPS) sa považujú podľa platného zákona o územnom plánovaní a stavebnom poriadku - stavebný zákon (v súčasnosti podľa § 108 odst.2 písm. a) zákona č. 50/1976 Zb.) stavby určené na verejnoprospešné služby a pre verejné technické vybavenie územia, podporujúce jeho rozvoj a ochranu životného prostredia. Na uskutočnenie verejnoprospešných stavieb je možné podľa platného zákona o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (v súčasnosti zákon č. 50/1976 Zb. v znení neskorších predpisov) pozemky, stavby a práva k nim vyvlastniť, alebo vlastnícke práva k pozemkom a stavbám obmedziť.

1) VPS graficky vyjadriteľné :

- a) obecný úrad + dom kultúry
- b) dom kultúry
- c) materská škola s areálom
- d) športový areál letných športov
- e) športový areál zimných športov
- f) detské ihrisko
- g) kostol

- h) hasičská zbrojnica
- i) cintorín
- j) dom smútku
- k) zberný dvor
- l) plochy verejnej zelene s príslušným technickým vybavením
- m) objekty technickej infraštruktúry
- n) polyfunkčné rekreačné trasy a turistické chodníky
- o) rozhľadňa
- p) čerpacia stanica kanalizácie

Ostatné VPS :

- plochy všetkých líniových vedení a objektov technickej infraštruktúry (elektrické vedenia, plynovody, vodovody, kanalizácie, telekomunikačné vedenia, diaľkové káble, a pod.) vrátane ich ochranných pásiem
- automobilové, cyklistické a pešie komunikácie, vrátane mostných objektov
- plochy zastávok hromadnej dopravy, vrátane zastávkových pruhov
- plochy verejných parkovísk
- plochy a stavby protipovodňovej ochrany

C.14 Schéma záväzných častí riešenia a verejnoprospešných stavieb

Schéma záväzných častí riešenia a verejnoprospešných stavieb je grafickou prílohou textovej a tabuľkovej časti.

D. DOPLŇUJÚCE ÚDAJE

Pri spracovaní ÚPN-O Turčianske Jaseno boli k dispozícii nasledovné podklady, z ktorých boli čerpané a následne zapracované relevantné doplňujúce údaje do riešenia:

- Zadanie Územného plánu obce Turčianske Jaseno, schválené uznesením OZ č. 6/2017 zo dňa 08.02.2017
- Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Martin, SAŽP B. Bystrica, 06 /2015
- Krajinnno-ekologický plán obce Turčianske Jaseno, Mgr. T. Šolomeková PhD. a kolektív, 11/2016
- Stratégia adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, Uznesenie vlády SR č.148/2014, 26.03.2014
- Cyklostratégia „Budovanie cyklotrás na území ŽSK“, Ing. arch. Kubina, 02/2014
- Stratégia rozvoja CR ŽSK pre roky 2007- 2013
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Turčianske Jaseno pre r.2016 - 2023
- Návštevný poriadok NP Veľká Fatra
- stanoviská dotknutých orgánov a organizácií, doručené po oznámení o začatí obstarávania ÚPN - O Turčianske Jaseno
- stanoviská dotknutých orgánov a organizácií, doručené k Zadaniu ÚPN - O Turčianske Jaseno

E. DOKLADOVÁ ČASŤ

Dokladová časť je samostatnou prílohou územnoplánovacej dokumentácie "Územný plán obce Turčianske Jaseno ".